

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали ХІХ Всеукраїнської наукової конференції
з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2019

УДК 343.9.02:328.185
П83

Редакційна колегія:
д-р юрид. наук, проф. А. П. Гетьман;
д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
зав. лабораторії Ю. Г. Бойко

Протидія організованій злочинності і корупції : матеріали XIX Все-
П83 укр. наук. конф. з кримінології для студентів, аспірантів та молодих
вчених (м. Харків, 2 груд. 2019 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Го-
ловкіна. – Харків : Право, 2019. – 232 с.

ISBN 978-966-937-837-8

ISBN 978-966-937-837-8

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019
© НДІ вивчення проблем злочинності іме-
ні академіка В. В. Сташиса Національної
академії правових наук України, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

проректора з наукової роботи Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, доктора юридичних наук,
професора, академіка Національної академії правових наук України
А. П. Гетьмана

Шановні учасники конференції, гості, присутні!

Вітаю Вас з початком роботи XIX Всеукраїнської наукової конференції з кримінології для студентів, аспірантів та молодих вчених **«Протидія організованій злочинності і корупції»**.

Тематика цьогорічної конференції була обрана не випадково. Протидія корупції і надалі залишається пріоритетом державної політики в Україні на найближчі роки. Розпочата у 2015 р. антикорупційна реформа продовжується. Ухвалюються нові закони, приймаються політичні рішення, перезавантажується кадровий апарат антикорупційних органів, відбувається активна співпраця з міжнародними антикорупційними організаціями. Останнім часом у сфері протидії корупції намітилися позитивні зрушення. Однак суспільство і міжнародна спільнота вимагають більших зусиль, виявляють невдоволення повільними темпами антикорупційної реформи, відсутністю вагомих результатів у боротьбі з топ-корупцією, від якої страждає міжнародний імідж України.

Надмірна увага до протидії корупції, відсунула на задній план іншу, не менш вагомую проблему – протидію організованій злочинності. А, як відомо, між корупцією та організованою злочинністю існує нерозривний зв'язок. Більш того, сама корупція в Україні носить організований характер. За даними Інтерполу та Європолу на території України діють транснаціональні злочинні організації, що контролюють наркотрафіки, торгівлю зброєю, наркобізнес, усі види контрабанди, торгівлю людьми. Поряд з цим, сферою злочинних інтересів національних

злочинних угруповань залишається викрадення автомобілів, проституція, торгівля наркотиками, гральний бізнес, вбивства на замовлення, викрадення людей.

У межах конференції заплановано розглянути різні аспекти заявленої проблематики, а саме: міжнародні стандарти і кращі практики протидії організованій злочинності і корупції; формування нової антикорупційної політики в Україні: виклики, перешкоди, перспективи; інноваційні методи і технології протидії проявам корупції; секторальне запобігання корупції; сучасний стан організованої злочинності в Україні та світі; захист жертв злочинів, що вчиняються організованими злочинними об'єднаннями; детермінанти і основні напрями протидії організованій злочинності у різних сферах суспільного життя.

XIX Всеукраїнська наукова конференція з кримінології об'єднала понад 100 учасників із 12 вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ, серед яких: Державний науково-дослідний інститут МВС України, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Національна академія внутрішніх справ, Національна академія Служби безпеки України, Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, Одеський державний університет внутрішніх справ, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Чернігівський національний технологічний університет, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут».

Бажаю всім учасникам конференції цікавих дискусій, змістовної та конструктивної роботи!

Вітальне слово
директора Науково-дослідного інституту вивчення проблем
злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії
правових наук України В.С. Батиргарєвої

Шановні учасники і гості XIX Всеукраїнської наукової конференції
з кримінології для студентів, аспірантів та молодих вчених!

За дорученням колективу НДІ ВПЗ імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України щиро вітаю всіх із початком роботи конференції!

Корупція та організована злочинність, на жаль, є вельми поширеними негативними явищами, що вразили практично всі сфери функціонування нашої держави, щоденно завдаючи величезної шкоди її добробуту й прогресу. Тому, без жодного сумніву, сьогодні ці соціальні аномалії становлять загрозу національній безпеці України, негативно впливають на діяльність різних гілок державної влади, тим самим підриваючи довіру українських громадян у можливість ефективно протидіяти корупції та організованій злочинності. А так само погіршуючи імідж України на міжнародній арені. У зв'язку із цим подолання зазначених явищ перетворюється на одне з першочергових завдань, остаточне розв'язання якого покладатиметься на нову політичну еліту та будь-які інституції нашого суспільства, оскільки приходиться констатувати, що дотепер успіхи у цій справі не можна визнати як цілком задовільні. І це не дивлячись на той факт, що в останнє десятиліття протидія корупції та організованій злочинності в нашій державі завжди знаходилася у фокусі уваги української громадськості, що викликано як бурхливими соціально-політичними та економічними подіями всередині країни, так і зацікавленістю європейської спільноти у налагодженні добросусідства з потужною європейською державою, якою, безумовно, являється Україна. Це, зокрема, зумовило значні нормотворчі ініціативи, метою яких було, з одного боку, приведення вітчизняного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів протидії корупції та організованій злочинності, а з другого, відбиттям реальної потреби Української держави, врешті-решт, взяти

контроль над цими негативними проявами. Так, у 2011 р. набрали чинності Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції», Указ Президента України «Про першочергові заходи з реалізації Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»» від 5 жовтня 2011 р., Національна антикорупційна стратегія на 2011-2015 роки (затв. Указом Президента України від 21 жовтня 2011 р.), Державна програма щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015 роки (затв. постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 р). Пізніше у 2014 р. був ухвалений: Закон України «Про запобігання корупції», у 2015 р. – Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки (затв. постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р.), у 2016 р. – Методологія оцінювання ризиків у діяльності органів влади (затв. рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 2 грудня 2016 р.) тощо. Неабияких змін із цього приводу зазнав і Кримінальний кодекс України. Переліченими нормативними актами фактично запроваджено якісно нові, ґрунтовні підходи до протидії корупції у нашій державі, що включають не лише посилення кримінальної відповідальності за протиправні діяння відповідної спрямованості, а й широке залучення державних органів, органів місцевого самоврядування і громадських організацій до протидії корупції. Водночас новелою чинного законодавства є обов'язок урядовців, народних депутатів, державних службовців, суддів і співробітників правоохоронних органів, а також широкого кола посадових осіб публічного права декларувати свої доходи. Такий крок сприятиме як підвищенню прозорості в діяльності відповідних структур, так й персональній відповідальності їх співробітників.

За даними незалежних досліджень, протягом лише останніх років близько 65% українців ставали учасниками корупційних відносин. Водночас опитування свідчать, що більшість респондентів у тій чи іншій мірі визнають потребу в цій незаконній діяльності. Адже корупція, на думку опитаних, необхідна для вирішення багатьох їх проблем. Тобто громадяни сприймають корупцію як прийнятний механізм, допоміжний інструмент для вирішення проблем, як

«сервіс», який дозволяє зберегти час, уникнути зайвих клопотів та гарантувати отримання належного результату, однак який має свою ринкову ціну. Тривожно, коли корупція вражає практично будь-яку сферу суспільного життя, і вдвічі жахливо, коли нею просякнута сфера охорони здоров'я, освіти, правоохоронної діяльності.

Як відомо, дедалі Україна стає об'єктом зростаючої зацікавленості міжнародних злочинних угруповань, зокрема, у сферах легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, торгівлі людьми, нелегального переміщення зброї, небезпечних матеріалів, наркотичних засобів, автотранспорту та ін. Щороку збільшується й кількість нелегальних мігрантів. Перелічені злочинні «рухи» практично неможливі без їх «підтримки» членами злочинних організацій. Тому й актуальність проблематики організованої злочинності та протидії їй найближчими роками не буде згасати. У такій ситуації вже недостатньо запобіжного потенціалу лише положень Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» 1993 р. Адже виникає потреба у розробці нових напрямів ефективної протидії цьому лиху з використанням сучасних досягнень науки і техніки.

Указані обставини й зумовили спрямованість нашого наукового форуму, оскільки від ефективності взаємодії різних інститутів громадянського суспільства залежить майбутнє нашої держави. Від цього так само залежить вдосконалення чинного та розробка нового законодавства, знаходження нових шляхів нейтралізації своєрідного соціального імунітету на численні прояви корупції та організованої злочинності. До того ж запрошення нашої установи до цього наукового заходу не є випадковим, адже чимало років Інститут проводить фундаментальні та прикладні дослідження явища організованої злочинності та корупційних практик, а також розробляє пропозиції щодо їх усунення, принаймні істотного обмеження.

Саме від молодих учених залежить теоретичний та методологічний фундамент, на якому базуватиметься у подальшому вся діяльність у сфері протидії корупції та організованій злочинності. І проведення цього наукового

форуму спрямоване якраз на досягнення поставленої мети. Лише разом, у тісній взаємодії теоретиків та практиків, правоохоронних органів та громадськості наше суспільство у змозі, якщо не подолати, то хоча б обмежити організовану злочинність та «іржу» корупції українського соціального організму.

Маю надію на плідне та всебічне обговорення на XIX Всеукраїнській науковій конференції з кримінології для студентів, аспірантів та молодих вчених питань, що пов'язані із кримінологічними важелями протидії організованій злочинності та корупції.

Шановні учасники наукового форуму! Я впевнена, що ті рекомендації, які опрацюють його учасники, будуть своєчасним внеском у боротьбу з організованою злочинністю та корупцією в Українській державі. Учасникам форуму я бажаю плідної праці, творчої наснаги і усіляких гараздів!

Автухов К. А.

канд. юрид. наук, ст. наук. співроб.,
доцент кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЩОДО РОЗВИТКУ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Анотація. У тезах розглянуто початковий етап становлення антикорупційного законодавства України. Розглянуто основні нормативно-правові акти, що приймалися для розвитку боротьби з корупцією.

Ключові слова: законодавство, корупція, організована злочинність.

Анотация. В тезисах Рассмотрены начальный этап становления антикоррупционного законодательства Украины. Рассмотрены основные нормативно-правовые акты, что приемом для развития Борьба с коррупцией.

Ключевые слова: законодательство, коррупция, организованная преступность.

Annotation. Theses The initial stage of formation of anti-corruption legislation of Ukraine is considered. The basic normative legal acts and techniques for the development of the fight against corruption are considered.

Keywords: legislation, corruption, organized crime.

Проблематика боротьби з корупцією в Україні має глибинні соціальні коріння, та потребує комплексного та послідовного підходу до вирішення. Практика боротьби з корупцією пов'язана з залученням різноманітних механізмів впливу на неї та на її прояви. Одним з інструментів протидії корупції доречно розглядати законодавчий вплив на суспільні відносини в яких існують корупціогенні фактори з метою їх усунення чи мінімізації.

Варто констатувати, що спроби боротьби з корупцією способом прийняття нових нормативно-правових актів почали застосовуватися з моменту проголошення незалежності України. Вже у 1993 р. приймається чинний і до сьогоднішнього часу Закон України від 30 червня 1993 р. № 3341-XII «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», який на законодавчому рівні поряд із боротьбою з організованою злочинністю визнав і боротьбу з корупцією одним з пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів. На підставі цього Закону був створений і перший спеціалізований орган по боротьбі з корупцією – Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президенті України.

Перший же спеціальний закон, направлений на боротьбу з корупцією, був прийнятий 5 жовтня 1995 р. – це Закон України № 356/95-ВР «Про боротьбу з корупцією». Цим Законом були визначені поняття корупції та корупційних діянь; суб'єкти корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією; органи, які повинні вести боротьбу з корупцією; відповідальність за корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією та питання усунення наслідків від таких діянь.

Суб'єктами корупційних діянь за початковою редакцією Закону визнавались державні службовці; народні депутати України; депутати та голови місцевих рад

народних депутатів. Надалі цей перелік був уточнений і доповнений такими суб'єктами як Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністри, міністри та посадові особи місцевого самоврядування [1, с. 195].

До органів, які повинні були вести боротьбу з корупцією, за початковою редакцією Закону були віднесені відповідні підрозділи Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України та органів прокуратури України. У подальшому цей перелік було доповнено підрозділами податкової міліції та Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.

Надалі, базуючись на засадах Закону України «Про боротьбу з корупцією», в державі розпочався етап формування і іншого антикорупційного законодавства. Зокрема, Указом Президента України від 10 квітня 1997 р. № 319/97 була затверджена Національна програма боротьби з корупцією, Указом Президента України від 24 квітня 1998 р. № 367/98 була затверджена Концепція боротьби з корупцією на 1998-2005 роки, Указом Президента України від 16 листопада 2000 р. №1242/2000 були встановлені додаткові заходи щодо посилення боротьби з корупцією, іншими протиправними діями в соціально-економічній сфері та забезпечення економного витрачання державних коштів, Кабінет Міністрів України започаткував практику прийняття планів заходів, направлених на боротьбу з корупцією, на відповідні роки, приймалися і інші не менш важливі документи, які створили великий пласт нормативного матеріалу. За твердженням О. Л. Горган сьогодні в Україні триває вже сьомий період боротьби з корупцією [2, с. 278], кожний з яких супроводжувався оновленням нормативно-правової бази, а за оцінками експертів в Україні нині є чинними більше 300 нормативно-правових актів, які містять положення щодо боротьби з корупцією.

Однак, незважаючи на велику кількість вказаних документів, за умови низької ефективності заходів з подолання корупції, антикорупційне законодавство все одно залишається найбільш ефективним інструментом впливу на корупцію в Україні.

Список використаних джерел:

1. Лысодед А. В. Проблемы предупреждения коррупции в органах местного. *Зб. наук. праць Харк. Центру по вивч. організ. злочинності спільно з Американським Університетом у Вашингтоні*. Харків. 2004. Вип. 8. С. 190-217.
2. Горган О. Л. Историчні аспекти боротьби з корупцією в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 2. С. 277-280.

Алексєєва А.О.

студентка 2 курсу, 1 групи

Слідчо-криміналістичного інституту

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. У тезах розглянуто законодавче визначення організованої злочинності, а також сучасний стан протидії цьому суспільно-негативному явищу в Україні.

Ключові слова: організована злочинність, злочинність, організована група, протидія та

запобігання злочинності.

Аннотація. В тезисах рассмотрено законодательное определение понятия организованной преступности, а также современное состояние противодействия этому общественно-негативному явлению в Украине.

Ключевые слова: организованная преступность, преступность, организованная группа, противодействие и предупреждение преступности.

Summary. The theses consider the legislative definition of organized crime, as well as the current state of counteraction to this socially negative phenomenon in Ukraine.

Keywords: organized crime, crime, organized group, counteraction and crime prevention.

Однією з найбільших проблем історії людства та сучасності є існування злочинності. Кожен етап розвитку суспільства характеризувався певними особливостями та тенденціями кримінальної практики.

Для кращого дослідження злочинності у наукових колах почали застосовувати класифікацію злочинних посягань за різними критеріями. Завдяки цьому з'явилися різні види злочинності з притаманними їм характеристиками. Так, види злочинності представляють собою окремі частини (структурні елементи) злочинності, утворені із кримінологічно однорідних груп злочинів [1, с. 16]. Одним із видів злочинної діяльності є організована злочинність.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [2], поняття організованої злочинності визначається як сукупність злочинів, що вчиняються у зв'язку з створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань. Відповідно до ч. 3 ст. 28 Кримінального кодексу України злочин визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи. Організована злочинність є однією з найбільш суспільно небезпечних, оскільки посягає не тільки на життя, здоров'я, честь, гідність та недоторканість окремої людини, але й на добробут держави й суспільства в цілому.

Протистояти цим злочинам можуть спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю: Служби безпеки України та державні органи, які діють у рамках виконання основних функцій. До переліку останніх входять: органи Національної поліції, органи прокуратури України, Національне антикорупційне бюро України, Служба зовнішньої розвідки України, органи Державної прикордонної служби України та розвідувальний орган Міністерства оборони України. Вони створюють правові основи, організаційних, матеріально-технічних та інших умов для виявлення, запобігання та протидії організованій злочинності. Зокрема, за 10 місяців 2019 р. було виявлено 278 злочинних груп і злочинних організацій, а також 1351 особу, яка брала участь у вчиненні злочинних дій [3]. Також, у березні 2019 р. за результатами антинаркотичної операції Генеральною прокуратурою України разом зі Службою безпеки України було затримано розгалужену транснаціональну злочинну організацію, яка налічувала близько 1000 учасників. Злочинці торгували за криптовалюту наркотиками через

Інтернет мережу і чатботи в меседжері Telegram [4].

Як висновок необхідно зазначити, що на сьогодні в Україні правоохоронні органи застосовують всі доступні засоби задля підвищення ефективності реалізації своїх функцій у протидії організованій злочинності. Доцільним є також подальше вивчення організованої злочинності та удосконалення законодавства спрямованого на її подолання. Тільки спільні зусилля як науковців, законодавців, так і правозахисників нададуть змогу створити та реалізувати ефективні заходи щодо її викоринення та запобігання.

Список використаних джерел:

1. Головкін Б. М. Види злочинності. Журнал східноєвропейського права/ the Journal of Eastern European Law. 2015. № 18, С. 14-21;
2. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-XII. Відомості верховної Ради України. 1993 р. № 35. Ст. 358;
3. Звіт Генеральної прокуратури України про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями за січень-жовтень 2019 року. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html> ;
4. ГПУ спільно з СБУ припинено діяльність транснаціональної злочинної організації, учасники якої налагодили розгалужену мережу з продажу за криптовалюту наркотичних засобів (інфографіка, фото, відео). Генеральна прокуратура України. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=247714 ;

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. К. Д. Кулик

Бубеніна Л.А.

студент I курсу магістратури
2 групи Слідчо-криміналістичного
Інституту Національного юридичного
Університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ВИНАГОРОДИ ВИКРИВАЧУ КОРУПЦІЇ ТА ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Анотація. У тезах розглянуто особливості виплати винагороди викривачеві корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень. Зарубіжний досвід цього явища.

Ключові слова: викривач, винагорода викривачу.

Ключевые слова: обличитель, награда обличителя.

Анотація. В тезисах рассмотрено особенности выплаты награды обличителю коррупционных и связанных с коррупцией правонарушений. Зарубежный опыт этого явления.

Keywords: the whistleblower, the reward to the whistleblower

Annotations. In theses deals with the peculiarities of payment of compensation to the perpetrator of corruption or corruption-related offenses. Foreign experience of this phenomenon.

В Україні питання щодо захисту викривачів корупції є актуальним і дотепер, так як немає окремого нормативно-правового акту, який регулював би їх правовий статус, крім як ст. 53 ЗУ «Про запобігання корупції». Хоча «Антикорупційна стратегія на 2014-2017 роки» передбачила як один із заходів у створенні доброчесної публічної служби - ухвалення закону про викривачів, але такий захід не було реалізовано.

Проте 29 серпня 2019 року Президент України подав на розгляд Верховної Ради проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання

корупції» щодо викривачів корупції», який був прийнятий 252 депутатами на засіданні Верховної Ради України і вже підписаний Президентом України. Проект передбачає більш чітку регламентацію питань, пов'язаних із поняттям викривачів корупції, їх захист від юридичної відповідальності, умов конфіденційності тощо. Але головною новелою цього законопроекту стала стаття 53-7, яка має назву «винагорода викривачу».

Зі змісту цієї статті право на винагороду матиме викривач, який повідомить про корупційний злочин, грошовий розмір предмета чи завдані збитки державі у п'ять тисяч разів перевищують розмір прожитого мінімуму для працездатних осіб. Винагорода буде визначатися у розмірі 10 відсотків від розміру завданої шкоди державі чи від грошового розміру. При цьому винагорода не може перевищувати трьох тисяч мінімальних заробітних плат [1].

Звідси і виникає свого роду проблема, що на цей момент в законопроекті говориться про грошовий розмір предмета чи шкоду заподіяну державі у розмірі 10 млн. гривень, яку складно буде виявити чи обчислити. Тому багато експертів і юристів рекомендують знизити суму шкоди, з якої з'явиться право на матеріальну винагороду.

Ще однією умовою, за якої суд може встановити розмір відповідної винагороди, є наявність відповідних критеріїв, таких як персональність і важливість інформації. Тобто така інформація повинна бути відома особисто особі, а не бути інформацією загальної обізнаності, про яку вже писали в звітах, матеріалах перевірок або оголошувались засобами масової інформації. Якщо ж такі умови не були дотримані суд вправі відмовити у визначенні розміру винагороди [1].

Виплата винагороди буде здійснюватися із Державного бюджету України. У пояснювальній записці до цього законопроекту закріплено, що джерелами надходження до Державного бюджету України будуть кошти, що надходять від сплати санкцій (штрафів), що буде застосовуватись за рішенням судів, прийнятими за результатами розгляду цієї справи. А додатковим джерелом буде зменшення витрат на утримання правоохоронних органів. Так як очікується, що діяльність викривачів знизить рівень вчинення корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень і таким чином зменшиться навантаження на правоохоронні органи.

Щодо того коли буде здійснюватися виплата, то особа, яка повідомила про корупційне чи пов'язане з корупцією правопорушення, зможе її отримати тільки після того, як суд оголосить вирок і саме у вирокі буде зазначатися сума, на яку заслуговав викривач у якості винагороди. Але, враховуючи те, що такі справи дуже довготривалі, викривачеві слід буде набратися терпіння [1].

У деяких зарубіжних країнах вже практикується таке явище, наприклад, у США діє закон про наклеп, який гарантує інформаторам від 15 % до 25 % компенсації від вилучених коштів і штрафів. З 2007 по 2012 рр. кількість викриттів, зареєстрованих співробітниками поліції, збільшилася з 482 до 1148, а кількість позитивно вирішених справ викривачів зросла з 50 до 223. В Італії працівник Міністерства економічного розвитку, повідомив про неправдивість заповнення звітів, через це він зазнав переслідувань. Він звернувся до фінансової

поліції і ця справа далі розглядалася в суді, через рік працівник одержав винагороду. В Південній Кореї є закон призначений для захисту і матеріальної винагороди державних і корпоративних викривачів. За період 2002-2013 рр. Комісія з громадянських прав і боротьби з корупцією отримала 28 246 повідомлень про порушення. В результаті були розкриті 220 випадків, \$ 60,3 млн повернулися в бюджет, а \$ 6,2 млн були виплачені викривачам в якості нагороди.

Цей законопроект набере чинності з 1 січня 2020 року. Тому ще зарано говорити про його ефективність.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції» від 29.08.2019 року реєстр. №1010 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/J100013A.html

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. О.В. Новіков

Бухолдін М.О.

студент 4 курсу бакалаврату
13 групи Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ СИСТЕМОТЕХНІКИ У ЗАПОБІГАННІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто теорію та сучасну практику застосування методів системотехніки у запобіганні організованої злочинності. Окреслено перспективи їх використання у цій сфері.

Ключові слова: організована злочинність, системний аналіз, IDEF0 модель.

Аннотация. Рассмотрено теорию и современную практику применения методов системотехники в предупреждении организованной преступности. Обозначены перспективы их применения в этой сфере.

Ключевые слова: организованная преступность, системный анализ, IDEF0 модель.

Annotation. The theory and modern practice of the application of systems engineering methods in the prevention of organized crime are considered. The prospects for their application in this area are outlined.

Keywords: organized crime, system analysis, IDEF0 model.

Реформування вітчизняної правоохоронної системи має відбуватися з урахуванням передового закордонного досвіду. Зокрема - європейської моделі поліцейської системи керованої аналітичною оцінкою [1]. Її обґрунтування викладено у рекомендаціях експертів Консультаційної Місії Європейського Союзу та у «Звіті про оцінку потреб щодо впровадження моделі поліцейської діяльності, керованою аналітикою (Intelligence-Led Policing / ILP) в Національній поліції України» від 20.01.2017 р.

Ця стратегія вже реалізується в Управлінні інформаційно-аналітичної

підтримки Головного управління Національної поліції України в Харківській області. Зокрема, тут було розроблено і впроваджено Інтелектуальну систему кримінального аналізу у режимі реального часу «RICAS» (Realtime intelligence crime analytics system) [2]. Вона дозволяє встановлювати неявні зв'язки між злочинами і злочинцями та відображати їх в одному графічному просторі. Відтак цей інформаційно-аналітичний продукт є дуже корисним у розкритті злочинів організованої злочинності.

Задля вдосконалення правоохоронної діяльності, що зможе забезпечити ефективну протидію організованій злочинності, мають враховуватися й вітчизняні кримінологічні напрацювання, здійснені на засадах системного підходу. Зокрема, у роботі [3] автором розкрито результати проведеного системного аналізу системи запобігання злочинності в Україні та запропоновано IDEF0 модель цієї системи.

Список використаних джерел:

1. Концепція впровадження поліцейської діяльності, керованої аналітикою [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://www.slideshare.net/NationalPolice/ss-75925350>
2. Узлов Д.Ю., Струков В.М., Оболенцев В.Ф. Прикладний кримінальний аналіз на базі інформаційно-аналітичної системи «RICAS»: Методичні рекомендації щодо аналітичної діяльності та кримінального аналізу на базі інформаційно-аналітичної системи «RICAS» / Узлов Д.Ю., Струков В.М., Власов О.В., Дегтярьова І.В., Григорович О.Б., Боровик Р.В., Походзіло Л.В., Попова Д.В., Оболенцев В.Ф. Харків, Юрайт, 2018. – 92 с.
3. Оболенцев В.Ф. Базові засади системного аналізу запобігання злочинності в Україні. Харків, Юрайт, 2016. 76с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. В.Ф.Оболенцев

Василенко Т.С.

студентка 1 курсу магістратури,
2 групи Слідчо-криміналістичного
інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У НІМЕЧЧИНІ

Анотація. У тезах розглянуто особливості запобігання корупції у Німеччині. Проаналізовано правові механізми протидії корупційним злочинам у публічній сфері, з'ясовано важливість досвіду боротьби з корупцією.

Ключові слова. Корупція, протидія корупції, антикорупційні механізми, публічний сектор, зарубіжний досвід, досвід Німеччини.

Ключевые слова. Коррупция, противодействие коррупции, антикоррупционные механизмы, публичный сектор, зарубежный опыт, опыт Германии.

Аннотация. В тезисах рассмотрены особенности предотвращения коррупции в Германии. Проанализированы правовые механизмы противодействия коррупционным преступлениям в публичной сфере, выяснено важность опыта борьбы с коррупцией.

Keywords. Corruption, anti-corruption, anti-corruption mechanisms, public sector, foreign experience, German experience.

Annotation. In theses consider the peculiarities of corruption prevention in Germany. Legal mechanisms of counteraction to corruption crimes in public sphere are analyzed, importance of experience of struggle against corruption is found out.

У публічній сфері корупція призводить до значних матеріальних збитків, а також до величезної нематеріальної шкоди через втрату довіри громадян до доброчесності державної служби. Тому питання розробки та ефективного впровадження антикорупційних заходів є таким актуальним у сучасному світі. Так, згідно з індексом сприйняття корупції за дослідженнями Трансперенсі Інтернешнл, Німеччина у 2018 році знаходилась на 11 місці, а Україна – на 120 місці. Тому є доцільним вивчити досвід цієї країни у сфері запобігання корупції.

Для початку слід ознайомитись з антикорупційним законодавством Німеччини. Основним регулятором є Закон про боротьбу з корупцією (2015). У федеральних землях існують різні нормативні акти у формі директив, адміністративних постанов та інших формах, які часто мають подібний між собою зміст. У Північному Рейн-Вестфалії регулювання відбувається у формі закону (Korruptionsbekämpfungsgesetz) від 16 грудня 2004 р., але антикорупційна діяльність регулюється ним схоже, як у інших федеральних землях. У Баварії питання запобігання корупції закріплені у Директиві щодо запобігання корупції (KorrRU) 2004 року, яка була переглянута в 2010 році.

Більшість нормативних актів федеральних земель побудовані за схожою системою. Спочатку визначаються сфери, які є найуразливішими, а потім визначаються заходи протидії корупційним правопорушенням. Частина заходів спрямована на роботу з персоналом: підвищення рівня обізнаності працівників, тематичне навчання, інструменти лідерства, критерії відбору персоналу, система ротатії, регулювання прийняття подарунків. Не залишено без уваги і механізми організаційного контролю, зокрема звертається увага на прозорий процес документообігу, загальний контроль, принцип колегіального прийняття рішень, призначення уповноважених осіб для запобігання корупції, а також належну організацію роботи служб закупівель та процесу закупівель.

Особливої уваги заслуговує закріплені у Антикорупційному законі у Північному Рейн-Вестфалії принцип «чотирьох очей» або, як його ще називають, «правило двох осіб». Зокрема у статті 20 визначається, що рішення про укладення контрактів, вартість яких перевищує 500 євро без ПДВ, повинні приймати щонайменше дві особи в державному секторі [1]. Це ефективний засіб моніторингу для запобігання або зменшення зловживань та маніпуляцій при прийнятті рішень та робить процес більш прозорим. Це положення деталізується у постанові Міністерства внутрішніх справ та муніципальних справ «Запобігання та боротьба з корупцією в державному управлінні». У цьому акті акцентується увага на тому, що можуть залучатися до участі іншої особи (як правило, на тому ж ієрархічному рівні), які мають достатній рівень знань у сфері, в якій приймається рішення, і здатна оцінювати ситуацію, не маючи статусу начальника [2].

Цікавою є процедура реагування на подарунки у публічно-правовій сфері, так хоча і існують деякі відмінності у регулюванні цього питання у різних федеральних землях і різних установах, та все ж у більшості випадків прийняті досить суворі адміністративні норми. Наприклад, звернемось до Положення Департаменту внутрішніх справ Берлінського сенату Щодо заборони приймати нагороди, подарунки та інші переваги. Там чітко вказується, що можливе

прийняття лише подарунків низької вартості (наприклад, календарі, ручки тощо) до загальної суми 5 євро на одну особу на календарний рік, що без жодних сумнівів виражають лише уваги або є проявом ввічливості [3]. Тоді як у приватній сфері у деяких випадках подарунки у розмірі 35 євро вважаються допустимими. У будь-якому випадку вимагається прозоре поводження з подарунками, вироблена процедура повідомлення і обов'язкової фіксації даного факту.

Значна робота проводиться у сфері проведення заходів з підвищення обізнаності та навчання для керівників та службовців. Більшість відомств розробили навчальну концепцію по запобіганню корупції. Постійно проводяться відкриті лекції, тренінги для керівників, контактних осіб з питань запобігання корупції, працівників у особливо схильних до корупції сферах. Також, уваги заслуговує результативність розробки антикорупційного плану не лише певної установи, а й програми антикорупційної діяльності керівника установи. Дані заходи показали високу результативність згідно з Річним звітом по запобіганню корупції Федеральної адміністрації за 2018 рік (станом на: 14 серпня 2019 р.) [4].

Таким чином, слід відмітити значний масив роботи в напрямку удосконалення антикорупційних норм, який був виконаний в Федеративній Республіці Німеччини за останні роки.

Список використаних джерел:

1. Korruptionsbekämpfungsgesetz – KorruptionsbG vom 16. 12. 2004 mit Stand vom 9.11.2019.URL: https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_text_anzei-gen?v_id=2820131014143952768

2. Verhütung und Bekämpfung von Korruption in der öffentlichen Verwaltung RdErl. d. Ministeriums für Inneres und Kommunales, zugleich im Namen der Ministerpräsidentin und aller Landesministerien - IR 12.02.02 - v. 20.8.2014–URL:https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_bes_text?anw_nr=1&gld_nr=2&bugl_nr=20020&bes_id=28124&menu=1&sg=0&aufgehoben=N&keyword=%20Korruption#det0

3. Ausführungsvorschriften der Berliner Senatsverwaltung für Inneres über das Verbot der Annahme von Belohnungen, Geschenken und sonstigen Vorteilen URL: <https://www.personalabteilung.hu-berlin.de/de/themen-az/unbestechlich-keit/annahme-von-belohnungen-und-geschenken-av-bug-2013.pdf>

4. Korruptionsprävention in der Bundesverwaltung Jahresbericht 2018Stand: 14. August 2019 URL: https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/moderneverwaltung/korruptionspraevention/korruptionspraevention-jahresbericht-2018.pdf?__blob=publicationFile&v=2

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. О.В. Новіков

Василюк А.Л.

професор СК №-4 ННІ ППКК СБ України
Національної академії Служби безпеки
України, кандидат юридичних наук

СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ І СВІТІ

Анотація. У тезах розглянуто сучасний стан організованої злочинності в Україні та світі, розкрито її, як загрозу, що гостро постала сьогодні перед світовим співтовариством і Україною окрема.

Ключові слова: організована злочинність, національна безпека, міжнародний правопорядок, тіньова економіка.

Ключевые слова: организованная преступность, национальная безопасность, международный правопорядок, теневая экономика.

Аннотация. В тезисах рассмотрено современное состояние организованной преступности в Украине и мире, раскрыто ее как угрозу что остро предстала сегодня перед мировым сообществом и Украиной в частности.

Keywords: organized crime, national security, international law and order, shadow economy.

Annotation: In theses deals the current state is considered organized crime in Ukraine and in the world, and reveals it as a threat that is acute today before the world community and Ukraine in particular.

Сучасна організована злочинність становить небезпеку не лише національним інтересам окремих держав, а й пряму загрозу міжнародній безпеці, набуваючи транснаціонального характеру. Особливу актуальність проблеми організованої злочинності і протидії їй набувають у періоди здійснення реформ, що супроводжується зазвичай високою соціальною напруженістю й економічною нестабільністю. Тому особливо високий рівень організованої злочинності у країнах, що знаходяться у стані економічної та політичної трансформації до яких належить і Україна.

Проникаючи в органи законодавчої влади й державного управління, у правоохоронні та судові установи, організована злочинність лобіює свої злочинні інтереси, посягаючи на цілий комплекс найбільш значимих соціальних цінностей, таких як: життя і здоров'я, честь і гідність, моральність і духовність, недоторканість і безпека людини, суспільства і держави, приватна, суспільна і державна власність, громадський порядок.

Різні напрямки протидії організованій злочинності комплексно досліджували у своїх наукових працях О.М. Бандурка, І.В. Пшеничний, А.П. Закалюк, В.В. Сташис, О.М. Джужа, Є.Д. Скулиш, В.А. Тимошенко, Т.Д. Момотенко, І.М. Гриненко, С.В. Морозенко, М.А. Погорецький та інші вчені.

Фахівцями Організації Об'єднаних Націй відзначається, що на сучасному етапі розвитку суспільства найбільш поширеними формами транснаціональної організованої злочинності є тероризм, злочинність у сфері економіки і наркозлочинність. До корінних причин перелічених форм злочинності прийнято відносити глобалізацію, соціальну нерівність, розбалансованість правоохоронної системи, розвиток сучасних інформаційних технологій. Вказані криміногенні чинники сприяють перетворенню колись локальних злочинів на глобальні негативні явища соціальної дійсності [1].

Історично Україна не належить до держав зі стійкою і кримінально-активною транснаціональною організованою злочинністю. На відміну від історично-культурних передумов виникнення та багатоміліардної історії глобальних транснаціональних злочинних організацій (італійської мафії, японської якудзи, китайських триад і т.п.), наша держава до останнього часу стикалася здебільшого з проблемами внутрішньодержавної організованої злочинності [2]. Вітчизняна організована злочинність у значній мірі не відповідає зарубіжним аналогам. Її економічну базу склали процеси перерозподілу державної власності і ринкового реформування економіки, що відбувались за відсутності належної правової бази,

слабкого державного контролю і певної корупційної ураженості органів влади і управління. Зміцненню організованої злочинності сприяли недосконалість кредитно-фінансової системи, економічна і юридична необізнаність значної частини населення, керівників і підприємців. Факторами її стрімкого поширення в Україні стали кризова соціально-політична ситуація, наявність суттєвих прогалин у кримінальному, кримінально-процесуальному, митному господарському законодавстві, відсутність ефективних методичних розробок з питань протидії новому суспільно-небезпечному явищу, недосконалий механізм міждержавної координації співробітництва. Поширенням транснаціональних зв'язків організованих злочинних угруповань сприяло і географічне розташування України, найбільша в Європі довжина кордонів (8215 км), що у поєднанні зі складними соціально-економічними процесами як у нашій країні, так і у сусідніх державах, призвело до потрапляння країни в один з епіцентрів транснаціональних злочинних потоків. Сьогодні на території України виникла паралельна злочинна індустрія, яка перебуває під контролем транснаціональних злочинних організацій, формує тіньовий ринок, обсяги якого співвідносяться з обсягами валового внутрішнього продукту таких країн, як Естонська Республіка, Республіка Молдова, Латвійська Республіка тощо [3]. За останніми даними, обсяг тіньової економіки в Україні останніх років становить більше 40% валового внутрішнього продукту. Ці гроші виведені з-під контролю держави, фактично перебувають під контролем злочинних організацій, у тому числі і транснаціонального характеру.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що протягом останніх десятиліть проблема транснаціональної організованої злочинності, не втрачає своєї актуальності і залишається однією з ключових загроз міжнародному правопорядку та національній безпеці нашої держави і, відтак, боротьбу з нею варто поєднати з комплексом заходів, спрямованих на витіснення “тіньової економіки”, і як наслідок корекції реформ та посилення їх соціальної орієнтації: підвищення рівня життя громадян, що знаходяться за межею бідності; рівня матеріального виробництва; підтримки малого підприємництва і створення рівних умов на старті бізнесової діяльності; посилення уваги до культурних, моральних, духовних та національних цінностей.

Список використаних джерел:

1. Голіна В. В., Колодяжний М. Г. Світова злочинність: сучасні тенденції та стратегії протидії / В. В. Голіна, М. Г. Колодяжний // Вісник Національної академії правових наук України. – 2015. – № 2. – С. 92-100.
2. Мельничук Т. В. Організовані злочинні угруповання з міжнародними зв'язками в Україні: на шляху до транс націоналізації / Т. В. Мельничук // Південноукраїнський правничий часопис. – 2011. – № 1. – С. 219–222.
3. Жаровська Г. П. Взаємодія транснаціонального сегмента української організованої злочинності і транснаціональних кримінальних ринків в умовах глобалізації / Г. П. Жаровська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Право. – 2014. – Вип. 25. – С. 199–203.

Величко Л.О.

студентка 1 курсу магістратури
6 групи Інституту підготовки кадрів для
органів юстиції України Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЗАХИСТ ЖЕРТВ КІБЕРЗЛОЧИНІВ, ЗДІЙСНЕНИХ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПУВАННЯМИ

Анотація. У тезах розглянуто особливості вчинення кіберзлочинів злочинними угрупованнями, проаналізовано жертв даних злочинів та засоби віктимологічного запобігання.

Ключові слова: кіберзлочин, злочинне угруповання, жертва, віктимність, віктимологічне запобігання.

Ключевые слова: киберпреступление, преступная группировка, жертва, виктимность, виктимологические предотвращение.

Аннотация. В тезисах рассмотрены особенности совершения киберпреступлений преступными группировками, проанализированы жертвы данных преступлений и средства виктимологического предотвращения.

Keywords: cybercrime, criminal group, victim, victimization, victimological prevention.

Annotation. The features of cybercrime by criminal groups are analyzed in the theses, the victims of these crimes and the means of victimological prevention are analyzed.

Протягом останніх десятиліть стрімко розвивається використання кримінальними угрупованнями телекомунікаційних технологій, їх вихід у кіберпростір, що призводить до подальших структурних змін організованої

злочинності. Зокрема, соціальне середовище, що виникає у зв'язку з використанням глобальних інформаційних мереж, викликає до життя специфічні форми соціальної взаємодії, в тому числі складні процеси детермінації злочинності та, відповідно, невідомі раніше види кримінальних формувань з якою новою структурою [1].

У Конвенції Ради Європи про кіберзлочинність визначено перелік протиправних посягань, за які на національному рівні повинна встановлюватися кримінальна відповідальність: а) проти конфіденційності, цілісності та доступності даних, вчинені з використанням технічних засобів і комп'ютерних даних; б) пов'язані з комп'ютерами (комп'ютерна підробка, комп'ютерне шахрайство); в) пов'язані з виробленням, володінням або пропонуванням громадськості чи наданням доступу через кібернетичні комп'ютерні системи, розповсюдженням, передаванням або набуттям за допомогою кібернетичних комп'ютерних систем, інформації, яка за своїм змістом є: дитячою порнографією; матеріалами расистського та ксенофобного характеру; погрозами (у розумінні національного кримінального права); образами з расистських та ксенофобних мотивів; запереченням, значною мінімізацією, схваленням або виправданням геноциду чи злочинів проти людства; пособництвом та підбурюванням до вчинення будь-якого з зазначених правопорушень); г) пов'язані з порушенням за допомогою кібернетичних комп'ютерних систем прав інтелектуальної власності [2].

Більшість з цих злочинів легше виконувати злочинними угрупованнями за рахунок об'єднання ресурсів, тобто технічних знань у сфері віртуального простору, що «допомагають» злочинцям прихованню слідів злочинів та введення в оману працівників правоохоронних органів в рамках розслідування правопорушень.

Організовану кіберзлочинність можна визначити як сукупність кіберзлочинів, що вчиняються у зв'язку зі створенням та діяльністю у кіберпросторі організованих злочинних співтовариств його користувачів (кіберугруповань). Відмінними ознаками організованої кіберзлочинності є: сукупність злочинів певного виду — кіберзлочинів; специфічне середовище діяльності особливих організованих злочинних угруповань — кіберпростір; особливі форми організованих злочинних угруповань у зазначеному середовищі — кіберугруповання [3]. Сприятливі умови, що їх забезпечує специфіка кіберпростору маргінальним спільнотам, призводять до появи численних зон спілкування осіб з девіантною поведінкою. Відповідно, зростає кількість інтернет-ресурсів асоціального та навіть екстремістського характеру. Зокрема, зростає число сайтів, що належать організованим злочинним угрупованням, через які вони не лише обмінюються інформацією, але й популяризують свої ідеї. В таких злочинних угрупованнях складно визначити лідера, так як члени таких угруповань найчастіше мають подібні один до одного ресурси. Також угруповання з мережевою структурою для вирішення одного і того ж завдання обирають кожного разу різні способи, які є оптимальними в контексті поточної ситуації, що ускладнює викриття протиправних дій правоохоронними органами, оскільки унеможливує використання стандартних алгоритмів типових оперативних ситуацій та криміналістичних методик.

Інтернет асоціація України та Factum Group опублікували звіт про дослідженні проникнення інтернету в Україні. На вересень 2019 року кількість користувачів становить 71% (22,96 млн користувачів, тобто тих, хто заявляє, що використовує інтернет раз на місяць або частіше). У 65% жителів країни в квартирах (будинках) є інтернет-доступ (21 млн чоловік). Найчисельнішу категорію серед користувачів інтернету становлять молоді люди у віці від 25 до 34 років - 25%. Найрідше в мережу виходять люди після 65 років, всього 8%. Якщо говорити про рівень достатку, то практично весь український інтернет складається з населення із середнім і нижче середнього рівнем доходу - 44% і 40% відповідно; 97% користувачів мають, як мінімум, повну середню освіту. Найбільше серед регулярних інтернет-користувачів робітників і фахівців, зайнятих нефізичною працею; 60% з усіх одружені, але 53% не мають дітей.

Серед причин віктимності в мережі Інтернет можна назвати такі, як: низький рівень поінформованості стосовно способів вчинення кіберзлочинів, не використання антивірусних програм, засобів захисту та попередження таких злочинів, користування неліцензійним програмним забезпеченням, встановлення однотипних паролів, довірливість та наївність, недостатність рівень знань у сфері ІТ [4]. До детермінантів, які підвищують рівень віктимності постраждалих від цих злочинів також відносять людей, які «живуть напоказ» виставляючи фото та відео в таких соціальних мережах як Instagram, Facebook, Twitter, при цьому

повідомляючи про деякі обставини свого життя, власну геолокацію, які в подальшому стають предметами злочинних посягань або полегшують готування до злочину та його вчинення.

Виходячи з вищенаведеного, робимо висновок, що так як ці особи вже є користувачами мережі Інтернет, то можемо вважати, що вони вже є потенційними жертвами злочинів щодо них. За віком найбільш вразливою групою є молодь від 15 до 35 років. Віктимологічне запобігання необхідно здійснювати такими засобами: соціальна реклама, інформування населення про кіберзлочинність, проведення тренінгів щодо захисту від кіберзлочинів, впровадження державою інструментів розпізнавання та випередження реалізації злочинного наміру вчинення злочину в сфері віртуального простору.

Список використаних джерел:

1. Гриненко І. Структура кримінальних відносин у кіберпросторі [Електронний ресурс] / І.Гриненко, Д. Прокоф'єва-Янчиленко, М. Прокоф'єв // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні. - 2013. - Режим доступу до ресурсу: http://pnzzi.kpi.ua/25/25_p27.pdf.
2. Про кіберзлочинність: Конвенція Ради Європи // Офіц. вісник України. - 2007. - № 65.- Ст.2535. - С. 107. - 10 верес. - Код акту 40846 /2007.
3. Шеломенцев В. П. Організована кіберзлочинність: до визначення поняття / В. П. Шеломенцев // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – К. : МНДЦ, 2009. – № 21. – С. 307-314.
4. Мілевська А. В. Віктимність інтернет-користувачів / А. В. Мілевська // Злочинність у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр. кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Харків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкина. - Харків : Право, 2017. - С.244-245.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. М. Ю. Кутєпов

Войцеховський Б. О.

аспірант кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права,
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, ЯК ФАКТОР ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. У тезах розглянуто незаконний обіг зброї, як фактор, що сприяє існуванню організованої злочинності.

Ключові слова: зброя, організована злочинність.

Ключевые слова: оружие, организованная преступность.

Аннотация. В тезисах рассмотрено незаконный оборот оружия, как фактор, способствующий существованию организованной преступности.

Keywords: weapons, organized crime.

Annotation. In theses examined illegal trafficking of weapons as a factor contributing to the existence of organized crime.

Вогнепальна зброя широко використовується організованою злочинністю для здійснення різних насильницьких злочинів та залякування злочинцями своїх ворогів. Крім того організовані злочинні угруповання самі займаються незаконним збутом, виготовленням та переробкою вогнепальної зброї. Для

бандитизму озброєність є обов'язковим елементом об'єктивної сторони злочину.

За даними МВС станом на 2016 рік в Україні було зареєстровано понад 909 тисяч одиниць вогнепальної зброї та понад 309 тисяч спецзасобів (пристроїв для відстрілу гумових куль та газових пістолетів) в населення, також протягом 2016 року було зафіксовано 4387 випадків втрати та крадіжок зареєстрованої зброї, яка може поповнити незаконний обіг зброї [1]. Кількість незареєстрованої зброї в рази вища ніж зареєстрованої, за даними організації Small Arms Survey (Женева, Швейцарія), яка досліджує питання обігу нелегальної вогнепальної зброї, в Україні в обігу знаходиться від 3 до 5 мільйонів одиниць незареєстрованої зброї [2, с. 3].

Вище наведені цифри вказують на широкі можливості отримання зброї організованою злочинністю. Ситуація погіршилась з початку бойових дій на Сході України – зброя звідти стала важливим джерелом поставок в інші частини країни [2, с. 5]. Даною ситуацією, імовірно, скористалась і організована злочинність, так кількість зафіксованих злочинів щодо незаконного обігу зброї (ст. ст. 262, 263 КК України), вчинених у складі організованих груп і злочинних організацій зросла, порівняно з попередніми роками [3, с. 37].

Враховуючи, що для здійснення насильницьких дій чи рекету організовані групи і злочинні організації часто використовують вогнепальну зброю, то зменшення її незаконного обігу повинно запобігати організованій злочинності загалом та бандитизму - зокрема. Втім за даними МВС в 2017 році було вилучено близько 2,4 тисячі одиниць вогнепальної зброї [4], що майже в двічі менше показника втрати та крадіжок зареєстрованої зброї. З такою статистикою злочинний світ не відчуватиме дефіциту зброї ще дуже довго.

Варто зазначити, що зареєстрована зброя також активно використовується організованою злочинністю, особливо, при вчиненні рейдерських захоплень підприємств. Такі рейдерські захоплення, як правило, кваліфікують за частиною 4 ст. 296 [5] [6].

Враховуючи вищесказане, для вирішення проблеми надзвичайно великого обсягу незаконного обігу вогнепальної зброї та її використання організованими групами та злочинними організаціями, вважаю, що необхідно на рівні Закону врегулювати питання обігу зброї та спростити її реєстрацію та перереєстрацію.

Список використаних джерел:

1. МВС | Кількість зареєстрованої зброї в Україні [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://mvs.gov.ua/ua/infographic/ministerstvo_vnutrishnih_sprav/Kilkist_zareistrovanoj_zbroji_v_Ukraini.htm
2. Антон Мартинюк | Дослідження незаконних потоків зброї [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/T-Briefing-Papers/SAS-BP3-Ukraine-UKR.pdf>
3. Шепетько С.А. Окремі тенденції проявів організованої злочинності // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). - № 2, 2014 – С. 35-39.
4. МВС | У 2017 році Нацполіція вилучила з незаконного обігу понад дві тисячі гранат (ІНФОГРАФІКА, ФОТО) [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://mvs.gov.ua/ua/news/11656_U_2017_roci_Nacpolicija_viluchila_z_nezakonnogo_obigu_ponad_dvi_tisyachi_granat_INFOGRAFIKA_FOTO.htm
5. Зброю рейдерів з Васильківщини перевіряють на законність [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.poglyad.tv/zbroyu-rejderiv-z-vasykivshhyny-perevirayut-na-zakonnist/>

6. Рейдерське захоплення підприємства на Харківщині: у підозрюваних конфіскували арсенал зброї [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://zik.ua/news/2019/08/21/reyderске_zahoplennya_pidpriyemstva_na_harkivshchyni_u_pidozryuvanykh_1631177

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. В. Ф. Оболенцев

Гаврилюк А.А.

студентка 2 курсу магістратури
2 групи господарсько-правового
факультету Національного юридичного
університету ім. Ярослава Мудрого

ВИЩИЙ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ СУД: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

Анотація. У тезах здійснений загальний огляд Вищого антикорупційного суду України, визначено яка кількість суддів має бути призначена для початку роботи, його підсудність.

Ключові слова: Вищий антикорупційний суд, судова реформа, вищий спеціалізований суд, підсудність Вищого антикорупційного суду.

Аннотація. В тезисах осуществлен общий обзор Высшего антикоррупционного суда Украины, определены количество судей, которые должны быть назначены для начала работы, его подсудность.

Ключевые слова: Высший антикоррупционный суд, судебная реформа, высший специализированный суд, подсудность Высшего антикоррупционного суда.

Annotation. The article analyzes High Anticorruption Court of Ukraine, determine the number of judges to be appointed, its jurisdiction.

Keywords: High Anticorruption Court, Judicial Reform, Higher Specialized Court, High Anticorruption Court Jurisdiction.

5 вересня 2019 р. в Україні розпочав свою роботу Вищий антикорупційний суд. Він був створений на підставі Закону України від 07.06.2018р. «Про Вищий антикорупційний суд», який визначає засади його організації та діяльності, спеціальні вимоги до суддів цього суду та гарантії їх діяльності.

Вищий антикорупційний суд є одним з вищих спеціалізованих судів в судовій системі України. Відповідно до ст. 5 цього Закону кількість суддів Вищого антикорупційного суду визначається відповідно до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" у межах видатків, передбачених у Державному бюджеті України на утримання цього суду, та із окремим встановленням, у межах кількості суддів Вищого антикорупційного суду, кількість суддів Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду.

Вища рада правосуддя визначила, що чисельність суддів буде складати 39 осіб, з яких 12 осіб це судді Апеляційної палати . 11 квітня 2019р. присягу прийняли 38 суддів, цього достатньо для початку роботи, оскільки відповідно до прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» Вищий антикорупційний суд розпочинає роботу за умови призначення за результатами конкурсу, проведеного відповідно до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та цього Закону, щонайменше тридцяти

п'яти суддів Вищого антикорупційного суду, у тому числі щонайменше десять із яких мають бути судьями Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду.

Предметну підсудність Вищого антикорупційного суду визначено у ст.33-1 Кримінально-процесуального кодексу України відповідно до якої йому підсудні кримінальні провадження стосовно корупційних злочинів, передбачених в примітці статті 45 Кримінального кодексу України, статтями 206⁻², 209, 211, 366⁻¹ Кримінального кодексу України, якщо наявна хоча б одна з умов, передбачених пунктами 1-3 частини п'ятої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України. Тобто до підсудності суду КПК відносить 24 склади злочинів.

Станом на травень 2019 року, за підрахунками Державної судової адміністрації, у судах першої та апеляційної інстанції загалом перебувало 3 592 такі кримінальні провадження. Із цього масиву справ лише 169 кримінальних проваджень розслідувалися детективами Національного антикорупційного бюро. [1]

Верховна рада 18 вересня 2019р. прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо початку роботи Вищого антикорупційного суду» відповідно до якого підсудність ВАКС до дня набрання ним чинності поширюється на кримінальні провадження якщо досудове розслідування здійснюється або здійснювалося Національним антикорупційним бюро України та закінчено прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Тобто цей закон сприятиме зменшенню навантаження і передачі на розгляд до суду не 3,5 тисячі справ, а лише близько двохсот.

Станом на 22.10.2019р. за даними єдиного державного реєстру судових рішень жодного вироку судом ще винесено не було. Отже, судовою реформою було передбачено створення нового антикорупційного суду, що одразу викликало як позитивні, так і негативні оцінки, проте однозначні висновки щодо ефективності Вищого антикорупційного суду можна буде зробити лише у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. ВИСНОВОК на проект Закону України «Про внесення зміни до Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» (щодо початку роботи суду)» <http://www.pravo.org.ua/ua/news/20873875-visnovok-na-proekt-zakonu-ukrayini-pro-vnesennya-zmini-do-zakonu-ukrayini-pro-vischiy-antikoruptionsiyi-sud-schodo-pochatku-roboti-sudu>
2. Закон України «Про вищий антикорупційний суд» № 2447-VIII від 07.06.2018 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>
3. Про судовистрій та статус суддів. Закон України від 02.06.2016. № 1402-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. О.В.Таволжанський

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Ключові слова: злочинна організація, відповідальність, запобігання злочинності.

Анотація. У тезах розглянута проблема запобігання діяльності злочинних організацій, їх вплив на розвиток і становлення України та запобіжні заходи, які застосовуються для зменшення рівня злочинності.

Ключевые слова: преступная организация, ответственность, предотвращение преступности.

Аннотация. В тезисах рассмотрена проблема предотвращения деятельности преступных организаций, их влияние на развитие и становление Украины и меры предосторожностей, которые применяются для уменьшения уровня преступности.

Keywords: criminal organization, responsibility, prevention of criminality.

Summary. In theses considered the problem of prevention of activity of criminal organizations, their influence on development and becoming of Ukraine and measures of caution, that are used for reduction of level to criminality.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» під організованою злочинністю в цьому Законі розуміється сукупність злочинів, що вчиняються у зв'язку зі створенням організованих злочинних угруповань [1]. Особливу небезпеку організована злочинність утворює для країн із нестабільним соціально-політичним та економічним становищем, до яких належить й Україна.

Як висловився М. Щетинін, організована злочинність є глобальною проблемою світового товариства. Це явище є одним з основних небезпек для розвитку сучасної цивілізації, оскільки створює непереборні перешкоди для нормального функціонування і соціально-економічного прогресу суспільства [2].

На нашу думку, існування та збільшення впливу злочинних організацій на нормальний розвиток і функціонування суспільства є актуальною проблемою для становлення належного захисту населення від злочинних посягань.

Згідно з статистичними даними, у 2018 році, загалом, у складі організованих злочинних груп вчинено 2 513 кримінальних правопорушень, що майже вдвічі більше ніж у два попередніх роки: у 2017 році — 1 727, у 2016 — 1 235. Про підозру у вчиненні цих злочинів у 2018 році повідомлено 1 233 особам, з яких стосовно лише 219-ти обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Більше того, до суду направлено всього 314 обвинувальних актів у провадженнях даної категорії, що в цифровому вигляді більше ніж у 2016 році — 166, у 2015 — 176, у 2014 році — 213). Але, треба мати на увазі, що навіть ця кількість направлених обвинувальних актів даної категорії складає всього 12,6% від загальної кількості кримінальних правопорушень, вчинених у складі організованих злочинних груп чи злочинних організацій [3].

Ми вважаємо, що напрями запобігання скоєнню злочинів злочинними організаціями можуть виявитися найбільш ефективно у превентивному прояві. Тобто, необхідно здійснювати вплив на особу, яка схильна до вчинення злочину

шляхом проведення бесід в трудовому, сімейному та навчальному колективах. Важливим фактором є матеріальне становище суспільства. Чим воно вище, тим значно менше буде скоєно злочинів, а це є область соціального буття, в яку втручаються вже органи державної влади. Третім елементом у здійсненні запобіжних функцій є ініціатива з боку правоохоронних органів, тобто вони повинні відноситись до здійснення свого обов'язку ретельніше та відповідальніше, бо повинні убезпечити населення від злочинних посягань і сприяти зменшенню таких випадків.

Як зазначено в статті 28 Кримінального кодексу України, злочин визнається вчиненим злочинною організацією, якщо він скоєний стійким ієрархічним об'єднанням декількох осіб (п'ять і більше), члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координації злочинної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших злочинних груп [4].

Злочинні організації в сучасному світі закріплюють свої позиції щодо діяльності, яка несе реальну суспільну небезпеку для будь-якої сфери суспільного життя. Від неї потерпають усі, як суспільство зі своїми складовими, так і держава. Наразі, рівень небезпеки настільки високий, що ця проблема обговорюється навіть на державному рівні та, для того, щоб цьому запобігти залучаються уповноважені на те компетентні органи влади, які здійснюють відповідні заходи запобігання та використовують належні норми права.

Отже, ефективність запобігання діяльності злочинної організації є важливим фактором впливу на економічну та політичну стабільність, який має бути врегульований у відповідний спосіб задля додержання демократії та для підтвердження належного рівня розвитку України щодо входження до світового товариства та для відповідності сучасним міжнародним стандартам.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, №35, ст. 358. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12/ed20110605>
2. Олійник Ю. Я., Серeda Т. М. Європейський досвід запобігання організованій злочинності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/boz_2013_1_44%20\(6\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/boz_2013_1_44%20(6).pdf)
3. Олексій Баганець Тенденції і протидія злочинності Аналіз загального стану злочинності в Україні за 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/tendentsiyi-i-protydiya-zlochynnosti-analiz-zagalnogo-stanu-zlochynnosti-v-ukrayini-za-2018-rik-u-porivnyanni-zi-statystychnymy-danymy-za-2013-2017-roky-2/>
4. Кримінальний кодекс України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 №2341 – III [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, №25-26, ст. 131. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/10381>
5. Міняйло Н.С. Межі застосування поняття «організована злочинність» в Україні [Електронний ресурс] / Міняйло Н.С.// Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2015 - №14 – Режим доступу: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc14/part_2/23.pdf
6. Погорельський М. А. Організована злочинність в Україні: тенденції розвитку та заходи протидії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/boz_2007_16_9.pdf

Науковий керівник - канд. юрид. наук, доц. Г. Л. Шведова

Гамова А.В.

студентка 2 курсу магістратури 6
групи господарсько-правового
факультету Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого

НОВЕЛИ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ»: ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Ключові слова: корупція, антикорупційне законодавство, запобігання корупції, корупційні правопорушення.

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционное законодательство, предотвращение коррупции, коррупционные правонарушения.

Keywords: corruption, anticorruption legislation, prevention of corruption, corruption offense.

Анотація. У тезах розглянуті основні новели Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції», позитивні та негативні сторони його прийняття.

Аннотация. В тезисах рассмотрены основные новеллы Закона Украины «О внесении изменений в Закон Украины «О предотвращении коррупции» об обличителях коррупции», положительные и отрицательные стороны его принятия.

Summary. These theses describe main elements of the Law of Ukraine “On Amendments to the Law of Ukraine “Prevention of corruption” about perpetrators of corruption”, positive and negative sides of its adoption.

Однією з найбільших загальновизнаних проблем України є проблема корупції. На сьогоднішній день, набувши тотального поширення, вона стала реальною загрозою для інтеграції України до Європейського союзу, її розвитку як демократичної держави. Причинами поширення корупції в Україні є низький рівень довіри до органів державної влади, судів, правоохоронних органів, відсутність чітких державних програм протидії корупції, низький рівень правосвідомості громадян.

Жодна соціально-економічна система не має повного імунітету від корупції – різняться її масштаби, прояви та вплив на суспільні відносини. У розвинених державах Європи та США існує поняття «контролю над корупцією», цей досвід наразі позичає і Україна.

Одним із напрямків протидії корупції в Україні став щойно підписаний Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції» № 198-ІХ. Зазначений закон регулює правовий статус осіб, які до цього часу в законодавстві України не згадувалися – це викривачі корупції – особи, які повідомили про вчинення корупційного правопорушення, або правопорушення, пов'язаного з корупцією.

Новий закон передбачає можливість подання скарги на будь-яку посадову особу, яка є розпорядником бюджетних коштів, а правоохоронні органи матимуть перевірити таку інформацію, навіть якщо вона надійшла анонімно. Викривачі будуть захищені від переслідувань, їх імена зберігатимуться в таємниці, а найголовнішою та найбільш спірною новелою цього Закону є можливість отримання грошової винагороди з Державного бюджету. Так, стаття 53-7 Закону

України «Про запобігання корупції» передбачає надання грошової винагороди особі, яка є викривачем злочину, у якому сума хабара чи завданих державі збитків щонайменше в п'ять тисяч разів більша за актуальну суму прожиткового мінімуму. Винагорода може сягати десяти відсотків від суми. При цьому розмір винагороди не може перевищувати трьох тисяч розмірів мінімальної заробітної плати.

Така новела викликала великий резонанс у суспільстві та серед фахівців у сфері права, оскільки вбачається не лише дієвий та новий механізм мотивації громадян до протидії корупції, а й великий простір для зловживань.

Переваги полягають у тому, що зазначений Закон підвищить рівень правосвідомості громадян, сприятиме усуненню різних видів деформації правосвідомості. Також завдяки існуванню такого механізму підвищується зацікавленість громадян у подоланні корупції. Фінансова зацікавленість слугуватиме мотиватором: якщо раніше особа могла просто не повідомити про вимогу надання неправомірної вигоди або ж не звернутися до правоохоронних органів з повідомленням про вчинення корупційного правопорушення через небажання витратити свій час на подання заяви, то зараз грошова винагорода стимулюватиме її зробити це. Крім того, раніше ігнорування корупційних злочинів могло бути пов'язане з небажанням особи повідомляти інформацію про себе, то Закон передбачає створення дієвого механізму захисту викривачів від звільнення, переслідування, інших посягань та залишення таких осіб анонімними. Закон також передбачає можливість подання анонімного повідомлення. Існування норми про грошову винагороду за повідомлення про корупційне правопорушення створюватиме своєрідний тиск на посадових осіб, оскільки вірогідність відкриття такого злочину зростає.

Щодо негативних аспектів прийняття Закону, то він дійсно створює великий простір для зловживань. Не дивлячись на те, що нові норми не передбачають надання винагороди анонімним заявникам, особам, що повідомили про правопорушення в рамках співробітництва зі слідством, були співучасниками злочину та яким було відомо про корупційне правопорушення через здійснення ними їх професійної діяльності, у Законі залишається досить велика кількість прогалин. Це, по-перше, неврахування можливості провокування посадових осіб на вчинення корупційного правопорушення задля отримання винагороди та інсценізації вчинення такого правопорушення. По-друге, закон передбачає преміювання викривачів, але не передбачає жодної норми щодо відповідальності таких осіб. Існує загальна норма про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, але прийнятий Закон дозволяє особам, які лише мають підозру в тому, що здійснюється корупційне правопорушення, повідомляти про нього. Підстави для такої підозри Закон не визначає, тож особи можуть зловживати своїм правом задля можливості «вгадати» або ж задля інших власних цілей. Третім істотним недоліком є закріплення необхідності розглядати навіть анонімні скарги. Такі скарги можуть подаватися не з метою запобігти або припинити корупційне правопорушення, а з будь-яких особистих мотивів, шантажу або задля ведення недобросовісної конкуренції.

Отже, доповнення Закону України «Про корупцію» є важливим кроком до

зменшення рівня корупції, побудови правової та демократичної держави. До того ж, багато розвинених країн мають у своєму арсеналі схожі закони, які добре себе зарекомендували. Він однозначно потребує вдосконалення як механізму повідомлення інформації про вчинення корупційного правопорушення, так і механізмів захисту та заохочення викривачів, проте на даному етапі досягненням є навіть його прийняття, оскільки подолання корупції виключно владою неможливе, а потребує активної участі усіх громадян. А саме залучення громадськості до боротьби з корупцією і є метою прийняття Закону.

Список використаних джерел:

1. Шахун В.І. Корупція як деформація правосвідомості/ В.І. Шахун // Корупційні правопорушення у міжнародному вимірі: форми, методи, засоби протидії. – 2017. – С. 19-22. – Режим доступу: <https://www.naiu.kiev.ua/pravova-prosvita/osnovi-antikorupciijnogo-zakonodavstva-ukrayini/naukovi-statti-ta-tezi-z-antikorupciijnoi-tematiki/korupcijna-zlochinnist-u-miznarodnomu-vimiri-formi-metodi-ta-zasobi-protidiiyi.pdf> (дата звернення - 17.11.2019)
2. Колб О.Г., Руденко В.І. Щодо заходів загально соціального запобігання корупції в Україні / О.Г. Колб, В.І. Руденко // Корупційні правопорушення у міжнародному вимірі: форми, методи, засоби протидії. – 2017. С. 34-36. – Режим доступу: <https://www.naiu.kiev.ua/pravova-prosvita/osnovi-antikorupciijnogo-zakonodavstva-ukrayini/naukovi-statti-ta-tezi-z-antikorupciijnoi-tematiki/korupcijna-zlochinnist-u-miznarodnomu-vimiri-formi-metodi-ta-zasobi-protidiiyi.pdf> (дата звернення - 17.11.2019)
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції» № 198-IX – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/324077> (дата звернення - 17.11.2019)

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. О.В.Таволжанський

Гелевич І.О.

студент 1 курсу магістратури
2 групи Інституту підготовки юридичних
кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМА НЕЗАКОННОЇ ПОРУБКИ ЛІСІВ В УКРАЇНІ

Анотація. У тезах досліджується проблема незаконної порубки лісів в Україні. Автор наводить статистичні характеристики особи злочинця, а також акцентує увагу на важливості даного питання на державному рівні.

Ключові слова: ліс, незаконна порубка лісів, зміни в законодавстві.

На сьогоднішній день все більшої актуальності набирає питання глобального потепління, озеленення планети, не останню роль в якій відіграє і незаконна вирубка лісів. Проте, якщо локалізувати цю проблему до меж України, то, окрім екологічної катастрофи, існує ще одна – економічна. Щороку незаконна вирубка лісів наносить державі величезні збитки, суми яких важко підрахувати навіть найдосвідченішим спеціалістам у цій галузі.

За різноманітними статистиками загальна площа лісів в Україні становить близько 16-17%, що майже вдвічі менше середньої площі лісів країн Європи. Не дивно, що Україну відносять до малолісних країн, однак, прослідковується і певна тенденція приросту загальної площі лісового фонду: за останні 50 років площа лісів зросла на 21%, а запас деревини виріс майже втричі [4].

Якщо проаналізувати кількість злочинів, зареєстрованих в Єдиному реєстрі судових рішень за статтею 246 «Незаконна порубка лісу» Кримінального кодексу України, то, станом на листопад 2019 року, їх налічується близько 1800. Якщо порівняти цю кількість із кількістю аналогічних правопорушень за останні роки, то вона практично не змінюється [4].

Необхідно розібрати саме незаконні порубки лісів, адже способи вчинення таких злочинів, здебільшого, банальні. Ліси вирубують або за допомогою мотопили (86,5%), або за допомогою ручної пили (13,5%). Здійснюють це, переважно, великою групою людей на попередньо визначеній території і, як правило, у світлу пору доби та при погодних умовах, які підходять, для даних дій. Пора року також відіграє чималу роль, оскільки, це напряду пов'язано із сезонністю заготівлі ділової деревини, що впливає на її ціну. Зимом цей показник найвищий - близько 34%, а влітку він спадає до 19-19,5%. Під час такої вирубки значно перевищується межа дозволених обсягів порубки лісів, акцентується увага лише на цінних породах дерев, таких як дуб, граб, клен та інші, та, зрозуміло, все це проходить без дозвільних документів [1, с. 74-76].

Найбільша кількість лісової території України припадає на Карпатський регіон (32%), що разом із географічним розміщенням та спільним кордоном із країнами Європи, робить його найсприятливішим районом для порубки та транспортування лісу [1, с. 78].

Щоб визначити, хто саме займається порубкою лісів, потрібно врахувати такі ознаки: соціально-демографічні (стать, вік, сімейний стан, освіта та інші); морально-психологічні (інтереси осіб, цінності, потреби); кримінально-правові (мотивація, вчинення одноособово чи групою осіб, можливі покарання та їх застосування). Спрямованість особистості злочинця, як писав у одній із своїх робіт Б. М. Головін, полягає у суб'єктивному сприйнятті і ставленні до індивідуально значущих об'єктів, що зумовлює вибір шляхів і засобів досягнення поточних цілей і реалізації життєвих планів.

Відповідно до статистики, яка була наведена Заїчко О. В. у своїй дисертації «Кримінологічна характеристика та запобігання незаконній порубці лісу» розпочати потрібно із статті: близько 98% осіб, які мають відношення до порубки лісу, - чоловіки, близько 2% - жінки. Як показує практика, 2% жінок - переважно особи, які займаються або організаційними питаннями, документальним оформленням або займають посади у відповідних органах, які мають відношення до порубки лісу. Щодо віку, то зрозуміло, що для порубки лісу, саме для виконання даного злочину, найкраще залучати осіб віком від 18 до 40 років (61%), ще 24,5% будуть займати особи, віком від 40 до 54 років, інші ж це старші люди або неповнолітні (близько 1% ще навчалися у школі) [1, с. 83-84]. У шлюбі перебували близько 47% осіб, а загальна кількість працевлаштованих складала лише 23% [3, с. 3]. Потрібно зазначити, що 77,8% осіб не мали раніше судимості та активно каялись і сприяли проведенню розслідування. Інші ж 22% раніше притягалися до відповідальності, а менше 8% - безпосередньо за порубку лісу [2, с. 79].

Хотілось би звернути увагу на істотні зміни в законодавстві, які підвищують захист українських лісів від знищення. Так, 25 квітня депутатами був підтриманий законопроект, в якому кримінальна відповідальність за знищення лісів

зменшилась від 2 мільйонів до 20 тисяч гривень. На даний же момент, вирубка навіть 5 дерев може потягнути за собою штраф.

Підводячи підсумок, хотілось би зазначити, що сьогодні потрібно актуальність проблеми вирубки лісу переводити в реальні дії, щодо запобігання цьому. Це не лише переведе незаконні дії в реальний дохід в бюджет держави, не лише буде сприяти екологічній ситуації в країні, а і підвищить авторитет країни на світовому рівні. Ми маємо усі можливості слідкувати як і за станом лісу, так і за особами, які потенційно мають можливість здійснювати таку протиправну діяльність.

Список використаних джерел:

1. Заїчко О.В. Кримінологічна характеристика та запобігання незаконній порубці лісу: Монографія /За наук. ред. проф. Головкина Б.М. – Харків: Право, 2019 – 211 с.
2. Пилипенко О.М. Основи методики розслідування незаконної порубки лісу: М-во внутрішніх справ України, М-во освіти і науки, Харківський нац. ун-т. ім. В. Н. Каразіна; наук. кер. Коваленко В.В. – Северодонецьк. 2018 – 199 с.
3. Заїчко О. В. Основні риси та класифікація осіб, які вчиняють незаконну порубку лісів URL:http://www.jurnaluljuristic.in.ua/archive/2018/1/part_1/34.
4. Загальна характеристика лісів в Україні URL: https://protocol.ua/ua/zagalna_harakteristika_lisiv_ukraini/

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкин

Герасимов Г.І.

студент I курсу магістратури
I групи Інституту прокуратури та
кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

СВІТОВІ ПРАКТИКИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ (КОРПОРАЦІЙ)

Анотація. у тезах розглянуто світові практики кримінальної відповідальності юридичних осіб (корпорацій).

Ключові слова: кримінальна відповідальність юридичних осіб, корпоративна злочинність.

Аннотация. В тезисах рассмотрены мировые практики уголовной ответственности юридических лиц (корпораций).

Ключевые слова: уголовная ответственность юридических лиц, корпоративная преступность.

Annotation. In theses examined the global criminal liability practices of legal entities (corporations).

Keywords: criminal liability of legal entities, corporate crime.

Діяльність підприємств, скерована в першу чергу на досягнення максимального прибутку, все частіше завдає шкоди суспільним відносинам, які охороняються кримінальним законом. Стрімке зростання злочинів, безпосередньо пов'язаних із діяльністю господарюючих суб'єктів, дозволяє говорити про те, що в Україні сформувався якісно новий вид злочинності – злочинність юридичних осіб, яку в кримінології називають «корпоративна злочинність». В той же час,

питання протидії корпоративній злочинності вимагають вирішення питання комплексного впровадження інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб. В контексті цього питання доцільно звернутись до досвіду окремих країн світу. Юридичні особи визнаються суб'єктами злочинів у кримінальному праві багатьох іноземних держав. Однак серед вітчизняних і зарубіжних науковців все ще точиться полеміка навколо питань кримінально-правового статусу суб'єкта злочину, причинно-наслідкового зв'язку [1], вини юридичної особи та інших принципових питань [2].

Кримінальну відповідальність юридичних осіб встановлено 1976 р. у Нідерландах, 1982 р. у Португалії, 1995 р. у Фінляндії, 1997 р. у Китаї. Нині кримінальна відповідальність юридичних осіб існує у США, Канаді, Великій Британії, Шотландії, Данії, Люксембурзі. Цікаво, що у Німеччині, Швеції, Італії та Іспанії встановлено так звану квазікримінальну (по суті адміністративно-кримінальну) відповідальність юридичних осіб. Відтак, у різних державах склалися різні моделі закріплення даного інституту в законодавство.

Світовій практиці відомо декілька підходів правового регулювання інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб. Відповідно до першого з них, юридична особа розглядається як самостійний суб'єкт злочину. Тобто вона може нести кримінальну відповідальність як поряд із фізичними особами, так і самостійно. Такий підхід було використано в юридичних системах США, Великої Британії, Австралії, Нідерландів, Франції, Португалії і ряду інших країн, а також інкорпоровано у правові системи Грузії, Литви, Молдови, Естонії. Другий підхід до кримінальної відповідальності юридичних осіб більшою мірою враховує принцип винної відповідальності особи за вчинення злочину, і ґрунтується на визнанні фізичної особи єдиною можливим суб'єктом злочину. У випадку ж участі юридичної особи в злочині, вчиненому фізичною особою в його інтересах, юридична особа поряд із фізичною особою піддається кримінально-правовому впливу як додатковому. На даний час ця модель введена в кримінальне законодавство таких країн, як Австрія, Албанія, Іспанія, Латвія, Мексика, Перу, Туреччина, Швейцарія. Третій підхід передбачає адміністративну відповідальність юридичних осіб за причетність до злочину. Віднести цю модель до інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб можна лише умовно. Деякі вчені називають цей підхід «квазікримінальна відповідальність юридичних осіб». Вона характерна для країн, що займають помірковану позицію щодо заходів впливу на юридичних осіб. Сьогодні така модель існує в Німеччині, Італії, Швеції.

Ідея запровадження інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб вже знайшла своє відбиття у чинному Кримінальному кодексі України (Розділ XIV-І «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб»). Оскільки вітчизняна кримінально-правова доктрина базується на позиції, відповідно до якої суб'єктом злочину не може бути визнана юридична особа, законодавець обрав підхід, згідно з яким єдиним суб'єктом злочину визнається фізична особа. Стосовно юридичної особи можуть застосовуватись ніби «субсидіарні» до відповідальності фізичної особи заходи кримінально-правового характеру за доволі вузьким переліком.

Вважаємо, що сучасному етапі державотворення і вирішення питань

радикального оновлення кримінального законодавства, слід звернути увагу суб'єктів законотворчої ініціативи до аналізу існуючого світового досвіду кримінальної відповідальності корпорацій.

Список використаних джерел:

1. Головін Б. М. Причинність у системі детермінації злочинності. *Теорія і практика правознавства*. Вип. 1 (5). 2014. URL: http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirknik_1.pdf (дата звернення: 10.10.2019)
2. Пивоваров В.В., Маковецька В.В. Кримінальна відповідальність корпорацій: проблема визначення вини. *Теорія і практика правознавства: електронне видання*. 2014. Вип. 2 (6). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/63490> (дата звернення 10.10.2019)

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Пивоваров В.В.

Гетьман Г. М.

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту вивчення
проблем злочинності імені академіка
В. В. Станіса Національної академії
правових наук України

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Ключові слова: організована злочинність, корупція, протидія організованій злочинності та корупції

Анотація: У тезах розглядаються основні проблеми протидії організованій злочинності та корупції. Наводяться окремі положення та напрями на шляху їх подолання.

Ключевые слова: организованная преступность, коррупция, противодействие организованной преступности и коррупции

Аннотация: В тезисах рассматриваются основные проблемы противодействия организованной преступности и коррупции. Указываются отдельные направления возможности их преодоления.

Keywords: organized crime, corruption, counteraction organized crime and corruption.

Summary: The main problems of counteraction organized crime and corruption. The individual directions of the possibility of overcoming them are indicated.

Організована злочинність та корупція, особливо у своєму поєднанні, становлять собою складне соціальне явище. За останні роки науковцями та практичними працівниками у напрямі протидії організованій злочинності та корупції приділено значну увагу, розроблялися методичні рекомендації, приймалися відповідні нормативно-правові акти спрямовані на подолання корупції та боротьби з організованою злочинністю. Однак, економічні та інші інтереси окремих соціальних груп лише певним чином «трансформувалися», тим самим створивши нові шляхи задля збагачення та задоволення своїх потреб організованими злочинними угрупованнями чи окремими особами, які їх створювали з метою реалізації своїх злочинно-корупційних намірів.

Так, до протидії організованій злочинності та корупції долучалися вчені

різних наукових галузей. Це не лише юристи, а й психологи, психіатри, соціологи. Здійснено спроби залучити міжнародні організації задля сприяння протидії організованій злочинності та корупції. Однак, на нашу думку, увагу слід зосередити (попри інші рівні протидії) на практичній реалізації чинного законодавства України. Так, у ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» визначено *антикорупційну експертизу*, як діяльність із виявлення в нормативно-правових актах, проектах нормативно-правових актів положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормама можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією. Однак, у понятті «*корупція*» розкривається як використання особою (частина перша статті 3 цього Закону), наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

Аналіз даних положень виявляє низку прогалин та дискусійних питань, які пов'язані перш за все з проведенням антикорупційної експертизи. Визначене законодавцем положення щодо даного виду експертизи дає дійти висновку, що дослідженню мають підлягати лише нормативно-правові акти, положення проектів нормативно-правових актів. Однак, виходячи із визначення поняття корупції, наданої законодавцем, стає зрозумілим, що особи, які можуть вчиняти корупційні дії (або сприяти їх вчиненню) можуть не мати відношення до створення нормативно-правових актів, а вчиняти корупційні дії (або приховувати їх) за допомогою інших документів, займаючи інші певні керівні посади. Саме тому, чинне законодавство щодо протидії корупції потребує науково-правового аналізу та внесення змін.

Іншим аспектом протидії організованій злочинності і корупції є безпосередня реалізація усіх можливих заходів щодо створення «організованих угруповань», метою яких є реалізація корупційних дій, в системі правоохоронних органів.

В умовах дії чинного кримінального процесуального законодавства, яке ґрунтується на принципі змагальності, з метою протидії та попередження створення організованих злочинних об'єднань, ціллі діяльності яких є вчинення корупційних дій, доцільно звертатися та залучати відповідних спеціалістів (профорієнтованих), які допоможуть виявити осіб, які мають лідерські здібності, а також встановити ймовірність схильності до вчинення злочинних корупційних дій.

Так, доволі новим напрямом у психологічних судово-експертних дослідженнях є також проведення судово-психологічної експертизи для визначення лідера злочинного об'єднання. Питання які вирішуються під час проведення таких досліджень можуть стосуватися здатності усвідомлювати злочинний характер вчинюваних дій; визначається здатність особи до навіювання, фантазування (у якій мірі); психологічні особливості, що впливають на здатність правильно сприймати події або предмети та надавати про них

правильні судження; рівень розумових здібностей; коло інтересів; рівень особистої організованості кожного із учасників злочинного об'єднання.

Розкриття психологічних властивостей, якостей та процесів (мотиви, потреби, спонукання, відчуття, емоції, уявлення, сприйняття, орієнтації, інтелектуальні здібності тощо), пояснює сутність поведінки конкретної особи, розкриває такі характеристики, що відображають ставлення особи до створення організованих злочинних об'єднань, метою яких є вчинення корупційних діянь. Окрім того, це надає можливість завчасно протидіяти створенню організованого злочинного угруповання, метою якого є вчинення корупційних діянь.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 18.10.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/conv#doc_info

Голіна В.В.

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
головний науковий співробітник відділу
кримінологічних досліджень Науково-
дослідного інституту вивчення проблем
злочинності імені академіка В.В. Сташиса
НАПрН України

ОБМЕЖЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ – ШЛЯХ ЇХ ПОСТУПОВОГО СКОРОЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. У тезах розглянуто запобіжні обмеження вчиненню кримінальних корупційних правопорушень як шлях поступового скорочення корупції в Україні.

Ключові слова: запобігання, обмеження, кримінальні корупційні правопорушення, скорочення корупції, Україна.

Аннотация. В тезисах рассмотрены предупредительные ограничения совершения уголовных коррупционных правонарушений как путь постепенного сокращения коррупции в Украине.

Ключевые слова: предупреждение, ограничение, уголовные коррупционные правонарушения, сокращение коррупции, Украина.

Summary. The theses consider preventive restrictions on committing criminal corruption offenses as a way to gradually reduction of corruption in Ukraine.

Keywords: prevention, restrictions, criminal offenses, reduction of corruption, Ukraine.

1. Попри небезпечних заяв про те, що корупція є не відхиленням, а специфічною формою державного устрою України [цит.: 1, с. 261], слід заперечити цим висловленням і оцінити заходи запобігання обмеження вчиненню кримінальних корупційних правопорушень. Невтішні показники щорічних статистичних даних щодо притягнення корупціонерів до кримінальної відповідальності більш свідчать про складність виявлення, розкриття, мінливу наявність сталої доказової бази, зовнішній і внутрішній тиск на слідчо-судові

органи, партійні інтереси тощо, аніж про не викорінення корупції з життя суспільства. Між тим, як показує зарубіжна практика і деякі позитивні вітчизняні приклади запобігання корупції, остання «чутливо» реагує на обмеження можливостей їх використання суб'єктами корупційних правопорушень (наприклад, ЗНО, єдиний центр надання адміністративних послуг, медичне страхування та ін.). До речі, саме і про це йдеться у Законі України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. (зі змінами) [2]. Так, при визначенні терміну «корупція» зазначено, що корупція – використання суб'єктом корупційних діянь наданих йому службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди ... (ч. 1 ст. 1 Закону); їм забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди ... (ч. 1 ст. 22 Закону) та ін.

2. У понятійному апараті наведеного вище закону часто вживається термін «можливість». «Можливість» - наявність умов, сприятливих для чогось, обставин, які допомагають чомусь, тощо [3, с. 840]. Як відмічається в літературі, категорія «умова» пов'язана з категорією «можливість» та «ймовірність»; умови забезпечують дію (вияв) причини [4, с. 51]. На думку Н. Ф. Кузнецової, умови, котрі сприяють вчиненню злочинів, включають різного роду організаційно-управлінських хиб і недоліків, які допомагають кримінально-мотивованим особам «технічно» здійснити злочинні наміри [5, с. 44]. З кримінологічної точки зору, можливість, тобто корупційні ризики – це об'єктивно існуючі чи суб'єктивно створені/створювані неконтрольовані чи недостатньо контрольовані ділянки діяльності органу, установи, організації, які сприяють зловживанню службових повноважень. Обмеження і усунення таких ризиків – безпосереднє завдання сучасної антикорупційної практики.

3. У сукупності заходів поступового скорочення в Україні корупції шляхом обмеження/усунення можливостей її вчинення найбільш важливими є:

- законодавче визначення основних засад антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія), яка розробляється Національним агентством з питань запобігання корупції на основі аналізу корупційної обстановки в країні і досягнутих конкретних результатів виконання попередньої антикорупційної стратегії (ст. 18 Закону);

- персональна відповідальність керівників державних органів за забезпечення реалізації державної програми з виконання Антикорупційної стратегії знизу і доверху;

- усунення виявлених в діяльності органів, установ, організацій корупційних ризиків відповідальними за це особами;

- оприлюднення на веб-сайті Верховної Ради України національної доповіді Національного агентства з питань запобігання корупції та їх територіальних органів щодо реально досягнутих результатів реалізації засад антикорупційної політики;

- антикорупційна експертиза чинних і проектів нормативно-правових актів з метою виявлення корупційних ризиків;

- контроль та перевірка декларацій, поданих суб'єктами декларування;

- впровадження Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або

пов'язані з корупцією правопорушення;

- державний захист викривачів, що надають допомогу в запобіганні і протидії корупції;

- заборона на одержання пільг, послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування (ст. 54 Закону). Є і інші важливі новели у антикорупційному законодавстві.

Підсумовуючи, можна зауважити, що обмеження на державному і місцевому рівнях можливостей вчинення кримінальних корупційних правопорушень є найбільш реальним шляхом її скорочення в Україні.

Список використаної літератури:

1. Литвинов О.М., Орлов Ю.В. Нариси з кримінології постмодерну. Харків : Право, 2019. 278 с.
2. Про запобігання корупції: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
3. Словник синонімів української мови: у 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. Київ : Наук. думка, 2001. Т. 1. А-Н. 1028 с.
4. Профілактика злочинів : підручник / О. М. Джуца, В. В. Василевич, О. Ф. Гада та ін. Київ : Атіка, 2011. 720 с.
5. Кузнецова Н.Ф. Проблемы криминологической детерминации. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1984. 208 с.

Голобородько В.В.

курсантка 4 курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ, ЯКІ Є ЧЛЕНАМИ КОНКУРСНИХ І ДИСЦИПЛІНАРНИХ КОМІСІЙ У КОНТЕКСТІ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Анотація. У тезах розглянуто особливості відповідальності осіб, які є членами конкурсних і дисциплінарних комісій у контексті антикорупційного законодавства України. З'ясовано які саме вимоги ставляться до вищезгаданої категорії осіб.

Ключові слова: члени конкурсних і дисциплінарних комісій, антикорупційне законодавство, відповідальність, службова особа, обмеження.

Ключевые слова: члени конкурсных и дисциплинарных комитетов, антикоррупционное законодательство, ответственность, должностное лицо, ограничения.

Аннотация. В тезисах рассмотрены особенности ответственности лиц, являющихся членами конкурсных и дисциплинарных комиссий в контексте антикоррупционного законодательства Украины. Выяснено какие именно требования предъявляются к вышеупомянутой категории лиц.

Annotation. The thesis deals with the peculiarities of responsibility of persons who are members of competition and disciplinary commissions in the context of anti-corruption legislation of Ukraine. The requirements for the above mentioned category of persons have been determined.

Keywords: members of competitive and disciplinary committees, anti-corruption legislation, general law, service person, division.

Кримінальний кодекс України визначає термін «службова особа», як окремий суб'єкт корупційного правопорушення і вказує на точні ознаки, які можуть вказувати на таку особу. Мова йде про статтю 18 Кримінального кодексу, а саме частину 3 і 4 цієї статті [1, с.95-96].

Серед переліку осіб, яке спеціальне законодавство відносить до суб'єктів, на яких поширюється дія цього Закону вперше є представники громадських об'єднань та інших неурядових установ і організацій: наукових установ, навчальних закладів, експертів відповідної кваліфікації, інших осіб, які входять до складу конкурсних та дисциплінарних комісій.

Ці комісії мають бути утворені у відповідності до законів, які регулюють діяльність державних службовців [2, с.1] та службовців органів місцевого самоврядування [4, с.1].

Крім того до цього ж переліку входять представники громадськості або наукових установ, які включені у Громадські ради доброчесності, які розглядають кандидатури суддів та інші питання, пов'язані із діяльністю судових установ всіх рівнів [5, с.1].

Згаданий перелік осіб, так само як і державні службовці чи посадові особи органу місцевого самоврядування не мають права:

- одержувати подарунки;
- вимагати їх;
- просити надати подарунок.

Таке обмеження стосується як самого суб'єкта корупційного правопорушення, так і його близьких осіб. Звернемо увагу, що зміненні вимоги до статусу «близька особа», тепер охоплюють практично всі родинні зв'язки, включно із:

- членами сім'ї, тобто громадянами які спільно проживають, мають спільний побут і права та обов'язки, які спільні [7, с.1];
- чоловік і дружина, батько і мати;
- всі кровні родичі та родичі, які є не кровними, але усиновлені;
- родичі різних ступенів спорідненості, включно із правнуками.

Згадані особи вперше подають у 2020 році декларацію до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [3, с.1].

Коло осіб, які будуть подавати такі декларації достатньо невелике, оскільки для потрапляння у згаданий перелік осіб необхідно бути у складі комісії, яка розглядає питання призначення на посади державних службовців чи осіб, що мають статус посадовців органів місцевого самоврядування. Наприклад, до комісії з питань вищого корпусу державної служби. Серед таких незалежних фахівців можуть бути:

- представник, визначений Президентом України;
- представник, визначений Кабінетом Міністрів України;
- два представники - по одному представнику від закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку у сфері публічного управління та адміністрування, та від громадських об'єднань, обраних відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Включення у склад громадян, що можуть мати конкретну кримінальну відповідальність тих, хто є представником конкурсних та дисциплінарних комісій є вимогою часу та традиційною для європейських країн, практикою. Зокрема у Резолюції Комітету міністрів Ради Європи «Про двадцять принципів боротьби з

корупцією» зазначається, що країна має «гарантувати організацію, функціонування та прийняття рішень публічними адміністраціями беручи до уваги потребу боротьби з корупцією, особливо, гарантуючи прозорість, сумісну з потребою досягти ефективності» [6, с.1].

Список використаних джерел:

1. Кісілюк Е. М. Службова особа як суб'єкт корупційних злочинів / Е. М. Кісілюк. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: зб. тез доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (31 берез. 2017 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. унт внутр. справ; Кримінол. асоц. України. Харків: ХНУВС, 2017. С. 95-96.
2. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. Дата оновлення: 18.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>. С.1
3. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/print>. С.1
4. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 червня 2001 року № 2493-III. Дата оновлення: 11.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>. С.1
5. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/print>. С.1
6. Резолюція (97) 24 Комітету міністрів Ради Європи «Про двадцять принципів боротьби з корупцією» : Прийнята Комітетом міністрів 06 листопада 1997 року на 101-й сесії. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_845. С.1
7. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 року № 2947-III. Дата оновлення: 28.08.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>. С.1

Науковий керівник – докт. юрид. наук, доц. В.В. Шаблістий

Горяньська К.В.

студентка I курсу магістратури 3 групи
Інститут підготовки юридичних кадрів для
СБ України Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ТОРГІВЛЯ ЖІНКАМИ – ПРОБЛЕМА СТОЛІТТЯ

Ключові слова: Торговля жінками, рабство, примусова праця, причини торгівлі жінками, дискримінація жінок, різновиди торгівлі людьми.

Анотація: У тезах описано проблему торгівлі жінками, основні причини даного злочину та характеристика найуразливіших категорій.

Досить часто ми стикаємось із поняттям «торговля жінками», про це говорять по телебаченню, пишуть в газетах, розмовляють на вулицях і чомусь всі ставляться до цього явища занадто спокійно, як на мене. Так, ми усі чудово розуміємо, що це досить велика проблема, особливо української нації, вона уже набуває поширення до транснаціональних масштабів і її потрібно якнайшвидше вирішувати, а не просто обговорювати. А хоча б хтось спробував розібратись до кінця масштаби цієї людської катастрофи, яка спіткала тисячі жінок в тому числі і українських? Проблема торгівлі людьми – одного з найнегативніших явищ сучасного суспільства – уперше була піднята правозахисниками на початку ХХ століття. У той час особливо увага приділялася жінкам з Великобританії, яких змушували до проституції в країнах континентальної Європи. Так з'явився термін "біле рабство", який пізніше поширився на загальне поняття торгівлі людьми. Як

мінімум у 60 країнах світу практикується торгівля людьми [1, с.65]

Торгівля жінками є однією з галузей кримінального бізнесу, що розвивається найбільш стрімкими темпами в світі. Торгівля людьми дає мільйонні прибутки і поступово витісняє торгівлю зброєю та наркотиками. У цій індустрії домінують добре організовані кримінальні синдикати, одержані прибутки йдуть на фінансування інших різновидів злочинної діяльності, в тому числі торгівлі наркотиками та зброєю. За оцінками експертів у світі щороку від двох до чотирьох мільйонів осіб стають жертвами торгівлі людьми. Особливо це стосується жінок та дітей. Отже, для когось це – “великий бізнес”, а для когось – це крах надій і сподівань на краще майбутнє. Слід замислитися над питанням, що спонукає молодих дівчат і жінок усілякими правдами і неправдами працевлаштуватися в іншій, нехай навіть і не дуже багатій країні? Загальновідомо, що кризові процеси трансформаційного характеру найбільш позначаються на становищі жінок і дітей, які стають найменш соціально захищеними верствами населення. Так, в Україні жінки становлять понад 60% від офіційно зареєстрованих безробітних. Жіноча частина населення значно частіше потерпає від різних форм насильства, дискримінації, чому значною мірою сприяють стереотипи суспільної свідомості щодо другорядної ролі жінки в процесах соціального управління [2, с.34]

Чому ж саме жінки стають жертвами цього злочину? Дослідивши віктимологію даного злочину я зробила наступні висновки: найбільш уразливими є такі категорії жінок, як незаміжні, самотні матері, дівчата, які є сиротами та матеріально незабезпечені, а також жінки-вихідці з неблагополучних сімей. Пропозиції жертв торгівлі людьми сприяють чимало чинників, зокрема: бідність, привабливість уявного кращого життя за кордоном; слабкі соціальні та економічні структури; безробіття; організована злочинність, незахищеність від неї; насильство проти жінок та дітей, дискримінація жінок; корумпованість влади; політична нестабільність; збройні конфлікти та ін. Зростанню попиту на торгівлю людьми сприяють такі чинники, як: сексуальна індустрія; експлуаторська праця.[3, с.292].

На мою думку, причинами віктимності вказаних категорій є наступні: економічні - високий рівень безробіття у країні; обмеженість можливостей працевлаштування; низький рівень матеріальних доходів; соціальні – соціальна нерівність, девіантна поведінка членів сім'ї, викривлення моральних цінностей у суспільстві; психологічні – пошук «кращої долі» за кордоном, не сформованість позитивного образу «Я», знижене почуття самозахисту; інформаційні - публікації багатообіцяючої реклами в пресі та неправдива “агітація», низька обізнаність щодо прав людини, соціальні стереотипи виховання. Дослідник О. В. Святун виділяє також ще зовнішні причини торгівлі жінками: недієву систему протидії торгівлі людьми у світі; попит на торгівлю людьми; наявність можливостей для торгівців людьми; пропозиція, наявність потенційних жертв [4, ст.18].

Хто ж має зайнятись вирішенням даної проблеми і яким чином це зробити? Неєфективність політичних та економічних перетворень у державі, корумпованість чиновників, декларативність соціальної політики, зростання прірви між верхами та абсолютною більшістю населення, призводять до обставин які перетворили Україну в одну з десяти країн, жителі яких найчастіше стають

жертвами торгівлі жінками. Для України особливо актуальними різновидами торгівлі людьми є трудова та сексуальна експлуатація наших жінок. Отже, незважаючи на здійснення певних зусиль з боку органів державної влади України в напрямі протидії торгівлі жінками – криміналізацію цього злочину в національному законодавстві – прийняття та виконання Програми запобігання торгівлі жінками та дітьми, Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2018 року, ратифікацію міжнародних договорів, укладання двосторонніх та багатосторонніх угод, активізацію міжнародного співробітництва України, організації та проведенні інформаційних кампаній, відкриття реабілітаційних центрів для потерпілих від торгівлі людьми, налагодженні активної співпраці з міжнародними та неурядовими організаціями, проблема торгівлі жінками залишається актуальною і це негативне явище має стійку тенденцію до поширення.

Список використаних джерел:

1. Гарольд Хонжу Кох. Глобальна проблема торгівлі людьми: розірвати хибне коло «торгівлі жінками й дітьми в міжнародній секс-індустрії» I Зб. мат. з питань боротьби з торгівлею жінками та дітьми. Книга 1. - Київ, 2000. - С. 63-70.
2. Головкін Б.М. Громадська думка щодо торгівлі людьми: кримінологічний погляд на проблему/ Б. Головкін, В. Батиргарєєва // Право України – 2003 - №7 – с.34-38.
3. Соціально-педагогічні основи протидії торгівлі людьми та експлуатації дітей: навч.-метод. посіб. / К.Б. Левченко, Л.Г. Ковальчук, О.А. Удалової / [та ін.]; [“Агентство “Україна””]. – К., 2011. – 292 с.
4. Святун О.В. Європейські механізми боротьби із торгівлею людьми : автореферат дис. канд. юрид. наук : 12.00.11 “Міжнародне право” / О. В. Святун. – К. : Б. в., 2005. – 18 с.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Горячківська Д.А.

студентка I курсу магістратури,
7 групи Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЖЕРТВА» В СУЧАСНІЙ ВІКТИМОЛОГІЇ

Анотація. У тезах розглянуто кримінально-віктимологічний підхід до розуміння поняття «жертва» та його змісту.

Ключові слова: віктимологія, жертва, потерпілий.

Аннотация. В тезисах рассмотрен уголовно-виктимологический подход к пониманию понятия «жертва» и его содержания.

Ключевые слова: виктимология, жертва, потерпевший.

Annotation. In theses examined the criminal-victimological approach to understanding the concept of «victim» and its contents is considered.

Keywords: victimology, the victim, the victim in criminal proceedings.

У відповідності зі ст. 55 Кримінально-процесуального кодексу України (надалі – КПК України) потерпілим у кримінальному провадженні може бути визнана фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної,

фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди (об'єктивний критерій). Водночас, у ч. 2 ст. 55 КПК України визначено ще й суб'єктивний критерій, до якого слід віднести момент виникнення прав та обов'язків потерпілого, який законодавець пов'язує із моментом подання заяви про вчинення щодо особи кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого. Отже, процесуальне поняття потерпілого складається із об'єктивного (змісту) і суб'єктивного (форми) критеріїв.

Поняття потерпілого, а точніше – жертви, у кримінологічній віктимології ґрунтується безпосередньо на об'єктивному критерії і пов'язане із наявністю шкоди, заподіяної злочином. Якщо особа, яка безпосередньо постраждала від злочину (тобто реальна «жертва»), не визнана потерпілим, вона, незалежно від цього, є такою. Процесуальне рішення в даному випадку відіграє формальне значення та не може заперечувати факту заподіяння шкоди [1; 2, с.47]. Таким чином, віктимологічне та кримінально-процесуальне поняття потерпілого не збігаються. Вони близькі за своїм змістом, але відображають різні аспекти феномену «жертви».

Відповідно до ст.1 Рамкового рішення Ради Європи від 15 березня 2001 року «Про положення потерпілого в кримінальному процесі», під поняттям «потерпілий» (victim) слід розуміти фізичну особу, якій завдано шкоду, в тому числі фізичну чи душевну травму, емоційні страждання або економічні втрати, безпосередньо викликані діями або бездіяльністю, які порушують кримінальне право. Дане поняття було доповнено у Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи № R (2006) 8 від 14 червня 2006 року «Щодо надання допомоги потерпілим від злочинів» положенням про можливість, у деяких випадках, визнання жертвою кримінального правопорушення близьких родичів або утриманців безпосередньої жертви.

За підтримки приватної організації «Португальська Асоціація Допомоги Жертвам від кримінальних правопорушень» у країнах Європейського Союзу було проведено дослідження та аналіз законодавства на предмет того, кого слід вважати жертвою кримінальних правопорушень (батьків, дітей, інших членів сім'ї, одностатевих партнерів або осіб, що повідомили про правопорушення). Результатами цього дослідження було констатовано відсутність єдиного підходу розуміння поняття «жертви» серед країн-учасників Європейського Союзу.

У своїй монографії О.В. Туляков зазначає, що з кримінологічної точки зору, в коло осіб, що відносяться до жертв злочинів, слід було б також включити не тільки суб'єктів, яким було безпосередньо заподіяно шкоду злочином, а й тих, чие законне благо було поставлено під загрозу злочином (або замахом на нього) – так званих рикошетних жертв [3, с. 113].

Таким чином, у кримінологічній віктимології жертвою злочину слід вважати як фізичних осіб, яким безпосередньо було заподіяно шкоду злочином, так і членів сім'ї, близьких осіб, родичів, утриманців первинних жертв.

Список використаних джерел:

1. Головкін Б. М. Віктимність як основна категорія віктимології. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 20. С. 6–13. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/10/golovkin_20.pdf. (дата звернення: 10.11.2019)

2. Пивоваров В. В. До визначення поняття «жертва» в сучасній віктимології. *Карпатський правничий часопис*. 2015. Вип.10. С. 45-48.

3. Туляков В.А. Виктимология (социальные и криминологические проблемы). Одеса: Юридична література, 2000. 336 с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Пивоваров В.В.

Гумбракович В. В.

студентка 1 курсу магістратури
5 групи Слідчо-криміналістичного
інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗМІВ РОБОТИ

Анотація. У тезах розглянуто питання ролі громадських організацій у запобіганні та протидії корупції, зацентовано увагу на практичних проблемах та механізмах реалізації їх статутної діяльності, проаналізовані та систематизовані ключові цілі та порядок дій при налагодженні роботи ключових виконавців.

Ключові слова: Корупція, антикорупційні неурядові організації, механізми реалізації антикорупційної діяльності.

Аннотация. В тезисах рассмотрен вопрос роли общественных организаций в предотвращении и противодействии коррупции, акцентировано внимание на практических проблемах и механизмах реализации их уставной деятельности, проанализированы и систематизированы ключевые цели и порядок действий при налаживании работы ключевых исполнителей.

Ключевые слова: Коррупция, антикоррупционные неправительственные организации, механизмы реализации антикоррупционной деятельности.

Annotation. In the theses the issue of the role of public organizations in preventing and combating corruption is considered, attention is focused on practical problems and mechanisms for the implementation of their statutory activities, key goals and procedures for establishing the work of key performers are analyzed and systematized.

Keywords: Corruption, anti-corruption non-governmental organizations, mechanisms for the implementation of anti-corruption activities.

Громадські організації в Україні з кожним роком збільшують вплив на процеси в політичній, суспільній, нормотворчій та інших важливих сферах життя та діяльності людей [1]. Це обумовлено як демократичними процесами, розбудовою громадянського суспільства, стрімкого підвищення правосвідомості серед громадян, так і підтримкою на рівні міжнародних інституцій (як декларативно, так і фінансово), неурядових організацій. Разом з тим, наявна проблема диференціації громадських організацій, які мають в своєму активі фахівців, здатних реалізовувати статутні цілі на високому рівні, які дійсно провадять ефективну діяльність в сфері запобігання та протидії корупції, стабільно розвиваються та розробляють власну методику антикорупційної діяльності від громадських організацій, що не мають реальної антикорупційної мети, а їх діяльність переслідує інші (політичні, економічні тощо) цілі, яких вони досягають, імітуючи статутну діяльність і використовуючи визначені законодавством переваги для прикриття. Такі “псевдоантикорупційні” організації

не тільки завдають шкоди інтересам суспільства та держави, а й нищать репутацію громадського сектору в Україні в цілому перед самими громадянами України (що доведений багаторічні соціологічні дослідження, результати яких відображений зокрема у працях О. В. Волянської) [4], міжнародними організаціями та донорами, які підтримують розвиток громадянського суспільства в Україні шляхом надання допомоги у грантовій та інших формах. Таким чином, перед громадськими організаціями, що провадять антикорупційну діяльність, окрім потреби вдосконалення механізмів реалізації статутної діяльності, виникає необхідність розроблення та застосування заходів щодо виявлення та протидії діяльності удаваних “антикорупціонерів” задля запобігання дискредитації діяльності неурядових профільних організацій загалом [2].

Б. М. Головкін у своїй статті надає визначення механізму запобігання корупції як імплементації міжнародних антикорупційних стандартів у правову систему України, практичну реалізацію державної антикорупційної політики, втілення антикорупційних ініціатив, міжнародну співпрацю і діяльність громадських об'єднань у сфері запобігання та протидії корупції з метою захисту особи, суспільства, держави і бізнесу від корупційних посягань [3, с. 254]. Виходячи з вищевикладеного, доцільним є розробка та впровадження на законодавчому рівні норм, які б вводили відповідальність за недобросовісну діяльність громадських організацій в сфері запобігання та протидії корупції, а також реальні механізми щодо виявлення таких правопорушень, збору доказів, їх доведення у суді та накладення стягнення.

Що стосується ролі громадських організацій, що провадять реальну діяльність у сфері запобігання та протидії корупції, то тут ключовими напрямками можна визначити наступні: чітке уявлення про основні напрями діяльності ще на етапі розробки статуту та державної реєстрації; формування активу (в тому числі керівництва) організації, виходячи з фаховості кожного ключового виконавця проектів, направлених на виявлення, протидію й запобігання в подальшому корупціогенних факторів і фактів корупції; розробка та постійне вдосконалення механізмів реалізації проектів; висвітлення діяльності та її результатів за допомогою засобів масової інформації, у друкованих виданнях (в тому числі шляхом публікацій у профільних періодичних виданнях), шляхом проведення та участі у масових заходах (лекції, круглі столи, участь у конференціях тощо), участі членів організації у дорадчих органах при органах державної влади та місцевого самоврядування.

Варто пам'ятати, що суспільно небезпечні наслідки від корупції можуть наставати практично у всіх сферах суспільного життя [5, с. 163]. Отже, найважливіші аспекти у діяльності громадських організацій, які обрали статутною діяльністю запобігання та протидію корупції, це: чіткі цілі, постійне вдосконалення, публічність, а найголовніше – наявність постійної практичної діяльності на підставі власних механізмів, адже для реальних результатів недостатньо тільки теорії. Окрім того, виходячи із специфіки цього різновиду громадської діяльності, одного бажання засновників і членів громадської організації недостатньо для реальної та ефективної реалізації цілей, необхідна наявність спеціальних знань, а ключові виконавці якщо не є

висококваліфікованими професіональними юристами, то вимушені залучати їх у якості постійних консультантів.

Список використаної літератури:

1. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4572-17>.
2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>.
3. Головін Б. М. Механізм запобігання корупції / Б. М. Головін // Часопис Київського університету права. – 2018. – № 4. – С. 254–260.
4. Волянська О. В. Загальні характеристики сприйняття та поширеності корупції в Україні: соціологічний аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14548/1/Volyanskaya_257-259.pdf
5. Сметаніна Н. В. Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства / Н. В. Сметаніна // Право і суспільство. – 2017. – № 4/2. – С. 162–165.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. Н. В. Сметаніна

Гусарова К. В.

студентка 2 курсу магістратури 3 групи
Слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТИВ

Анотація: У тезах проаналізовано особливості проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів в Україні, висловлено авторську думку щодо ефективності механізму здійснення громадських антикорупційних експертиз нормативно-правових актів.

Ключові слова: громадянське суспільство, антикорупційна експертиза, громадський контроль, нормативно-правові акти, органи державної влади.

Аннотация: В тезисах проанализированы особенности проведения общественной антикоррупционной экспертизы нормативно-правовых актов в Украине, выражено авторское мнение по поводу эффективности механизма проведения общественных антикоррупционных экспертиз нормативно-правовых актов.

Ключевые слова: гражданское общество, антикоррупционная экспертиза, общественный контроль, нормативно-правовые акты, органы государственной власти.

Annotation: The theses concern the analysis of anti-corruption public expertise features of legal acts in Ukraine. The author's opinion is expressed about the effectiveness of anti-corruption public expertise motion of legal acts.

Keywords: civil society, anti-corruption expertise, public control, regulatory legal acts, government.

На сьогодні корупція в Україні є однією з основних проблем реформування системи державного управління на засадах верховенства права, прозорості, справедливості, а також створення нормальних умов для розвитку сучасної економіки та свідомого громадянського суспільства. Суспільно небезпечні наслідки від корупції можуть наставати практично у всіх сферах суспільного

життя [1, с. 163]. Ця ситуація вимагає серйозних кроків та актуалізує питання щодо негайного оновлення правоохоронної та судової системи, органів прокуратури і, найголовніше, антикорупційного законодавства. Саме рекомендації таких світових організацій як ГРЕКО, ОЕСР, Венеціанської комісії та інших сприяють укоріненню свободи слова, незалежності ЗМІ та створенню дієвих засобів громадського контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування з боку інститутів громадянського суспільства.

Проведення антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та їх проектів належить до числа найбільш актуальних завдань, оскільки на законодавчому рівні вона була закріплена відносно нещодавно.

Значимо, що саме громадський контроль є однією з основних підвалин успішної антикорупційної політики в Україні. Підґрунтям теоретичного та практичного формування моделі громадського контролю стали праці таких вчених, зокрема Ю. П. Битяка, Б. М. Головкина, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. Л. Копиленко, О. В. Кузьменко, Є. В. Курінного, Д. М. Лук'яncia, Н. Р. Нижник, В. П. Петкова, Л. Л. Попова, О. П. Рябченко, О. Ю. Шостко, Х. П. Ярмакі, О. Н. Ярмаши та інших.

У сучасній Україні застосовується велике різноманіття інструментів громадського контролю, але найактуальнішим з них залишається проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів. Можливість проведення такої експертизи громадськістю зазначається у ст. 21 ЗУ «Про запобігання корупції», а саме: «... Громадські об'єднання, їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни в діяльності щодо запобігання корупції мають право: ... 3) проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів, отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій», а також у ст. 55 цього Закону: «...7. За ініціативою фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб може проводитися громадська антикорупційна експертиза чинних нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів; ...8. Результати антикорупційної експертизи, в тому числі громадської, підлягають обов'язковому розгляду суб'єктом видання (прийняття) відповідного акта, його правонаступником або суб'єктом, до якого перейшли відповідні нормотворчі повноваження у даній сфері» [3].

Спираючись на офіційні дані державних органів, уповноважених здійснювати аналогічний механізм протидії корупції, можна стверджувати, що результати проведення самостійних громадських антикорупційних експертиз НПА значно перевищують показники державної експертизи.

Згідно Аналітичного звіту «Про стан реалізації НАЗК, Міністерством юстиції України, профільним комітетом ВРУ повноважень у сфері здійснення антикорупційної експертизи НПА та їх проектів» за 2015-2019 роки однієї з таких громадських організацій, а саме Центру політико-правових реформ, можемо помітити, що за минулий рік ці державні інституції з 618 проектів актів Уряду не виявили корупціогенних факторів у жодному з них; зі 157 законопроектів

виявлено по одному незначному корупціогенному фактору у двох із них, а у чинних законах («Про Вищу раду правосуддя», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям») також жодного корупціогенного фактору. Втім, сама ГО ЦППР готує висновки своєї експертизи щодвадні, а в загальній кількості близько 200 висновків на парламентські законопроекти та 250 висновків на акти КМУ [4].

Сьогодні в українському суспільстві, органах державної влади має формуватися і розвиватися негативне ставлення до корупційних діянь як у внутрішніх відносинах у державі, так й у відносинах із міжнародними організаціями і закордонними державами. Антикорупційна експертиза має стати потужним інструментом протидії корупції. Якісне очищення значного масиву проектів нормативно-правових актів, а також чинних нормативно-правових актів дозволить зупинити розвиток корупційних норм у законодавстві [2, с. 148].

Отже, спираючись на дані, наведені у цій статті, постає нагальне питання необхідності розвитку державного механізму антикорупційної експертизи НПА, а також посилення впливу та більш широкого врахування експертної діяльності громадських організацій щодо редагування чинного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Сметаніна Н. В. Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства / Н. В. Сметаніна // Право і суспільство. – 2017. – № 4/2. – С. 162–165.
2. Сметаніна Н. В. Антикорупційна експертиза нормативно-правових актів та їх проектів як інститут запобігання корупції: вітчизняний і міжнародний досвід / Н. В. Сметаніна // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції : Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції 15 квітня 2016 року, м. Харків / МВС України ; Харківський нац. ун-т внутр. справ ; Кримінологічна асоціація України. – Харків : ХНУВС, 2016. – С. 146–149.
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>.
4. Аналітичний звіт про стан реалізації НАЗК, Міністерством юстиції України, профільним Комітетом ВРУ повноважень у сфері здійснення антикорупційної експертизи НПА та їх проектів у 2015–2019 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravo.org.ua/ua/news/20874007-analitichniy-zvit-pro-stan-realizatsiyi-nazk,-ministerstvom-yustitsiyi-ukrayini,-profilnim-komitetom-vru-povnovazhen-u-sferi-zdiysnennya-antikoruptionsynoyi-ekspertizi-ntp-ta-yih-proektiv-u-20152019-rokah>.
5. Andrii Marusov. Anti-corruption policy of Ukraine: first successes and growing resistance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://trp.org.ua/wp-content/uploads/2017/02/Renaissance_A4_4Anti-Corruption-Policy.pdf

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. Н. В. Сметаніна

Демчук А.І.

студентка I курсу магістратури
I навчальної групи Інституту підготовки
кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ КРИПТОВАЛЮТИ

Анотація. У тезах досліджено рівень легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом із використанням криптовалют в Україні. Розглянуто актуальні питання, що впливають на особливості виявлення і розслідування злочини.

Ключові слова: криптовалюта, відмивання, економічна злочинність.

Анотація. В тезисах изучен уровень легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем с использованием криптовалюты в Украине. Рассмотрены актуальные вопросы, влияющие на особенности выявления и расследования преступления.

Ключевые слова: криптовалюта, отмывание, экономическая преступность.

Значний прогрес у розповсюдженні віртуальних валют зумовили появу нового потужного інструменту для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Через використання криптовалюти такий злочин поступово переходить до площини кіберзлочинів, виходить за межі національних кордонів, спричинюючи відчутний удар по престижу та національній безпеці держави. Нерегульована сфера обігу криптовалют робить таку валюту потенційним кримінальним інструментом: предметом вчинення кіберзлочинів та платіжним засобом організованих злочинних угруповань.

За інформацією НБУ, СБУ та НПУ, відсутність контролю за обігом криптовалют та анонімність розрахунків створює потенційні передумови для їхнього використання з метою легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, оплати заборонених до вільного обігу товарів та фінансування тероризму, зокрема на окупованих територіях України [1, с.79].

Типологічні дослідження Державної служби фінансового моніторингу України виявили, що існують тенденції щодо популяризації використання віртуальних валют в протиправних фінансових схемах, направлених на легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом, в переважній більшості, які отримані в готівковій формі. [2, с.27].

За останні п'ять років значно збільшилася кількість облікованих випадків легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Якщо у 2013 р. було зареєстровано 16 випадків легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, то у 2014 р. – 17, у 2015 р. – 46, у 2016 р. – 50, а у 2017 р. – 108, у 2018 р. -176, у 2019 р. (за 9 місяців) – 148 [3].

Таке стрімке зростання кількості зареєстрованих правопорушень можна пояснити як погіршенням криміногенної обстановки в країні, так і активізацією роботи правоохоронних органів у напрямку протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Крім того, збільшилася кількість кримінальних посягань, учинених з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій, що є тенденцією до збільшення не тільки загального рівня динаміки економічної злочинності в Україні, а ще й збільшення її географії [4, с.112].

Однак, спираючись на дослідження судово-слідчої практики, за останні 5 років до кримінальної відповідальності за ст. 209 КК України притягуються до 50% виконавців злочину, 25% розслідуваних кримінальних проваджень закриваються за різними підставами, ще 25% розслідуваних кримінальних проваджень призупиняються. Згідно зі звітом ГПУ, у 2018 році до суду було скеровано лише 14 обвинувальних актів про правопорушення щодо легалізації (відмивання) грошових коштів, здобутих злочинним шляхом [5].

Таким чином, можемо зробити висновок, що зареєстрований рівень злочинності не відповідає фактичному, що зумовлює потребу в дослідженні й удосконаленні методів виявлення і запобігання легалізації (відмивання) доходів,

одержаних злочинним шляхом, в тому числі за допомогою криптовалюти.

На основі проаналізованої нами літератури, можемо зробити висновок, що привабливість використання криптовалюти зловмисниками пояснюється наступним. Насамперед, це анонімність транзакцій та глобальна доступність криптовалютної системи. Остання, як правило, не потребує ідентифікації, як наприклад користування банківськими рахунками, та надає можливість переказу коштів будь-якому користувачу Інтернету із базовими навичками, з будь-якого місця в абиякий час на певну суму. Відстежити такі транзакції дуже складно - можна їх виконувати через різні країни, «замітати» сліди шляхом використання різних бірж, конвертерів, міксерів, крім того, робити це швидко та дешево.

Отже, злочинці використовують віртуальні валюти, які забезпечують анонімність як користувачів, так і операцій, дозволяють швидко переводити незаконні доходи з однієї країни до іншої. Кримінологічна характеристика контингенту таких злодіїв свідчить про відносно стійку антисуспільну спрямованість їхньої особистості, не нормативність поведінки, орієнтованість на отримання незаконної вигоди шляхом вчинення загально-кримінальних злочинів [6, с.10]. Розслідування таких злочинів створюють неабиякі труднощі, зважаючи на відставання можливостей правоохоронних органів від сучасного рівня технологічного та програмного забезпечення кримінальної активності. Тому існує нагальна необхідність у подальших наукових розробках для створення дієвих інструментів протидії сучасним викликам розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом із використанням криптовалюти.

Список використаних джерел:

1. Хак Сіддікі Н., Мовчан Р. О. Криптовалюти та blockchain-технології у сучасній протиправній діяльності / Н. Хак Сіддікі, Р. О. Мовчан // Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. – 2018. – № 10. – Т. 1. – С. 78-83.
2. Типологічні дослідження Державної служби фінансового моніторингу України за 2017 рік. - URL: http://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2018/04/180410_1446_book_ua_topology_sfs.pdf (дата звернення: 02.11.2019).
3. Звіт про протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, за 9 місяців 2019 р. // Генеральна прокуратура України: офіц. сайт. - URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113896&libid=100820 (дата звернення: 02.11.2019).
4. Юртаєва К. В. Сучасні тенденції економічної злочинності в Україні / Ксенія Володимирівна Юртаєва // Вісник Кримінологічної асоціації України. – 2018. – № 2. – С. 109-119.
5. Звіт про протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, за 12 місяців 2018 р. // Генеральна прокуратура України : офіц. сайт. - URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113896&libid=100820 (дата звернення: 02.11.2019).
6. Головкін Б. М. Кримінологічний аналіз злочинів проти власності / Б. М. Головкін. // Теорія і практика правознавства. - 2013. - Вип. 2. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_2_48

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Дука В.В.

студент I курсу магістратури 3 групи
Інституту підготовки юридичних
кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ВЗАЄМОВ'ЯЗОК «БІЛОКОМІРЦЕВОЇ ЗЛОЧИННОСТІ» З КОРУПЦІЄЮ

Анотація: У цих тезах розкривається поняття білокомірцевої злочинності та її сутність у взаємозв'язку з таким явищем як корупція. Суть цієї статті полягає у тому, що аналіз такого криміногенного явища як корупція, потрібно розпочинати з розуміння «Білокомірцевої злочинності». Оскільки ці дві дефініції є взаємопов'язаними, а з іншої сторони одне поняття є підгрунтям для іншого.

Ключові слова: білокомірцева злочинність, корупція, антисуспільна поведінка.

З розвитком ринкової економіки та популяризації змін у технологічних та інформаційних процесах все частіше ми можемо чути у науковому оточенні таке поняття як «Білокомірцева злочинність».

Дане поняття було запроваджено науковцем Едвіном Сатерлендом у його науковій статті «Білокомірцева злочинність» у 1945 році [3]. Едвін Сатерленд був першим хто виокремив її серед інших та вказав про вплив цього виду злочинності на усі сфери життя суспільства. Едвін Сатерленд визначив що білокомірцева злочинність – це антисуспільна, направлена на збагачення, поведінка осіб, які займають соціально престижне місце в суспільстві та в рамках своєї професійної діяльності діють таким чином, що при одночасній законослухняній поведінці решти осіб вони зловживають суспільною довірою, якою користується їхня група[3]. «Антисуспільною поведінкою» слід вважати поведінку індивіда або групи, яка не відповідає загальноприйнятим нормам, внаслідок чого відбувається порушення цих норм.

Білокомірцева злочинність характерна для політичної системи. У науковій статті доктора юридичних наук Головкина Богдана Миколайовича «Загальна характеристика детермінантів злочинності в Україні» було вказано що, до політичної влади характерні такі криміногенні явища і процеси як клептократія та корупція. Клептократична модель організації влади передбачає використання чиновниками владних повноважень з метою швидкого збагачення (примноження капіталів) шляхом розкрадання бюджетних коштів і привласнення майна [2]. Загалом білокомірцева злочинність є підгрунтям для таких криміногенних явищ як клептократія та корупція. Вона в основному породжує ці криміногенні явища.

Особа, яка отримала суспільну довіру та набула високого соціального статусу, при цьому займаючи досить високу посаду в органах державної влади, здійснює зловживання своїми повноваженнями, всупереч загальним правилам поведінки, правовому порядку держави для власного збагачення. Таким чином дана особа своїми діями завдає шкоди суспільству та державі. Іноді держава не здатна впоратися з даним видом злочинності здебільшого через те, що суб'єкти цієї злочинності являються так званою «елітою» в суспільстві та мають вагомий важіль впливу на суспільство, правоохоронні органи та інших посадових осіб. В

такому випадку ми отримуємо низьку ефективність у розслідуванні злочинів, маніпулювання свідомістю суспільства за допомогою ЗМІ в умовах повної монополії або через низьку конкурентоспроможність інших ЗМІ, блокування розслідування сенсаційних «гучних» справ, незаконні судові рішення, поширення тіньової економіки та занепад фінансової системи у державі. Дані наслідки білокомірцевої злочинності не є вичерпними.

Потрібно зазначити, що для країн Європи та США даний вид злочинності не є новим явищем. Оскільки він притаманний країнам в яких розвинута сфера ринкової економіки. Розвинута ринкова економіка породжує створення нових державних інституцій для регулювання питань щодо дотримання національного законодавства та міжнародних стандартів. Таким чином з'являється корупційний ризик для цих органів. У монографії «Злочинність у паливно-енергетичній сфері України: кримінологічна характеристика та запобігання» за загальною редакцією доктора юридичних наук Головка Богдана Миколайовича вказується приклад корупційної складової в органі державної влади який повинен здійснювати контроль у сфері ринку паливно-енергетичного комплексу. Так у Законі України «Про основи національної безпеки» від 19.06.2003 р. зазначено, що основною реальною і потенційною загрозою національній безпеці України в економічній сфері, серед інших, є домінування в діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними. Але це, на жаль, ігнорується державними структурами, тому що органи державної влади у сфері національної безпеки або мають у своїх вищих ешелонах представників ОПГ, або просто бездіють. Така ситуація погіршує економічний стан базових галузей народного господарства, зокрема, ПЕК, а також сприяє підвищенню їх криміногенності [4]. В Україні порівняно з іншими європейськими державами досить недавно почався розвиток ринкових відносин. Наразі Україна стикається з проблемою «Білокомірцевої злочинності» та її подоланням в різних проявах, особливо в корупційному. Вагомий внесок щодо цієї боротьби вносять програми ЗМІ з викриття корупціонерів, які створені в більшості випадках на громадських засадах та фінансуються за допомогою благодійних внесків.

Список використаної літератури:

1. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підручник/ В. В. Голіна, Б. М. Головакін, М. Ю. Валуйська, О. В. Лисосед та ін. ; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головакіна. Харків : Право, 2014. 514 с
2. Головакін Б. М. /Загальна характеристика детермінантів злочинності в Україні // Форум права. - 2014. - № 1. - С. 106–111.
3. Наукова стаття Едвін Сатерленд «White Collar Crime» // American Sociological Review. — 1945. — Issue 10. — P. 132—139
4. Злочинність у паливно-енергетичній сфері України: кримінологічна характеристика та запобігання : монографія / Б. М. Головакін, Г. Ю. Дарнопих, І. О. Христюк та ін. ; за ред. Б. М. Головакіна. – Харків : Право, 2013. – 248 с.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головакін

Забіла Б. В.

студент I курсу магістратури I групи
Інституту підготовки юридичних
кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

КОРУПЦІЯ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ І ШЛЯХИ ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ

Анотація. У тезах розглянуто питання проблеми корупції в цілому, та в галузі освіти зокреми, а також наведено актуальні шляхи їх подолання.

Ключові слова: боротьба з корупцією в галузі освіти, студенти, викладачі.

Анотация. В тезисах рассмотрены вопросы проблемы коррупции в целом, и в области образования в частности, а также приведены актуальные пути их преодоления.

Ключевые слова: борьба с коррупцией в сфере образования, студенты, преподаватели.

Summary. The thesis deals with the problem of corruption in general and in the field of education in particular, as well as the actual ways of overcoming them.

Keywords: the fight against corruption in the field of education, students, teachers.

В Україні практика корупції в сфері освіти включає хабарі та незаконні збори за вступні іспити, академічне шахрайство, затримання заробітної плати вчителів, підвищення по службі і призначення на основі особистих переваг на роботу, плата студентів за репетиторство для здачі обов'язкових іспитів, незаконні покупки підручників, укладання корупційних контрактів і багато іншого.

Корупція впливає на систему освіти двома способами.

По-перше, через тиск, який вона здійснює на державні ресурси і, як наслідок, на бюджет освіти, який в більшості країн є основним компонентом державних витрат. Цей вид корупції може призвести до підвищення цін, зниження ефективності державного управління та надання послуг, а також зниження інвестицій в освітні послуги.

По-друге, корупція впливає на вартість освітніх послуг, їх обсяг і якість. Учні, які отримують освіту в корумпованих закладах освіти, можуть не володіти навичками, необхідними для використання наявних можливостей і сприяння економічному та соціальному розвитку держави. [2].

Корупція також поширюється на конкретний контекст вищої освіти, коли ролі, інтереси і можливості сторін корупційного договору доповнюють один одного. Часто через низьку заробітну плату викладачі змушені шукати додатковий заробіток, щоб звести кінці з кінцями. Студентам, в свою чергу, доводиться орієнтуватися в складній і вкрай незрозумілій системі організації навчального процесу. Наприклад, неофіційна плата використовується для того, щоб здати необхідні іспити і перейти до наступного навчального року.

Інший часто згадуваний приклад - це пропозиція студентам брати платні «приватні уроки», які необхідні для успішного навчання і отримання диплома.

Причини корупції в сфері освіти можна умовно згрупувати в три групи:

1) об'єктивні причини, які включають в себе низьку заробітну плату викладачів, обмежена кількість місць для бюджетної освіти, перш за все серед престижних спеціальностей або в рейтингу вищих навчальних закладів, недосконалість законодавства, спрямованого на запобігання і боротьби з

корупцією;

2) суб'єктивні причини, а саме: розчарування і апатія з боку вчителів в освітньому процесі, і не приносить достатньої матеріальної винагороди; неповагу до викладацької роботи з боку студентів; приховування студентами випадків надання і вимоги грошового або іншого матеріальної винагороди;

3) об'єктивні і суб'єктивні причини, в тому числі: особисті витрати, пов'язані з працевлаштуванням викладачів, недостатні правові та соціальні гарантії захисту педагогів[3].

Аналіз чинного законодавства України та практики його застосування, а також ряду наукових робіт в різних областях знань, особливо пов'язаних з регулюванням у сфері національної освіти, дозволяє зробити теоретичні узагальнення про боротьбу з корупцією як соціальний феномен і запропонувати нові рішення поточної проблеми дослідження. які виявили недоліки чинного законодавства України щодо правового забезпечення протидії корупції в сфері освіти, а саме:

1. Визначення «корупція в сфері освіти» слід тлумачити як негативне соціальне явище, яке полягає в навмисному використанні людиною посади в вигідних цілях для особистого збагачення чи збагачення інших осіб, що суперечать інтересам держави і суспільства.

2. Визначення адміністративно-правового механізму запобігання та протидії корупції в сфері освіти як цілісної системи засобів правового захисту, яка характеризується єдністю взаємозалежних елементів.

3. Обґрунтування того, що об'єктом корупційного адміністративного правопорушення з боку науково-педагогічних працівників є встановлений порядок виконання обов'язків осіб у сфері забезпечення та реалізації права громадян на освіту.

4. Обґрунтування того, що запобігання корупції у сфері освіти, про що свідчить поточний досвід, повинно бути направлено двома способами:

а) під час ознайомчої кампанії;

б) під час навчального процесу і на його заключній стадії[1].

Ця стаття присвячена двом аспектам: по-перше, поглиблення доктринального розуміння корупції в освіті, заходам її запобігання і протидії, дослідженню передумов в освіті і факторів, що сприяють розвитку антикорупційної діяльності держави; по-друге, при чіткому організаційному та управлінському розумінні необхідності визначення механізму запобігання та протидії корупції в сфері освіти, формування системи практичних заходів по боротьбі з цим негативним явищем.

Отже, можемо зробити висновок про наявність основних важливих напрямків, що допоможуть вивести вищу освіту зі стану кризи, зокрема про визначення організаційно-правових аспектів протидії корупції в сфері освіти.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» від 07.04.2011 № 3207-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3207-17>.

2. Прохоренко О. Я. Корупція по-українськи : монографія / О. Я. Прохоренко. – К. : НАДУ, 2005. – 166 с.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Зайцева І. О.

студентка 2 курсу магістратури 3 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЖІНКА ЯК ЖЕРТВА ЗЛОЧИНУ

Дослідження жертви злочину є одним з найактуальніших напрямів у кримінології. Незважаючи на те, що активна увага віктимологічній складовій стала приділятися лише в останні десятиліття (проблематика віктимології стала більш активно та широко розглядатись у навчальній та науковій літературі), немає сумнівів у тому, що жертва злочину посідає одне з ключових місць в механізмі злочинного посягання.

Значна частина злочинців цілком «свідомо» обирають своїх жертв, і мова йде не лише про злочини проти особи. Іншими словами, зловмисник завжди обирає хоча б на підсвідомому рівні на кого посягнути навіть у сфері злочинів проти власності, громадського порядку і моральності та у багатьох інших. Віддзеркалення «портрету» середньостатистично жертви злочину певним чином вказує і на самих злочинців. Які жертви злочинів – такі й злочинці. Зрозуміло, що це не означає тотожність злочинця та жертви, проте дозволяє виокремити чіткі зв'язки та закономірності.

Сьогодні немає жодних систематизованих статистичних даних відносно того, який відсоток жінок постраждав від сексуального насилля. Згідно з даними Фонду народонаселення ООН дійсними на грудень 2018 року понад 1,1 млн жінок на рік зазнають фізичного та сексуального насилля, з яких лише 15,9% звертаються до правоохоронних органів, й всього 1% постраждалих до медичних та соціальних працівників. Відповідно до даних, що надані Національним ресурсним центром із сексуального насилля на березень 2018 року, кожна п'ята жінка і один з 71 чоловіків будуть зґвалтовані в певний момент свого життя. [3]

Вивчаючи механізм вчинення злочинних дій необхідно дослідити роль потерпілої сторони. Дії злочинця характеризуються його індивідуальними ознаками, певними психічними нахилами та звичками, але у той же час стимулюючим фактором для вчинення злочину може бути саме поведінка потерпілої сторони. Сторона із особливим статусом “жертва” може викликати певний емоційний стан своїми провокативними чи навіть аморальними вчинками.

Дії потерпілої особи можуть бути різноманітними. А. Зелінський класифікує віктимну поведінку за її характером:

– конфліктна, коли потерпілий створює конфліктну ситуацію або бере активну участь у конфлікті, що виник (є ініціатором бійки або вступає в бійку на

боці однієї зі сторін). Особливими різновидами такої поведінки є необхідна оборона, затримання злочинця, правозахисна активність;

– провокуюча (демонстрування багатства, екстравагантна зовнішність, неправильна поведінка жінки, що створює уявлення про її доступність, тощо);

– легковажна (довірливість і наївність неповнолітніх та інших осіб, що неспроможні опиратися нападаючому, створення аварійних ситуацій на шляхах пішоходами й водіями тощо) [1, с. 85].

Як бачимо з наведеної класифікації злочину така віктимна поведінка сприяє підвищенню рівня уразливості соціального суб'єкта, внаслідок виникнення кримінального ризику. Подібна діяльність є джерелом конфлікту та провокацією злочину через характер вчинюваних дій. Неправомірні дії можуть виражатися в нападах, образах, скандалах, знущаннях, інших негативних діях з боку потерпілого.

Проводячи оцінку віктимності жінок із точки зору можливого звалтування неабияке значення має репутація жінки, як невибагливої або доступної у статевих знайомицтвах. Звертаючи увагу на подібну славу гвалтівник може розраховувати на те що ймовірна жертва вирішить не звертатися до органів поліції, через можливість розголошення особистих фактів життя особи.

Ще однією формою віктимної поведінки жінки як жертви статевого злочину є несвідоме провокування на злочин: флірт; добровільна згода залишитися ночувати; не уникання, а заохочення пестоців і поцілунків. Такі жінки або не усвідомлюють, до чого може призвести їх поведінка, або неправильно оцінюють ситуацію (є некритичними жертвами злочину) [2, с. 172].

Слід підкреслити, що вчиненню цього виду злочину сприяють такі соціально-статусні та психологічні риси жінок, як: а) специфіка поведінки (поведінка жінки, яка може підштовхнути, спровокувати злочин); б) певне суспільне або службове становище; в) вид діяльності; г) особисті якості жінки (темперамент, характер, інтелект) [3, с. 835].

Лише комплексний підхід до попередження виникнення злочинів, що вчиняються відносно жінок, допоможе усунути дану проблему. Безумовно, для її вирішення необхідно сформувати дієву профілактичну політику, яка буде спрямована на зниження рівня віктимізації жінок, а також удосконалення методів і форм кримінологічної профілактики злочинів.

Список використаних джерел:

1. Зелінський А.Ф. Кримінологія: курс лекцій. – Х.: Прапор, 1996. – 260
2. Сергієнко А. А. Віктимна поведінка жінки як жертви статевого злочину [Електронний ресурс] / А. А. Сергієнко. – 2015.
3. <https://ukraine.unfpa.org/uk> [Електронний ресур] – сайт Фонду народонаселення ООН .

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов

Здоровило І. В.

викладач кафедри спеціальних дисциплін
факультету правоохоронної діяльності
Національної академії Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ПРАВИЛ ОХОРОНИ АБО ВИКОРИСТАННЯ НАДР

Анотація. У тезах акцентовано увагу на такій детермінанті злочинності у сфері незаконного видобування корисних копалин загальнодержавного значення, як явище корупції. Виокремлено наступні корупційні ризики: ризик при отриманні дозвільних документів на надкористування, ризик привласнення видобутих корисних копалин, ризики у сфері оподаткування, ризики у правоохоронній сфері.

Ключові слова: корисні копалини, незаконне видобування, корупція, надра.

Аннотація. В тезисах акцентировано внимание на такой детерминанте преступности в сфере незаконной добычи полезных ископаемых общегосударственного значения, как явление коррупции. Выделены следующие коррупционные риски: риск при получении разрешительных документов на пользование недрами, риск присвоения добытых полезных ископаемых, риск в сфере налогообложения, риски в правоохранительной сфере.

Ключевые слова: полезные ископаемые, незаконная добыча, коррупция, недра.

Summary. A phenomenon of corruption has been distinguished as a determinant of crime in the field of illicit mining. The following corruption risks are emphasized: the risk of obtaining permits for subsoil use, the risk of appropriation of extracted minerals, risks in the field of taxation, risks in the law enforcement sphere.

Keywords: minerals, illegal mining, corruption, mineral resources.

Надра держави, її ресурсний потенціал, потребують загостреної уваги з боку державних та правоохоронних органів. Однак в Україні сфера надкористування – вигідна платформа для задоволення незаконних корисливих інтересів як підприємців, так і посадових осіб.

Аналізуючи статистичні показники злочинів, кримінальна відповідальність за вчинення яких встановлена ст. 240 КК України, стає очевидною тенденція до зниження кількості облікованих діянь за цією статтею. Зокрема, У 2013 р. за ст. 240 КК України було обліковано 637 злочинів [1], у 2014 р. – 620 злочинів [2], у 2015 р. – 623 злочини [3], у 2016 р. – 608 злочинів [4], у 2017 р. – 384 злочини [5], а в 2018 р. – 358 злочинів [6]. На нашу думку, вказані показники – штучне «статистичне благополуччя» злочинів, що виняються у цій сфері. Адже, зважаючи на суспільний резонанс, що виникає у ЗМІ щодо незаконного видобування бурштину-сирцю, вимиванню піску, вивезенню граніту із родовищ і т.ін., зниження статистичних показників є абсурдним. Однією із детермінант, як зниження статистичних показників, так і злочинів, пов'язаних із порушенням правил охорони або використання надр в Україні, є явище корупції.

Головними корупційними ризиками, на нашу думку, у зазначеній сфері є:

1. Ризик при отриманні дозвільних документів на надкористування.

Значна забюрократизованість процесу отримання дозволів на користування надрами за усіма законами логіки, повинна була б сприяти мінімізації

порушенням правил їх отримання. Однак, на практиці виник зворотній ефект: де існує інтерес із значними матеріальними (а часом на додаток і нематеріальними) активами, жодна бюрократія не стане перепорою. Складність процедури отримання дозволу на користування надрами полягає, у першу чергу, у залежності від рішень низки державних органів та органів місцевого самоврядування. Підвищенню корупційних ризиків сприяє і той факт, що частина рішень про отримання такого дозволу ухвалюється колегіальними органами [див. 7].

2. Ризик привласнення видобутих корисних копалин. Задоволення потреб України в мінеральній сировині та енергоносіях за рахунок імпорту, та підвищення цін на ці види продукції зумовили кримінальну активність ринку мінеральних та паливно-енергетичних ресурсів [8]. Сумнівні доходи, одержані від продажу корисних копалин, нерідко призводять до зниження політичної відповідальності, не забезпечують економічного зростання, добробуту населення, необхідного для створення передумови для існування відповідального громадського суспільства і можуть відкривати можливості для процвітання корупції [8].

3. Ризики у сфері оподаткування. Під час видобутку корисних копалин створюються різноманітні схеми, які надають можливість занижувати податкові зобов'язання з податку на додану вартість, податку на прибуток а також плати за користування надрами [8].

4. Ризики у правоохоронній сфері. Не зважаючи на активну боротьбу із корупцією у правоохоронній сфері, діяння, пов'язані із порушенням правил охорони або використання надр, зокрема й незаконне видобування корисних копалин, нерідко вчиняються за відома місцевих правоохоронних органів.

Отже, в Україні сфера охорони і використання надр пов'язана із низкою корупційних ризиків. Саме існування таких ризиків підживлює не лише протиправне використання надр та порушення правил їх охорони, а й явище корупції, що поширене в державі, взагалі. Хоча корупція – не єдина детермінанта існування злочинів, кримінальна відповідальність за які встановлена ст. 240 КК України, зменшення її обсягів або нейтралізація сприятиме, по-перше, «виходу з тіні» значної кількості таких злочинів (що вплине на існуючу зараз картину «статистичного благополуччя» вказаних злочинів), а по-друге, запобіганню їх учиненню.

Список використаних джерел :

1. Сдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2013 р. : стат. інформ. Ген. прокуратури України. URL : http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid=100820&c=edit&_c=fo. (дата звернення: 20.11.2019).

2. Сдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2014 р. : стат. інформ. Ген. прокуратури України. URL : http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid=100820&c=edit&_c=fo. (дата звернення: 20.11.2019).

3. Сдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2015 р. : стат. інформ. Ген. прокуратури України. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113287&libid=100820&c=edit&_c=fo#. (дата звернення: 20.11.2019).

4. Сдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2016 р. : стат. інформ. Ген. прокуратури України. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113287&libid=100820&c=edit&_c=fo#. (дата звернення: 20.11.2019).

5. Сдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2017 р. : стат. інформ. Ген. прокуратури України. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113287&libid=100820&c=edit&_c=fo#. (дата звернення: 20.11.2019).

6. Сдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2017 р. : стат. інформ. Ген.

прокуратури України. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113287&libid=100820&c=edit&_c=fo# .
(дата звернення: 20.11.2019).

7. Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами : постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 р. № 615. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-%D0%BF>. (дата звернення: 20.11.2019).

8. Відмивання доходів, отриманих від корупційних діянь. URL : http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161230/Tipologia_2016.pdf. (дата звернення: 20.11.2019).

Науковий керівник – докт. юрид. наук, ст. наук. співроб. В. С. Батиргарєва

Зубкова М.Е.

студентка I курсу магістратури
2 групи Слідчо-криміналістичного
інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ МОНИТОРИНГУ СПОСОБУ ЖИТТЯ СУБ'ЄКТІВ ДЕКЛАРУВАННЯ

Анотація. У тезах розглянуто проблеми здійснення моніторингу способу життя суб'єктів декларування. З'ясовано недосконалість норм матеріального і процесуального права щодо здійснення моніторингу способу життя суб'єктів декларування.

Ключові слова: моніторинг способу життя суб'єктів декларування, фінансовий контроль, декларування.

Annotation. In theses examined problems of monitoring the method the lives of the subjects of the declaration. The imperfection of the material and material standards has been determined procedural law to monitor the lifestyle of subjects declaring.

Keywords. lifestyle monitoring of the subjects of declaration, financial control.

Законом України «Про запобігання корупції» №1700-VII від 14 жовтня 2014 р., було передбачено впровадження нових заходів здійснення фінансового контролю. Зокрема, новелою зазначеного закону стало впровадження такого заходу як моніторинг життя суб'єктів декларування.

Моніторинг способу життя може вживається у декількох значеннях:

1) кабінетне дослідження із метою перевірки інформації, наведеної у деклараціях про майно, а також із метою розгляду отриманих із відкритих джерел фактів, які свідчать про протиріччя у способі життя, що спостерігається, та задекларованих статків;

2) спостереження на місці з метою встановити, чи має державний службовець або близька особа майно та спосіб життя, що суперечать офіційним задекларованим статкам[1].

На думку вітчизняних науковців, зокрема С. Люлько, моніторинг способу життя необхідно розглядати як комплекс заходів, пов'язаних із отриманням інформації : – про доходи і витрати суб'єкта перевірки та членів його сім'ї як у готівковій, так і в безготівковій формі; – про рухоме та нерухоме майно суб'єкта перевірки та членів його сім'ї як на території України, так і за її межами; – про наявність банківських рахунків суб'єкта перевірки та членів його сім'ї, у тому числі за межами України; – про кількість, тривалість та вартість виїздів за кордон; – про наявність автотранспортних засобів тощо [2]. Зокрема, спосіб життя Черней

В. В. та Шаповалов О. О. визначають як стійку типову форму життєдіяльності особи та спільнот, міру їх входження в соціум і взаємини з групами, іншими людьми [1]. Варто зазначити, що чинне законодавство України не містить визначення понять «моніторинг способу життя суб'єктів декларування» та «спосіб життя».

Відповідно до статті 51 Закону України «Про запобігання корупції» вибірковий моніторинг способу життя суб'єктів декларування здійснюється з метою встановлення відповідності їх рівня життя наявним у них та членів їх сім'ї майну та одержаним ними доходам згідно з декларацією особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що подається відповідно до цього Закону. Здійснення подібного моніторингу є однією з функцій Національного агентства з питань запобігання корупції (далі - НАЗК), для реалізації якого в межах цього органу утворено профільний Департамент перевірки декларацій та моніторингу способу життя.

Підставою здійснення моніторингу є інформація, отримана від фізичних та юридичних осіб, а також інформації із засобів масової інформації та інших відкритих джерел, яка містить певні відомості про невідповідність рівня життя.

Одразу постає питання про відсутність покарання осіб, які надали завідомо неправдиві відомості з метою аби НАЗК здійснило моніторинг способу життя певної особи. Також, проблемним є питання достатнього правового регулювання, адже на сьогодні відсутня нормативно-правова база, яка чітко визначала би межі, порядок, способи здійснення моніторингу уповноваженим органом.[3]

Спірним залишається питання і щодо розмежування моніторингу способу життя суб'єктів декларування та втручання в особисте життя. Так, Конституційний Суд України у Рішенні від 20.01.2012 у справі № 1-9/2012 виходить з того, що належність інформації про фізичну особу до конфіденційної повинна визначатися в кожному конкретному випадку окремо. Оскільки, перебування особи на посаді, пов'язаній зі здійсненням функцій держави або органів місцевого самоврядування, передбачає не тільки гарантії захисту прав цієї особи, а й додаткові правові обтяження. Публічний характер як самих органів - суб'єктів владних повноважень, так і їх посадових осіб вимагає оприлюднення певної інформації для формування громадської думки про довіру до влади та підтримку її авторитету у суспільстві. Механізми ж отримання необхідної інформації нагадують проведення гласних і негласних слідчих розшукових дій та явно виходять за межі компетенції НАЗК, що означає втручання в особисте життя. Тому моніторинг повинен здійснюватися із дотриманням законодавства про захист персональних даних і не повинен призводити до надмірного втручання в особисте життя.

Таким чином, проаналізувавши вищезазначене я дійшла висновку про недосконалість врегулювання даного питання, що виступає перешкодою для здійснення ефективного моніторингу способу життя суб'єктів декларування.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми реалізації державної антикорупційної політики / В. В. Черней, О. О. Шаповалов // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. - 2016. - № 4. - С. 11-22.
2. Люлько С. Моніторинг способу життя прокурорів як суб'єкт декларування / Науковий часопис

Науковий керівник – канд. юрид. наук., ас. О.В. Новіков

Іжевський Р. П.

аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КОРУПЦІЙНІ «СХЕМИ» В СФЕРІ БУДІВНИЦТВА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ

Анотація. У тезах доповіді здійснено короткий огляд найбільш поширених корупційних схем, що використовуються при будівництві автомобільних доріг.

Ключові слова: дороги, корупція, шахрайство, закупівлі, кошти.

Аннотация. В тезисах доклада осуществлен краткий обзор наиболее распространенных коррупционных схем, используемых при строительстве автомобильных дорог.

Ключевые слова: дороги, коррупция, мошенничество, закупки, средства.

Summary: The abstract of the report gives a brief overview of the most common corruption schemes used in the construction of roads.

Keywords: roads, corruption, fraud, procurement, money.

Дорожнє господарство є однією із найбільш корумпованих сфер економіки. Сприяє цьому, з поміж іншого, незаконна діяльність розпорядників та одержувачів бюджетних коштів. Ліва частина розкрадань в галузі здійснюється через використання різноманітних корупційних схем. Нижче по тексті спробуємо розглянути топ п'ять найбільш поширених корупційних схем, що використовуються при будівництві автомобільних доріг.

Схема №1 «Завищення вартості дорожніх і будівельних робіт». завищення вартості дорожніх і будівельних робіт є найбільш поширеною схемою привласнення бюджетних коштів. За результатами вибіркового узагальнення матеріалів кримінальних проваджень вдалось встановити, що зловмисники використовують такі схеми в 87,8% випадків. Суть маніпуляцій зводиться до того, що очікувана вартість робіт або послуг свідомо завищується замовником. завищення відбувається на етапах розроблення проектно-кошторисної документації (для будівництва, реконструкції та капітального ремонту) та затвердження кошторисної документації (для поточного середнього та дрібного ремонтів). Більш ризикованим є другий випадок, коли кошторисна документація складається і затверджується замовником самостійно на підставі дефектного акту. За такого підходу здійснити повноцінний контроль законності використання коштів практично неможливо. Різниця між реальною вартістю робіт та послуг і затвердженою осідає в кишенях чиновників та пов'язаних осіб.

Схема №2 «Створення штучної кредиторської заборгованості». Створення штучної кредиторської заборгованості на відміну від попередньої схеми не передбачає проведення жодних робіт чи надання послуг. Дорожні та будівельні роботи замовляються у підконтрольних замовникам будівельних підприємствах чи пов'язаних осіб. При цьому замовник всупереч бюджетному законодавству не має відповідних бюджетних коштів на здійснення авансування за підписаними

угодами. Таким чином, через відсутність коштів штучно формується кредиторська заборгованість перед підрядниками. Останні не отримуючи гарантованих авансових платежів звертаються до суду і стягують із замовників за рахунок державного бюджету суму авансових платежів та штрафні санкції. Отримані кошти розподіляються між замовником та підрядником.

Схема №3 «Штучний поділ предмету закупівлі». Суть схеми полягає в створенні штучних умов для проведення переговорної процедури закупівлі. Автомобільна дорога, яка потребує ремонту, навмисно поділяється на декілька часток (лотів). Очікувана вартість робіт або послуг за такими лотами встановлюється нижче межі визначеної Законом України «Про публічні закупівлі». Це дозволяє уникнути процедури відкритих торгів та укласти договори із «зручним» підрядником. Зеконномлені в такий спосіб кошти повертаються замовнику в майбутньому у вигляді «відкату».

Схема № 4. «Антиконкурентні узгоджені дії». У разі коли застосувати поділ предмета закупівлі складно, результати відкритих торгів спотворюється через антиконкурентні узгоджені дії учасників. Як правило, у відкритих торгах стосовно конкретного предмету закупівлі беруть участь декілька пов'язаних між особою суб'єктів господарювання. Такі суб'єкти господарювання часто знаходяться за однією адресою, мають спільних працівників, засоби зв'язку, використовують однакові форми документів, обізнані про персональну інформацію один одного, мають доступ до печаток та штампів; завжди беруть участь спільно в відкритих закупівлях, почергово отримуючи перемогу. За такого підходу будь-яка конкуренція із зовні нівелюється, а пов'язані особи гарантують перемогу один одному.

Схема №5 «Неоприбуткування зворотних матеріалів». Зазначена схема є не менш поширеною ніж попередні. Замовник всупереч нормативно-методичним вимогам свідомо не проводить облік отриманих зворотних матеріалів від фрезерування асфальтобетонного покриття. Це в подальшому призводить до створення неврахованих матеріальних ресурсів. Отриманий внаслідок фрезерування асфальтобетонного покриття гранулят (асфальтова крихта) реалізується замовниками через підконтрольні фірми за явно заниженою ціною. Далі такі фірми продають гранулят за ринковими цінами, а отриману різницю розподіляють між собою та чиновниками. Описана схема користуються особливою популярністю, оскільки фактично не передбачає прямого розкрадання бюджетних асигнувань.

Існування цих та інших корупційних схем призводить до настання суспільно небезпечних наслідків. За словами Б. М. Головкина, такі наслідки полягають у спричиненні матеріальної шкоди державі і суб'єктам господарювання, підриві їхньої ділової репутації, а також спричинення шкоди інтересам споживачів [1, с. 131]. З огляду на це, особливо важливим є подальше дослідження та аналіз існуючих корупційних схем незаконного використання бюджетних коштів у сфері будівництва автомобільних доріг. Це дозволить у майбутньому предметно підійти до розроблення механізму боротьби із вказаними видами правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Головкін Б. М. Поняття злочинності в сфері економіки. *Форум права*. 2013. №3. С. 128–133.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Калантай Т.А.

студентка I курсу магістратури
2 групи Слідчо-криміналістичного
інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В ГРУЗІЇ

Анотація. У тезах розглянуто особливості запобігання корупції у сфері державних закупівель в Грузії. Досліджено процедуру проведення державних закупівель і визначено позитивні аспекти.

Ключові слова. Державні закупівлі, корупція, публічний сектор, процедура, конкуренція.

Анотація. В тезисах рассмотрены особенности предотвращения коррупции в сфере государственных закупок в Грузии. Исследовано процедуру проведения государственных закупок и определены положительные аспекты.

Ключевые слова. Государственные закупки, коррупция, публичный сектор, процедура, конкуренция.

Annotation. In thesis considers the peculiarities of corruption prevention in the field of public procurement in Georgia. The procedure of public procurement is studied and positive aspects are defined.

Keywords. Holdings, corruption, public sector, procedure, competition.

Державні закупівлі - одна з найбільш вразливих областей для корупції. Неєфективна система державних закупівель перешкоджає конкуренції на ринку, що призводить до збільшення суми, сплаченої бюджетними організаціями за закупівлю товарів, послуг, що, в свою чергу, впливає на невиправдане збільшення державних витрат.

Грузія запровадила єдину систему електронних закупівель (eProcurement), яка була визнана однією з найкращих на Конкурсі державних служб ООН з питань запобігання корупції та боротьби з корупцією. Протягом останніх років було здійснено значні реформи щодо підвищення ефективності процесу державних закупівель та модернізації єдиної системи електронних закупівель (електронних закупівель). В результаті цих змін була прийнята одна з найбільш прозорих, ефективних та справедливих систем державних закупівель у світі, що значно спрощує процес закупівель. Крім того, це забезпечує прозорість усіх етапів процесу державних закупівель та зменшує ризики корупції в процесі закупівель.

Національним регулятором сфери держзакупівель в Грузії виступає Агентство з питань конкуренції та державних закупівель (далі-АКДЗ). Воно діє на підставі Указу Президента Грузії від 1 січня 2012 року № 829. Його основними цілями є: забезпечення справедливого та недискримінаційного підходу до учасників державних закупівель; забезпечення гласності державних закупівель; створення єдиної електронної системи державних закупівель та

формування довіри громадськості до неї. АКДЗ займається розробкою регуляторного законодавства, а також координує, контролює та здійснює моніторинг державних закупівель. Слід також зауважити, АКДЗ підтримує один з найвищих рівнів прозорості та відкритості державних закупівель в світі завдяки використанню платформи для електронних закупівель. Також привертає увагу створення в 2014 році Навчального центру, в якому проводиться навчання менеджерів із закупівель, які працюють в державному секторі, громадянських активістів, бізнесменів, а також спеціальні тренінги і семінари[1].

У Законі про державні закупівлі Грузії детально прописані закупівельні процедури, застосовані на передтендерному етапі процесу здійснення держзакупівель. Цей закон Грузії вимагає в обов'язковому порядку складання планів здійснення всіх видів держзакупівель з розміщенням в Інтернеті оновлених річних планів здійснення закупівель організаціями-замовниками на початку кожного фінансового року. Ці плани закупівель містять докладні відомості про планування закупівель в майбутні періоди часу. Більш того, згідно з вимогами державних закупівель кожна з організацій-замовників зобов'язана підготувати опис договору і план закупівель до початку проведення кожного тендера. Якщо передбачений договором термін оплати виробленої закупівлі настає після закінчення поточного фінансового року, потрібно отримати додатковий дозвіл на витрачання для цього бюджетних коштів. Далі, стосовно здійснення кожної закупівлі потрібно опублікувати проект договору разом з оголошенням про проведення тендеру і тендерною документацією[2].

Тендерний етап передбачає застосування ряду тендерних процедур. Ці процедури поділяються наступним чином: 1) Спрощені закупівлі (на суму до 5000 лари), які не вимагають електронних закупівель; 2) Спрощені електронні тендери (закупівля однотипних об'єктів на суму від 5000 до 200000 лари); 3) Електронні тендери (закупівля однотипних об'єктів на суму від 200000 лари); 4) Тендери DEP (закупівля за рахунок коштів донорів); 5) Зведений конкурс на рамкові угоди CON (пальне, комп'ютерне приладдя, папір формату А4, послуги мобільного зв'язку, шини); 6) Тендери GEO (спеціальна процедура закупівель, яка встановлена урядом для окремих товарів та послуг).

Електронний тендер проводить тендерна комісія. Законодавство регулює питання призначення членів та визначення складу тендерного комітету, тому що всі заявки подаються і оцінюються через електронну систему закупівель та вимагає публікації всіх пов'язаних із закупівлями рішень в Інтернеті в режимі реального часу, а також публікації повідомлень про присудження права на укладання договорів стосовно кожного договору, за яким організацією-замовником завершені процедури держзакупівель. У разі дискваліфікації претендента, який переміг або відмови їм в укладенні договору, організація що закуповує має право розглядати тендерну пропозицію наступного претендента, що має найкращу ціну, або припиняє процедуру державної закупівлі[3].

Слід зазначити про позитивний вплив за останні роки впровадження нових процедур та інструментів закупівель, а саме створення нових електронних анкет для тендерної документації та використання єдиних бланків "Відкрита процедура"- електронний тендер без зворотного аукціону, який, використовуючи нові підходи,

зменшує можливість деяких корупційних операцій . У 2018 році до системи електронних закупівель було додано новий модуль державно-приватного партнерства / управління концесіями (ДПП)[4].

Отже можна зробити висновок, що процедура державних закупівель в Грузії пройшла довгий етап формування. Завдяки цьому вона створила систему електронних тендерів, яка є однією з найкращих та найпрозоріших у світі.

Список використаної літератури :

1. საქართველოს ეროვნული ანტიკორუფციული სერვისები, URL: <http://procurement.gov.ge/getattachment/ELibrary/StrategyActionPlan/antikorubciuli-2015/danarti-1.pdf.aspx>
2. საქართველოს კანონი სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ, URL: http://www.procurement.gov.ge/getattachment/ELibrary/LegalActs/Sesyidvebis_Sesaxeb.pdf.aspx
3. საქართველოს მთავრობის დადგენილება №306, URL: http://procurement.gov.ge/getattachment/ELibrary/LegalActs/saagentos_debuleba.pdf.aspx
4. ელექტრონული ტენდერის ჩატრების წესის დამტკიცების შესახებ, URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3699020?publication=0>

Науковий керівник - канд. юрид. наук, асист. О.В. Новіков

Калініна А. В.

науковий співробітник відділу
кримінологічних досліджень
Науково-дослідного інституту вивчення
проблем злочинності
ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України,
кандидат юридичних наук

ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ ІНОЗЕМЦІВ І АПАТРИДІВ В УКРАЇНІ: ЕМПІРИЧНИЙ ДОСВІД ТА СТАТИСТИЧНІ ПОКАЗНИКИ¹

Анотація. У тезах на основі результатів емпіричного дослідження та за допомогою даних офіційної статистики судових і правоохоронних органів аналізується стан організованої злочинності іноземців і апатридів в Україні.

Ключові слова: злочинність іноземців, злочинність апатридів, організована злочинність, співучасть у злочині.

Анотація. В тезисах на основе результатов эмпирического исследования, а также с помощью данных официальной статистики судебных и правоохранительных органов анализируется состояние организованной преступности иностранцев и апатридов в Украине.

Ключевые слова: преступность иностранцев, преступность апатридов, организованная преступность, соучастие в преступлении.

Abstract. The state of organized crime of foreigners and stateless persons in Ukraine have been analyzed on the basis of the results of empirical research and with the help of an official statistics of judicial and law enforcement agencies in the thesis.

Keywords: crime of foreigners, crime of stateless persons, organized crime, complicity in crime.

У наш час організована злочинність в Україні та світі тяжіє до глобалізації. Цей факт підтверджується й у програмних документах з планування правоохоронної діяльності. Зокрема, у Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю (2011 р.) серед проблем, для розв'язання

¹ Тези підготовлено на виконання теми фундаментального наукового дослідження НДІ ВПЗ «Стратегія зменшення можливостей вчинення злочинів: теорія та практика».

яких Президентом України було затверджено названий документ, зазначається і про небезпечність діяльності міжнародних злочинних угруповань на території України: «Україна стає об'єктом зростаючої зацікавленості міжнародних злочинних угруповань, зокрема у сферах легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, торгівлі людьми, нелегального переміщення зброї, небезпечних матеріалів та наркотичних засобів. Збільшується кількість нелегальних мігрантів та набуває все більшого поширення організована етнічна злочинність» [1].

За результатами емпіричного дослідження, проведеного на базі Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України² було встановлено, що у 78,4 % випадків злочини іноземцями та апатридами вчиняються одноособово, що демонструє наявність у таких осіб пріоритетності самостійної злочинної діяльності. Щодо діянь, учинених у співучасті, то:

1) вчинення злочину групою осіб без попередньої змови між собою становило 0,8 %;

2) вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб – 15,9 %;

3) вчинення злочину організованою групою – 4,9 %.

Відповідно до даних офіційної статистичної звітності судових та правоохоронних органів було встановлено, що у Формі № 7 звітності ДСА України «Звіт про склад засуджених» виокремлено графу, в якій надається інформація про кількість осіб, що вчинили злочини у складі організованої групи. За 2008-2018 рр. було всього обліковано 131 особу серед злочинців-іноземців та 139 серед злочинців-апатридів [2].

Випадків діяльності злочинних організацій за участю іноземців чи осіб без громадянства на території України під час нашого емпіричного дослідження не виявлено. Вважаємо такий факт цілком закономірним, так як за 2008-2018 рр., згідно зі звітністю ДСА України, було засуджено всього 11 іноземців, які діяли у складі злочинних організацій [2]. Також підкреслимо, що за вказаний період у звітності ДСА України не зафіксовано жодного апатриду, який був би засуджений за вчинення злочину у складі злочинної організації. Отже, така форма злочинної діяльності не є властивою для осіб без громадянства, або, із-за високого ступеня латентності і через складність виявлення, не відбивається у статистичній звітності.

Такі негативні тенденції свого часу яскраво відображалися й офіційних статистичних даних ДІАЗ МВС України. Так, наприклад, у 2011 р. було виявлено 26 організованих груп і злочинних організацій, сформованих на етнічній основі (в 2010 р. – 16, динаміка приросту складає 62 %), що є підтвердженням активізації етнічних злочинних угруповань на території України [3, с. 84]. Відповідно до звітності ГПУ правоохоронними органами України у 2013 р. було виявлено 21 організовану групу, сформовану на етнічній основі, у 2014 р. таких груп зареєстровано 19, в 2015 р. – 8 [4], а в 2016 р. – 6 організованих груп [5].

² У тезах наведено результати узагальнення матеріалів 493 архівних кримінальних проваджень, розглянутих судами Харківської, Одеської, Київської, Чернівецької, Закарпатської, Чернігівської, Кіровоградської, Хмельницької, Миколаївської областей та АПК у період за 2008-2015 рр.

Починаючи із 2017 р. є помітним певне зростання – правоохоронцями було виявлено організованих злочинних груп, сформованих на етнічній основі, у кількості 9-ти, а в 2018 р. – 17-ти [5].

Злочини громадянами інших держав та особами без громадянства учиняються у співучасті як із громадянами України (53,9 %), так і з громадянами інших держав. При чому у 28,3 % випадків співучасник мав громадянство винного, а у 4,0 % – громадянство іншої держави. Не встановлено громадянство співучасника у 13, 8 % [184, с. 64].

Таким чином, емпіричним шляхом встановлено, що майже кожний п'ятий злочин у масиві злочинів, що вчиняються іноземцями та особами без громадянства, є груповим. Такі злочини вчиняються переважно за попередньою змовою групою осіб. Уявлення про стан організованої злочинності вказаних категорій осіб доповнюється статистичними показниками, де міститься інформація про кількість злочинних організацій.

Список використаної літератури:

1. Концепція державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю : схвалено Указом Президента України від 21 жовт. 2011 р. № 1000/2011. *Офіційний вісник України*. 2011. № 83. Ст. 3019.
2. Звітність Державної судової адміністрації України. Форма 7. Звіт про склад засуджених за 2008-2018 рр. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/12013 (дата звернення: 20.11.2019).
3. Ремський В. В. Вплив етнічної злочинності на криміногенну ситуацію в Україні. Актуальні проблеми кримінологічної політики в Україні (з нагоди 35-річчя створення кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ) : матеріали міжвуз. наук.-теорет. конф., 25 квіт. 2012 р. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2012. С. 82–86.
4. Звіт про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями: звітність ГПУ форма № 1-ОЗ за січень-грудень 2013-2015 рр. Відповідь ГПУ на інформаційний запит. Вхід. лист № 185-01-32 від 19.09.2016 р. Внутр. лист (неопубл.).
5. Звіт про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями : звітність ГПУ форма № 1-ОЗ за грудень 2016, 2017, 2018 рр. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112759&libid=100820&c=edit&c=fo (дата звернення: 20.11.2019).

Коновалова А. О.

студенка 2 курсу магістратури
4 групи господарсько-правового факультету
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ДОЦІЛЬНІСТЬ І ПРОЦЕДУРА ФОРМУВАННЯ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ В УКРАЇНІ

Анотація. У тезах розглянуто створення нового інституту в сфері протидії корупції - Вищого антикорупційного суду. Досліджено порядок формування цього органу і ефективність його подальшого функціонування.

Ключові слова: корупція, корупційні злочини, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, кваліфікаційний іспит, конкурс.

Ключевые слова: коррупция, коррупционные преступления, Высшая квалификационная комиссия судей Украины, квалификационный экзамен, конкурс.

Аннотация. В тезисах рассмотрено создание нового института в сфере предотвращения коррупции - Высшего антикоррупционного суда. Исследованы порядок формирования этого органа и эффективности его дальнейшей работы.

Keywords: corruption, corruption crimes, High Qualification Commission of Judges of Ukraine,

qualification exam, competition.

Annotation. The theses discuss the creation of a new institution in the field of corruption prevention - the Supreme Anti-Corruption Court. The order of formation of this body and the effectiveness of its further work are investigated.

7 червня 2018 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про Вищий антикорупційний Суд», який ініціює створення ще одного антикорупційного органу – Вищого антикорупційного суду [5].

Однією із визначальних засад його діяльності має бути обов'язкова можливість розгляду справ щодо корупційних злочинів у трьох інстанціях, адже оскарження судового рішення є конституційним правом громадян, незалежно від виду злочину, однак у Законі України «Про ВАС» про це не йдеться [3].

Упродовж близько шести місяців, між 2 серпня 2018 р. і 6 березня 2019 р. Вища кваліфікаційна комісія суддів України (далі – Комісія або ВККСУ) проводить конкурс на 39 вакантних посад суддів ВАС (далі – конкурс), у тому числі – і окремих конкурс на 12 посад суддів до Апеляційної палати ВАС. 610 осіб заявляють про намір участі, проте через законодавчі обмеження, забюрократизовані вимоги до підтверджуючих документів комісія допускає до іспиту 270 осіб.

Але вже на етапі формування такого незалежного суду постає безліч проблем. Зокрема: зміна «Правил гри»: Комісія оголошує конкурс 2 серпня 2018 р., а 2 жовтня своїм рішенням змінює його істотні умови. Запроваджуються дві додаткові кваліфікаційні умови подальшої участі: «квоти», за якими кількість осіб, які продовжують участь після письмового тестування, кратне 4, а іспиту загалом – 3 особам на вакансію, і це за умови досягнення прохідного балу в 60 %. Порушення досліджуються за ст. 19 Конституції (правомірність меж дискреції), ст. 1152 ЦК (заборона зміни умов конкурсу після його початку), а також загальні принципи права, зокрема юридичну визначеність («формула Радбруха»).

Не все відбувалось послідовно. 14 листопада 2018 р. Комісія проводить другий етап кваліфікаційного іспиту – письмове завдання. Не оприлюднивши результатів іспиту, 30 листопада вона оголошує про проведення і допуск претендентів до наступного етапу – психологічне тестування та інтерв'ю з психологом, які ті проходять 12 та 15 грудня.

Закритість від громадськості. Комісія лише частково виконала вимоги, зокрема: під час оцінювання результатів (а не виконання завдань) не забезпечила трансляції; засідання Комісії оприлюднено опісля, хоч і в режимі трансляції; без попереднього повідомлення учасників конкурсу, що унеможливило їхню участь [1].

Прослідковуються порушення приписів ст. 84 Закону «Про СІСС» [4], а також ч. 7 ст. 8 Закону «Про ВАС» [2]. Перегляд відеозапису засідання Комісії 27.12.2018 р., на якому затверджуються кодовані та декодовані результати іспиту, показує, що створення Комісією двох різних і складних документів начебто відбулося упродовж 7–10 хвилин перерви, які на відео, що подається як «трансляція», відсутні. При цьому навіть побіжний перегляд чи порівняння двох документів з масою даних про результати виявляє обґрунтовані сумніви у такій можливості.

Сумнівне дотримання принципу доброчесності, зокрема необхідно встановлювати доброчесність членів Комісії, а також перевіряти такий критерій перш ніж компетентність в учасників конкурсу [1].

Враховуючи державно-політичні та економічні чинники створення Вищого антикорупційного суду в Україні, як інституту боротьби з корупцією, безумовно є одним із визначних та вагомих кроків на шляху до зменшення її рівня.

Складність постає в тому, що структура, покликана запобігати такому негативному суспільному явищу як корупція, повинна формуватися з дотриманням, окрім норм права, відповідних правових принципів, а також з осіб, які за своїми морально-етичними показниками відповідають посаді судді.

На етапі формування ВАС в Україні вже було виявлено немало порушень в процедурі, що ставить під сумнів не тільки об'єктивність та законність проведення всіх етапів конкурсу на посаду судді, а й доброчесність учасників цього процесу.

Відслідкувати позитивний вплив цього новоствореного інституту поки важко, навіть якщо б при його впровадженні не було жодних порушень, адже ВАС був створений в 2018 році, а статистичних даних по правопорушенням, пов'язаних з використанням службових повноважень з метою одержання будь-якої неправомірної вигоди, за (повний) 2019 рік ще немає.

Список використаної літератури:

1. Бігун В. С. Вищий антикорупційний суд: філософсько-правовий аналіз формування незалежного суду і доброчесність конкурсу // Часопис Київського університету права. 2018. № 4. С. 26-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_4_7
2. Про Вищий антикорупційний суд: закон України від 07.06.2018 № 2447-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>
3. Прокопів Б. Специфіка функціонування вищого антикорупційного суду в Україні: міжнародний досвід та українські реалії // Актуальні проблеми правознавства. 2018. Вип. 3. С. 103-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2018_3_20
4. Про судоустрій та статус суддів: закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
5. Рудик П. А. Особливості конкурсного добору суддів Вищого антикорупційного суду України в аспекті міжнародних та європейських стандартів [Електронний ресурс] // Часопис Київського університету права. 2018. № 4. С. 82-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_4_20

Науковий керівник - канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський

Коновалова І. О.

аспірантка кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ ШАХРАЙСТВ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ

Анотація. У тезах розглянуто питання кримінологічного дослідження шахрайств у електронній торгівлі на сучасному етапі розвитку даної сфери бізнесу в Україні і світі.

Ключові слова: електронна комерція, електронна торгівля, шахрайство в Інтернеті.

Ключевые слова: електронна комерція, електронна торгівля, мошенництво в Інтернеті.

Аннотация. В тезисах рассмотрены вопросы криминологического изучения мошенничеств в электронной торговле на современном этапе развития данной сферы бизнеса в Украине и мире.

Key words: e-commerce, ecommerce, fraud on the internet.

Annotation. In theses examined the issue of criminological research of fraud in e-commerce at the present stage of development of this sphere of business in Ukraine and in the world.

На сучасному етапі, інтернет із глобальної поштової та інформаційно-пошукової системи перетворився на інструмент ведення бізнесу, заснованого на принципах мережевої економіки. Використання в комерційній діяльності та повсякденному житті найновіших комунікацій та технологій сприяло виникнення таких нових економічних понять, як «електронна комерція», «електронна торгівля» [1].

Прийнятий у 2015 році Закон України «Про електронну комерцію» врегулював актуальні цивільні правовідносини у сфері електронної комерції, зокрема, основного її виду - електронної торгівлі. Відповідно до положень статті 3 Закону, електронна комерція - відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, внаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру; електронна торгівля - господарська діяльність у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом вчинення електронних правочинів із використанням інформаційно-телекомунікаційних систем.

Науковці звертають увагу, що прискорення науково-технічного прогресу обумовлює не тільки прогресивні зміни в розвитку електронного сегмента ринкових відносин, але й негативні тенденції розвитку злочинного світу, призводить до появи нових форм і видів злочинних зазіхань. Це проявляється в тому, що злочинні групи в електронній комерції все активніше використовують новітні досягнення науки й техніки, застосовують різноманітні комп'ютерні пристрої та нові інформаційно-обробні технології тільки задля того, щоб за допомогою шахрайських дій отримувати прибутки [2].

Аналітичні і економічні звіти також невтішні. Так, за повідомленням компанії Global Risk Technologies, із ростом електронної торгівлі в Європі майже на 20 % в рік, активно зростає шахрайство у цій сфері. А за даними платіжної системи Visa Inc., шахрайство в сфері електронної комерції за останні роки зросло на 41%, що призвело до збитків галузі у розмірі 10 мільярдів євро. Особливо активно розвивається шахрайство з поверненнями коштів на платіжну карту [3].

Варто зазначити, що сучасне шахрайство, як правило, має вже організовані форми та пов'язане з корупцією. Аналіз повідомлень органів влади, громадських організацій, ЗМІ свідчить про зростання кількості таких випадків.

Питання запобігання шахрайствам у сферах бізнесу, зокрема, у кредитно-фінансовій, банківській, медичній, туристичній сферах, на ринку корпоративних прав, нерухомості, страхування, торгівлі, в інших галузях економіки в останні

роки займались вітчизняні і зарубіжні науковці В.В. Пивоваров (2004р.), П. М. Коваленко (2005р.), В. Л. Пластун (2009р.), І. В. Ішук (2010р.), С. С. Чернявський (2010р.), О. В. Кришевич (2012р.) та інші. Втім, питанням запобігання шахрайствам у сфері електронної торгівлі у вітчизняній кримінології спеціальні дослідження не присвячувались [4].

Тому існує нагальна необхідність проведення актуального наукового дослідження кримінологічної характеристики шахрайств у сфері електронної торгівлі та розробки наукових рекомендацій щодо вдосконалення практики протидії і запобігання злочинності з метою скорочення її обсягів у державі [5].

Список використаних джерел:

1. Мізерак А. Б. Шахрайство при інтернет-торгівлі: схеми та аспекти запобігання. *Маркетинг і контролінг: сучасні виклики підприємництв*: матеріали міждисциплінар. наук.-практ. конф. (Київ, Івано-Франківськ, 30 листопада 2017 р.). Київ, 2017. С. 153-155.
2. Сабадаш В. П. Шахрайство в електронній комерції: реалії сьогодення. *Вісник Запорізького національного університету*. 2011. Вип. №1. С. 216–220.
3. У Європі набирає популярність новий вид шахрайства в електронній торгівлі // Вкурсе. URL: <http://vkurse.ua/ua/business/novy-vid-moshennichestva-v-elektronnoy-torgovle.html> (дата звернення 10.11.2016).
4. Пивоваров В.В. Податкова і кредитно-фінансова злочинність: кримінологічна характеристика та попередження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2003. 20 с.
5. Головкін Б. М. Поняття, предмет, система кримінології та її завдання на сучасному етапі розвитку. *Питання боротьби зі злочинністю. Серія «Право»*. 2014. Вип. 28. С. 80-92.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. В.В. Пивоваров

Костенко К.О.

курсант 3 курсу
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренка

«ЗАКЛАДНИК» НАРКОТИКІВ» ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Анотація: У тезах розглянуто питання організованої злочинності при незаконному оберті наркотичними речовинами через «фігуру» «закладника».

Ключові слова: «закладник», роздрібний кур'єр, диспечер, організатор.

Аннотация: В тезисах рассмотрены вопросы организованной преступности при незаконном обороте наркотическими веществами через «фигуру» «закладчика».

Ключевые слова: «закладчик», розничный курьер, диспечер, организатор.

Annotation: Theses address the issue of organized crime in illicit drug trafficking through the “hostage” figure.

Keywords: hostage, retail courier, dispatcher, organizer

XXI сторіччя – час прискороеного науко-технічного прогресу, особливо у галузі інформаційно-комунікативних технологій. Та разом з ними в наше життя прийшла і низка проблем, зволікання з вирішенням яких стає загрозою для суспільства. Мережа Інтернет заповонила планету, віртуальне життя все більше витискає реальне. Зараз для того, щоб здійснити купівлю будь-якого товару не потрібно навіть виходити з дому. І в той же час переваги нових технологій активно

використовуються злочинцями. Не є виключенням і така сфера злочинної діяльності, як поширення наркотиків.

Кримінальний кодекс України передбачає кримінальну відповідальність за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів [1], але ринок цих «товарів» значно оновив свої правила, активно використовуючи новітні інформаційно-комунікативні можливості. Сучасні правоохоронні органи не в змозі його контролювати старими методами. Нова ситуація вимагає нових підходів і досліджень.

Нині, ці кримінальні правопорушення найчастіше мають характер групових, тобто вчиняється злочинними організаціями, які мають чітку ієрархічність. Розгалужені схеми збуту наркотиків включають в себе основні та допоміжні рольові функції. До основних функціональних ролей відносяться: організатор збуту, виготовлювач, оптовий кур'єр, диспетчер, роздрібний кур'єр («закладник») [2, с.70].

«Закладник» - найбільш вразлива фігура наркобізнесу, оскільки саме він найчастіше затримується співробітниками правоохоронних органів. Роздрібний кур'єр забирає наркотик зі схованки з оптової партією, ділить її на роздрібні партії, розміщує їх в «тайники», фотографує і направляє фотографії з координатами диспетчеру. Для запобігання розкрадання чи інших зловживань з боку роздрібного кур'єра диспетчер отримує наркотики лише після перерахування всієї вартості «товару» в гарантійний депозит (заставу) «інтернет-магазину».

«Закладник» при влаштуванні на «роботу» зв'язується з організатором на форумах (в деяких випадках листування може здійснюватися оператором, якщо в його обов'язки входить залучення до співпраці «закладників») і для демонстрації своєї надійності відправляє організатору свою фотографію, відскановану з паспорта (сторінок з зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові, а також прописки), але це проходить в односторонньому порядку [3].

При кримінологічному вивченні «закладника» необхідно визначити його типові особистісні характеристики. Найбільше інформації з цієї проблеми зараз можна знайти у ЗМІ. Попередній аналіз публікацій показує, що «закладниками» переважно стають особи, яким дуже потрібні гроші. Серед них багато дітей шкільного віку, тобто, осіб, які не досягли повноліття і є неосвіченими у сфері кримінального права, яким досить легко «вбити» в голову те, що вони не несуть кримінальної відповідальності у зв'язку з їх віком. Однією з причин є підлітковий максималізм, прагнення довести одноліткам свою значимість, Для деяких життя «закладника» - це гра, в якій він так і залишиться невразливим[4; 5].

Виконанню функцій «закладника» передусім досить вдале вербування осіб, схильних до такої діяльності. Всі ми зустрічали «рекламну» інформацію про наркотики на стінах будинків, на парканах тощо. Активно використовуються соціальні мережі (Telegram, Viber, Instagram). Як правило, особа, яка вже хоч одного разу була притягнута до цієї піраміди не може її покинути, навіть не тому, що психологічно залежна, а тому, що під час влаштування на так звану «роботу» кур'єр відправляє операторові свої паспортні дані, що в подальшому використовується для шантажування цих осіб. Будучи в страху, та побоюючись

кримінальної відповідальності «закладники» продовжують «працювати».

Зрозуміло, що обмежений обсяг даної роботи не дозволяє розкрити повністю особливості «закладника» наркотиків як кримінального типу. Ця тема потребує подальшого дослідження, у якому мають бути висвітлені усі аспекти кримінологічної характеристики суб'єкта цього правопорушення. Ретельне і якісне дослідження сприятиме підвищенню якості профілактичної діяльності як правоохоронних органів, так і суспільних інститутів у означеному напрямку.

Список використаної літератури

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Расцька Л.В. // Організована злочинність та наркобізнес. Борьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія та практика) №24, 2011 – с. 79
3. "Устройство курьером за 5 минут". Как становятся кладменами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.svoboda.org/a/30101943.html>
4. Школьники вербуются в закладчики через ВК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyber-safety.ru/2018/02/shkolniki-verbuyutsya-v-zakladchiki-cherez-vk/>
5. «Дети идут за легкими деньгами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://paperpaper.ru/photos/deti-idut-za-legkimi-dengami-kak-po/>

**Науковий керівник - доцент кафедри соціально-гуманітарних наук
Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка,
канд. філософських наук В.І. Поклад**

Котюк К.О.

студент 1 курсу магістратури 3 групи
Інституту підготовки юридичних кадрів для
Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ВИДОБУВАННЯ ВУГІЛЛЯ

Ключові слова: видобування вугілля, злочинність в паливно-енергетичному комплексі, заповнення злочинності в ПЕК.

Анотація: У даній роботі розглянута проблема злочинності в паливно-енергетичному комплексі України, зокрема, щодо незаконного видобування та подальшого використання вугілля. Запропоновано деякі заходи спрямовані на зменшення рівня злочинності в сфері незаконного видобування вугілля.

Keywords: coal mining, crime in the fuel and energy complex, crime prevention in fuel and energy complex.

Summary: This study considers the problem of crime in the fuel and energy complex of Ukraine, in particular regarding illegal mining and further use of coal. Some measures aimed at reducing crime in the field of illegal coal mining are proposed.

В Україні зосереджено близько 4% світових запасів вугілля. Після початку військових дій на Донбасі в 2014 році в цій галузі почались серйозні проблеми, через те, що більшість шахт опинилися на території, непідконтрольній українській владі. Наразі в Україні налічується 102 державні шахти, але чиними

поза зоною операції об'єднаних сил вважаються лише 33, при тому, що на території окупованих районів Донецької та Луганської областей (далі - ОРДЛО) залишилися 58 шахт, діяльність яких неможливо контролювати, що неминуче веде до зростання злочинності в економічній сфері[2, с. 28, 32].

Недоліки регулювання сфери видобування вугілля існують ще з початку 2000-х років: у 2000 р. було прийнято Концепцію реформування та стратегічного розвитку вугільної промисловості, яка фактично передбачала перерозподіл вугільного ринку. В рамках державної програми «Вугілля України» передбачалось виділення дотацій на найменш прибуткові підприємства. Відсутність контролю та чітких вимог щодо розвитку підприємств до встановлених строків надали підґрунтя для нових корупційних схем, адже через 5 років було проведено аудит використання бюджетних коштів, який виявив нестачу на загальну суму понад 2 млрд грн [2].

З 2005-2006 рр. на територіях Донбасу значно збільшилась кількість нелегальних шахт – так званих „копанок”. З цього моменту державні шахти почали перетворюватись на приватні підприємства з видобутку вугілля. Так Держгірпромнагляд в Донецькій області видав понад 100 дозволів, легалізувавши видобуток вугілля на території Донецька. Фактично органи державної влади підтримали й легалізували незаконне користування надрами, чим порушили Конституцію і Закон України „Про надра” [3].

По об'єктивним оцінкам спеціалістів видобування вугілля в певних шахтах є нерентабельним, тому що, по-перше, для їх використання існує нагальна потреба у новому устаткуванні, по-друге, вугілля з цих шахт неможливо використовувати в тепловій енергетиці. Проте, наразі використовується механізм при якому, видобуте низькоякісне вугілля перерозподіляється на державну на шахту та продається за завищеною ціною.

У 2015-2016 рр. власники копалень перенесли свої офіси на територію підконтрольну українській владі, але фактично продовжуючи здійснювати діяльність на території ОРДЛО, поставляючи вугілля для потреб українських ТЕС, ТЕЦ та підприємств металургійного комплексу [4]. Це відбувалось до весни 2017 року, доки ситуація не притягнула увагу активістів та преси: під тиском громадськості РНБО ухвалила офіційне рішення про припинення перевезення залізницею вантажів, у тому числі заборонили і перевезення вугілля через лінію протистояння на Донбасі.

Багато уваги було зосереджено на формулі «Роттердам +»: використання цієї формули відбувалось з 2016 по середину 2019 року. Згідно з заяви одного з нардепів, ТЕС закупають вугілля на території ОРДЛО за ціною не вище 1100 грн за тону, однак в тариф вкладають ціну вугілля 1800-2000 грн за тону. При цьому переобладнання на газову групу, яке повинно було відбутись завдяки впровадженню нових цін майже не відбувається. [6].

З метою мінімізувати втрати від злочинності та запобігти злочинності в сфері ПЕК, доречно буде здійснити комплекс запобіжно-контролюючих заходів щодо використання вугілля та коштів, що були виділені для розробки цієї галузі: а) проведення ревізійних перевірок на об'єктах; б) проведення заходів технічного і

фізичного захисту об'єктів; в) проведення профілактичної роботи та застосування заходів індивідуального запобігання [5, с.320-321].

Відомо, що основу проблеми складають тіньові правочини щодо вугілля. Пропонується, проводити всі закупівлі кам'яного вугілля через систему «Prozorro». Наразі по більшості поставок вугілля не проводиться жодних торгів, а це дозволяє завищувати ціну на вугілля, хоча якість вугілля майже не контролюється. Законодавче закріплення того, що будь-які правочини з надрами, повинні бути здійсненні за допомогою системи «Prozorro», дозволять оцінити реальний обіг вугілля та обсяги його видобування[1].

З 2014 року, злочинність в сфері незаконного видобутку вугілля дещо зросла, зокрема, через неможливість контролювати основні вугледобувні регіони України. Зрозуміло, що навіть при завершенні ООС та поверненні контролю над окупованими територіями, злочинність у економічній сфері неможливо цілком подолати, але шляхом поступового впровадження тотального контролю в сфері ПЕК, а саме завдяки системі «Prozorro» на всі закупівлі вугілля та детального нормотивного врегулювання діяльності у цій сфері, що унеможливить виникнення будь-яких схем недобросовісного заробітку, можна досягнути чималих позитивних результатів, але за досить значний проміжок часу.

Список використаних джерел:

1. Сайт тендерного порталу України URL: <https://prozorro.gov.ua/tender/search/?query=вугілля>
2. Головкін Б. М., Дарнопих Г. Ю., Христин І. О. та ін. Злочинність у паливно-енергетичній сфері України: кримінологічна характеристика та запобігання : монографія / за заг. ред. Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2013. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/10922/1/golovkin_mon_Kol_2013.pdf
3. Макогон Ю. Вугільна галузь України: проблеми та перспективи сталого розвитку: URL - <http://old.niss.gov.ua/Monitor/desember08/5.htm>
4. Обух В. Аналітика: Крадене вугілля не пахне URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2616334-kradene-vugilla-ne-pahne-hto-v-evropi-naziwaetsa-na-nasij-bidi.html>
5. Головкін Б. М. Відвернення і припинення злочинів економічної спрямованості у паливно-енергетичній сфері України / Б. М. Головкін // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2012. - № 4. - С. 320-321. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2012_4_47.
6. Сайт каналу новин «24» URL: https://24tv.ua/ru/rotterdam_plus_cho_teto_i_kak_rabotaet_formula_rotterdam_plus_n969352

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Криштопа А. В.

студент I курсу магістратури Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Анотація. У тезах розглянуто питання щодо ефективності роботи СБУ як суб'єкта припинення корупційних злочинів. Наведено статистику викриття корисливих злочинів серед правоохоронних органів.

Ключові слова: Служба безпеки України, корупція в правоохоронних органах.

Аннотація. В тезах рассмотрен вопрос, касающийся эффективности работы СБУ как субъекта противодействия коррупционным преступлениям. Приведена статистика корыстных преступлений среди правоохранительных органов.

Ключевые слова: Служба безопасности Украины, коррупция в правоохранительных органах

Annotation: A question about the efficiency of the SSU (security service of Ukraine) as a subject of the termination of corruption crimes. The statistics about exposing of selfish crimes within law enforcement agencies were provided.

Keywords: SSU, corruption within law enforcement agencies.

Слід зазначити, що проблема подолання корупції є нагальною проблемою нашого суспільства протягом багатьох років та пріоритетним кроком на шляху до Європейського Союзу. З початку реформування правоохоронної системи України було створено велику кількість органів на які покладено завдання протидіяти корупції. Нормативною базою визначено поняття «антикорупційні органи» у досить широкому значенні та включає великий перелік служб з різними повноваженнями. Одним з таких суб'єктів, який здійснює оперативний супровід досудового розслідування та проводить оперативно – розшукові заходи у сфері протидії корупції є Служба безпеки України (далі – СБУ). З огляду на те, що СБУ не є суто антикорупційним органом, вона якісно відрізняється від новостворених підрозділів. Так відповідно до статті 2 Закону України «Про Службу безпеки України» зазначено, що до завдань Служби безпеки України також входить попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України. Відповідно до чинного законодавства на оперативні підрозділи СБУ покладено наступні антикорупційні функції:

- організація, здійснення та координація оперативно-розшукових заходів щодо викриття та розробки корумпованих посадових осіб в структурах державної влади, управління і контролюючих органах;
- у взаємодії з органами прокуратури та Державного бюро розслідувань здійснення оперативно-розшукових заходів по забезпеченню розслідування кримінальних справ про злочини, вчинені в організованих формах, зловживань корумпованих посадових осіб органів виконавчої, законодавчої та судової влади, правоохоронних та контролюючих органів;
- припинення та попередження протиправних дій з боку суб'єктів корупційних діянь згідно з законом України **«Про запобігання корупції»** [1].

Одним з пріоритетних напрямів протидії корупційним правопорушенням є система правоохоронних органів. Згідно соціологічних досліджень, які були проведені серед представників підприємництва найкорумпованішими органами є ДФС – 25%, МВС – 4 %, Прокуратури – 3,3%, ДСНС – 2,5% Суди – 2,8% [4]. Найбільш поширеними формами стягнення «добровільної допомоги» є проведення різноманітних перевірок або погрози не притягнення до кримінальної відповідальності. Ця статистка не є досить точною тому, що не зачіпає усе суспільство віком від вісімнадцяти років та відсоткові показники можуть змінюватись. Особливістю викриття та проведення профілактичних заходів щодо

запобігання корупційних злочинів є досить велика обізнаність суб'єктів вчинення злочинів, формам, методам та засобам які застосовує СБУ для їх викриття, а також досить велика процесуальна залежність від судів та прокуратури. Протягом 2015-2018 рр. було повідомлено про підозру у 2298 провадженнях, до реальних строків покарання було засуджено 798 осіб серед яких 32 судді [5].

На даний час питання щодо антикорупційної функції стає досить дискусійним. За вимогою західних партнерів проводиться реформа СБУ метою якої є позбавлення спецслужби не властивих їй функцій та створення спеціальної служби Європейського зразка з розширеним спектром контррозвідувальної діяльності. Але аналізуючи функції аналогічних західних служб, треба зазначити щонайменше дев'яти спецслужб ЄС мають функції припинення корупційних правопорушень. Більшість цих країн ставлять корупційну загрозу поряд терористичною, підривною або розвідувальну роботу іноземних спецслужб. Показники діяльності СБУ на 30-40% вирізняються якістю поряд з службами, які мають аналогічні функції. Ліквідація органу який на даний час замінити не має можливості замінити спричини стрімке зростання системній корупції не тільки в правоохоронних органах, а і за всіма напрями діяльності СБУ [5].

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про Службу безпеки України» - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
2. Закон України «Про запобігання корупції» - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1700-18>
3. Головкин Б. М. Механізм запобігання корупції / Б. М. Головкин // Часопис Київ. ун-ту права. – 2018. – № 4. — С. 254-260. – Режим доступу: http://kul.kiev.ua/doc/CHAS18_4.pdf
4. URL : Український бізнес заявляє, що корупція в державних органах і в 2015-му залишається незмінною / Transparency International Україна, 15.04.2015
5. Мехальчишин Ю.А. «Цікава статистика СБУ щодо корупційних злочинів» - 2018 р. URL : <https://glavcom.ua/columns/mikhalchishin/cikava-statistika-sbu-shchodo-korupciynih-zlochiviv-496740.html>

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкин

Крупій А.І.

курсант 4-го курсу, 401 групи
Навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

РЕАЛІЗАЦІЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Ключові слова: антикорупційної реформи, протидії корупції, антикорупційна стратегія, антикорупційна політика, корупційні злочини, відповідальність.

Анотація. У тезах детально розглянуто процес та етапи реалізації антикорупційної реформи в Україні. Визначено перелік новостворених та діючих на сьогодні органів, що спрямовані на протидію корупції. А також, розглянуті ризики недосконалого впровадження Антикорупційної стратегії.

Аннотація. В тезисах подробно рассмотрен процесс и этапы реализации антикоррупционной реформы в Украине. Определен перечень вновь и действующих на сегодня органов, направленных на противодействие коррупции. А также, рассмотрены риски несовершенного внедрения Антикоррупционной стратегии.

Ключевые слова: антикоррупционной реформы, противодействия коррупции, антикоррупционная стратегия, антикоррупционная политика, коррупционные преступления, ответственность.

Summary. In these examined in detail a process and implementation of anticorruption reform phases are considered in Ukraine. There are the certain list of the accrued and operating bodies for today, that the corruptions sent to counteraction. And also, its considered risks of imperfect introduction of Anticorruption strategy.

Keywords: anticorruption reform, counteraction of corruption, anticorruption strategy, an anticorruption politicians, corruption crimes, responsibility.

На сьогодні впровадження ефективності антикорупційної реформи залишається одним із основних завдань органів державної влади в Україні.

У цьому напрямку на теперішні й час вже здійснено низку важливих законодавчих і практичних кроків та продовжується впровадження відповідних ініціатив.

У 2014 році уряд запровадив, важливий для України, законодавчий акт, яким визначено вектори для створення ефективної загальнодержавної системи запобігання і протидії корупції. Законом України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на період 2014-2017 р.р. [1]. З метою виконання заходів, передбачених Стратегією, Урядом України було затверджено Державну програму щодо її реалізації на 2015-2017 (постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265), яка стала планом дій щодо зниження рівня корупції в Україні та спрямована зокрема на створення: на основі аналізу достовірних даних про корупцію – системи прийняття рішень щодо антикорупційної політики; чітких законодавчих основ для функціонування незалежного спеціально уповноваженого органу з питань антикорупційної політики; запровадження ефективних антикорупційних програм у центральних органах виконавчої влади, забезпечення для суспільства прозорості їх діяльності; відповідно до міжнародних стандартів та кращого світового досвіду – системи професійної публічної служби.

Очікувалося, що у разі успішної реалізації Антикорупційної стратегії відбувся би процес зниження рівня корупції в Україні, підвищення рівня довіри населення до влади та значно зріс би рівень іноземних інвестицій в економіку держави.

Першочерговими цілями реалізації антикорупційної реформи було інституційне забезпечення закладених в Антикорупційній стратегії шляхів подолання корупції – створення та належне функціонування правоохоронного та превентивного органів – Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) та Національного антикорупційного бюро України (НАБУ); [2].

Не менш важливим моментом у протидії корупції було створення інституції з повернення активів, одержаних від корупційних злочинів, а також удосконалення режиму спеціальної конфіскації та накладення арешту.

У зв'язку з цим Верховною Радою України прийнято рішення про приєднання до Конвенції та участі у Робочій групі з боротьби з хабарництвом у міжнародних комерційних операціях.

Для цього створено Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (скорочено – Агентство з розшуку та менеджменту активів або АРМА).

14 червня 2018 року набув чинності Закон України «Про Вищий

антикорупційний суд», яким передбачено його створення протягом року. Цим законом розпочато процес відбору кандидатів у судді за участю міжнародних експертів. Провадження, які розглядалися у «звичайних» судах, передані до ВАС [3].

Однак, виконання завдань щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2014 - 2017 роки не завершено в повному обсязі. Причинами невиконання заходів, визначених засадами державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційною стратегією) на 2014 - 2017 роки, є тривале становлення нових антикорупційних інститутів, недоліки законодавства з питань запобігання корупції і його застосування, відсутність належного механізму моніторингу та оцінки виконання зазначеної Антикорупційної стратегії.

Уряд на продовження впровадження антикорупційної політики приймає законопроект ЗУ від 26.04.2018 № 8324 «Про Антикорупційну стратегію на 2018-2020 роки»[4], який був розкритикований громадськістю, отримав значну кількість зауважень від національних та міжнародних експертів, а профільний парламентський комітет рекомендував Верховній Раді України відхилити його.

Під час конференції «Нова антикорупційна стратегія для України: якою вона має бути?», яка відбулась у липні 2019 року експерти Центру політико-правових реформ представили альтернативні проекти Антикорупційної стратегії та Державної програми з її реалізації на 2019–2023 роки, основні положення яких презентували [5].

Усе це наводить на **висновок**, що антикорупційна реформа в Україні повноцінно проведена лише на папері, носить не системний характер, потребує завершення прийняття нової антикорупційної стратегії, в якій будуть чітко визначені напрямки та механізми її реалізації.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки": Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1699-VІІ.- [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>
2. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VІІ. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст. 2056.
3. Закон України про Вищий антикорупційний суд - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>
4. Законопроект ЗУ від 26.04.2018 № 8324 «Про Антикорупційну стратегію на 2018-2020 роки» - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6F800A.html
5. Нова антикорупційна стратегія для України: якою вона має бути? Погляд експертів - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.pravo.org.ua/ua/news/20873832-nova-antikoruptionsya-strategiya-dlya-ukrayini-yakoyu-vona-mae-but-i-poglyad-ekspertiv>

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доцент Ю.О. Левченко

Кудінова К. А.

студентка 2 курсу магістратури 5 групи
Інституту підготовки кадрів для органів
юстиції Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА ЖЕРТВ СТАТЕВИХ ЗЛОЧИНІВ

Анотація: У тезах розглянуто віктимність жінок. З'ясовано форми віктимної поведінки жінки як жертви статевого злочину.

Ключові слова: зґвалтування, віктимність, віктимна поведінка, віктимність жінок, форма віктимної поведінки, провокуючий чинник.

Аннотація: В тезисах рассмотрена виктимность женщин. Выяснено формы виктимного поведения женщины как жертвы полового преступления.

Ключевые слова: изнасилование, виктимность, виктимное поведение, виктимность женщины, форма виктимного поведения, провоцирующий фактор.

Key words: rape, victimization, victim behavior, victimization of women, form of victim behavior, provoking factor.

Annotation: The thesis examines the victimization of women. The forms of victim behavior of a woman as a victim of sexual crime are clarified.

Сучасна цивілізована демократична держава визнає аморальним, неприпустимим та протиправним примус і насильство у сфері статевиx відносин. Розділом IV «Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» Особлива частина Кримінального кодексу України передбачена відповідальність за подібні злочини. Найбільш значним за ступенем суспільної небезпеки і тяжкості заподіюваних наслідків серед злочинів, які посягають на статеvu свободу та статеvu недоторканість особи, є зґвалтування.

Дослідження зґвалтування й ефективного запобігання цьому злочину неможливі без віктимологічного аналізу, тобто без вивчення жертви злочину та використання у профілактичних цілях відповідної інформації [1]. У зв'язку із впливом потерпілого на злочинний результат, слід розглянути такі його характеристики як віктимність та віктимна поведінка.

Слід зазначити, що існує багато точок зору щодо визначення поняття «віктимність». Більшість дослідників вважають, що віктимність – це здатність за певних обставин стати жертвою злочину або нездатність запобігти такій небезпеці там, де об'єктивно це можна було зробити. Внаслідок цього, до числа жертв поряд із фактично постраждалими особами відносять і тих, які перебували із жертвами у різного роду зв'язках (родинних, трудових тощо) [2]. Що ж стосується поняття «віктимна поведінка», то це дії особи, що провокують виникнення віктимної ситуації, що складається у зв'язку з психологічними якостями особи при виникненні реальної можливості заподіяти їй шкоду.

Кількісний розподіл жертв показує, що особи жіночої статі стають більш частими жертвами у порівнянні з особами чоловічої статі такого злочину як зґвалтування. Тому розглянемо у якості жертви – жінку.

Розглядаючи віктимність жінок із точки зору можливого зґвалтування, слід наголосити, що у ряді випадків серйозне криміногенне значення має репутація жінки як доступної або невибагливої в знайомствах і статевиx зв'язках. Зважаючи

на подібну репутацію жертви гвалтівник майже завжди розраховує на те, що жертва не буде звертатися із заявою до поліції, бо: а) для жертви це не занадто значуща подія, у зв'язку з чим, будучи раніше кимось зґвалтованою, вона не сповістила про це у правоохоронні органи; б) жертва не хоче розголошувати про себе які-небудь факти, побоюючись «дурної слави».

Ще однією формою віктимної поведінки жінки як жертви статевого злочину є несвідоме провокування на злочин: флірт, добровільна згода залишитися ночувати, не уникання, а заохочення пестоців і поцілунків. Такі жінки або не усвідомлюють, до чого може призвести їх поведінка, або неправильно оцінюють ситуацію(є некритичними жертвами злочину) [1].

Однозначно підвищується рівень віктимності стан алкогольного сп'яніння. Гвалтівник сам може ввести потерпілу особу в стан фізичної і психічної безпорадності,використовуючи, зокрема, алкогольні напої, наркотики, снодійне, або ж такий стан настає незалежно від його дій.

Значно знижується пильність і підвищується довіра до осіб , з якими жінка мала не тривале за часом, але інтенсивне спілкування, наприклад, за допомогою засобів мобільного зв'язку або в мережі Інтернет. Оскільки особа вкладає досить часто у зміст стосунків, які починають розвиватися, бажану для неї модель поведінки співрозмовника, яка наміряна, або це уявлення сформувалося на основі власного життєвого досвіду і часто не відповідає реаліям, водночас не сприймаючи важливих сигналів невідповідної поведінки.

Характер взаємовідносин злочинця з потерпілою впливає на мотивацію злочинної поведінки більше, ніж характер соціального зв'язку. Тут відіграє певну роль психологічна атмосфера злочину. Зазначається, що скоєння посягання проти близьких родичів має для злочинця певні переваги, зокрема, такі злочини простіше приховати шляхом залякування потерпілих [3].

Слід наголосити на тому, що жертва та злочинець у злочинах проти статевої свободи і статевої недоторканості завжди мають тісний взаємозв'язок. Поведінка жертви іноді призводить до неминучих наслідків.

Таким чином, віктимність і віктимна поведінка особи жертви статевих злочинів є провокуючим чинником, який безпосередньо впливає на можливість вчинення злочину проти статевої свободи по відношенню до них. Проте наявність вказаних характеристик у особистості не має фатального значення, а лише з певною ймовірністю підвищує їх можливість стати жертвою. Також вагоме значення мають взаємовідносини між жертвою та злочинцем, оскільки такі взаємовідносини впливають на мотивацію злочинної поведінки.

Список використаних джерел:

1. Сергієнко А. А. Віктимна поведінка жінки як жертви статевого злочину/ А. А. Сергієнко // Теорія та практика віктимології: матеріали Всеукр. студ. наук. конф., присвяч.. 50-річчю з дня заснування каф. кримінології та крим.-виконав. права, м. Харків, 12 листопада 2015 р. – Харків, 2015. – с. 171 – 173.
2. Атреп'єва М. Р. Віктимна поведінка жертв статевих злочинів / М. Р. Атреп'єва // Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні: матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р.: у 2 т. – Харків, 2016. – Т.2. – с. 3-4.
3. Кулик К. Д. Взаємодія жертви та злочинця у злочинах проти статевої свободи та статевої недоторканості особи / К. Д. Кулик // Порівняльно – аналітичне право. – 2017. – с. 306-309

Науковий керівник - канд. юрид. наук, асист. М. Ю. Кутспов

Кулікова О. Ю.

студентка 2 курсу магістратури,
5 групи Слідчо-криміналістичного
інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ОДЕРЖАННЯ ПОДАРУНКУ В АНТИКОРУПЦІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Анотація. У тезах розглянуто питання щодо одержання подарунка. Проаналізовано проблемні аспекти статті 24 Закону України «Про запобігання корупції».

Ключові слова: корупція, конфлікт інтересів, запобігання одержанню подарунків.

Аннотація. В тезисах рассмотрены вопросы, касающиеся получения подарка. Проанализированы проблемные аспекты статьи 24 Закона Украины «О предотвращении коррупции».

Ключевые слова: коррупция, конфликт интересов, предотвращения получению подарков.

Annotation. In theses examined of questions regarding receiving a gift. The problematic aspects of Article 24 of the Law of Ukraine "On the Prevention of Corruption" are analyzed.

Keywords: corruption, conflict of interest, preventing gifts.

Одержання подарунків нині є важливим чинником, що сприяє поширенню корупції як загальнодержавного явища [6]. Виконуючи завдання держави, посадові особи постійно перебувають у зоні виникнення корупційних ризиків, що походить від делегованих державно-владних функцій. Саме від довіри суспільства до транспарентності виконання службових обов'язків і залежить ефективність функціонування та демократичність процесів у державному механізмі [4, 5].

Питання поширення корупційних явищ потребує нагального розв'язання, оскільки здебільшого поширення корупційних правопорушень стимулює шлях розвитку нових витків корупційних проявів. Питанням дослідження корупції у контексті одержання подарунків займалися такі вчені: О. А. Банчук, О. М. Бандурка, А. В. Гайдук, В. О. Глушков, Б. М. Головкін [2], М. І. Мельник, Н. Б. Писаренко та інші [6].

Поводження з подарунками передбачає детальну регламентацію поведінки публічного службовця задля уникнення недотримання встановлених заборон. Цікавим є те, що законодавець приділяє цьому увагу на рівні базового законодавчого акта, зосереджуючи увагу лише на деталізації відповідної моделі поведінки публічного службовця стосовно безпосереднього «контакту» з особою, яка пропонує (надає) подарунок. Так, у ч. 1 ст. 24 Закону України «Про запобігання корупції» законодавець виділяє чотири послідовних дії, які публічний службовець зобов'язаний вчинити у разі виникнення відповідної поведінки [7]. Зокрема, публічний службовець має відмовитися від пропозиції, ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію (якщо це можливо), залучити свідків (якщо це можливо), письмово повідомити про цей факт безпосереднього керівника або керівника органу, установи, підприємства, організації, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції (ч. 1 ст. 24 Закону України «Про запобігання корупції»). Отже, недотримання відповідної процедури й можна розглядати як

порушення встановлених обмежень. Більше того, слід зазначити, що у частині 2 цієї ж статті законодавець визначає модель поведінки у разі, коли публічний службовець виявив подарунок (майно, що може бути подарунком) у своєму службовому приміщенні, зобов'язуючи його письмово повідомити у строк «невідкладно, але не пізніше одного робочого дня» про цей факт безпосереднього керівника або керівника відповідного підприємства, органу, установи (ч. 2 ст. 24 Закону України «Про запобігання корупції») [3]. Законодавець зазначив, слово «невідкладно» в абзаці першому ч. 1 ст. 24 Закону України «Про запобігання корупції», що заперечує тривалий час на роздуми і означає обов'язок діяти негайно. Порівняння цього слова зі словами «невідкладно, але не пізніше одного робочого дня» (ч. 2 ст. 24), підкреслює, що на виконання заходів, перелічених в ч. 1 ст. 24, Закон України «Про запобігання корупції» не надає особі цілий робочий день. Поняття «невідкладно» є оціночним, але у Постанові Національного Банку «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу» від 26 червня 2015 р. № 417 поняття «невідкладно» розглядається як проміжок часу, визначений/встановлений з моменту настання підстав для здійснення відповідних дій, які є пріоритетними і здійснюються першочергово, але не пізніше наступного робочого дня або встановленого часу наступного робочого дня (підп. 14 п. 2) [1].

Підсумовуючи можна сказати, що стаття 24 Закону України «Про запобігання корупції» не є досконалою, вона має узагальнений характер, тому законодавцю необхідно внести зміни до статті, а саме конкретизувати термін повідомлення щодо пропозиції одержання подарунку, передбачити більш детальний механізм його повернення.

Список використаної літератури:

1. Банчук О. А., Дудоров О. О., Луцик В. В., Попович В. П., Сорока О. В., Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції». – К. : Ваіте, 2018. – 472 с. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.pravo.org.ua/img/books/files/1523446135commentary_corruption.pdf
2. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції / Б. М. Головкін // Часопис Київського університету права. – 2018. – № 4. – С. 254–260.
3. Коломоєць Т., Люгіков П. Обмеження щодо одержання подарунків як засіб запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією: правовий аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/12/36.pdf>
4. Рошупкін С. Співвідношення понять «одержання подарунку» та «неправомірна вигода» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/8/38.pdf>.
5. Сметаніна Н. В. Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства / Н. В. Сметаніна // Право і суспільство. – 2017. – № 4/2. – С. 162–165.
6. Титко А. В. Ознаки обмеження одержання подарунків як різновиду адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.pjv.nouoa.od.ua/v4-3_2018/16.pdf
7. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>.

Науковий керівник – канд. юрид. наук., асист. Н. В. Сметаніна

Кучер М.М.

студент I курсу магістратури
3 групи Інституту підготовки юридичних
кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

НЕДОСТОВІРНЕ ДЕКЛАРУВАННЯ ЯК СПОСІБ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ ТА МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

Анотація. У тезах розглянуто особливості використання недостовірного декларування як способу ухилення від сплати податків та митних платежів. З'ясовано протиправний вплив зазначеного виду злочинності та запропоновано шляхи вирішення проблеми.

Ключові слова: недостовірне декларування, ухилення від сплати митних платежів.

Операція з ввезення товарів на митну територію України є об'єктом оподаткування імпортного ПДВ та сплати митних платежів. Ввезення товару на митну територію України оподатковується імпортним ПДВ за ставкою 20%, існують виключення з цього правила, а саме: за ставкою 7% оподатковується лише ввезення лікарських засобів і мед. виробів за певних умов, без сплати імпортного ПДВ ввезти в Україну можливо лише «пільгові товари», які передбачені Податковим кодексом України. Порядок та методи визначення митної вартості товарів є однаковими для всіх товарів і не залежать від митниці оформлення та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, які їх переміщують.

Для точного нарахування імпортного ПДВ та митних зборів суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності подає митну декларацію до органів митної служби. Згідно Митного кодексу України, митна декларація – це письмова заява встановленої форми, яка подається митному органу на паперовому носії або як електронний документ (електронна митна декларація) і містить відомості про товари й транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон України, митний режим, в який вони заявляються, а також іншу інформацію, необхідну для здійснення митного контролю, митного оформлення, митної статистики, нарахування й сплати податків, зборів та інших платежів.

Недостовірне декларування мінімізує сплату ПДВ та митних зборів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, або зовсім скасовує їх. Основні форми недостовірного декларування:

- заниження митної вартості (приховування фактичної вартості товарів та підлаштування митної вартості під граничні індикативи);
- декларування товарів не своїм товарним кодом (декларування товарів в товарних підкатегоріях з меншою ставкою ввізного мита);
- декларування товарів не своїм найменуванням, використання товарів групи «прикриття» (високовартісний товар декларується як низьковартісний);
- повна підміна найменувань (наприклад, замість побутової техніки декларується плитка керамічна);
- недостовірне декларування кількісних та якісних характеристик товарів, приховування торгових марок та виробника товарів [2].

Контроль за достовірністю декларування включає в себе перевірку документів, усне опитування, огляд митних об'єктів та інше. Суб'єктами митного контролю є виключно посадові особи митних органів [3, с. 21-22].

Існує декілька чинників функціонування схеми недостовірного декларування, а саме:

1) корумпованість посадових осіб митної служби, що безпосередньо приймають участь, контролюють та забезпечують функціонування даної схеми.

2) відсутність належної відповідальності суб'єктів недостовірного декларування.

3) використання матеріально-технічної бази митної служби не у повній мірі (наприклад, проблеми зі стаціонарними сканерами на митниці).

Для розуміння всієї важливості ефективного контролю під час переміщення товарів та інших предметів через митний кордон, слід зауважити, що імпорتنий ПДВ та митні збори є одними з ключових елементів наповнення державного бюджету.

Враховуючи вище викладене, можна виділити декілька дієвих кроків для боротьби з недостовірним декларуванням.

По-перше, держава повинна заключити договори з основними торговими партнерами та країнами зі спільними кордонами про обмін інформацією в реальному часі. Це дозволить чітко бачити, які товари мають прибути до України та ефективно боротися з недостовірним декларуванням.

По-друге, необхідно щоб на кожному митному посту безперерійно працювали сканери для перевірки вантажу. Оснащення всіх митних постів стаціонарними сканерами та забезпечення їх автономного функціонування дозволить пришвидшити та збільшити ефективність роботи митної служби.

По-третє, доцільним є проведення переатестацій та ротаций в кадрах, а також підвищення матеріального забезпечення працівників митниці, прикордонної служби та контролюючих органів. Цей крок допоможе знизити рівень корумпованості посадових осіб.

Останнім, але не менш важливим кроком є посилення міри відповідальності суб'єктів недостовірного декларування.

Таким чином, зазначені вище кроки допоможуть суттєво зменшити прояв такого способу ухилення від податків та митних платежів, як недостовірне декларування. А це в цілому сприятиме наповненню Державного бюджету України та економічному зростанню країни.

Список використаної літератури

1. Головін, Б.М. Тіньова зовнішня торгівля і корупція на митниці / Головін, Б.М.. // Проблеми законності/М-во освіти та науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого - Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. – 2017. – №139. – С. 218–230.
2. Аналіз обсягів контрабанди в Україні: масштаби, прями / непрямі втрати бюджету та економіки [Електронний ресурс]. – 2019. – URL: <http://apitu.org.ua/node/119>.
3. Д.О. Олійник. Запобігання корупційним злочинам під час митних процедур / Д.О. Олійник. – Харків: Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, 2019.
4. Головін Б. М. Поняття корупційної злочинності в митній сфері / Б. М. Головін // Традиції та новачії юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.). До 20-річчя Нац. ун-ту «Одес. юрид. акад.» та 170-річчя Одес. шк. права : у 2т.–Одеса, 2017.– Т. 2. – С. 285–287. –

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Лаврова В.В.

аспірантка кафедри кримінального процесу
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПРАВО НА ОСКАРЖЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ І КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ

Анотація. У тезах розглянуто особливості наведення корупційного ризику в якості аргументу при оцінці доцільності закріплення права на оскарження повідомлення про підозру. Автором акцентується на необхідності утримання від популізму при боротьбі з корупцією.

Ключові слова: корупція, повідомлення про підозру, оскарження, обґрунтована підозра, кримінальне провадження.

Ключевые слова: коррупция, уведомление о подозрении, обжалование, обоснованное подозрение, уголовное производство.

Анотація. В тезисах рассмотрены особенности наведения коррупционного риска в качестве аргумента при оценке целесообразности закрепления права на обжалование сообщения о подозрении. Автором акцентируется на необходимости воздержания от популизма при борьбе с коррупцией.

Keywords: corruption, suspicion, appeal, reasonable suspicion, criminal proceeding

Annotation. The theses discuss the features of pointing out corruption risk as an argument in assessing the appropriateness of securing the right to appeal a report of suspicion. The author focuses on the need to abstain from populism in the fight against corruption.

Відповідно до Індексу верховенства права, за 2019 рік в Україні має по критерію «Корупція», порівняно з іншими критеріями, найгірші показники [1], що є свідченням критичного значення боротьби з корупцією в умовах вітчизняної правової системи. Але, при цьому, також важливо пам'ятати, що боротьба з корупцією не має використовуватися для підміни аргументів при аналізі змін до законодавства.

Візьмемо за приклад, чинні від 16.03.2018, зміни до ст. 303 КПК України, відповідно до яких стороні захисту надане право оскаржити повідомлення про підозру.

Надаючи оцінку вказаній новелі, експерти, з одного боку, говорили, що оскарження повідомлення про підозру це повернення корупційної практики, коли підозрюваний міг відкупитись ще на етапі досудового слідства. Інші наголошували, що, навпаки, у законі варто було би закріпити можливість негайного оскарження повідомлення про підозру, а не після спливу 1-2 місяців [2].

Зокрема, в пояснювальній записці до проекту закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення кримінального судочинства» №7547 від 0.02.2018, пропозиція прибрати право оскаржувати

повідомлення про підозру мотивуються тим, що «зміни до КПК в частині можливості оскарження до слідчого судді повідомлення про підозру повертають правила кримінального процесу, які діяли до 2012 року, коли була поширена практика давання хабарів за скасування постанови про порушення кримінальної справи» [3].

Як вказує В.Монастирська, аналогічні аргументи наводив і Генеральний прокурор, який вважає, що можливість оскарження повідомлення про підозру негативно вплине на розслідування проти чиновників. Адже законодавство нібито дозволить «відкупитися» від досудового розслідування [4].

Слід відзначити, що жодна з тез стосовно корупції не аргументувалася ні судовою практикою чи статистикою, ні іншими фактами, що її б підтверджували.

На нашу думку, при оцінці доцільності закріплювати право на оскарження повідомлення про підозру, мають бути, в першу чергу, проаналізовані наслідки такого оскарження, як для правоохоронної системи в цілому, так і з точки зору впливу на сторони кримінального провадження в рамках окремих кримінальних справ, досліджено співмірність витрачених ресурсів і досягнутих результатів, оцінено всі можливі процесуальні наслідки скасування повідомлення по підозру, поставлені питання, а чи відповідає таке оскарження самій природі повідомлення про підозру, які права таке оскарження має на меті захистити, чи може суд на досудовому розслідуванні оцінювати обґрунтованість підозри, а значить і докази та інше.

Тобто, на нашу думку оцінювати зміни до КПК слід, в першу чергу, з точки зору їх відповідності основним засадам кримінального провадження, ефективності з огляду на мету кримінального провадження та юридичній техніці, а вже потім здійснювати оцінку корупційних ризиків, на підставі офіційних даних.

Виходячи з вище викладеного, на прикладі оцінки юридичною спільнотою нововведень щодо права оскарження повідомлення про підозру, можна побачити як мета боротьби з корупцією може набувати рис популізму і зміщувати акценти сприйняття юридичних новел.

Список використаної літератури:

1. The WJP Rule of Law Index 2019 report. URL: https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP-ROLI-2019-Single%20Page%20View-Reduced_0.pdf.
2. О. Бугай. Зміни до КПК у частині оскарження підозри – підсумки 2 місяців судової практики. URL: <http://court-on-the-palm.com.ua/2018/05/18/suspicion/>
3. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення кримінального судочинства" від 05.02.2018 № 7547. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH5TN00A.html
4. В. Монастирська. Не повідомлений, отже не підозрюваний. Закон і бізнес. URL: https://zib.com.ua/ua/132543u_razi_porushennya_proceduri_pravo_na_oskarzhennya_pidozr_ma.html

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. В.М. Трофименко

Лацько А.В.

студентка 1 курсу магістратури
4 групи Слідчо-криміналістичного
інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПОДАРУНОК ЧИ НЕПРАВОМІРНА ВИГОДА: ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ

Анотація. У тезах розглянуто відмінність понять «подарунка» від «неправомірної вигоди» та їх основні ознаки. Проаналізовано особливості нормативно-правового регулювання питання щодо одержання подарунка та неправомірної вигоди.

Ключові слова: подарунок, неправомірна вигода, використання службового становища, конфлікт інтересів.

Аннотация: В тезисах рассмотрены отличие понятия «подарка» от «неправомерной выгоды» и их основные признаки. Проанализированы особенности нормативно-правового регулирования вопроса о получении подарка и неправомерной выгоды.

Ключевые слова: подарок, неправомерная выгода, использование служебного положения, конфликт интересов.

Annotation: The difference between notions 'present' and 'bribe' is illustrated in the thesis. Features of regulatory measures for the question of receiving a present and bribe were analysed.

Keywords: present, bribe, abuse of position, conflict of interests.

На сьогодні досить часто зустрічається не розуміння різниці між поняттями «подарунок» та «неправомірна вигода», не дивлячись на те, що дані визначення є чітко сформовані Законом України «Про запобігання корупції».

Суб'єктам, зазначеним у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах. А частиною четвертою статті 7 Конвенції ООН проти корупції встановлюється необхідність створення, підтримки й зміцнення систем, які сприяють прозорості і запобігають виникненню конфлікту інтересів [1]. Одним із ефективних інструментів запобігання виникненню такому конфлікту інтересів є обмеження щодо одержання *подарунків*.

Стаття перша Закону України «Про запобігання корупції» визначає неправомірну вигоду, як кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи не грошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

У цей час подарунком вважаються грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Як бачимо законодавець дав схоже визначення подарунка та неправомірної вигоди. У зв'язку з цим розмежування цих понять слід робити залежно від мети надання/прийняття такої вигоди. Тож, слід зауважити, що подарунок не пов'язується із виконанням службових обов'язків, а неправомірна вигода

передбачає вчинення чи невчинення такою службовою особою в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища.

Окрім цього, для кваліфікації отримання неправомірної вигоди як злочину не важливий розмір такої вигоди. У даному випадку, працівники правоохоронних органів, розслідуючи кожний конкретний злочин, керуються обставинами справи і «малозначністю діяння». Проте визначено розмір «значної неправомірної вигоди» – яка в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; «неправомірною вигодою у великому розмірі» – що у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; «неправомірної вигоди в особливо великому розмірі» – що у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Що ж стосується подарунків, то законодавець дозволяє приймати подарунки, які відповідають загально визнаним уявленням про гостинність, крім випадків, коли вартість таких подарунків не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки. Але, обмеження щодо подарунків не поширюються на подарунки, які даруються близькими особами; одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

Однак, у будь-якому випадку, суб'єкти у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, незважаючи на приватні інтереси, зобов'язані невідкладно вжити таких заходів:

- 1) відмовитися від пропозиції;
- 2) за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію;
- 3) залучити свідків, якщо це можливо, у тому числі з числа співробітників;
- 4) письмово повідомити про пропозицію безпосереднього керівника (за наявності) або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Тим самим, особи можуть запобігти виникненню конфлікту інтересів.

Список використаної літератури:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції [Електронний ресурс]// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2007. – N 49. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. О.В. Новіков

Левицька Ю. А.

аспірантка кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВЕ ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ІНТЕРНАТУРИ

Анотація. У тезах розглянуто можливі випадки корупції під час вступу до інтернатури. З'ясовано правовий засіб подолання корупційної складової у цій сфері на основі зарубіжного досвіду.

Ключові слова: медичні заклади, корупція, інтернатура, медичні фахівці, інтерни.

Ключевые слова: медицинские учреждения, коррупция, интернатура, медицинские специалисты, интерны.

Аннотация. В тезисах рассмотрены возможные случаи коррупции при поступлении в интернатуру. Выяснено правовое средство преодоления коррупционной составляющей в этой сфере на основе зарубежного опыта.

Keywords: medical institutions, corruption, internship, medical specialists, interns.

Annotation. In thesis examined corruption possible cases during internship entering. The legal means of corruption overcoming in this sphere according to the foreign experience have been clarified.

Корупція є однією з основних соціальних проблем сучасності. Корупційні прояви виникають у різних галузях існування людини, особливо гостро це відчувається у найбільш необхідній сфері – сфері медичного обслуговування. На загальнодержавному рівні визнано, що корупція становить реальну загрозу національній безпеці країни, а протидія їй має бути віднесена до найвищих пріоритетів держави [3, с.97]. Реалізація гарантованого ст. 49 Конституції України права на охорону здоров'я не досягає належного рівня не тільки через недостатню кількість фахівців, а через бажання медичних закладів отримати власну винагороду за підготовку медичних кадрів.

Особливістю післядипломної освіти майбутніх лікарів є обов'язковість здійснення трудової діяльності – проходження інтернатури. Даний порядок регулюється Положенням МОЗ України ще 1996 р. з останньою редакцією у 2001 році [1]. За чинним законодавством випускник медичного ВНЗ, який навчався за рахунок державного бюджету, може бути направлений у будь-який медичний заклад для проходження інтернатури. Саме в цей момент може виникнути корупційна складова проходження інтернатури. Для того, щоб потрапити у профільний заклад, інтерни можуть зустрітися з необхідністю оплати свого бажання. Окрім того, існує високий рівень корупційних ризиків при прийомі на роботу лікарів-інтернів, що проходять інтернатуру за кошти фізичних (юридичних) осіб, адже підставою їх зарахування є підтверджений факт їхнього прийому на роботу у заклад охорони здоров'я [2]. Така застаріла система потребує удосконалення та, як наслідок, подолання корупції під час навчання майбутніх фахівців.

Медична освіта у Європейському Союзі також передбачає проходження інтернатури, натомість у кожній країні діють спеціальні програми, до яких може залучитися випускник медичного закладу, скласти фаховий іспит, надати своє

резюме та отримати практичний досвід у кращих лікарнях [4, с.6]. Отже, надається можливість навіть безкоштовного навчання, все залежить від рівня знань лікаря-інтерна.

У серпні 2019 року було розроблено проект наказу МОЗ України «Про затвердження Положення про інтернатуру», який запроваджує рейтинговий список інтернів по всій країні, на основі якого відбуватиметься зарахування. Однакові шанси матимуть як студенти-бюджетники, так і ті, які навчались за контрактом, оскільки форма навчання не впливатиме на розподіл. Визначальними стануть реальні знання, підтверженні комплексним іспитом, що є варіативністю європейської системи проходження інтернатури. Незалежність такої форми оцінювання та формування спільної рейтингової бази майбутніх інтернів - є запорукою надання кожному рівної можливості отримати практичний досвід та навички.

Така новела є шляхом подолання корупції під час пошуку інтернами місця проходження навчання та унеможливує відмову медичного закладу від зарахування майбутнього лікаря. Сподіваємося, вказане Положення набуде чинності, оскільки Україна налаштована на якісні зміни та ліквідацію корупції, принаймні, у сфері підготовки медичних фахівців для забезпечення кожному права на медичну допомогу високої якості.

Список використаної літератури:

1. Про затвердження Положення про спеціалізацію (інтернатуру) випускників вищих медичних і фармацевтичних закладів освіти III-VI рівня акредитації медичних факультетів університетів : наказ М-ва охорони здоров'я України від 10.09.96 № 696/1721.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0696-96> (дата звернення 21.11.2019).
2. Проект Положення про інтернатуру : проект / М-во охорони здоров'я України. URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/13928-pro_20190814_1.pdf#page=3 (дата звернення 21.11.2019).
3. https://moz.gov.ua/uploads/2/13928-pro_20190814_1.pdf#page=3 (дата звернення 21.11.2019).
4. Сметаніна Н. Формування негативного ставлення до корупції як напрям сучасної антикорупційної політики України. Харків, 2017. 142 с.
5. Silva H. Continuing Medical Education and Professional Development in the European Union. Pharm Med. 2012. Vol. 26 (4). P. 6-10.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, ст. наук. співроб. К. А. Автухов

Лемак К. Е.

студентка I курсу магістратури I групи
Інституту підготовки юридичних кадрів
для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В СФЕРІ НЕЗАКОННОЇ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНАМИ І ТКАНИНАМИ ЛЮДИНИ

Ключові слова: трансплантологія, корупція, незаконна трансплантація органів і тканин.

Анотація. У тезах розглянута проблема корупції у сфері трансплантації органами і тканинами людини. Досліджено основні причини корупції та шляхи їх уникнення.

Ключевые слова: трансплантология, коррупция, незаконная трансплантация органов и тканей.

Аннотация. В тезисах рассмотрена проблема коррупции в сфере трансплантации органов

и тканей человека. Исследованы основные причины коррупции и пути их предотвращения.

Keywords: transplantology, corruption, illicit organ and tissue transplantation.

Abstract. In these examined is solved problem of corruption in the field of transplantation by human organs and tissues. The main causes of corruption and ways to avoid them are investigated.

Актуальність теми. Сьогодні важливим є вирішення питання, щодо незаконної трансплантації органів і тканин людини, оскільки Україна посідає останнє місце в сфері трансплантології серед інших держав. На жаль, наразі не існує інших методів для того щоб врятувати життя осіб, тому дуже важливим є дослідити та з'ясувати всі причини та способи протидії корупції в даній сфері. Слід також зазначити, що однією з складових корупції в даній сфері є зловживання спеціальними суб'єктами нормами, що передбачені законодавством, які призводять до суспільно небезпечних наслідків.

Світова потреба складає близько одного мільйона клінічних трансплантацій нирки, серця, печінки, не включаючи інших органів. Відображення клінічної ефективності такого методу лікування є показники річного виживання. В передових клініках, цей показник складає для нирок: 90-95 %; серця – 85%; печінки – 80% [1, с. 2]. Враховуючи таку потребу в трансплантації органів та тканин людини, можна сказати, що існують країни, які є донорами для надання своїх органів для незаконної трансплантації. Здебільшого це країни, які мають низький рівень життя, а також ті, в яких належним чином не контролюється незаконна трансплантація органів та тканин людини. До таких країн слід віднести: Молдову, Україну, Румунію.

За даними Департаменту боротьби зі злочинами пов'язаними з торгівлею людьми у 2017 році поліцейські виявили 346 злочинів у сфері торгівлі людьми, зокрема викрито та затримано 16 членів організованих злочинних груп [2].

Спостерігається значний приріст корупції в даній сфері, оскільки кількість осіб, що потребують трансплантації з кожним роком зростає, а питання щодо збільшення фахівців та можливостей зменшується. Основні види корупції в даній сфері полягають у наданні хабарів, для того щоб зайняти першочергове місце при трансплантації органів; в незаконному вимаганні лікарями неправомірної вигоди у зв'язку з проведенням трансплантації органів; зміни місця черги; порушенням законодавства, щодо осіб, які можуть бути донорами; наданням патологоанатомом органів померлої особи для трансплантації.

Обіг грошей в даній сфері складає від 20 тис. дол. США до 50 тис. дол. США за проведення операції лікарем – трансплантологом. Щодо цінової політики органів людини на «чорному ринку», то в середньому нирку можна придбати до 80 тис. дол. США; серце – 120 тис. дол.; печінку – близько 100 тис. дол США [4].

Також, було виявлено такий спосіб незаконної діяльності в сфері трансплантології як схема фіктивного одруження з іноземцем.

Особа, матиме право отримати від близького родича органи за його згодою та провести операцію. Досить часто, виникає питання з приводу того, чому іноземці приїжджають саме в Україну для трансплантації органів та відповідь одна, Україна є однією з найбільш корумпованих країн в даній сфері. За щорічними даними Міжнародної організації, щодо індексу сприйняття корупції Україна

посідає 120 місце та отримує 32 бали з 100 можливих [3].

Проаналізувавши, корупцію в сфері незаконної пересадки органів та тканин людини, варто зазначити, що необхідно посилити контроль за медичними установами, які здійснюють трансплантацію органів та тканин людини; вдосконалити механізм взаємодії правоохоронних органів, міграційного та прикордонного контролю; розробити єдину систему, яка буде здійснювати облік в сфері трансплантології.

Слід, зазначити, що правоохоронними органами важко боротись з незаконною пересадкою органів та тканин людини, оскільки співробітники поліції не мають достатніх знань в даній галузі.

Однією з найбільш ефективних протидій корупції в даній сфері, можна вважати легалізацію пересадки органів та тканин особам, які цього потребують. Варто змінити законодавство в цій сфері та внести зміни, щодо осіб, яким може здійснюватись трансплантація. Тобто, щоб трансплантація органів могла здійснюватись не тільки близьким особам, але й особам, які укладуть контракт з донором.

Список використаної літератури:

1. Оборот органів, тканей і клеток и торговля людьми с целью извлечения органов. Совместное исследование Совета Европы и Организации Объединенных Наций (Генеральный директорат Совета Европы по правам человека и правовым вопросам, 2009 год) – С. 17.
2. Експрес дані Департаменту боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, 2017 рік. URL: https://mvs.gov.ua/ua/news/11653_Protidiya_torgivli_lyudmi_vid_vikritya_verbuvalnikiv_narkokurriv_do_zatrimannya_OZN_FOTO_INFOGRAFIKA.
3. Дані, щодо стану корупції в Україні. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Лидеке_сприйняття_корупції.
4. Офіційний сайт Уніан. URL: <https://www.unian.ua/society/10339974-80-tisyach-za-nirku-i-fiktivni-shlyubi-z-inozemciami-zhurnalisti-z-yasovali-yak-pracyuye-chorniy-rinok-transplantologiji-v-ukrajini-video.html>.
5. Головкін Б. М. Торговля органами людини: українські реалії / Б.М. Головкін // Журнал східноєвропейського права. – 2016. №27. – С. 22-26.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Лісниченко Л.В.

здобувач науково-дослідної лабораторії кримінологічних досліджень та проблем запобігання злочинності Державного науково-дослідного інституту МВС України

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗОВАНОСТІ ГРАБІЖНИКІВ ТА РОЗБІЙНИКІВ

Анотація. У тезах розглянуто особливості організованості грабіжників та розбійників під час вчинення злочинних посягань. З'ясовано відсоткове співвідношення повнолітніх, неповнолітніх та осіб раніше засуджених у складі груп, які вчиняють грабежі та розбійні напади.

Ключові слова: грабежі, розбійні напади, група осіб, неповнолітні, раніше засуджені.

Ключевые слова: грабежи, разбойные нападения, группа лиц, несовершеннолетние, ранее судимые.

Аннотация. В тезисах рассмотрены особенности организованности грабителей и разбойников во время совершения преступных посягательств. Выяснено процентное соотношение совершеннолетних, несовершеннолетних и лиц ранее судимых в составе групп, совершающих грабежи и разбойные нападения.

Keywords: robberies, armed assaults, group of persons, minors, previously convicted

Annotation. In these examined the features of the organization persons who commit robberies and armed assault during the commission of criminal attacks. The percentage of adults, minors and persons previously convicted as part of groups committing robberies and armed assaults has been clarified.

Вчинення злочинів групою осіб є особливо кваліфікуючою ознакою грабежів та розбійних нападів. Такий вид діяльності грабіжників та розбійників є більш небезпечним, адже, по-перше, для здійснення групового злочину в більшості випадків, необхідна попередня домовленість, підготовка, розподіл ролей, що свідчить про більшу зухвалість, жорстокість та цілеспрямованість злочинців у здійсненні суспільно небезпечного діяння; по-друге, залучаються різні вікові категорії населення – як повнолітні, так і неповнолітні, що спричиняє негативний вплив на останніх.

За даними офіційної статистики Державної судової адміністрації, у 2018 р. 21,2% засуджених за грабежі та 35,4% засуджених за розбійні напади вчиняли злочини у складі групи [1]. За результатами дослідження 443 кримінальних справ відносно вчинення даних злочинних посягань кожний другий грабіж та розбій вчиняється групою осіб. Лише у 32% кримінальних справ щодо грабежів було встановлено та притягнуто до кримінальної відповідальності всіх учасників групи. З них найбільше було вчинено грабежів повнолітніми особами (42,0%), дещо менший відсоток складають групи повнолітніх осіб за участю раніше засуджених осіб – 21,8%, повнолітніх та неповнолітніх осіб – 12,6%, лише раніше засуджених осіб – 9,2%, раніше засуджених та неповнолітніх – 7,6%, лише неповнолітніх осіб – 6,7%.

Схожа ситуація із вчиненням групою осіб розбійних нападів. Із всього масиву оброблених кримінальних справ за вчинення розбійних нападів учасники злочинної групи були встановлені та притягнені до кримінальної відповідальності у 100% випадків. З них лише повнолітніми особами було вчинено 41,7%, за участю повнолітніх та осіб раніше засуджених – 33,3%, за участю лише раніше засуджених осіб – 13,9%, групою повнолітніх та неповнолітніх осіб – 8,3%, лише неповнолітніх осіб – 2,8%.

Отже, переважна більшість груп осіб, що вчинили грабежі та розбійні напади, складаються з повнолітніх осіб та раніше засуджених осіб. Дещо менший відсоток рецидивної злочинності, тобто вчинення корисливо-насильницьких злочинів групою лише раніше засуджених. Привертає увагу той факт, що відсоток вчинення таких злочинів за участю неповнолітніх осіб та лише неповнолітніми хоч і не на першому місці, однак досить значний. Враховуючи те, що до категорії цих осіб належать діти шкільного віку, суспільна небезпечність таких злочинів є підвищеною. Адже правосвідомість цих неповнолітніх осіб знаходиться на стадії формування, проте вона вже направлена на злочинні діяння, що може призвести в подальшому до її ще більшого спотворення. Неповнолітні, на відміну від дорослих, ретельно не готуються до грабежів і розбоїв. Причому вони здійснюють свої напади на знайомих: сусідів, однокласників і т.д. У результаті грабежів і розбоїв неповнолітні прагнуть брати зазвичай те, що «лежить на поверхні», і терміново, побоюючись переслідування, зникають [2, с. 20].

Необхідно також зазначити, що групи грабіжників формуються найчастіше

випадково, протягом вечора, при цьому здійснюючи свої злочинні наміри недалеко від місця проживання одного з учасників групи. Про це свідчать незначна частка засуджених за грабежі, які діяли в складі організованих груп та злочинних організацій. Протягом 2008-2018 рр. вона не перевищувала 0,2%. Серед засуджених розбійників відсоток тих, хто вчинив злочин у складі організованої групи, становив у середньому у 2,7%.

Отже, підсумовуючи вищезазначені статистичні та емпіричні дані можемо констатувати, що в половині випадків вчинення грабежів та розбійних нападів злочинці діяли в складі групи. При чому такі групи склалися переважно з повнолітніх та осіб раніше засуджених. Також необхідно звернути увагу на вчинення розбійних нападів у складі організованих груп. Адже злочинні посягання до вчинення яких ретельно готуються, планують та здійснюють групою злочинців неодноразово мають велику суспільну небезпечність.

Список використаних джерел:

1. Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання (форма № 6) та Звіт про склад засуджених (Форма № 7) затверджені Наказом Державної судової адміністрації України від 23.06.2018 № 325 за погодженням з Держстатом.
2. Курашвили А. А. Криминологические проблемы борьбы органов внутренних дел с грабежами и разбоями: учеб. пособие. Москва : МВШ МВД СССР, 1990. 58 с.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, ст. наук співроб. О.Г. Кулик

Луб Р.А.

здобувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ЗОНІ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЙ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Анотація. У тезах розглянуто особливості аналізу та попередження податкових правопорушень з урахуванням специфіки проведення антитерористичної операції (операції об'єднаних сил) на території Луганської та Донецької областей.

Ключові слова: операція об'єднаних сил, податкові правопорушення, неофіційна зайнятість, незаконне переміщення товарів.

Ключевые слова: операция объединенных сил, налоговые правонарушения, неофициальная занятость, незаконное перемещение товаров.

Аннотация: В тезисах рассмотрены особенности анализа и предупреждения налоговых правонарушений с учетом специфики проведения антитеррористической операции (операции объединенных сил) на территории Луганской и Донецкой областей.

Keywords: joint operation, tax offenses, unofficial employment, unlawful movement of goods.

Abstract: The thesis deals with the peculiarities of analysis and prevention of tax offenses, taking into account the specifics of conducting anti-terrorist operation (the operation of the combined forces) in the territory of Luhansk and Donetsk regions.

Актуальність даної теми полягає в тому, що зона проведення операції об'єднаних сил на сході України займає значну територію нашої держави, на якій фактично зупинилася діяльність великої кількості підприємств. Поширення податкових правопорушень на цих територіях призводять до зменшення обсягу коштів які повинні надходити до державного та місцевих бюджетів. Це призводить до дефіциту фінансових ресурсів, які необхідні для підвищення соціальних стандартів, а також для відновлення інфраструктури територій, постраждалих від воєнного конфлікту.

Операція об'єднаних сил - це комплекс військових і спеціальних організаційно-правових заходів українських силових структур, спрямований на протидію діяльності незаконних російських та проросійських збройних формувань у війні на сході України. Проведення операції передбачається відповідними законодавчими актами [1, 2]. Збройний конфлікт на сході України спричинив дуже велику зміну у всіх сферах суспільства, особливо гостро це відчувається в фінансовій системі держави, від стабільної роботи якої залежить добробут кожного громадянина, а також функціонування всіх її інститутів. За думкою провідних фахівців, військовий конфлікт в Україні спричинив «серйозні деструктивні процеси, у тому числі руйнацію інфраструктури на території бойових дій, дезорганізацію усталених виробничих зв'язків і критично важливих поставань ресурсів, часткову втрату зовнішніх ринків та експортного потенціалу» [3].

За даними Державної служби статистики України, попри те що ВВП України (без окупованих АРК та Севастополя) 2018-го був на 8,7 % меншим від рівня 2013 року, регіональний продукт Донецької та Луганської областей впав за цей час на 62,1 %. Головною причиною цього, стала втрата частини їхніх територій. Брак точних даних від Держстату про динаміку на вільних теренах цих прифронтових областей змушує майже зовсім виключити з підрахунків їх обидві [4].

На території проведення операції об'єднаних сил поширення багатьох негативних тенденцій у сфері економіки призводить до її значної тінізації. Це проявляється у таких явищах, як не оформлення трудових відносин у встановленому законом порядку; здійснення ліцензійних видів господарської діяльності без отримання відповідних ліцензій; незаконне переміщення товарів через лінію зіткнення; здійснення підприємницької діяльності без відповідної державної реєстрації та інше.

Окремо можна зазначити факти реєстрації підприємств на особу, яка зареєстрована в зоні проведення операції об'єднаних сил, чи взагалі на території тимчасово непідконтрольній українській владі. Це призводить до унеможливлення застосування (на належному рівні) до таких підприємств методів податкового контролю. Особливо гостро питання застосування податкового контролю стоїть у населених пунктах які розташовані на лінії розмежування.

Протягом січня-квітня 2019 року співробітниками спецпідрозділу ДФС України «Фантом» спільно з працівниками СБУ, МВС та ДПС упереджено незаконний перетин поза межами контрольних пунктів в'їзду/виїзду товарно-матеріальних цінностей на загальну суму 36,2 млн. грн. Заходи проводилися у

рамках роботи зведених мобільних груп по контролю за протиправним переміщенням вантажів (товарів) через лінію розмежування відповідно до Тимчасового порядку контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів вздовж лінії зіткнення у межах Донецької та Луганської областей.

Зважаючи на те, що негативне ставлення до сплати податків стало невід'ємною складовою загальної економічної культури, вирішення цієї проблеми неможливе без комплексної системи заходів, серед яких: по-перше, підвищення економічної культури населення шляхом роз'яснення важливості сплати податків; виховання стійкої громадянської позиції та різкого осуду як зі сторони держави так і громадськості фактів незаконної діяльності у податковій сфері; всебічне та регулярне висвітлення у засобах масової інформації та на Інтернет-ресурсах всіх фактів порушень податкового законодавства, та наслідків до яких вони призвели; по-друге, здійснення заходів з застосуванням фактичних перевірок (податковий контроль можна посилити здійсненням спільних перевірок за участю органів місцевого самоврядування, військової служби правопорядку, Державної податкової служби та інших правоохоронних органів); по-третє, створення військової поліції з відповідними повноваженнями на території воєнного конфлікту.

Ще одним важливим інструментом для вирішення проблеми детінізації економіки та території проведення операції об'єднаних сил є проведення місцевих виборів, включно з населеними пунктами розташованими на лінії розмежування, що зробить можливим створення об'єднаних територіальних громад з більш широкими повноваженнями контролю в податковій сфері.

Впровадження низки запропонованих заходів, поєднання методів державно-правового впливу із загальносоціальною профілактикою сприятиме вирішенню проблем попередження як податкових правопорушень, так і економічної злочинності взагалі в зоні операції об'єднаних сил на території Луганської та Донецької областей.

Список використаної літератури:

1. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Верховна рада України, закон від 18 січня 2018 року № 2268-19/ [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19>.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 квітня 2018 року «Про широкомасштабну антитерористичну операцію в Донецькій та Луганській областях: Президент України, указ від 30 квітня 2018 року № 116/2018/ [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://www.president.gov.ua/documents/1162018-24086>
3. Л. Верховод «Тіньові практики в структурі економічної поведінки жителів прифронтових зон Донбасу (за результатами дослідження 2017 року). [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://periodicals.karazin.ua/usocjour/article/view/11535>
4. Які наслідки має тривале нерівномірне економічне зростання в регіонах України» [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://tyzhden.ua/Economics/234522>
5. Співробітниками спецпідрозділу ДФС «Фантом» упереджено незаконне переміщення товарів на 36,2 млн. гривень», [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/print-194158.html>

Науковий керівник – канд. філософських наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка В.І. Поклад

Лукашевич Д.С.

студентка групи ЕКО 2019-1

факультету інженерних мереж та екології
міст Харківського національного
університету міського господарства
імені О.М. Бекетова

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ В СФЕРІ ЕКОЛОГІЇ

Анотація. В тезах визначено актуальність дослідження корупційних ризиків в сфері екології; окреслено нормативну базу запобігання корупційним ризикам в сфері екології; визначено основні заходи запобігання корупційним ризикам в сфері екології.

Ключові слова: корупційні ризики; запобігання корупційним ризикам; корупція в сфері екології.

Annotation. The theses determine the relevance of the study of corruption risks in the field of ecology; the regulatory framework for the prevention of corruption risks in the environmental sphere is outlined; The main measures to prevent corruption risks in the environmental sphere are identified.

Key words: corruption risks; prevention of corruption risks; environmental corruption.

Аннотация. В тезисах определены актуальность исследования коррупционных рисков в сфере экологии; очерчена нормативная база предупреждения коррупционных рисков в сфере экологии; определены основные меры предупреждения коррупционных рисков в сфере экологии.

Ключевые слова: коррупционные риски; предупреждение коррупционных рисков; коррупция в сфере экологии.

Складність і суперечливість соціально-економічного й політичного розвитку нашої країни зумовлюють потребу в теоретичному осмисленні й розробці науково обґрунтованого інструментарію, за допомогою якого можна зробити ефективнішим процес державної розбудови. Без теоретичного знання, що безпосередньо слугує конкретній державотворчій практиці, неможливе виконання стратегічного завдання — побудови демократичної держави й громадянського суспільства на теренах України [1, С. 81]. Тенденції суспільно-політичного й соціально-економічного розвитку України потребують використання на практиці широкого набору різноманітних інструментів державного будівництва та управління. Одним із таких інструментів є програмно-цільовий підхід у програмуванні і плануванні та управлінні соціально-економічними об'єктами та процесами, згідно з яким і розробляються та реалізуються програмні заходи різного рівня: національні цільові програми, регіональні цільові програми, інвестиційні проекти та ін. [3, 4]. До цього переліку, безсумнівно, можна додати й програми і плани в сфері запобігання злочинності та корупції.

Передумовою складання таких документів є всебічне дослідження певного явища або процесу. В нашому випадку — це буде визначення та відокремлення корупційних ризиків в сфері екології та природокористування як окремого об'єкта профілактичного та запобіжного впливу з боку уповноважених суб'єктів та громадськості. Перелік таких ризиків міститься в Звіті за результатами проведення оцінки корупційних ризиків у Мінприроди, за результатами якого складено опис ідентифікованих корупційних ризиків у діяльності Мінприроди (тепер — Міністерством енергетики та захисту довкілля України), чинників корупційних

ризиків та можливих наслідків корупційних правопорушень чи правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Нормативне забезпечення запобігання корупційним ризикам у сфері екології здійснюється не тільки Міністерством енергетики та захисту довкілля України, а й відповідними департаментами обласних державних адміністрацій і іншими компетентними органами у сфері екології та природокористування — ними розробляються відповідні нормативні документи в межах їх компетенції. Визначальним документом в антикорупційній діяльності будь-якого суб'єкта владних повноважень є Антикорупційна програма.

З метою усунення корупційних ризиків до Звіту про виконання плану здійснення заходів щодо запобігання корупції, передбачених Антикорупційною програмою Міністерства енергетики та захисту довкілля України (станом на 09 вересня 2019 року), включено такі заходи:

1. Створення єдиної уніфікованої електронної системи доступу до екологічної інформації про дозволи, ліцензії, статистичні звіти, матеріали перевірок, моніторингу у сфері охорони навколишнього природного середовища для державних органів, суб'єктів господарювання (розгляд документів: отримання дозволів, ліцензій, результати досліджень екологічного контролю) та громадськості.

2. Реформування системи державного контролю та нагляду у сфері охорони навколишнього природного середовища. Створення єдиного інтегрованого органу природоохоронного нагляду та усунення дублювання функцій державного нагляду у зазначеній сфері; конкурсний відбір усіх працівників; створення умов для запобігання корупції у сфері державного природоохоронного нагляду.

3. Впровадження елементів державного електронного урядування у сфері охорони навколишнього природного середовища для забезпечення прозорості та ефективності роботи Міністерства та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координуються Кабінетом Міністрів України через Міністра, впровадження єдиних стандартів управління, скорочення строків отримання інформації за всіма напрямками діяльності Міністерства та зазначених центральних органів виконавчої влади, зменшення дозвільного та звітного навантаження на суб'єктів господарювання.

Також запобігання корупційних ризиків в зазначеній царині сприятиме активізація існуючих та впровадження нових форм контролю з боку інститутів громадянського суспільства та громадськості цілому.

Список використаних джерел:

1. Лукашевич С.Ю. Концептуальні принципи розробки й реалізації кримінологічної політики// Проблеми законності. Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. — Харків: Нац. юрид. акад. України, Вип. 93, 2008. — С. 89-96.
2. Трайтлі В.Ю. Державні цільові програми як об'єкт аудиту ефективності / Вісник університету банківської справи Національного банку України. — К.: УБС НБУ, 2014. — № 1 (19). — С. 203-207.
3. Цільові програми та механізми по забезпеченню прозорості у процесі їх реалізації . Абрамов Л.К., Азарова Т.В. — Кіровоград: ІСКМ, 2010. — 100 с.

Науковий керівник - канд. юрид. наук., доц. А.М. Бровдій

Лусік Я.В.

курсант 3 курсу

Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка

**СТВОРЕННЯ БАТАЛЬЙОНІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ САМООБОРОНИ ЯК ЗАХИСТ
ВІД НЕЗАКОННИХ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ
(на прикладі м. Сватове Луганської області)**

Анотація: В тезах викладено матеріал щодо функціонування інституту батальйонів територіальної оборони в Україні.

Annotation: Abstracts of reports contains material about the functioning of the institute of Territorial Defense Battalions in Ukraine.

Аннотация: В тезисах изложен материал по функционированию института батальонов территориальной обороны в Украине.

Ключові слова: необхідна оборона, самозахист, організована форма злочинності, незаконні збройні формування, батальйони територіальної оборони.

Key words: necessary defense, self-defense, organized crime, illegal armed formations, territorial defense battalions.

Ключевые слова: необходимая оборона, самозащита, организованная форма преступности, незаконные вооруженные формирования, батальоны территориальной обороны.

Згідно зі статтею 27 Конституції України, кожен її громадянин має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань. Стаття 55 частина 5 Основного закону поширює право самозахисту від порушень і протиправних посягань також на права і свободи [1].

У статті 36 Кримінального кодексу України розкривається зміст поняття «необхідна оборона»: це – «дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання» [2].

Найчастіше право на самозахист розглядається у контексті протидії «звичайній», вуличній злочинності, як право громадян чинити опір крадіям, насильникам, хуліганам тощо. Але необхідність реалізації цього права може виникнути і при зіткненні з організованими формами злочинності. Зрозуміло, що такий самозахист повинен теж мати організовані форми.

Саме так можливо розглядати громадянську протидію спробам незаконних збройних формувань навесні 2014 року поширити вплив контролю проросійських сепаратистів на всю територію Луганської області.

Одним з небагатьох міст Луганської області, де вдалося не допустити незаконного захоплення влади було м. Сватове. З метою запобігання організованій кримінальній агресії, Сватівська державна районна адміністрації, враховуючи масові звернення небайдужих громадян, прийняла рішення про створення батальйону територіальної самооборони, до якого входили представники різних верств населення. Активісти, котрі записалися до батальйону, зводили блокпости та чергували, перекриваючи в'їзд до міста [3].

На початку травня 2014, незаконним озброєним формуванням «Привид»

під керівництвом О. Мозгового була здійснена спроба увійти на територію міста і провести референдум на підтримку створення «ЛНР». На той час в батальйоні територіальної самооборони нараховувалося приблизно 80 активістів. Однак, повсюдно розповсюджувалася інформація про те, що батальйон налічує близько 500 озброєних осіб. І учасники незаконного збройного формування не насмілились вдатися до рішучих дій, як це відбувалося у інших захоплених містах Луганської та Донецької областей.

Право на захист від злочинних посягань з боку незаконних збройних формувань (у тому числі і шляхом використання організаційних форм) містить також Закон «Про оборону України», який у статті 18 встановлює, що територіальна оборона України є системою загальнодержавних воєнних і спеціальних заходів, одним із завдань якої є боротьба з антидержавними незаконно утвореними озброєними формуваннями [4]. Закон України «Про самоорганізацію населення» передбачає, що члени територіальних громад мають право брати участь у реалізації певних місцевих програм, а станом на травень 2014 року створення батальйонів територіальної оборони мало надважливе значення для регіону.

Отже, батальйони територіальної оборони є відносно новим інститутом в Україні, який реалізує право людини на самозахист та виконує важливі завдання, пов'язані з захистом територіальної цілісності та суверенності держави та населення від такої небезпечної форми організованої злочинності, як незаконні збройні формування, що посягають на конституційний устрій держави.

Список використаної літератури:

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кримінальний Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. «Как в Сватово дали отпор группировке ЛНР» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.krymr.com/a/28317540.html>
4. Закон України «Про оборону України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>

Науковий керівник – канд. філософських наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка В.І. Поклад

Ляшко В.К.

курсант 4 курсу навчання
факультету правоохоронної діяльності
Національної академії Державної
прикордонної служби
імені Богдана Хмельницького

ДО ПИТАННЯ ПРО ЛАТЕНТИЗАЦІЮ НАРКОЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПОВАННЯМИ

Анотація. У тезах розглянуто особливості приховання наркозлочинів, що вчиняються організованими злочинними структурами на сучасному етапі.

Ключові слова: наркозлочини, організована злочинність, латентність.

Анотація. В тезисах рассмотрены особенности сокрытия наркопреступлений, совершаемых организованными преступными структурами на современном этапе.

Ключевые слова: наркопреступления, организованная преступность, латентность.

Summary. The theses discusses the features of concealment of drug crimes committed by organized criminal gangs at the present stage.

Keywords: Drug crimes, organized crime, latency.

Наркозлочини - це вид злочинних діянь, що об'єднують незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, переміщення (включаючи перевезення, пересилання, у тому числі й контрабанду) чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, а також відмивання доходів, одержаних в результаті незаконного обігу зазначених засобів та речовин.

Відповідно до ст.1 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» під організованою злочинністю розуміється сукупність злочинів, що вчиняються у зв'язку зі створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань [1]. З огляду на ч.3 ст.3 КК, для розуміння форм організованої злочинності – різновидів злочинних угруповань - слід звернутися до ст.28 КК. Згідно з нею такими угрупованнями слід вважати організовану групу та злочинну організацію (ч.ч.3, 4 ст.28 КК).

Таким чином, під організованою наркозлочинністю можна розуміти вид діяльності злочинних груп або організацій, пов'язаної з нелегальним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, включаючи відмивання доходів, одержаних від такого обігу.

Звернемо увагу, що організована злочинність завжди ставить перед собою мету швидкого збагачення. Тому діяльність у сфері наркообігу являє собою тіньовий бізнес із притаманними економічній діяльності закономірностями. З цього випливає, що окрема фізична особа не здатна навіть потенційно охопити всі ланки такого бізнесу і отримати надприбутки. З огляду на це діяння суб'єктів, які не належать до організованої наркозлочинності, не становлять серйозної загрози для здоров'я населення і не відіграють суттєвої ролі у поширенні наркоманії у суспільстві.

Однією з характерних рис організованої наркозлочинності є висока латентність відповідних злочинів. Відомо, що латентність найчастіше поділяється на два види: природна та штучна. При цьому, якщо раніше вважалося, що наркозлочини є штучно латентними (беручи до уваги наявність стійких корупційних зв'язків з представниками правоохоронних органів шляхом «відкатів» певним службовцям). Але на сьогодні, з розвитком цифрових технологій, для наркозлочинності стає більш характерною природна латентність.

Звернемо увагу, що способи приховування наркозлочинів включають найбільш сучасні технологічні інструменти, пов'язані з використанням мережі Інтернет, месенджерів, мобільних додатків, анонімні розрахунки тощо.

Насамперед, природна латентність наркозлочинів зростає через сучасні способи збуту, що призводять до анонімізації продавця та покупця. Опитування працівників Національної поліції дає підстави визначити три найбільш розповсюджені способи передачі «товару»: створення закладок (схованка в особливостях місцевості); приховування шляхом прикопу (закопування

наркотичного засобу під землю до 5-7 см); закріплення «товару» на магніті.

Розрахунок за покупку здійснюється шляхом безконтактної передачі кошів. За експертною думкою, гроші, які знаходяться на звичайних банківських картках, пересилаються на анонімні інтернет-картки, які не мають власника, але це більш відноситься до стійких наркоманів «нижньої ланки». Більш серйозні покупці дотримуються заходів інтернет-безпеки, тому використовують криптовалюту для розрахунків по транзакціям. Після проведення оплати, оператор який приймає заказ, надає координати та фото з закладкою.

Фахівці наголошують, що визнання криптовалют платіжними засобами згубно вплине на стан економіки країни в цілому - тінізація набере нових обертів, контроль над грошовим обігом остаточно втратиться [2]. Фактично, організована наркозлочинність дає приклад ефективного уникнення соціального контролю з боку правоохоронних органів через абсолютну тінізацію обігу фінансових потоків.

Зазначене дає підстави дійти висновку, що на сучасному етапі процеси латентизації наркозлочинів як виду організованої злочинної діяльності свідчать про їх, переважно, природну латентність. При цьому розвиток цифрових технологій призводить до подальшої анонімізації учасників злочинних взаємин.

Список використаних джерел:

1. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 35. ст.358 (в ред. від 05.01.2017 р.)
2. Желюк Т., Бречко О. Використання криптовалют на ринку платежів: нові можливості для національних економік. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2016. № 3. С.50-60.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Н.А. Орловська

Мазуренко О. В.

здобувач 1 року навчання ад'юнктури
Одеського державного університету
внутрішніх справ, начальник
Любашівського ВП Балтського ВП ГУНП

Русавський В. О.

слухач 1 курсу магістратури, факультету
підготовки фахівців для органів досудового
розслідування Одеського державного
університету внутрішніх справ

НЕЗАКОННЕ ЗБАГАЧЕННЯ ЯК КРИМІНОЛОГІЧНА ТА СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ПРОБЛЕМА

Анотація. У тезах розглянуто особливості декриміналізації, а згодом і правового закріплення законодавцем незаконного збагачення, як кримінально-караного діяння у законодавстві України.

Ключові слова: корупція, незаконне збагачення, декриміналізація незаконного збагачення, кримінальна відповідальність за незаконне збагачення.

Ключевые слова: коррупция, незаконное обогащение, декриминализация незаконного обогащения, уголовная ответственность за незаконное обогащение.

Аннотация. В тезисах рассмотрены особенности декриминализации, а далее и правового закрепления законодателем незаконного обогащения, как уголовно-наказуемого деяния в законодательстве Украины.

Keywords: corruption, illicit enrichment, decriminalization of illicit enrichment,

Annotation. In theses examined the features of decriminalization and, later, the legal consolidation of illegal enrichment by the legislator as a criminal act in the legislation of Ukraine.

Наряду з воєнним конфліктом на Сході та низьким рівнем життя громадян корупція на теперішній час розвитку української державності займає місце складного соціального явища, яке не тільки підриває встановлений демократичний устрій України, а й нівелює усі правові інститути, загрожує основоположним конституційним принципам: верховенству права, законності, рівності прав і свобод суб'єктів правореалізації, підриває соціальну справедливості і легітимність органів державної влади та місцевого самоврядування. Дана позиція підтверджується щорічним рейтингом країн світу, що складається міжнародною антикорупційною організацією Transparency International, який базується на показнику рівня корупції і формується на оцінках підприємців та аналітиків. За даним рейтингом Україна у 2018-му році займає 126-те місце (серед 182-х країн, які піддавалися оцінці) поряд з такими країнами третього світу, як Малі та Джибуті [1].

В даному контексті особливо важливим вбачається кримінально-правова охорона суспільних відносин, що виникають під час здійснення своїх повноважень відповідними органами державної влади та місцевого самоврядування. Становлення даної системи дає змогу попередити, а в разі вчинення відповідних кримінально-караних суспільно-небезпечних діянь, застосувати заходи державного примусу.

Стаття 20 «Конвенції ООН проти корупції» [2] має наступний зміст: «За умови дотримання своєї конституції та основоположних принципів своєї правової системи кожна Держава-учасниця розглядає можливість вжиття таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання злочинною умисне незаконне збагачення, тобто значне збільшення активів державної посадової особи, яке перевищує її законні доходи і які вона не може раціонально обґрунтувати». Дану Конвенцію було ратифіковано Законом України N 251-V (251-16) від 18.10.2006 [3], а для виконання зазначених в ній положень, зокрема, було криміналізовано незаконне збагачення, відповідальність за яке було закріплене у статті 368-2 КК України [4].

Дана норма проіснувала майже 8 років до моменту її декриміналізації. У грудні 2017 року 59 народних депутатів України порушили питання щодо конституційності статті 368-2 КК України, а саме положенням Конституції України, відображених у статтях 1, 3, 8, 58, 61, 62, 63, 64, 129 Основного закону. 26 лютого 2019-го року Конституційний Суд України за даним поданням прийняв рішення про визнання статті 368-2 КК України такою, що не відповідає Конституції України. В результаті дане діяння втратило правовий наслідок його вчинення – кримінальну караність.

Автором даних тез вже розглядалося питання декриміналізації незаконного збагачення ще у березні 2019 року, але внаслідок державотворчої діяльності

державних органів 29.08.2019 було зареєстровано законопроект за № 1031, що має криміналізувати незаконне збагачення та який визначений Президентом як невідкладний. Наразі даний нормативно-правовий акт проходить законотворчу процедуру, а саме 08.11.2019 був направлений на підпис Президента, який станом на 22.11.2019 його не підписав [5].

Процесу повернення незаконному збагаченню статусу злочину передували реакція соціуму в Україні та в західних демократіях, яка полягала в різкій критиці, дане рішення завдало значної шкоди легітимності не тільки КСУ, а і держави в цілому.

Зокрема, Transparency International та інші підписанти вказують: «Декриміналізація незаконного збагачення фактично означає забезпечення безкарності чиновників ціною значних фінансових проблем для всіх українців. Ключові антикорупційні організації закликають Конституційний суд не ставити майбутнє України під загрозу заради бажання політичної еліти безкарно грабувати країну» [6]. Директор Національного антикорупційного бюро зазначає: «Скасування статті про незаконне збагачення – крок назад в антикорупційній реформі України» [7]. Дійсно, адже станом на 28 березня 2019 року були закриті кримінальні провадження, у яких проводилися розслідування за ознаками цієї статті. Йдеться про повне закриття 27 кримінальних проваджень і 38 — в частині ст.368-2 КК України. Загальна сума статків, законність походження яких досліджували детективи НАБУ у цих справах, становила понад 500 млн грн [7]. G7 та Світовий банк у спільній заяві стверджують: «Це послабило вплив всієї антикорупційної архітектури, включно з Вищим антикорупційним судом, який незабаром має бути створений і, як очікувалося, мав винести рішення щодо значної кількості справ про незаконне збагачення, а також вплинуло на спроможність Національного антикорупційного бюро розслідувати корупцію у вищих ешелонах влади. Поточні розслідування та кримінальне переслідування за незаконне збагачення давали надію на притягнення до відповідальності тих, хто скористався своїм службовим становищем для особистого збагачення» [8].

Аналізуючи реакцію соціуму, вважаємо, що таке «рокірування» із правовим закріпленням незаконного збагачення не що інакше як лобіювання інтересами зацікавлених у цьому осіб, мета досягнута, підозрювані (обвинувачувані) щодо яких здійснювалося кримінальне провадження за ознаками незаконного збагачення, у силу статті 15 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, позбавляються кримінального переслідування з боку держави. Зазначений висновок зумовлює необхідність дослідження норми про незаконне збагачення у тісному взаємозв'язку із юридичною практикою та викликами суспільства.

Список використаної літератури:

1. CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2018. URL: <https://www.transparency.org/cpi2018>. (Дата доступу 10.11.2019).
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16. (Дата доступу 22.11.2019).
3. Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення від 7 квітня 2011 року, N 3207-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3207-17>.

(Дата доступу 10.11.2019).

4. Кримінальний кодекс України : закон України від 15.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (Дата звернення – 10.11.2019).

5. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів від 29.08.2019 за № 1031. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66264. (Дата звернення – 10.11.2019).

6. Неконституційність “незаконного збагачення” означатиме амністією для всіх посадовців. URL: <https://ti-ukraine.org/news/nekonstitutsijnist-nezakonnogo-zbagachennya-oznachatyame-amnistiyu-dlya-vsikh-posadovtsiv/>. (Дата звернення – 10.11.2019).

7. Скасування статті про незаконне збагачення – крок назад в антикорупційній реформі України. URL: <https://nabu.gov.ua/novyny/skasuvannya-statti-pro-nezakonne-zbagachennya-krok-nazad-v-antikorupciyniy-reformi-ukrayiny>. (Дата звернення – 10.11.2019).

8. Нещодавнє скасування відповідальності за незаконне збагачення у Кримінальному кодексі - це значна поразка у боротьбі з корупцією в Україні. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2652592-g7-ta-svitovij-bank-zaklikaut-ukrainu-kriminalizuvati-nezakonne-zbagacenna.html>. (Дата звернення – 10.11.2019).

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. А. М. Бабенко

Макарова К.А.

студентка I курсу магістратури
3 групи Інституту підготовки юридичних
кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ВИКОРИСТАННЯ НЕЗАКОННОГО ПОШТОВОГО ІМПОРТУ В КОНТРАБАНДНИХ СХЕМАХ

Анотація. У тезах розглянуто особливості використання незаконного поштового імпорту в контрабандних схемах. З’ясовано протиправний вплив «поштової контрабанди» та запропоновано шляхи вирішення проблеми.

Ключові слова: незаконний поштовий імпорт, поштова контрабанда.

Аннотація. В тезах рассмотрено особенности использования незаконного почтового импорта в контрабандных схемах. Выяснено противоправное влияние «почтовой контрабанды» и предложено пути решения проблемы.

Ключевые слова: незаконный почтовый импорт, почтовая контрабанда.

Annotation. In this abstract peculiarities of the illegal postal import in smuggling schemes were considered. The unlawful influence of “postal smuggling” was defined and the solutions were proposed.

Keywords: illegal postal import, postal smuggling.

В умовах політичної та економічної нестабільності, високого рівня корупції, недостатньої функціональної спроможності державних інститутів контрабанда залишається однією з головних проблем держави. Експерти-економісти Ukraine Economic Outlook провели дослідження, яке показало, що сума контрабандних поставок в Україну за «сірими схемами» у 2018 році становить 10,3 млрд дол. США. У період з 2013 по 2017 рік загальна сума контрабанди складала 8,7% ВВП країни, тобто 10,6 млрд дол. США на рік, що стало великою загрозою для економічної безпеки країни [2, с. 12].

Головкін Б.М. зазначав, що проблема корупції у митній справі похідна від тіньової зовнішньої торгівлі і тіньової економіки в цілому, а також транснаціональної і транскордонної злочинної діяльності організованих злочинних груп [7, с. 233].

Контрабанда через використання незаконного поштового імпорту посідає окреме місце серед інших способів та займає 8,1% об'єму всієї контрабанди [2, с. 15]. За статистикою в Україну щороку завозиться 42 млн. міжнародних поштових та експрес-відправлень загальною вартістю приблизно 1 млрд. євро. Найчастіше корупційні практики виникають на етапі оформлення документації (60-62%), контролю тарифів і вартості товару (27-32%), а також при здійсненні фізичного огляду вантажу (28-30%) [6, с. 11-12].

«Поштова контрабанда» — окремий напрямок схем із нормами імпорту, який не підлягає оподаткуванню за умови пересилання товарів на суму не більше 100 євро в одному відправленні. Використання такого виду контрабанди полягає у наданні товарним комерційним партіям вигляду малих поштових відправлень, їх подрібнення під норму до 100 євро з подальшим ввезенням на підставних фізичних осіб. Сюди також відноситься недостовірне декларування, а саме: заниження ваги нетто, що дозволяє зменшити митні платежі; заниження митної вартості, тобто приховування фактичної вартості товарів та підлаштування митної вартості під граничні індикативи; декларування товарів не своїм товарним кодом, а в товарних підкатегоріях з меншою ставкою ввізного мита; декларування товарів не своїм найменуванням, використання товарів групи «прикриття» (декларування високовартісного товару як низьковартісного; недостовірне декларування кількісних та якісних характеристик товарів, приховування торгових марок та виробника товарів) [2, с. 14].

В.О. Хома виділяє наступні чинники контрабандної діяльності: низький рівень забезпеченості населення, високий рівень безробіття, недосконалість митного та податкового законодавства, висока прибутковість цього виду злочинного бізнесу, недостатньо ефективний рівень митного та прикордонного контролю, недосконалість державної системи контролю за походженням і реалізацією продукції та сплатою податків [3, с. 133-137].

У структурі осіб, що вчинили контрабанду, слід відзначити, що досліджуваний злочин вчиняється переважно чоловіками (80%). Контрабанда вчиняється переважно особами середнього віку: 37% – особи віком від 26 до 30 років; 30% – особи віком від 31 до 40 років; 16% – особи віком від 21 до 25 років; 11% – особи віком від 41 до 50 років; близько 3% – особи віком від 51 до 60 років; близько 2% – особи від 16 до 20 років. За даними судової статистики кожні двоє з трьох засуджених мали середню, середню спеціальну або вищу освіту. Серед засуджених за контрабанду найбільший відсоток складають особи, які не працювали, були одружені та були раніше не судимими.

На разі, обсяги незаконного «поштового імпорту» продовжують зростати. У 2019 році Верховною Радою України був прийнятий Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів», яким затверджена норма зниження безподаткового порогу з 150 до 100 євро. Але

визначені зміни не мали значного ефекту.

Враховуючи вище викладене, вважаю за доцільне запровадити наступні заходи боротьби із контрабандною злочинністю через поштовий імпорт, такі як:

- Посилення контролю за переміщенням міжнародних поштових та експрес-відправлень від пункту пропуску на кордоні до пункту призначення (наприклад, пломбування транспортних засобів, що здійснюють перевезення, пункти перевірок)

- Надання органам митної служби попередньої інформації про посилки (найменування, кількість, вартість товарів, інформація про одержувача тощо);

- Створення відповідних реєстрів задля накопичення даних про поштові відправлення;

- Запровадити систему повної ідентифікації отримувачів;

- Спрощення процедури сплати митних платежів шляхом використання електронних веб-сервісів [2, с.20-21].

Таким чином, можна дійти висновку, що контрабанда й досі залишається однією з найактуальніших проблем держави, яка здобуває нових форм. Щоб вирішити цю проблему, необхідно приділяти увагу не тільки «класичним» видам контрабандної злочинності, а й новим схемам і способам. Для того, щоб викоринити використання незаконного поштового імпорту в контрабандних схемах, необхідно провести ряд законодавчих змін у механізмі поштових перевезень, що зумовить захист економічних інтересів країни.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний Кодекс України: Верховна Рада України – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Ukraine Economic Outlook «Аналіз обсягів контрабанди в Україні: обсяги, прямі та непрямі втрати бюджету та економіки», 2019 р.
3. Хома В.О. «Сучасне розуміння контрабанди на етапі її декриміналізації», 2013 р.
4. Передало Х.С., Стасів Н.В. «Боротьба з контрабандою як один із методів забезпечення економічної безпеки держави», 2016 р.
5. Олійник Д.О. «Запобігання корупційним злочинам, що вчиняються при здійсненні митних процедур», 2018 р.
6. Головкін Б.М. «Тіньова зовнішня торгівля і корупція на митницях», 2017 р. - URL: <http://oaji.net/articles/2017/3229-1515673601.pdf>
7. Головкін Б. М. «Поняття корупційної злочинності у митній сфері», 2017 р. – URL: <http://dSPACE.nlu.edu.ua/handle/123456789/12801>
8. Головкін Б.М. «Стан корупції у митній справі», 2017 р. – URL: <http://dSPACE.nlu.edu.ua/handle/123456789/15881>

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Манжисвська Н. О.

студентка 2 курсу магістратури 4 групи
Слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДОСУДОВА ДОПОВІДЬ ЯК КОРУПЦІЙНИЙ РИЗИК В ПРОБАЦІЇ

Анотація: У тезах розглянуті деякі проблеми корупційних ризиків досудової доповіді в пробації.

Ключові слова: ризики, пробація, корупція, суд.

Аннотация: В тезисах рассмотрены некоторые проблемы коррупционных рисков досудебного доклада в probation.

Ключевые слова: риски, пробация, коррупция, суд.

Abstract: In the theses addresses some of the corruption risks of a pre-trial report in probation.

Keywords: the risks, probation, corruption, court.

7 вересня 2016 р. Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених», яким внесено низку змін до Кримінального процесуального кодексу України (КПК України). Одним із нововведень, раніше не відомих кримінальному процесу, стали положення про використання під час судового розгляду досудової доповіді щодо обвинуваченого. Наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2017 р. № 200/5 затверджено запровадження досудової доповіді, яка готується персоналом органів пробації, у якому визначено механізм її складення та подачу до суду такої доповіді, а також її зміст. Це є новим інструментом у судовому провадженні, тому викликає науковий та практичний інтерес під час здійснення судочинства.

Відповідно до ч. 2 ст. 314¹ КПК України досудова доповідь складається щодо особи, обвинуваченої у вчиненні злочину невеликої або середньої тяжкості, або тяжкого злочину, нижня межа санкції якого не перевищує п'яти років позбавлення волі. Досудова доповідь щодо неповнолітнього обвинуваченого віком від 14 до 18 років складається незалежно від тяжкості вчиненого злочину, крім випадків, передбачених цим Кодексом.

У частині 4 ст. 314¹ КПК України викладено перелік випадків, за яких досудова доповідь не складається. Фактично це три групи випадків:

1) провадження, де очікувано не буде ухвалено вирок (щодо особи, стосовно якої прокурором складено клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності чи про застосування примусових заходів медичного характеру; щодо неповнолітнього, стосовно якого прокурором складено клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру; а також щодо неповнолітнього, який не досяг віку кримінальної відповідальності, за наявності підстави для застосування примусових заходів виховного характеру відповідно до параграфу 2 глави 38 розділу VI КПК України);

2) провадження, де існує висока ймовірність призначення реального покарання (щодо особи, яка вже відбуває покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі; щодо особи, до якої застосовано умовно-дострокове звільнення

від відбування покарання, проте вона вчинила новий злочин протягом невідбутої частини покарання);

3) у разі якщо під час підготовчого судового засідання ухвалено судове рішення про затвердження угоди (тобто сторони вже досягли домовленостей щодо узгодженого покарання, і суд не вирішує питання щодо його виду та розміру).

Статтею 9 Закону України «Про пробацію» визначено зміст досудової доповіді, яка повинна містити: соціально-психологічну характеристику обвинуваченого; оцінку ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення; висновок про можливість виправлення без обмеження волі або позбавлення волі на певний строк. Цей зміст деталізовано у п. 3 Порядку складення досудової доповіді від 27 січня 2017 року:

1) соціально-психологічна характеристика обвинуваченого, в якій міститься інформація про особистість обвинуваченого та умови його життя відповідно до факторів ризику, що впливають на поведінку обвинуваченого, а саме:

– історія правопорушень (попередні судимості; вік на час першого притягнення до кримінальної відповідальності, повторність, сукупність, рецидив злочинів); час, який минув з моменту винесення попереднього судового рішення, яким особу було засуджено, звільнено від покарання чи кримінальної відповідальності за nereабілітуючими обставинами; час, який особа в сукупності провела в установах виконання покарань; форма вини за обвинуваченням; категорія злочину за обвинуваченням; наявність обставин, які обтяжують покарання за обвинуваченням (за винятком повторності та рецидиву злочинів); короткий зміст (обставини, мотиви) правопорушення за обвинуваченням, ставлення обвинуваченого до правопорушення; умови життєдіяльності та розвитку (житло, освіта, робота, матеріальне становище);

– особистісні характеристики (контроль над поведінкою та мисленням, психічний стан, зловживання алкоголем, наркотичними засобами, психотропними речовинами або їх аналогами); соціальне оточення (стосунки у суспільстві, з рідними та близькими); ставлення до правопорушень; мотивація до зміни способу життя (поведінки, переконань); фактори, які підвищують ризик вчинення кримінального правопорушення, урахуваючи його криминогенні потреби; наявність у обвинуваченого мотивації до позитивних змін (у тому числі з урахуванням бажання обвинуваченого брати участь у підготовці досудової доповіді);

2) оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення;

3) висновок про можливість виправлення без позбавлення або обмеження волі на певний строк з урахуванням доступних програм та послуг, за умови реалізації яких можливо досягнути належної поведінки без застосування покарань, пов'язаних з ізоляцією від суспільства.

Один із напрямів пробації є підготовка соціально-психологічної характеристики обвинувачуваного. А якщо обвинувачуваний – неповнолітній, то й рекомендації щодо заходів, спрямованих на мінімізацію ризику повторного здійснення правопорушення. Безумовно, це є позитивним кроком законодавця, проте існує проблема, зокрема, в чийх руках фактично може опиниться доля підсудного — офіцера-інспектора, який уже багато років працює в системі? Також

постає питання чи не буде це формальністю, оскільки у багатьох працівників органів пробації є професійне вигорання. Крім того це може відкрити додаткові можливості для корупції, адже від рекомендацій офіцера-інспектора можливо буде залежати вирок суду.

З приводу цього у законодавстві вказано, що досудова доповідь не може бути доказом винуватості. Тому доля обвинувачуваного перебуває лише в руках суду та правосуддя, яке в нашій країні, згідно з Конституцією, є незалежним. Отже, рішення суду не може залежати від думки пробації, оскільки у законі вказано, що суд бере досудову доповідь до уваги.

За даними Мін'юсту, у 20,9 тис досудових доповідей (77%) органи пробації дали висновок про можливість виправлення обвинувачуваного без ізоляції від суспільства. У 88,9% випадків думка суду та органів пробації збіглися. У тому числі й завдяки досудовим доповідям близько 7,2 тис. обвинувачених відбувають покарання без позбавлення волі.

Щодо ризику корупції, то розроблене законодавство та система виявлення і протидії корупції. «За час функціонування органів пробації випадків відкриття проваджень за корупційні правопорушення щодо персоналу пробації при складанні досудових доповідей у нас не було», — підкреслює директор Центру пробації.

Деякі фахівці в Україні вважають невинувачення введення такого інституту, так як сторони обвинувачення та захисту і так збирають достатній матеріал, що характеризує обвинуваченого, тож наявність ще й третьої сторони, яка надає висновки з цих питань, вважають є зайвим.

Однак, позитивне те, що систему пробації в Україні створено: в нас є необхідні закони, відпрацьовано моделі роботи, затверджено пробаційні програми. Наразі важливо забезпечити використання всіма учасниками системи кримінального правосуддя наявних у них інструментів та не допустити корупційних діянь у новому органі.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про пробацію» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.93) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19>
2. Теоретичні та практичні аспекти інституту пробації в Україні: матеріали міжнародного круглого столу (22 червня 2018 року). – Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. – 164 с. URL: http://napu.com.ua/wp-content/uploads/2018/06/VERSTKA_probacia.pdf
3. Онищенко О. «Вони не отримують чорної мітки» URL : https://dt.ua/SOCIUM/voni-ne-otrimayut-chornoyi-mitki-295766_.html

Науковий керівник - канд. юрид. наук, асист. О. В. Гальцова

Марковська В. І.

студентка 2 курсу магістратури 3 групи
господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ У БІЗНЕСІ

Анотація. У тезах розглянуто особливості конфлікту інтересів як умову прояву корупції у бізнесі. З'ясовано переваги впровадження антикорупційної програми на приватному підприємстві.

Ключові слова: конфлікт інтересів, антикорупційна програма, корупція, бізнес, корупційний ризик.

Ключевые слова: конфликт интересов, антикоррупционная программа, коррупция, бизнес, коррупционный риск.

Аннотация. В тезисах рассмотрено особенности конфликта интересов как условия для проявления коррупции в бизнесе. Выяснено преимущества внедрения антикоррупционной программы на частном предприятии.

Keywords: conflict of interest, anti-corruption program, corruption, business, corruption risk.

Annotation. In theses examined the features of conflict of interest as conditions for manifesting corruption in business. The advantages of implementing an anti-corruption program at a private enterprise have been clarified.

Вплив корупції на українське суспільство і державу має комплексний та системний характер і має зокрема негативний соціальний, економічний, владний, політичний та міжнародний вплив.

Тривалий період часу в Україні вважалося, що корупція є феноменом виключно сфери державного управління та публічної влади. Так, Закон України «Про боротьбу з корупцією» від 5 жовтня 1995 р. № 356/95-ВР визначав корупцію як діяльність осіб, уповноважених на виконання функції держави, спрямовану на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг. У зв'язку із цим заходи запобігання та протидії корупції поширювалися переважно на публічну сферу суспільного життя, а корупція у приватній сфері не розглядалася як окреме явище аж до приєднання Україною до Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією та Конвенції ООН проти корупції (дата ратифікації – 18.10.2006). Вищезазначене сприяло поширенню корупційних відносин у діяльності юридичних осіб приватного права, а також подальшому враженню всього бізнес-середовища корупційною практикою. [1]

Згідно статистики найкорумпованішими сферами українці визнають судову владу (66%), правоохоронні органи (64%), державну службу (56%), сферу охорони здоров'я (54%), парламент (53%), політичні партії (45%), освітню систему (43%), менш корумпованими бізнес (36%), військову сферу (28%), ЗМІ (22%), релігійні інституції (21%), громадські організації (20%). Як бачимо корупція стосується не лише владно-політичної сфери, як може здаватися на перший погляд, а й приватної сфери бізнесу.

Однією з умов для прояву корупції є конфлікт інтересів. Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», конфлікт інтересів — суперечність

між особистими майновими, немайновими інтересами особи чи близьких їй осіб та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень.

Із загального поняття виділяють також реальний конфлікт інтересів та потенційний.

Реальний конфлікт інтересів - суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень [1].

Потенційний конфлікт інтересів - наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.[2]. Конфлікт інтересів може стати причиною «корупційної токсичності» працівника через виникнення суперечностей між його особистими інтересами та професійними обов'язками. Причинами конфлікту інтересів найчастіше є: бажання отримати матеріальний зиск; намагання сконцентрувати владу; родинні та особисті стосунки; бажання помсти тощо.

З ризиками конфлікту інтересів працюють різні служби компанії: юридична, закупівель та постачання, комплаєнс, фінансова. Для налагодження системи моніторингу цих ризиків і отримання якісної аналітичної інформації уповноважений з АКП повинен координувати та скеровувати дії всіх перелічених служб. Головним джерелом первинної інформації про реальні та потенційні конфлікти інтересів є декларації працівників. Вимога декларування конфлікту інтересів має обов'язково міститися в АКП.

При цьому слід враховувати відмінність між реальним і потенційним конфліктом інтересів. Під реальним слід розуміти той, що вже має місце, стався і призвів до збитків, штрафних санкцій, суттєвих репутаційних і матеріальних збитків тощо. Натомість, потенційний конфлікт інтересів відображає лише наявність умов чи підстав, що визначають можливість або імовірність настання таких наслідків. У контексті протидії корупції у приватній сфері важливого значення набуває дослідження антикорупційного комплаєнсу. Відповідно до чинного законодавства України (Закону України "Про запобігання корупції") юридичні особи приватного права зобов'язані запроваджувати антикорупційні програми у випадку, зокрема, якщо такі юридичні особи є учасниками попередньої кваліфікації, учасниками процедури закупівлі відповідно до Закону України "Про здійснення державних закупівель", якщо при цьому вартість закупівлі товарів, послуг чи робіт дорівнює або перевищує 20 мільйонів гривень.

Проте наявність антикорупційної програми є серйозною перевагою для будь-якої юридичної особи, оскільки її запровадження матиме позитивні наслідки в частині запобігання ситуацій, так званих «комплаєнс-ризиків», наприклад, коли конфлікт інтересів на підприємстві буде за наслідком мати корупційне правопорушення.

Отже наявність механізму попередження ситуацій, які можуть призвести до корупційних проявів на підприємстві, є ефективним засобом боротьби з корупцією. Однак, необхідно зазначити, що впровадження антикорупційної програми в приватній сфері в Україні має дещо формальний характер, оскільки не є дуже поширеною серед малого і середнього бізнесу, а застосовується переважно компаніями у яких є іноземні бізнес-партнери. З огляду на це, на мою думку, актуальним є вектор подальшої законодавчої розробки механізму впровадження антикорупційної програми для настання реальних наслідків подолання корупції, як наприклад, розширення переліку юридичних осіб, для яких антикорупційна програма є обов'язковою, збільшення санкцій щодо юридичних осіб, працівники яких вчиняють корупційні правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Новіков О.В. Симкіна А.С. Комплаєнс-підхід до запобігання корупції у приватній сфері// Наукові дослідження. - Вип. 34, 2017 - С. 63-75.
2. Про запобігання корупції: Верховна Рада України, Закон від 18.10.2019 №1700-VII[Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1700-18>.
3. Окунев О. Бойко О. Лукін С. Посібник для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми «Антикорупційний комплаєнс» [Електронний ресурс]. - 2018. - С. 46-47 - Режим доступу до ресурсу: <https://cgpa.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/Compliance.pdf>.

Науковий керівник - канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський

Марочкін О.І.

канд. юрид. наук, асистент кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Анотація. У тезах розглянуто деякі корупційні ризики у Кримінальному процесуальному кодексі України. Запропоновано заходи, які можуть зменшити корупційні ризики під час прийняття процесуальних рішень.

Ключові слова: корупційні ризики, Кримінальний процесуальний кодекс України, кримінальна процесуальна діяльність, правозастосування, процесуальні рішення, дискреційні повноваження.

Ключевые слова: коррупционные риски, Уголовный процессуальный кодекс Украины, уголовная процессуальная деятельность, правоприменение, процессуальные решения, дискреционные полномочия.

Анотація. В тезисах рассмотрены некоторые коррупционные риски в Уголовном процессуальном кодексе Украины. Предлагаются меры, способные снизить коррупционные риски во время принятия процессуальных решений.

Keywords: corruption risks, Criminal Procedure Code of Ukraine, criminal procedural activity, enforcement, procedural decisions, discretionary powers.

Annotation. In theses examined some of the corruption risks in the Criminal Procedure Code of

Ukraine. Measures that can reduce corruption risks during making procedural decisions are offered.

У Кримінальному процесуальному кодексі України 2012 року (далі – КПК) кількість оцінних понять значно збільшилась порівняно з Кримінально-процесуальним кодексом 1960 р. Причому КПК 2012 р. також значно розширює зону дискреції правозастосувача при вирішенні низки фундаментальних питань, що мають не лише внутрішнє, а й зовнішнє соціально-правове значення, зокрема, при обранні заходів забезпечення кримінального провадження. На думку вчених, така широка дискреція являє собою небезпеку зловживань у сфері кримінального процесу, у тому числі й з корупційних мотивів [1, с. 212].

Наприклад, ч. 1 ст. 180 КПК визначає, що особиста порука надається особам, яких слідчий суддя, суд вважає такими, що заслуговують на довіру. Цими самими суб'єктами наявність одного поручителя може бути визнана достатньою лише у тому разі, коли ним є особа, яка заслуговує на особливу довіру. Критерії визначення відмінностей у зазначених дефініціях відсутні, у зв'язку із чим створюються умови для корупційних зловживань з боку слідчого судді.

Занадто розпливчатими виглядають положення ч. 3 ст. 183 КПК стосовно визначення суддею розміру застави, достатньої для забезпечення виконання підозрюваним (обвинуваченим) обов'язків, передбачених КПК. Не можна погодитися із дискрецією слідчого судді, суду щодо визначення розміру застави у кримінальному провадженні щодо окремих категорій злочинів. Вважаємо, що у цьому випадку має бути застосований метод заборони для слідчого судді, суду щодо застосування за таких обставин застави як запобіжного заходу.

Так само широкий простір для зловживання з боку слідчого, слідчого судді мають положення ч. 1 ст. 154 КПК щодо розсуду цих посадовців при вирішенні питання про відсторонення від посади особи, яка підозрюється або обвинувачується в учиненні злочину. Як свідчить практика, особи, які зловживають службовим становищем, у непоодиноких випадках залишаються працювати на своїх посадах з огляду на «законну» можливість невжиття відповідних заходів щодо їх відсторонення від посади.

Серед корупційних ризиків можна визначити й непередбачену у КПК можливість оскаржити певні дії та рішення осіб, які ведуть кримінальне провадження (зокрема, про внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення). Внаслідок цього маємо так звані «замовні кримінальні провадження», за яких певні процесуальні дії виконуються виключно з метою отримання корупційних винагород.

До корупційних ризиків можна віднести й заборону законодавця на оскарження таких процесуальних рішень слідчого судді, як застосування запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання, особистої поруки та застави. Тим самим уможливлються корупційні ризики у діяльності слідчого судді внаслідок відсутності контролю з боку вищестоящего суду (порушуються права потерпілого та інших учасників кримінального провадження, інтереси держави). Непрозорість прийняття таких рішень суттєво впливає на довіру суспільства до суду.

Повністю підтримуючи погляди вчених про те, що ефективним механізмом протидії корупції має виступати високий рівень вимогливості законодавця до обґрунтованості та вмотивованості кримінальних процесуальних рішень [1, с. 212], вважаємо за необхідне звернути увагу на посилення судового контролю за законністю прийняття таких рішень. У цьому сенсі корисними є положення ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України, відповідно до якої у справах щодо оскарження рішень чи дій суб'єктів владних повноважень суди перевіряють, чи прийняті (вчинені) вони: 1) на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені законами України; 2) з використанням повноваження з метою, задля якої воно надано; 3) обґрунтовано; 4) безсторонньо; 5) добросовісно; 6) розсудливо; 7) з дотриманням принципу рівності перед законом; 8) пропорційно, зокрема, з дотриманням необхідного балансу між наслідками і цілями; 9) з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення; 10) своєчасно. На наш погляд, упровадження зазначених алгоритмів щодо перевірки судами дій та рішень осіб, які здійснюють кримінальне провадження, може суттєво зменшити (обмежити) корупційні ризики під час прийняття кримінальних процесуальних рішень.

Список використаних джерел:

1. Шило, О.Г. Корупційні ризики чинного кримінального процесуального законодавства України: окремі питання / О.Г. Шило, Н.В. Глинська, Л.М. Москвич // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. / редкол.: В.І. Борисов та ін. – Х. : Право, 2014. – Вип. 27. – С. 202-220.

Мілевська М.І.

студентка 2 курсу магістратури 5 групи
Інституту підготовки кадрів для органів
юстиції України Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЖІНКА ЯК ЖЕРТВА ЗЛОЧИНУ

Анотація. У тезах розглянуто питання віктимності жінки, виділено характерні особливості жінки як жертви злочину. А також з'ясовано шляхи її запобігання.

Ключові слова: жінка, жертва злочину, гендерні відмінності, анатомо-фізіологічні особливості, профілактика злочинності.

Ключевые слова: женщина, жертва преступления, гендерные отличия, анатомо-физиологические особенности, профилактика преступности.

Аннотация. В тезисах рассмотрено вопрос виктимности женщины, выделено характерные особенности женщины как жертвы преступления. А также выяснено пути её предотвращения.

Keys words: woman, victim of a crime, gender differences, anatomical and physiological features, crime prevention.

Annotation. In theses examined the issue of victimization of women. In theses analyzes the characteristics of women as a victim of crime. Ways of prevention of victimization of women have been clarified.

Актуальність обраної теми зумовлена перш за все тим, що з позицій фахівців, які досліджують гендерні відмінності жертв злочинів жінки потребують особливого захисту й охорони від злочинних посягань перш за все через

фізіологічні особливості організму, виконання ними найважливішої функції – материнства. Крім того, зважаючи на недостатній рівень віктимологічного запобігання, жінки у суспільстві схильні відчувати свою безпомічність, незахищеність та страх. Тому, на нашу думку, існує потреба у зверненні уваги на соціальну незахищеність такої групи населення.

Питання віктимності жінки і шляхи запобігання цьому явищу розглядали такі вчені як: Л. В. Багрій-Шахматов, А. Б. Блага, О. В. Бойко, Б. М. Головкін, В. В. Голіна, В. В. Гончарук, В. Д. Губін, О. М. Гумін, О. М. Джужа, А. П. Закалюк, А. В. Запорожцев, О. В. Ковальова, О. Г. Кулик, О. В. Лихачова, І. Г. МалкінаПих, Д. В. Ольшанський, І. М. Ткаченко, С. І. Халимон, В. І. Шақун та інші.

Серед жертв, що постраждали від прояву кримінально-насильницької поведінки, жінки становлять 18 %, з них 89 % сприяли злочинному посяганням через свою віктимну поведінку. Що стосується чоловіків, постраждалих від кримінального насильства, то їхня кількість становить 82 %, причому поведінка, що сприяла вчиненню насильницького злочину, спостерігалась у 90 % випадків. Відтак, відповідно тільки у 11 % жінок і 10 % чоловіків, постраждалих від фізичного насильства, було встановлено нейтральну поведінку [1, с. 107].

Згідно з даними статистичної інформації про стан злочинності за результатами прокурорсько-слідчої діяльності, взятими з офіційного сайту Генеральної прокуратури України, до найбільш розповсюджених кримінальних правопорушень, у яких жінки стають жертвами, відносяться зґвалтування, торгівля людьми і грабежі. Крім того, з початку року слідчими підрозділами закінчено понад 400 кримінальних проваджень, розпочатих за фактами вчинення злочинів, пов'язаних з насильством в сім'ї [2, с. 107].

Жінка за анатомо-фізіологічними особливостями біологічно слабка істота, обмежена у своїх фізичних можливостях, що зумовлює її певні звички, прагнення, інтереси, які позначаються на можливих варіантах вибору поведінки, способах, мотивах дій, робить її уразливішою у конфліктних ситуаціях, під час не передбачуваного нападу чи застосування психічного насилля тощо [3, с. 20].

Більшість жінок, які зазнали насильства, характеризуються такими спільними рисами:

- мають низьку самооцінку;
- схильні брати на себе відповідальність за дії кривдника;
- здебільшого пасивні, але при цьому досить сильні, щоб використовувати оточення для виживання, а іноді – для уникнення чергового акту насильства;
- демонструють ознаки відчутної реакції на стрес і висловлюють скарги, що вказують на психофізичні розлади;
- вважають, що сексуальні стосунки можуть стабілізувати відносини в цілому;
- переконані, що ніхто не може допомогти їм розв'язати проблему насильства тощо[4, с. 111].

Особливості анатомо-фізіологічного характеру, специфічних психічних процесів зумовлюють особливості почуттєвої, емоційної, вольової сфери життєдіяльності жінок, які за своєю природою є більш суб'єктивніші та чутливіші до навколишнього середовища. Останнє позначається на ставленні жінки до

оточення (отже, й до зовнішніх несприятливих чинників), зумовлює її певну обмеженість під час вибору поведінки, яка характеризується наявністю значної схильності пристосуватися до навколишнього середовища, що пояснює той факт, що значна частина жінок стає жертвою злочину під впливом збігу негативних обставин. Фактично фізичні можливості обмежують жінок у засобах і способах захисту від нападу. Реально оцінюючи власні сили, жінки практично завжди відчувають страх, що паралізує їх волю і свідомість і, таким чином, обмежує жінку у виборі засобів, способів захисту свого життя, здоров'я, статевої свободи, різко знижує можливість уникнути нападу або захиститися від нього. Статеві відмінності психофізичного характеру ставлять жінку за будь-яких умов нападу на неї з боку чоловіка у нерівне з ним становище. Це добре усвідомлює і сам злочинець[5, с. 211].

Постійне і значне збільшення кількості злочинів стосовно жінок робить проблему попередження злочинності проти жінок ще більш злободенною та актуальною. Це стосується і злочинів, пов'язаних із сексуальною експлуатацією жінок, попередження яких можливе лише шляхом застосування скоординованого підходу, в якому брали б участь усі зацікавлені учасники – міжнародні, державні й недержавні організації, органи соціального захисту, правові, законотворчі органи та міграційні служби. Так, Пекінська Декларація 4-ї Всесвітньої Конференції ООН з проблем жінок (1995 рік) наголосила на нагальній потребі в скоординованих діях, спрямованих проти цієї особливої форми порушення людських прав жінок[5, с. 223].

Щодо інших заходів віктимологічної профілактики є саме виховний напрямок, що передбачає реалізацію виховної роботи і правової пропаганди серед населення.

У цілому, це має бути невід'ємним елементом сімейного та шкільного виховання, що мають розвивати у особи передбачливість, обережність, спостережливність, спритність у небезпечних криміногенних ситуаціях та можливість у них правильно зорієнтуватися задля уникнення негативних наслідків[6, с. 838].

Ефективність віктимологічної профілактики полягає, в першу чергу, в тому, що має бути зацікавленість осіб, щоб не проявляти віктимної поведінки і не стати потерпілими від злочинів. Інформованість населення через засоби масової інформації про факти вчинення злочинів, про типові дії злочинців, про способи реагування в тій чи іншій криміногенній ситуації, вирішення конфліктних ситуацій, можливість уникнення їх розвитку, врахування місця та обставин при яких розвивається конфлікт, та оцінки особистісних якостей учасників конфлікту та прогнозованості відповідної ситуації[6, с. 838].

Виходячи з наведеного вище, можна зробити висновок, що жінка, з притаманними їй фізіологічними та психологічними властивостями, залишається більш уразливою категорією осіб, які піддаються злочинним нападам, тому важливим є на рівні держави здійснювати заходи віктимологічної профілактики. Крім того, на мою думку, залишається нагальним і не вирішеним питанням правового виховання населення, в тому числі і в цій сфері, оскільки правова неосвіченість зумовлює підвищення рівня злочинності.

Список використаних джерел:

1. Гумін О. М., Зубач І. М. Жертва кримінально-насилницької поведінки: віктимологічна характеристика жертви, URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/32176/1/52-315-322.pdf>
2. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України, розділ «Статистична інформація про стан злочинності та результати прокурорсько-слідчої діяльності», URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>
3. Меркулова В.О. Жінка як суб'єкт кримінальної відповідальності: Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2003. – 33 с.
4. Правові та кримінологічні засади запобігання насильству в сім'ї: Навч. посіб. / За заг. ред. О.М. Джужі, І.В. Опришка, О.Г. Кулика – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2005. – 124 с.
5. Моїсєєв С.М., Джужа О.М., Василевич В.В. та ін. Кримінологічна віктимологія: Посібник / За заг. ред. професора О.М. Джужі. – К.: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2006. – 416 с.
6. Сингаївська І. В. Сучасні прояви віктимності жінок: окремі питання віктимологічної профілактики / І. В. Сингаївська // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 834–838

Науковий керівник – канд. юрид. наук., асист. М.Ю. Кутєпов

Михайлова Г. І.

студентка I курсу магістратури I групи
Інституту підготовки юридичних кадрів
для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

НЕЗАКОННА ТОРГІВЛЯ ОРГАНАМИ ТА АНАТОМІЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ ЛЮДИНИ: ВИКЛИКИ СЬГОДЕННЯ

Ключові слова: незаконна торгівля органами та анатомічними матеріалами людини, трансплантологія, донорство, ксенотрансплантологія.

Анотація. В тезах розглянуто рівень незаконної торгівлі органами та анатомічними матеріалами людини в сучасних реаліях. Встановлені проблемні аспекти вирішення та мінімізації негативних наслідків незаконної трансплантації в Україні.

Аннотація: В тезисах рассмотрен уровень незаконной торговли органами и анатомическими материалами человека в современных реалиях. Установлены проблемные аспекты решения и минимизации негативных последствий незаконной трансплантации в Украине.

Ключевые слова: незаконная торговля органами и анатомическими материалами человека, трансплантология, донорство, ксенотрансплантология.

Summary: In theses examined the level of illicit trafficking in human organs and anatomical materials in modern realities. Problematic aspects of solving and minimizing the negative consequences of illegal transplantation in Ukraine are established.

Keywords: illicit trafficking in human organs and anatomical materials, transplantology, donation, xenotransplantology.

Стрімкі процеси глобалізації, розвиток різних сфер та галузей науки і техніки ставить перед державою та громадянським суспільством нові виклики. Досягнення та нововведення не рідко тягнуть за собою ряд проблем, вирішення яких потребує не лише обґрунтованого та коректного нормативного регулювання, але й активних дій та реагування з боку держави.

Частина 1 ст. 3 Конституції України значає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [4]. Але реалізація цього основоположного конституційного принципу, зокрема у сфері трансплантації органів та тканин людини, ускладнена

відсутністю належного фінансування з боку держави, якісного правового регулювання та нормативного закріплення окремих аспектів трансплантології, низький рівень інформованості населення, відсутність розгалуженої системи лікувальних закладів із відповідною спеціалізацією та ряд інших чинників, які створюють підґрунтя для корумпованості та криміналізації медичної галузі в Україні. У той час, як у розвинених країнах світу трансплантація органів є стандартом лікування при багатьох захворюваннях нирок, серця, печінки, легенів, кишківника та ін., Україна відстає на 20-25 років у розвитку органної трансплантації. На сьогодні в Україні діє лише п'ять центрів трансплантації, у яких виконуються операції із трансплантації нирки, печінки та серця (остання операція з пересадки серця була у 2011 році) [7].

Варто зазначити, що актуальність даного питання пов'язана з тим, що розвиток трансплантології дає змогу здійснювати лікування захворювань, які не піддаються лікуванню типовим арсеналом засобів; висока вартість органних та тканинних пересадок зумовлена цінністю донорських матеріалів; постійна нестача анатомічних матеріалів при зростанні приросту населення тягне за собою створення нових механізмів регулювання проблеми для покращення ситуації загалом.

За даними, наданими Департаментом інформаційно-аналітичного забезпечення (далі - Департамент або ДІАЗ) Міністерства внутрішніх справ України, протягом 2018–2019 років було зареєстровано 3 факти порушення встановленого законом порядку трансплантації органів та тканин людини [2]. Вище наведені дані яскраво ілюструють рівень латентності «чорної» трансплантології та торгівлі в цій сфері. Як зазначає О. В. Ілляшенко, у ході його опитування практичних оперативних працівників, основними причинами за якими інформація про окремі факти незаконної торгівлі органами і тканинами людини не надходить до правоохоронних органів та не враховується офіційною статистикою є: 50,3% – приховування потерпілим; 38,5% особам було важко відповісти на дане питання; 5,6% зазначили – приховування самими правоохоронними органами; 2,9% — не розглядають правоохоронними органами як злочини; 2,7% — розглядаються правоохоронними органами як злочини інших видів [3, с. 151]. Це, у свою чергу, породжує безкарність та процвітання незаконних донорських операцій, торгівлі органами та тканинами людини.

Незважаючи на те, що дані свідчать про відсутність ринку нелегальної торгівлі органами в Україні, це не означає, що наші співвітчизники не приймають участь у незаконній трансплантаційній діяльності за кордоном. За оцінками міжнародних експертів Україна входить до списку провідних країн-донорів і країн-транзитерів живого товару на чорні ринки по торгівлі органами і тканинами людини [1, с. 24]. Окрім того, не вирішеним питанням залишається відсутність законодавчого регулювання трансплантації та використання фетальних матеріалів, репродуктивних клітин, крові та інших анатомічних матеріалів. Частина 2 ст. 3 Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» зазначає, що дія цього Закону не поширюється на: - донорство крові та її компонентів і діяльність, пов'язану з їх використанням; - трансплантацію статевих залоз, репродуктивних клітин та живих ембріонів; - аутотрансплантацію; -

імплантацію; - вилучення анатомічних матеріалів для діагностичних та наукових досліджень; - діяльність банків пуповинної крові, інших тканин і клітин людини згідно з переліком, затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я; - виготовлення біоімплантів та ксеноімплантів [8], що породжує збільшення кількості незаконного використання даних матеріалів в медицині, зокрема в косметології.

Певні вади чинного закону про трансплантацію містяться у ракурсі понятійно-категоріального апарату. Нечіткість законодавчих формулювань може породити труднощі у правовій оцінці дій різних суб'єктів трансплантації. Саме тому новий варіант закону (а фахівцями пропонується зміни та доповнення) повинен орієнтуватися також на подолання вказаних недоліків [6, с. 198].

Окрім того, варто підкреслити важливість нормативного регулювання питання ксенотрансплантології, яка в розрізі сучасної методики лікування захворювань є актуальною з огляду на недостатню кількість анатомічних матеріалів для проведення органних та тканих пересадок від донора до реципієнта. Як зазначає Всесвітня організація охорони здоров'я «ксенотрансплантація (от животного к человеку), которая определяется в качестве средства, когда живые клетки, ткани или органы животного происхождения и физиологические жидкости, клетки, ткани или органы человека, которые культивируются вне организма вместе с этими живыми ксеногенными материалами, обладают потенциалом создания альтернативного материала человеческого происхождения и могут возместить нехватку человеческого материала для трансплантации» [5]. Відповідно, даний вид операцій можна розглядати як один із засобів для зменшення фактів нелегальної торгівлі та трансплантації органів та тканин людини, що в подальшому дасть змогу мінімізувати негативні прояви даного явища у світі.

Список використаних джерел:

1. Головкін Б. М. Торгівля органами людини: українські реалії. *Журнал східноєвропейського права*. 2016. Випуск 27. С. 21-26.
2. Експрес інформація щодо стану злочинів, передбачених ст. 143 КК України ДІАЗ МВС України за період 2018-2019 рр. – К.: ДІАЗ МВС України. – С.1.
3. Ілляшенко О.В. Стан та тенденції незаконної торгівлі органами та тканинами людини в Україні. *Юридична наука*. 2014. Випуск 11. С. 146-155.
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 09.11.2019).
5. Ксенотрансплантація. *Всесвітня організація здравоохоронення* : веб-сайт. URL: <https://www.who.int/transplantation/xeno/ru/> (дата звернення: 09.11.2019).
6. Міщук І. В., Цимбалюк В. І. Нормативно-правове забезпечення трансплантології в Україні та за кордоном: окремі аспекти. *Часопис Київського університету права*. 2014. Вип. 2. С. 195-199.
7. Проблеми та перспективи розвитку системи трансплантації в Україні: що заважає рятувати тисячі українців за допомогою трансплантації? *Міністерство охорони здоров'я України* : веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/problemi-ta-perspektivi-rozvitku-sistemi-transplantacii-v-ukraini-scho-zavazhae-rjatuvatit-isjachi-ukrainciv-za-dopomogoju-transplantacii> (дата звернення: 09.11.2019).
8. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини: Закон України 17.05.2018 № 2427-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19> (дата звернення: 09.11.2019).

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Музика В. В.

студентка 1 курсу магістратури
групи МКПРп – 191
юридичного факультету Чернігівського
національного технологічного університету

СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Автор розкриває поняття організованої злочинності, вказує на її особливості в умовах сьогодення, аналізує статичні дані динаміки злочинності на території України з 2010 по 2018 роки. Науковець розкриває причини, які сприяють поширенню цього руйнівного явища, вказує на появу відносно нових її форм.

Ключові слова: злочинність, організована злочинність, державні органи, злочинна діяльність, злочинні угруповання, дестабілізація.

Ключевые слова: преступность, организованная преступность, государственные органы, преступная деятельность, преступные группировки, дестабилизация.

Аннотация. Автор раскрывает понятие организованной преступности, указывает на ее особенности в современных условиях, анализирует статистические данные динамики преступности на территории Украины с 2010 по 2018 годы. Ученый раскрывает причины, способствующие распространению этого разрушительного явления, указывает на появление относительно новых ее форм.

Keywords: crime, organized crime, government agencies, criminal activity, criminal groups, destabilization.

Annotation. The author reveals the concept of organized crime, points on its specifics in the conditions of today, analyzes the static data of dynamics of crime in the territory of Ukraine from 2010 to 2018. The scientist discloses the reasons, which contribute to the spread of this destructive occurrence, points on appearance of its new forms.

В умовах сьогодення наша держава стоїть на порозі глибоких соціально-економічних перетворень, негативним відображенням яких є криміналізація багатьох сфер життєдіяльності. Дестабілізація політичної ситуації, війна на сході країни, вибори Президента, народних депутатів та органів місцевого самоврядування, реформування судової системи та правоохоронних органів, прийняття парламентом суперечливих законів та відсутність реальних механізмів їх реалізації призвело до підвищення рівня злочинності. Наразі, організована злочинність вийшла за рамки загальнокримінального явища і трансформувалась у фактор, що становить загрозу національній безпеці України. Але й досі не існує дієвого механізму подолання такого явища. Тому, вважаємо за необхідне проаналізувати стан організованої злочинності в межах України.

Проаналізувавши безліч наукових доробків не можна прийти до остаточної думки про те, що ж собою являє злочинність. Якщо ж говорити в загальному, то злочинність – це сукупність злочинів, вчинених на певній території за певний проміжок часу. Проте, таке визначення є поверховим і не передає сутності даного явища. На думку О.М. Литвак злочинність – відносно масове явище кожного суспільства, що складається з сукупності окреслених кримінальним законом вчинків, скоєних на тій чи іншій території протягом певного часу [1, с. 37].

Значний інтерес становлять визначення злочинності, що пропонуються у вітчизняних навчальних виданнях: злочинність – це негативне соціальне, історично мінливе правове явище, що полягає у вчиненні частиною членів

суспільства вчинків, які заподіюють шкоду іншим членам суспільства або суспільству в цілому, відповідальність за які передбачена кримінально-правовими нормами [2, с. 42].

На сьогодні організована злочинність є поширеним явищем, яке має важелі впливу на всі галузі діяльності держави та створює перепони на шляху України до ЄС. Тому, завданням «номер один» для державних органів є протидія такому явищу. Провідна роль в подоланні організованої злочинності відведена Національній поліції України. В Законі України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 р. під організованою злочинністю розуміється сукупність злочинів, що вчиняються у зв'язку з створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань [3, ст. 1].

Відповідно до положень Рамкової конвенції ООН проти організованої злочинності, яка була прийнята 21 липня 1997 р., організована злочинність являє собою групову діяльність трьох або більше осіб, яка характеризується ієрархічними зв'язками або особистими відносинами, які дають змогу їх ватажкам витягати прибуток або контролювати території і ринки, внутрішні та зовнішні, за допомогою насильства, залякування або корупції як для продовження злочинної діяльності, так і для проникнення у легальну економіку [4]. І.М. Даншин наводить своє тлумачення поняття організованої злочинності – це згуртування кримінального середовища в масштабі певного регіону, окремої галузі господарства або в певних сферах управління шляхом утворення стійких, згуртованих, ієрархічно побудованих злочинних угруповань (спільнот), зорієнтованих на тривалу злочинну діяльність із метою здобування постійних значних доходів, часто із замаскованим використанням офіційних економічних та організаційних структур, а також корумпованих елементів державного апарату [5]. Базуючись на такому тлумаченні можна виділити такі ознаки організованої злочинності: корисливий мотив – примноження матеріальних цінностей; систематичність вчинення злочинів; наявність корупційних зв'язків.

Особливості організованої злочинності полягають у: відносній стійкості організації; масовому характері вчинених діянь; ієрархічній підпорядкованості учасників; корисливій направленості дій учасників. Проаналізувавши дані Державної служби статистики з 2010 по 2018 роки, бачимо, що в 2010 році організованими групами та злочинними організаціями на території України було вчинено 3135 злочинів, потім з 2011 по 2016 рр. цей показник зменшувався і вже в 2016 році становив 1043 злочини. З 2017 року спостерігаємо зростання рівня організованої злочинності на 40% порівняно з 2016 роком, а саме зафіксовано 1728 випадків організованої злочинності, а вже у 2018 році у складі організованих злочинних груп вчинено 2 513 злочинів, що на 32% більше, ніж в попередньому році [6, с. 224]. Варто зазначити, що в 2018 році організованою злочинністю були спричинено збитків на суму 518 млн. грн., з яких під час досудового розслідування відшкодовано лише 44,4 млн. гривень, тобто питома вага відшкодування в таких провадженнях становила лише 8,6%, у 2017 році цей показник був значно вищий – 32,1%). Проаналізувавши статистичні дані, бачимо, що сьогодні проблема організованої злочинності є такою ж актуальною, як і на початку дев'яностих років ХХ ст. Такі дані вказують на недоліки в роботі

правоохоронних органів щодо протидії організованій злочинності.

Визначальними причинами, які сприяють поширенню цього руйнівного явища є: 1) послаблення економічної, фінансової сфери та нестабільність політичної ситуації в Україні; 2) підвищений рівень безробіття, інфляції, життя багатьох людей за межею бідності, відсутність робочих місць у внутрішньо переміщених осіб; 3) проведення операції об'єднаних сил (ООС); 4) прийняття «Закону Савченко», згідно якого з місць позбавлення волі вийшло близько 6 000 засуджених, які вчинили тяжкі та особливо тяжкі злочини; 5) незавершений процес реформування всіх правоохоронних органів та Національної поліції, зокрема.

За роки незалежності в країні у структурі організованої злочинності набувають поширення такі її види як: корупція, комп'ютерні та інтернет-злочини, торгівля людьми, тероризм, що мають корисливий, насильницький характер та спрямовані на дестабілізацію ситуації в країні.

Отже, як бачимо, організована злочинність не зникає, не стоїть на місці, вона розвивається і розширює кордони свого впливу та набуває не тільки національного, а й міжнародного характеру. Сподіваємося, що державна влада зверне увагу на проблему організованої злочинності і вже найближчим часом будуть розпочаті дієві заходи протидії цьому виду злочинної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Литвак О. М. Держава і злочинність : монографія. К. : Атіка, 2004. 304 с.
2. Джужа О. М., Михайленко П. П., Кулик О. Г. Курс кримінології : Загальна частина : підруч. : у 2 кн. К. : Юрінком Інтер, 2001. 352 с.
3. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Верховна Рада України, закон від 30.06.1993, № 3341-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>
4. Рамкова Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти організованої злочинності. ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 21.07.1997, № 995_786 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_786
5. Данышин І. М., Голина В. В., Валуїська М. Ю. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підр. 2-ге вид. перероб. і доп. Харків : Право, 2009. 288 с.
6. Регіони України : статистичний збірник. К. : Державний комітет статистики України, 2018. 315 с.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Н. В. Коломієць

Мушин А. Л.

студентка 2 курсу магістратури 3 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ КОРУПЦІОНЕРА

Визначення особи злочинця надзвичайно важливе для кримінології тим, що допомагає правоохоронним органам провести успішні заходи профілактики вчинюваних злочинів. Ні для кого не секрет, що одним із найважливіших завдань, які поставили перед українською спільнотою та державою впродовж останніх років є саме боротьба з корупційними злочинами. Найбільшою проблемою, яка стає на

заваді такій боротьбі, на мою думку, є проблема визначення особистісних характеристик осіб, які вчиняють корупційні злочини, механізми формування таких характеристик та їх дослідження правоохоронними органами в теоретико-правовому полі. Варто розуміти, що найефективніша боротьба з корупцією – та, в якій корупційним злочинам запобігають, а не розслідують після їх відповідного вчинення.

Складність дослідження полягає, передусім, у тому, що особа корупціонера займає особливу соціальну позицію у суспільстві. Це особа, яка уповноважена на виконання окремих функцій держави. Таким чином, корупціонер – людина, що володіє дискреційними повноваженнями, організаційно-розпорядчими, адміністративно-господарськими функціями, які він виконує постійно, в якості службової особи, чи за спеціальним повноваженням. Тим не менш, варто наголосити на тому, що поняття корупції може бути різним і залежить воно, перш за все від певних критеріїв: 1) від суб'єкта (державні службовці, народні представники (депутати), судді); 2) від типу вигоди (отримання прибутку або зменшення витрат); 3) від типу взаємодіючих суб'єктів (побутова корупція, ділова корупція, корупція верховної влади) тощо.

Говорячи про спеціальних суб'єктів варто брати до уваги той факт, що разом з діями особи, що займає особливе соціальне становище в суспільстві, наявні корупційні ризики, залежно від специфіки її соціального статусу: чим вищий її статус, тим більшими є такі ризики. Враховуючи такі ознаки, О. Шостко в своєму науковому дослідженні здійснила розподіл корупціонерів за наступними типами: 1) “дрібний корупціонер (який отримує неправомірну вигоду у незначних розмірах за вирішення щоденних проблем громадян); 2) звичний корупціонер (які отримують неправомірну вигоду, частину з якої передають своєму керівництву в обмін на продовження роботи державного службовця); 3) ініціативний корупціонер (які, використовуючи своє соціальне становище, створюють корупційні “схеми” та долучають до роботи своїх знайомих, друзів, родичів тощо); 4) злісний (політичний) корупціонер (які, завдяки своєму високому соціальному статусу, паралізують роботу окремих органів державної влади та місцевого самоврядування з метою збільшення власного статку та отримання додаткових привілеїв) [1, с. 204].

Окремі науковці, проводячи аналіз особи злочинця (корупціонера), звертають увагу на те, що таку теоретико-правову категорію слід розглядати як “сукупність соціальних, психологічних та національно-моральних характеристик, які притаманні злочинцям, які вчиняють корупційні злочини” [2, с. 57]. Крім того, найхарактернішою особливістю особи корупціонера є наявність корисливого мотиву. За оцінками експертів, мотивами злочинів, вчинених особами корупціонерами виступають: 1) “бажання покращити побутовий комфорт – 31,4%; 2) бажання мати додаткові кошти для власних потреб – 24,1%; 3) незаконне збагачення у великих розмірах – 20,3%; 4) крайня необхідність в елементарних матеріальних благах – 13,9%; 5) бажання набути високого соціального статусу – 7,4%; 6) інші спонукання – 2,9%” [3, с. 43].

Варто звернути окрему увагу на те, що особа злочинця поєднує в собі соціологічне поняття особи і юридичне поняття злочинця, через що проблема

особи злочинця має вирішуватись на основі загального та соціологічного вчення про особу. Проте, варто пам'ятати, що люди досить різні за своєю суттю: одні допомагають суспільним досягненням та прогресу, в той час як інші – активно ухиляються. В такому випадку, об'єктивну цінність особи становить не походження людини, належність до певного класу, а її соціальна позиція, внесок у загальний соціальний прогрес.

Таким чином, можна зробити висновок, що кримінологічна характеристика особи злочинця й особистості корупційного злочинця передбачає, зокрема, виявлення й вивчення трьох основних підсистем:

а) соціальний статус особи злочинця, який визначається її приналежністю до того чи іншого соціальної верстви населення і групи із соціально демографічною характеристикою;

б) соціальні функції, що включають сукупність видів діяльності особи як громадянина в системі суспільних відносин (рівень розвитку, знання, навички, вміння);

в) морально-психологічні складові (соціальні позиція, інтерес, потреби, вік, стан здоров'я).

Вилучення будь-якого з цих компонентів призведе до руйнування цілісності всієї структури особи злочинця. Характеризуючи особистісні риси особи корупціонера варто відзначити добре розвинені комунікативні здібності, здатність впливу на свого співрозмовника та завоювання довіри, психологічно розвинутої особи, здатної “читати” свого співрозмовника.

Окремою найяскравішою характеристикою варто виділити винахідливість у вчиненні корупційних злочинів, що унеможливує їх подальшу кримінальну кваліфікацію та розслідування діяння в якості злочину. Особа корупціонера характеризується здібністю швидко оцінювати ситуацію, що склалася, приймати рішення відповідно до умов реальної обстановки, наявності розвинутого логічного мислення. Кримінологічні дослідження особи корупціонера ускладнюється ще й тим, що із загального числа таких корупціонерів значна частина є спеціалістами та фахівцями в галузі права, що, безумовно, призводить до застосування способів протидії кваліфікації діяння в якості кримінально караного та проведення досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Шостко О. Типологія осіб, які вчиняють корупційні злочини / О. Шостко // Транскордонна співпраця: проблеми та шляхи їх вирішення: Матеріали II Регіонального круглого столу. – Одеса, 28-29 вересня 2017 року. – 262 с.
2. Злочинність в Україні: стат. збірник / Державний комітет статистики України – К., 2001.
3. Запобігання та протидія корупції : навч.-метод. посіб. – Одеса, 2013. – 228 с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. М.В. Романов

Мядзель М.М.

курсантка 4-курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СУБ'ЄКТИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО Ч. 2 ТА 3 СТ. 410 КК УКРАЇНИ ТА ДЕТЕРМІНАНТИ ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ

Анотація. У тезах розглянуто особливості відповідальності військовослужбовців за вчинення корупційних злочинів на прикладі ст. 410 КК України. З'ясовано детермінанти вчинення військовослужбовцями корупційних злочинів.

Ключові слова: корупція, антикорупційне законодавство, відповідальність, службова особа, військовослужбовець.

Анотація. В тезисах рассмотрены особенности ответственности военнослужащих за совершение коррупционных преступлений на примере ст. 410 УК Украины. Выявлено детерминанты совершения военнослужащими коррупционных преступлений.

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционное законодательство, ответственность, должностное лицо, военнослужащий.

Annotation. The thesis deals with the peculiarities of the responsibility of servicemen for committing corruption crimes, as exemplified by Art. 410 of the Criminal Code of Ukraine. Determinants of the commission of corruption by military personnel are determined.

Keywords: corruption, anti-corruption legislation, accountability, official, serviceman.

Корупційна злочинність є актуальною та гострою соціально правовою проблемою, тож методи і засоби боротьби з нею завжди займала важливу позицію не лише в нашій країні, а й за кордоном. Особливою актуальності вона набула у зв'язку з активізацією екстремізму, сепаратизму, тероризму та інших проявів суспільно небезпечних діянь як на території АР Крим, так і на окремих територіях Луганської та Донецької областей України [6, с. 5].

В сучасній Україні корупція набула ознак системного характеру, яке поширює свій негативний вплив на всі сфери суспільних правовідносин, все глибше укорінюючись у повсякденному житті як основний, швидкий та найбільш дієвий протиправний засіб вирішення питань, досягнення певних цілей.

З метою покращення такої негативної ситуації, 21 жовтня 2011 року була затверджена Президентом України Національна антикорупційна стратегія на 2011–2015 роки [9], яка в подальшому виступала основою для розробки та прийняття Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» [2]. Нажаль, на думку багатьох науковців, цей закон так і не став ефективним елементом в антикорупційній політиці держави.

Наступним кроком протидії корупції 4 жовтня 2014 року було прийнято Закон України «Про запобігання корупції» [1], в якому були механізми запобігання і протидії корупції, правила усунення наслідків у разі вчинення корупційних правопорушень, а також визначено правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні.

Статтею 3, зазначеного Закону, врегульовано широке коло суб'єктів на яких поширюється дія даного нормативно-правового акту. Такими суб'єктами виступають й особи, які притягуються до відповідальності згідно ч. 2 ст. 410 КК України, тобто військова службова особа. Керуючись ч. 2 ст. 401 КК України, такими особами являються військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Прикордонних військ України, внутрішніх військ МВС України та інших військових формувань, утворених згідно з законами України, а також інші особи, відповідно до закону.

Вважаємо, в першу чергу, необхідним проаналізувати результати кримінальних корупційних проваджень щодо викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ч.ч.2,3 ст.410 КК України) згідно зі звітності МВС України про протидію корупції щодо кримінальних правопорушень необхідно виділити такі дані:

- за 2017 рік всього злочинів 26, з них вчинено службовими особами і працівниками
 - а) ЗСУ – 22;
 - б) СБУ – 1;
 - в) державної прикордонної служби – 1.
- за 2018 рік всього злочинів 6, з них вчинено службовими особами і працівниками
 - а) ЗСУ – 6.
- за 6 місяців 2019 року всього злочинів 3, з них вчинено службовими особами і працівниками
 - б) ЗСУ – 2;
 - в) СБУ – 1.

Неможливо не зазначити два найважливіших висновка з даної статистики, по-перше, кількість злочинів передбачені ч.ч. 2,3, ст. 410 КК України за 2017 рік є значно більшою ніж показники за наступні роки, такі відомості можуть свідчити про ефективність роботи в сфері запобігання корупції. По-друге, в більшості випадків злочини наведенної статті вчиняються службовими особами і працівниками ЗСУ.

На нашу думку, для визначення детермінант, що впливають на рівень злочинності серед військовослужбовців ЗСУ за виявлення злочинів передбачених ч.ч. 2,3 ст. 410 КК України необхідно визначити категорію військовослужбовців, які найчастіше вчиняють військові злочини. Отже, можна виділити такі категорії:

- 1) офіцерський склад (командири та начальники від найнижчого рівня до найвищого: від командира взводу, роти до командира батальйону, полку (бригади);
- 2) солдати, сержанти та старшини військової служби за контрактом;
- 3) солдати строкової служби.

Неможливо залишити без уваги той факт, що згідно зі статистики судової практики, притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення військових та інших злочинів рідко відбувається до офіцерського начальницького складу.

Адже, такі особи мають юридичний досвід, а також проходять більш ретельну перевірку.

Оскільки, саме військовослужбовці ЗСУ вчиняють більшість злочинів згідно з судовою практикою та матеріалів службового розслідування, необхідно дослідити детермінанти, що мають великий вплив на вчинення корупційних правопорушень серед військовослужбовців ЗСУ. Першою такою детермінантою виступають загальні причини та умови злочинності сучасного українського суспільства, що мають вплив і на військовослужбовців ЗСУ. До таких причин і умов доцільно віднести: не задоволення майнового забезпечення військовослужбовців контрактної служби; низький рівень соціально-правового захисту; нівелювання соціальних гарантій, що призводить до розчарування у військовій службі, а також задоволення власних першочергових потреб незаконним шляхом (коштах для придбання взуття, продуктів харчування, оплаті комунальних послуг); низький рівень поваги до закону в суспільстві, що відображається у впевненості в уникненні покарання за вчинене кримінальне правопорушення. До другої детермінанти необхідно віднести низький рівень юридичної обізнаності та освіченості великої частини сучасних військовослужбовців. Особливо, це стосується військовослужбовців контрактної служби, адже більшість з них особи, які не мають юридичної або вищої освіти тощо. Необхідно, також, враховувати й випадки, коли причини та умови вчинення кримінального правопорушення мають суб'єктивний характер.

На основі вищезазначеного необхідно зробити висновок, що зараз, в умовах проведення операції об'єднаних сил (ООС) на сході України однією з гострих проблем є корупція та розкрадання саме у воєнній сфері. Як показує слідча практика, переважна більшість корупційних правопорушень у воєнній сфері вчиняється командирами підрозділів, начальниками служб забезпечення, матеріально-відповідальними, солдатами, сержантами та солдатами строкової служби ЗС України та іншими військовими формуваннями, які створені відповідно до чинного законодавства України. Також, необхідно зазначити, про ефективність роботи превентивних антикорупційних механізмів, результат роботи яких яскраво помітно в проміжок часу між 2017 та 2018 роками.

Список використаних джерел:

1. Луценко Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини, підслідні органам безпеки: кримінально-правові та кримінальні процесуальні аспекти: навч. посіб. / Ю. В. Луценко, О. В. Микитчик, Д. А. Нескоромний та ін. – Харків: Право, 2018. – 160 с.
2. Указ Президента України «Про Національну антикорупційну стратегію на 2011–2015 роки» від 21 жовтня 2011 р. №1001/2011 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1001/2011> (дата звернення 29.09.2019 р.).
3. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» від 14 жовтня 2014 р. №1699-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014.
4. Закон України «Про запобігання корупції» від 4 жовтня 2014 р. №1700-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014.
5. Кримінальний кодекс України від 10.09.2019 № 2341-III URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page3> (дата звернення 11.09.2019)

Науковий керівник – докт. юрид. наук., доц. В.В. Шаблістий

Новікова К. Ю.

студентка 2 курсу магістратури
5 групи Слідчо-криміналістичного
інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Анотація. У тезах розглянуто особливості правового регулювання корупції у політичній сфері. З'ясовано основні ознаки, чинники та форми прояву корупційних правопорушень у політичній сфері, колізії у законодавстві та визначені шляхи їх запобігання та подолання.

Ключові слова: політична корупція, корупція у політичній сфері, державна політика, політичні партії, лобізм, політичний патронаж, фінансування політичних партій.

Ключевые слова: политическая коррупция, коррупция в политической сфере, государственная политика, политические партии, политический патронаж, финансирование политических партий.

Аннотация. В тезисах рассмотрено особенности правового регулирования коррупции в политической сфере. Выявлены основные признаки, факторы и формы проявления коррупционных правонарушений в политической сфере, коллизии в законодательстве и определены пути их предотвращения и преодоления.

Annotation. In theses examined the features of legal regulation of corruption in the political sphere. The basic signs, factors and forms of manifestation of corruption offenses in the political sphere, collisions in the legislation and the ways of their prevention and overcoming have been found out.

Keywords. Political corruption, corruption in the political sphere, state politics, political parties, lobbying, political patronage, financing of political parties.

Для ефективної боротьби та запобіганню корупції необхідним є всебічне дослідження цього явища у всіх сферах суспільного життя. Корупція є явищем дуже динамічним, тому щодня можна знаходити нові тенденції її поширення. Суспільно небезпечні наслідки від корупції можуть наставати практично у всіх сферах суспільного життя [4; 5, с. 163].

Якщо такі форми прояву як корупція в судовій системі, в роботі правоохоронних органів, є врегульованими на законодавчому рівні, то визначення «політичної корупції», на жаль, відсутнє.

Розглядаючи корупцію в політичній сфері, слід зазначити, що вона має досить специфічні ознаки, чинники та умови формування. По-перше, відсутність чіткої законодавчої регламентації окремих дій суб'єктів політики. Тобто суб'єкти державно-владних повноважень при здійсненні своїх функцій можуть приймати рішення на власний розсуд, при вирішенні завдань вони керуються диспозитивним методом правового регулювання. Це підвищує рівень корупційних ризиків. По-друге, відсутність регламентації щодо фінансування політичних партій та контролю за його виконанням. По-третє, на розвиток політичної корупції дуже впливає явище, так званого, «кулуарного лобіювання». Певна група людей просуває свої інтереси, законопроекти та інші нормативно-правові акти через певних державних службовців надаючи їм неправомірну вигоду. По-четверте, багато корупційних схем здійснюється під час розподілу та отримання місць (членства) у списках політичних партій. У законодавстві відсутній порядок

виділення місць в політичних партіях та її розподіл. По-п'яте, дуже розповсюдженим є явище «політичного патронажу», коли особа з державно-владними повноваженнями використовує ці повноваження та пов'язані з ними можливостями, надаючи іншим особам політичну підтримку та допомогу за неправомірну вигоду. По-шосте, відсутній чіткий порядок фінансування політичних партій. Через це, кошти, які надходять до політичних партій належать до «тіньового сектору». Їх неможливо відстежити за здійснювати контроль за раціональним розподілом цих коштів [2, с.3-4].

Корупція в політичній сфері має свої ознаки. Тут є особливі рівні впливу на суспільні відносини – юридична сила рішень суб'єктів є найвищою – сила Закону і є обов'язковими для виконання громадянами України. [3,с.2,4]. Державні чиновники та партійні діячі мають можливість впливати своїми рішеннями на законодавчу, виконавчу та судову владу, формувати державну політику, а отже, і наслідки цих діянь є більш масштабні, як і збитки, заподіяні ними.

Також, коло суб'єктів, яких можна віднести до політичної сфери є значно вужчим, ніж перелік осіб, зазначених у ст. 3 ЗУ «Про запобігання корупції»[1]. Формування державної політики відбувається на найвищих ешелонах влади. Не можна не згадати те, що дуже часто при прийнятті державно-владних рішень політичну необхідність ототожнюють із державним інтересом. Відмінність політичної необхідності від державних інтересів полягає у тому, що при останніх, інтерес є об'єктивним.

Для ефективної боротьби з корупцією у політичній сфері необхідно ввести низку змін в законодавство. По-перше, внести зміни в ЗУ «Про запобігання корупції» та доповнити новим розділом, який би чітко визначав основні поняття: «корупція у політичній сфері», «корупційне правопорушення у політичній сфері»; суб'єктів, на яких розповсюджується відповідальність. Також додати статті, які б регулювали наступні поняття – «незаконне фінансування політичної партії», «отримання членства (місця) в політичній партії з порушенням Законом порядком», «політичний патронаж», «застосування адміністративного ресурсу», та ін. По-друге, необхідно прийняти Закон, який би регулював лобістську діяльність. Це допоможе вивести з тіньового сектору коштів, які і так надаються чиновникам для вирішення певних питань та спрямування їх безпосередньо до державного бюджету, надасть можливість врегулювати різноманітні правові колізії у законодавстві, реалізувати принципи прямої демократії, коли право законодавчої ініціативи надається народу [5, с.162].

Отже, для ефективної боротьби із корупцією необхідно провести дослідження, моніторинг всіх її можливих проявів. Політична корупція має підвищену латентність, тому, має бути досліджена більш ретельно, щоб встановити відповідальність за правопорушення у цій сфері, законодавчо врегулювати всі можливі механізми реалізації державної політики для попередження та мінімізації корупційних ризиків.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>.

2. Кушнар'ов І. В. Політична корупція. Порівняльно-політологічна концептуалізація : монографія. – Режим доступу: http://idpnan.org.ua/files/kushnarov-i.v.-politichna-korupsiya-_porivnyalno-politologichna-kontseptualizatsiya_-_d_.pdf.
3. Радченко Л. М. Політичні інтереси : поняття, функції, типологія // Держава і право. – Випуск 56. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/64445/108-Radchenko.pdf?sequence=1>.
4. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції / Б. М. Головкін // Часопис Київського університету права. – 2018. – № 4. – С. 254–260.
5. Сметаніна Н. В. Безпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства / Н. В. Сметаніна // Право і суспільство. – 2017. – № 4/2. – С. 162–165.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. Н. В. Сметаніна

Новіков О. В.

канд. юрид. наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України

ДО ПИТАННЯ ПРО МІСЦЕ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Анотація. У тезах розглянуто місце антикорупційної освіти у системі заходів запобігання корупції. Антикорупційна освіта розглядається як важлива складова формування негативного ставлення до корупції.

Ключові слова: антикорупційна освіта, запобігання корупції, формування негативного ставлення до корупції, антикорупційна компетентність.

Аннотація. В тезисах рассмотрено место антикоррупционного образования в системе мер предупреждения коррупции. Антикоррупционное образование рассматривается как важная составляющая формирования негативного отношения к коррупции.

Ключевые слова: антикоррупционное образование, предупреждение коррупции, формирование негативного отношения к коррупции, антикоррупционная компетентность.

Annotation. In the abstracts, the place of anti-corruption education in the system of measures to prevent corruption is considered. Anti-corruption education is considered as an important component in the formation of a negative attitude to corruption.

Keywords: anti-corruption education, prevention of corruption, formation of negative attitude to corruption, anti-corruption competence.

Чинний на сьогодні Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» № 1699-VII від 14 жовтня 2014 р. визначив ряд заходів, спрямованих на формування негативного ставлення до корупції, серед яких, зокрема: роз'яснення найбільш важливих антикорупційних заходів, що здійснюються в державі, положень законодавства про запобігання та протидію корупції; системне запровадження проведення освітніх заходів щодо моделей поведінки у тих чи інших ситуаціях з можливими корупційними ризиками; запровадження культури повідомлення спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції про факти вчинення

корупційних правопорушень та інші.

Визначення на законодавчому рівні важливості антикорупційної освіти населення є важливим кроком у сфері запобігання та протидії корупції, адже досвід багатьох країн свідчить, що активність громадян, зацікавлених у подоланні корупції, є головною передумовою виявлення корупційних правопорушень та ефективності антикорупційних заходів [1]. Ефективна боротьба з корупцією можлива лише за наявності у громадян відповідних навичок її виявлення та стійкої громадської позиції щодо наступного повідомлення про факти корупційних чи пов'язаних із корупцією правопорушень уповноваженим підрозділам правоохоронних органів.

Під *антикорупційної освітою* слід розуміти процес та результат формування компетентності у сфері запобігання та протидії корупції, а також вміння застосування цієї компетентності на практиці. Метою антикорупційної освіти є формування антикорупційного світогляду, міцних моральних основ особистості, громадянської позиції та стійких навичок антикорупційної поведінки [2, с. 28]. В свою чергу, антикорупційний світогляд та навички антикорупційної поведінки передбачають формування у здобувачів освіти відповідної сукупності знань щодо: поняття корупції, її форм та негативних соціальних наслідків; видів корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень, а також відповідальності за їх вчинення; стандартів професійної етики осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування; основних напрямів державної антикорупційної політики; системи суб'єктів запобігання та протидії корупції; конфлікту інтересів та заходів його врегулювання, а також окремих видів обмежень та заборон пов'язаних із конфліктом інтересів тощо.

Враховуюче важливе значення антикорупційної освіти для формування негативного ставлення до корупції, вважаю, що в українських реаліях вона повинна стати невід'ємною складовою вищої освіти. В цей же час, Міністерству освіти і науки України необхідно розглянути можливість запровадження базової антикорупційної освіти в рамках середньої освіти. Зокрема, подібний досвід має Південна Корея. Так, на курсі «Етика» в середній школі учні дізнаються про поняття корупції та її причини, негативний вплив корупційних практик на різні сфери суспільного життя, а також заходи запобігання корупційним проявам. Окрім цього, учні вивчають етичні стандарти державної служби та навіть окремі філософські проблеми категорії «добродесність» [3]. Слід зазначити, що це відбувається у країні, яка за Індексом сприйняття корупції станом на 2018 р. займає 45 місце із 180 країн (57 балів із 100 можливих). Для порівняння – Україна займає лише 120 місце (32 бали) [4]. Можливо одна із причин такого стану як раз продумана та своєчасна антикорупційна освіта населення.

Список використаних джерел:

1. Роз'яснення Міністерства юстиції України «Участь громадськості у заходах щодо запобігання корупції як запорука успішної антикорупційної політики» від 26.08.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0059323-11/print>.

2. Нонік В. В. Механізми формування та реалізації антикорупційної політики в Україні : автореф. дис. ... докт. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Чорноморський нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв, 2019. 42 с.

3. Education in primary and secondary schools on anti-corruption in the Republic of Korea. URL: https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/workinggroup4/2017-August-21-23/Contributions_NV/RepublicOfKorea_EN.pdf.

4. Corruption Perceptions Index 2018. URL: <https://www.transparency.org/cpi2018/results>.

Новожилов В.С.

аспірант кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЗДІЙСНЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ (IN ABSENTIA) ЩОДО ПІДОЗРЮВАНОГО, ЯКИЙ ПЕРЕБУВАЄ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ: ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОЇ ПРАВОВОЇ ПРОЦЕДУРИ

Анотація. У тезах розглянуто питання забезпечення належної правової процедури при здійсненні спеціального досудового розслідування (in absentia) щодо підозрюваного, який перебуває на тимчасово окупованій території України. З'ясовано, що чинне правове регулювання відповідно до засади законності та завдання забезпечення застосування належної правової процедури передбачає оголошення таких осіб у міжнародний чи міждержавний розшук.

Ключові слова: спеціальне досудове розслідування, in absentia, тимчасово окуповані території України, належна правова процедура.

Ключевые слова: специальное досудебное расследование, in absentia, временно оккупированные территории Украины, надлежащая правовая процедура.

Аннотация. В тезисах рассмотрено вопрос обеспечения надлежащей правовой процедуры при осуществлении специального досудебного расследования (in absentia) касательно подозреваемого, который пребывает на временно оккупированной территории Украины. Выяснено, что действующее правовое регулирование согласно с принципом законности и задачи обеспечения надлежащей правовой процедуры предполагает объявления таких лиц в международный или межгосударственный розыск.

Keywords: special pre-trial investigation in absentia, temporarily occupied territories of Ukraine, due process of law.

Annotation. In this thesis author has examined the problem of providing due process of law enforcement in special pre-trial investigation in absentia regarding a suspect that is located on temporarily occupied territories of Ukraine. Current laws in its valid interpretation according to principle of lawfulness and objective of due process of law enforcement require to post the suspect in international or interstate wanted list.

Застосування до кожного учасника кримінального провадження належної правової процедури визначене у ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (*далі – КПК України*) як одне із завдань кримінального провадження. Сутність належної правової процедури полягає в тому, що вона становить основну гарантію недопущення свавілля влади, протиправного примусу та тиску з боку останньої на населення держави. Дія КПК України розповсюджується на всю територію України, у тому числі й на тимчасово окуповані території України, на якій актуальним є здійснення протидії організованій злочинності. Відтак, до підозрюваних та підсудних, які перебувають на тимчасово окупованій території України, також має застосовуватися виключно належна правова процедура.

Пункт 20¹ Розділу XI «Перехідні положення» КПК України визначав спрощені умови для застосування до підозрюваного, який перебуває на тимчасово окупованій території України, спеціального досудового розслідування (in absentia). Цей пункт має чітко визначений темпоральний ліміт своєї дії, який збіг о 00 год. 00 хв. 28 листопада 2018 року, оскільки 23 листопада 2018 року в газеті «Урядовий кур'єр» було опубліковано повідомлення директора Державного бюро розслідувань про початок діяльності ДБР з 27 листопада 2018 року. Тому на сьогодні посилається на вказаний пункт як на підставу для застосування до підозрюваного спеціального досудового розслідування (in absentia) є неможливо та помилково.

Водночас, ч. 3 ст. 12 Закону України № 1207-VII від 15 квітня 2014 року «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» та ст. 5 Закону України № 1632-VII від 12 серпня 2014 року «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» містять аналогічні норми³, що можна звести до наступного: ухилення від явки на виклик слідчого, прокурора чи судовий виклик слідчого судді, суду (неприбуття на виклик без поважної причини більш як два рази) підозрюваним, обвинуваченим, який перебуває на тимчасово окупованій території України / в районі проведення антитерористичної операції, та оголошення його у розшук є підставою для здійснення спеціального досудового розслідування чи спеціального судового провадження **в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України**, з особливостями, встановленими цим Законом.

При цьому абзаци другі вказаних норм визначають, що вимога про оголошення у міждержавний або міжнародний розшук не поширюється на випадки, якщо вирішується питання про застосування стосовно цих осіб спеціального кримінального провадження.

Відповідно до ч. 2 ст. 1 КПК України, і сам Кодекс, і закони № 1207-VII та № 1632-VII у відповідній частині складають кримінальне процесуальне законодавство України. Однак цими законами встановлено, що для здійснення спеціального досудового розслідування у відповідних випадках обов'язкова умова щодо оголошення підозрюваного у міжнародний чи міждержавний розшук не поширюється, хоча КПК України містить таку вимогу в ч. 2 ст. 297¹, визначаючи загальні положення спеціального досудового розслідування. Відтак, наявна пряма колізія норм права.

Оскільки ч. 3 ст. 12 Закону України № 1207-VII від 15 квітня 2014 року «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» не відповідає КПК України, то в такому випадку, на наш погляд, для додержання належної правової процедури необхідно ігнорувати відповідні спеціальні норми законів, адже видається правильним застосування положення речення другого ч. 3 ст. 9 КПК України, яке встановлює, що «при здійсненні кримінального провадження **не** може застосовуватися закон, який

³ Наведені норми було введено Законом України № 119-VIII від 15 січня 2015 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідворотності покарання осіб, які перебувають на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції».

суперечить цьому Кодексу».

Питання колізій між КПК України та поточним законодавством дотично виступало предметом дослідження та оцінки Верховного Суду України та Верховного Суду. Так, поточним законодавством передбачено, що рішення про проведення позапланових перевірок може прийматися судом у кримінальному судочинстві, водночас, КПК України не наділяє слідчого суддю відповідними повноваженнями на призначення позапланових перевірок. Питання необхідності оскарження вказаних судових рішень, не передбачених КПК України, проте передбачених поточним законодавством, вичерпно врегульовано в Постанові Верховного Суду України № 5-142кс(15)17 від 12 жовтня 2017 року у справі № 757/49263/15-к [1], Постанові Великої Палати Верховного Суду від 23 травня 2018 року у справі № 243/6674/17-к [2] та Постанові Великої Палати Верховного Суду від 23 травня 2018 року у справі № 237/1459/17 [3]. У своїй практиці Верховний Суд зазначає, що «слідчий суддя у кримінальному провадженні вирішує не лише ті питання, що винесено на його розгляд сторонами, а й **водночас** ті, які віднесено до його повноважень КПК України» (абз. 4 п. 5.2 Постанови Верховного Суду від 19 червня 2018 року у справі № 200/8922/17 [4]; абз. 4 п. 5.2 Постанови Верховного Суду від 24 липня 2018 року у справі № 753/4616/17 [5]). При цьому, згідно з ч. 5 ст. 13 Закону України № 1402-VIII від 02 червня 2016 року «Про судоустрій і статус суддів» висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.

Уважаємо, що аналізована колізія підлягає вирішенню за аналогією до наведеної практики: оскільки КПК України на сьогодні не передбачає існування виняткових підстав для здійснення спеціального досудового розслідування щодо осіб, які перебувають на тимчасово окупованій території України, а можливість ігнорування певних підстав для прийняття рішення про здійснення спеціального досудового розслідування щодо таких осіб міститься в інших законах (ч. 3 ст. 12 Закону України № 1207-VII), то такі закони не можуть бути застосовані слідчим суддею, оскільки вони суперечать КПК України.

Варто відзначити, що практика розгляду слідчими суддями клопотань про здійснення спеціального досудового розслідування щодо підозрюваних, які перебувають на тимчасово окупованих територіях України, після вичерпання дії пункту 20¹ Розділу XI «Перехідні положення» КПК України іде шляхом застосування ч. 3 ст. 12 Закону України № 1207-VII. Однак це може мати шкідливі наслідки з точки зору ефективності правоохоронної протидії злочинності. Адже при нехтуванні припису ч. 3 ст. 9 КПК України фактично не реалізується в повній мірі одне із завдань кримінального провадження – здійснювана процедура спеціального досудового розслідування, а в подальшому, імовірно, й спеціального судового провадження щодо підозрюваного/підсудного на підставі відсутності необхідних умов, визначених у КПК України (*оголошення у міждержавний чи міжнародний розшук*), не відповідає стандартам належності та відповідності праву.

При цьому наслідки такої формальної помилки (помилки у формі

кримінального провадження) можуть бути вельми значущими: слідчі (розшукові) дії, вчинені у спеціальному досудовому розслідуванні (*in absentia*), можуть визнаватися недопустимими, а результат спеціального судового провадження – вирок – з високою долею вірогідності підлягатиме перегляду з очевидним безумовним результатом. Причиною таких наслідків буде саме відхилення правозастосовців від завдань кримінального провадження, оскільки належна правова процедура вимагає сумлінного та точного виконання приписів закону, зважаючи на їх природу та ієрархічну силу. Застосування правоволімітаційної, видозміненої форми кримінального провадження має бути виправданим: як із точки зору фактів (фактично обґрунтованим), так і з точки зору права (юридично обґрунтованим). Остання складова через специфіку природи джерел кримінального процесуального законодавства України у питаннях можливості застосування щодо підозрюваного чи обвинуваченого, який перебуває на тимчасово окупованій території України, спеціального досудового розслідування (*in absentia*) чи спеціального судового провадження на сьогодні є відсутньою. На щастя, у парламенті вже зареєстровані декілька законопроектів, що врегульовують ситуацію, що склалася (*їх якість залишимо поза межами цих тез*).

Тому, на наш погляд, до приведення положень КПК України у відповідність із поточним законодавством надання дозволу на здійснення спеціального досудового розслідування (*in absentia*) щодо осіб, що перебувають на тимчасово окупованій території України, без оголошення таких у міжнародний чи міждержавний розшук є таким, яке здійснюється при нехтуванні припису ч. 3 ст. 9 КПК України та не відповідає належній правовій процедурі. А це, у свою чергу, веде до порушення сутнісних настанов кримінального провадження, що виражаються через завдання останнього.

Список використаних джерел:

1. Постанова Верховного Суду України № 5-142кц(15)17 від 12 жовтня 2017 року у справі № 757/49263/15-к // Єдиний державний реєстр судових рішень . URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/70326277> (дата звернення 05.07.2019).
2. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 23 травня 2018 року у справі № 243/6674/17-к // Єдиний державний реєстр судових рішень . URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74475959> (дата звернення 05.07.2019).
3. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 23 травня 2018 року у справі № 237/1459/17 // Єдиний державний реєстр судових рішень . URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74475877> (дата звернення 05.07.2019).
4. Постанова Верховного Суду від 19 червня 2018 року у справі № 200/8922/17 // Єдиний державний реєстр судових рішень . URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74895621> (дата звернення 05.07.2019).
5. Постанова Верховного Суду від 24 липня 2018 року у справі № 753/4616/17 // Єдиний державний реєстр судових рішень . URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75528689> (дата звернення 05.07.2019).

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. О. Г. Шило

Оболенцев В.Ф.

магістрант кафедри «Системи інформації»
НТУ «ХПІ»

Ющенко О.Г.

професор кафедри «Системи інформації»,
канд. фіз.-мат. наук, НТУ «ХПІ»

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Анотація. Розглянуто теорію та практику застосування методів штучного інтелекту у юриспруденції. Наведено дані про розроблену методикою вдосконалення технології розпізнавання обличчя на засадах ультрасучасної теорії творчих нейромереж.

Ключові слова: методи штучного інтелекту, творчі нейромережі, технологія розпізнавання обличчя.

Аннотация. Рассмотрено теорию и практику применения методов искусственного интеллекта в юриспруденции. Приведены данные о разработанной методике усовершенствования технологии распознавания лиц на основании ультрасовременной теории творческих нейросетей.

Ключевые слова: методы искусственного интеллекта, творческие нейросети, технология распознавания лиц.

Annotation. In the theses, the theory and practice of the application of artificial intelligence methods in jurisprudence are considered. The data on the developed methodology for improving face recognition technology based on the ultramodern theory of creative neural networks are presented.

Keywords: artificial intelligence methods, creative neural networks, face recognition technology.

Комп'ютерні технології дедалі більше застосовуються у юриспруденції [1; 2]. Зокрема, на методиках «штучного інтелекту» будуються такі кримінально-аналітичні системи як Domain Awareness System [3] (агрегує і аналізує інформацію про громадську безпеку зі звітів, камер спостереження, спостережень очевидців), програмні продукти Palantir Technologies [4] (опрацьовують інформацію відеоспостереження, телефонних перемовин, даних радіоперехоплень, відомості про фінансові операції, відбитків пальців і зразки ДНК, плани будівель і топографічні карти, «гарячі» новини зі ЗМІ та соцмереж, повідомлення інформаторів); акустична система спостереження та аналізу вуличного шуму ShotSpotter [3] (розпізнає постріли зі зброї і сповіщає про них у поліцію).

Передові методики штучного інтелекту є методологічною базою вітчизняної інтелектуальної системи кримінального аналізу в реальному часі, розробленої Департаментом інформаційно-аналітичної підтримки Головного управління Національної поліції України в Харківській області, що отримала назву RICAS (Real-time Intelligence Crime Analytics System) [5]. Її технологія дозволяє встановлювати неявні зв'язки у характеристиках злочинних посягань, прогнозувати криміногенну ситуацію та відображати все це в одному візуальному просторі. Вказані можливості забезпечуються використанням відомих технологій «штучного інтелекту» («data mining»; «text mining»; когнітивних карт злочинів; розпізнавання образів; штучних нейромереж; генетичних алгоритмів) об'єднання яких в одній потужній аналітичній системі значно підвищують ефективність розкриття злочинів.

У перспективі буде залишатися актуальною задача розпізнавання обличчя злочинців за їх неякісними фотографічними зображеннями, прогнозування вікових змін та приховуючого макіяжу на фотографіях. Щодо цієї проблеми авторами було проведено дослідження і запропоновано вдосконалення існуючих технологій на засадах ультрасучасної теорії творчих нейромереж [6, с. 58; 7, с. 67]. Доопрацювання здійснювалося шляхом доробки архітектури творчої нейромережі та оптимізації її налаштувань. Результатом дослідження є генеративна модель, що являє собою породжувальну змагальну нейромережу.

Список використаної літератури:

1. Оболенцев В.Ф. Базові засади системного аналізу системи держави України / В.Ф. Оболенцев. – Харків: Юрайт, 2018. – 96 с.
2. Сергієнко І. Держава повинна зупинити відтік ІТ-шників // Урядовий кур'єр. – 2016. – № 176.
3. NYPD: ел. ресурс [https://www1.nyc.gov/site/nypd/about/about-nypd/equipment-tech/technology.page]
4. Manager Data Like Code: ел. ресурс [https://www.palantir.com/]
5. Узлов Д.Ю., Струков В.М., Оболенцев В.Ф. Прикладний кримінальний аналіз на базі інформаційно-аналітичної системи «RICAS»: Методичні рекомендації щодо аналітичної діяльності та кримінального аналізу на базі інформаційно-аналітичної системи «RICAS» / Узлов Д.Ю., Струков В.М., Власов О.В., Дегтярьова І.В., Григорович О.Б., Боровик Р.В., Походзіло Л.В., Попова Д.В., Оболенцев В.Ф. - Харків: Юрайт, 2018. – 92 с.
6. D.D. Mykhailova, Yushchenko A.G. A creative generative neural network for fine art synthesis from recognized images / Conference: MicroCAD-2018, Kharkiv, Ukraine. Volume: Section 1. – 120 p.
7. Лактионова Е.А., Ющенко А.Г. Творческая нейросетевая машина синтеза художественных изображений хризантем / Матеріали студентської конференції «Інформаційні технології та інтелектуальна власність» (Харьков, НТУ "ХПИ", 30 октября 2014 г.) – Харьков: НТУ "ХПИ", 2014. – 125 с.

Орлов Р.А.

студент І курсу магістратури І групи
Інституту підготовки юридичних кадрів
для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В АСПЕКТІ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Анотація: у тезах розглянуто питання, щодо доцільності реформування, а саме ліквідації функції боротьби з організованою злочинністю в системі Служби безпеки України

Ключові слова: Служба безпеки України, реформування, організована злочинність.

На даному етапі розвитку нашої країни нагальним є питання, щодо реформування та приведення до європейських стандартів Служби безпеки України.

Наразі, існує декілька концепцій реформування та подальшого розвитку Служби безпеки України в аспекті боротьби з організованою злочинністю. Так, в Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України затвердженій Указом Президента України від 14 березня 2016 року одним із завдань Служби безпеки України є викриття і протидія транснаціональним та міжрегіональним організованим злочинним угрупованням, боротьби з проявами організованої злочинності у різних сферах. Відповідно до цієї Концепції після реформування

повноваження в сфері боротьби з організованою злочинністю повинні залишитись в незмінному стані.

У той же час існує Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII в якому зазначені наступні функції Служби безпеки України:

- 1) протидія розвідувально-підривній діяльності проти України;
- 2) боротьба з тероризмом;
- 3) контррозвідувальний захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, кібербезпеки, економічної та інформаційної безпеки держави, об'єктів критичної інфраструктури;
- 4) охорона державної таємниці.

Як ми бачимо в даному Законі повністю відсутня така функція, як боротьба с організованою злочинністю. Дана колізія між Концепцією та цим Законом створює постійні дискусії, щодо даної функції та насамперед підрозділом на який покладено забезпечення цієї функції, підрозділ боротьби з корупцією та організованою злочинністю (далі – БКОЗ СБУ).

Так, міжнародні організації та експерти висловлюють свою позицію, щодо того щоб прибрати «невластиви» функції та ліквідувати підрозділи БКОЗ СБУ.

З однієї сторони це пов'язано з тим, що в Європейських державах спецслужба виступає більше, як координаційний та інформаційний орган ніж, як правоохоронний. З іншої сторони, можливо, це пов'язано з розвитком суспільства та необхідністю модернізувати саме так службу.

Як на мене, ліквідація функції боротьби з організованою злочинністю та підрозділу БКОЗ може погано відобразитись на криміногенній ситуації в країні, адже в Службі безпеки України досить розвинута агентурна сітка, яка може розпастиись у разі, якщо професійні кадри будуть розформовані.

Ще однією загрозою ліквідування функції боротьби з організованою злочинністю може стати те, що в Україні не буде існувати правоохоронного органу який наділений такими повноваженнями, адже на даний час, відповідно до ч.2 ст. 5 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», єдиним правоохоронним органом з такою функцією є Служба безпеки України.

Отже, я вважаю, що недоцільно під час реформування забирати таку важливу функцію, як боротьба з організованою злочинністю, в Служби безпеки України.

Список використаної літератури:

1. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України: Затверджено Указом Президента України від 14 березня 2016 року № 92/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016>
2. «Про національну безпеку України» Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2469-19>
3. «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» Закон України від 05.01.2017 № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Осадча А.С.

канд. юрид. наук доцент кафедри
кримінального права № 2
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК СУБ'ЄКТІВ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Анотація. У тезах досліджується ознаки таких спеціальних суб'єктів корупційних правопорушень як службові особи юридичної особи приватного та публічного права і осіб, уповноважених на виконання функцій держави. З'ясовуються ознаки цих суб'єктів і доцільність нормативного визначення їх у Кримінальному Кодексі України.

Ключові слова: суб'єкт корупційного правопорушення, службова особа, особи, уповноважені на виконання функцій держави, спеціальний суб'єкт злочину.

Ключевые слова: субъект коррупционного правонарушения, служебное лицо, лица, уполномоченные на исполнения функций государства, специальный субъект преступления.

Анотація. В тезисах исследуется признаки таких специальных субъектов коррупционных правонарушений как служебные лица юридического лица частного и публичного права и лиц, уполномоченных на исполнения функций государства. Анализируются признаки этих субъектов преступления и целесообразность нормативного определения их в Уголовном Кодексе Украины.

Keywords: the subject of a corruption offense, office-holder, persons authorized to perform the functions of the state special subject of crime.

Annotation. The theses examines the features of such special subjects of corruption offenses as officials of a legal entity of private and public law and persons authorized to perform the functions of the state. The signs of these subjects and the expediency of normative definition of them in the Criminal Code of Ukraine are clarified.

У Розділі XVII «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» Особливої частини Кримінального Кодексу України (далі – КК України) встановлюється відповідальність за службові злочини залежно від того, в якій сфері службової діяльності вони вчиняються і хто є їхнім суб'єктом: службові особи юридичних осіб приватного права чи службові особи юридичних осіб публічного права.

Визначення службової особи юридичної особи приватного права в розділі XVII КК України не наводиться, не зроблено в ньому і посилань на частини 3,4 ст. 18 КК України, аналіз змісту яких повинен дати відповідь на питання про те, яка саме категорія суб'єктів належить до службових осіб юридичних осіб приватного права [1;58].

Разом із тим щодо визначення поняття службових осіб юридичних осіб публічного права обрано зовсім інший підхід. Таке визначення наводиться у примітці 1 до ст. 364 КК України. При цьому сам термін «службова особа юридичних осіб публічного права» законодавець не використовує, хоча у законі України «Про запобігання корупції» він має місце (підпункт «а» п. 2 ч. 1 ст. 4)[2].

У чинному законодавстві можна виділити змістовні ознаки службових осіб юридичної особи публічного права. По-перше, ці особи одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету; по-друге, вони є службовими особами, тобто займають в юридичних особах публічного права посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських

функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням (зазначеним спеціальним повноваженням їх може наділити повноважний орган державної влади, орган місцевого самоврядування, центральний орган державного управління зі спеціальним статусом, повноважний орган чи повноважна службова особа підприємства, установи, організації, суд або закон)[2;71].

Вважаю, що невизначеність у КК України поняття службової особи юридичної особи приватного права є певною законодавчою прогалиною, яка потребує усунення, тим більше. Що між цими спеціальними суб'єктами та іншими видами службових осіб є суттєві відмінності. Отже, ототожнювати їх не можна.

Згідно з п. 1 примітки до ст. 364 КК України до службових осіб органів державної влади апарату управління органів місцевого самоврядування, держаних та комунальних підприємств, установ та організацій належать особи, які постійно або тимчасово чи за спеціальними повноваженнями: а) здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування; б) обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих функцій; в) обіймають в тих же організаціях посади, пов'язані з виконанням адміністративно-господарських функцій.

Новим видом спеціального суб'єкта у розділі XVII Особливої частини КК України є «особа, уповноважена на виконання функцій держави», про який зазначено тільки у ст. 368² КК України. У примітці до цієї статті вказується, що коло осіб, уповноважених на виконання функцій держави, визначено в п. 1 ч.1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції». Однак звернення до цих нормативних приписів свідчить, що у п.1 ч. 1 ст. 3 цього Закону наводиться перелік осіб, які уповноважені на виконання функцій не тільки держави, а й органів місцевого самоврядування, а в п. 2 фігурують особи, «які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування». Тому загальне посилання у примітці до ст. 368² КК України на ст. 3 вищевказаного Закону залишає відкритим питання: чи належать до осіб, уповноважених на виконання функцій держави, всі категорії осіб, зазначених у цих пунктах, або ж необхідно виокремити серед них лише тих, хто уповноважений на виконання саме державних функцій. Знову доводиться удаватися до тлумачення закону, яке може бути різним. Для усунення неоднозначного розуміння приписів закону варто зазначити у КК України ознаки цих спеціальних суб'єктів і сформулювати відповідні поняття.

Список використаних джерел:

1. Осадча А.С. До питання визначення ознак службових осіб юридичних осіб публічного і приватного права та осіб, які уповноважені на виконання функцій держави // Правові механізми протидії корупційним правопорушенням : матеріали наук.-практ. Семинару, 20 квітня 2012 р. / НАПрН України, НДІ вивч. проб.злочинності ім. акад. В.В. Станіса; Х.: Право, 2013. С.58-60.

2. Про запобігання корупції: Верховна Рада України, закон від 14.10.2014, № 1700-VII / [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1700-18> .

3. Хавронюк М.І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції». – К.: Атіка, 2011- С. 71.

Остафійчук Н.Ю.

курсант 4 курсу 411 групи

Навчально-наукового інституту №1

Національної академії внутрішніх справ

ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Ключові слова: корупція, розв'язання проблеми корупції, проблеми боротьби з корупцією.

Анотація: У тезах розглянуто проблемні питання запобігання корупції в Україні та шляхи до її вирішення.

Ключевые слова: коррупция, решения проблемы коррупции, проблемы борьбы с коррупцией.

Аннотация: В тезисах рассмотрены проблемные вопросы предотвращения коррупции в Украине и пути к ее решению.

Summary: Theses discuss the problematic issues of preventing corruption in Ukraine and ways to resolve it.

Keywords: corruption, solving corruption problem, anti-corruption problems.

Корупція є однією із найнебезпечніших загроз правам людини, демократії, правопорядку, чесності та соціальній справедливості, вона перешкоджає економічному розвитку та загрожує належному і справедливому функціонуванню як держави та суспільства в цілому, так і підприємствам, установам, організаціям. Тому розв'язання проблеми корупції є одним із пріоритетних напрямків розвитку держави.

Розв'язання проблеми корупції є одним із пріоритетів для українського суспільства на сьогоднішньому етапі розвитку держави.

За даними досліджень, саме корупція є однією з причин, що призвела до масових протестів в Україні наприкінці 2013 року - на початку 2014 року. Згідно з результатами дослідження "Барометра Світової Корупції" (Global Corruption Barometer), проведеного міжнародною організацією Transparency International у 2013 році, 36 відсотків українців були готові вийти на вулицю, протестуючи проти корупції. За результатами проведеного Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) наприкінці 2013 року дослідження громадської думки, корупція вже входила до переліку найбільших проблем населення і викликала особливе занепокоєння у 47 відсотків громадян. За даними досліджень Індексу сприйняття корупції, що проводяться Transparency International, українці вважають свою державу однією з найбільш корумпованих у світі: у 2012 і 2013 роках держава займала 144 місце із 176 країн, в яких проводилися дослідження [1].

Не дивлячись на ряд позитивних законодавчих та організаційних новел щодо запобігання корупції в Україні деякі питання залишаються на сьогодні не вирішеними. Так наразі:

1) стара Антикорупційна стратегія частково вичерпала себе, та й загалом застаріла, нова Антикорупційна стратегія не ухвалена, а розроблений проект відверто недосконалий;

2) між основними суб'єктами антикорупційної діяльності (НАЗК, НАБУ, САП) час від часу відбуваються чи то бійки, чи то війни, у які втягнуті і суди, і громадськість;

3) контроль електронних декларацій здійснюється, як і раніше, у ручному режимі;

4) частина суб'єктів декларування вимагають для себе і лобіюють через суб'єктів законодавчої ініціативи можливості уникнути електронного декларування;

5) у місцевих судах розгляд справ про корупційні злочини тягнеться роками;

6) журналісти викривають усе нові й нові корупційні оборудки високопосадовців, а ті все частіше залишаються непокараними..." [2]

Спостерігаючи за зарубіжними країнами ми можемо визначити, що у них ефективність діяльності органів по боротьбі з корупцією більш ефективніша. Ми також прагнемо зрівнятися з європейськими стандартами та вже покращуємо становище у державі. В Україні було розроблено та прийнято ряд законопроектів, одним із яких є Антикорупційна стратегія 2019-2023рр.

Кінцевою метою всіх запланованих Антикорупційною стратегією заходів є забезпечення максимальної доброчесності усіх осіб, уповноважених на виконання функцій держави і місцевого самоврядування, прозорості діяльності державних інституцій, виявлення і нейтралізація існуючих нині в різних сферах корупціогенних ризиків, які становлять загрозу правам людини і функціонуванню держави, досягнення абсолютного неприйняття корупції суспільством – і врешті-решт відчутне зниження до 2023 року негативного впливу корупції в усіх відповідних сферах як фактору побудови в Україні демократичної, соціальної, правової держави [3].

Список використаних джерел:

1. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>

2. Проблеми боротьби з корупцією: що потребує посиленої уваги сьогодні – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pravo.org.ua/ua/news/20873342-problemi-borotbi-z-korupsiyeu-scho-potrebuie-posilenoyi-uvagi-sogodni>

3. Нова антикорупційна стратегія для України: якою вона має бути? Погляд експертів – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pravo.org.ua/ua/news/20873832-nova-antikoruptionsyna-strategiya-dlya-ukrayini-yakoyu-vona-mae-butii-poglyad-ekspertiv>

Науковий керівник - канд. юрид. наук Т.В. Миролюк

Панченко К. Д.

студентка 1 курсу 2 групи

Інституту підготовки юридичних кадрів

для Служби безпеки України

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. У тезах розглянуто особливості діяльності та визначено мету Служби безпеки України щодо напрямів державної політики та організаційно-правових основ боротьби з організованою злочинністю. З'ясовано та окреслено завдання її структурних органів по боротьбі з організованою злочинністю та протидії корупції у сфері управління та економіки.

Ключові слова: Служба безпеки України, організована злочинність, протидія корупції, корупційна діяльність, злочинні угруповання, державна політика.

Анотація. В тезисах рассмотрены особенности деятельности и определены цели Службы безопасности Украины относительно направлений государственной политики и организационно-правовых основ борьбы с организованной преступностью. Выяснено и намечены задачи ее структурных органов по борьбе с организованной преступностью и противодействия коррупции в сфере управления и экономики.

Ключевые слова: Служба безопасности Украины, организованная преступность, противодействие коррупции, коррупционная деятельность, преступные группировки, государственная политика.

Annotation. The thesis deals with the peculiarities of the activity and defines the goal of the Security Service of Ukraine regarding the directions of state policy and the organizational and legal foundations of the fight against organized crime. The objectives of its structural bodies for combating organized crime and combating corruption in the field of governance and the economy have been identified and outlined.

Keywords: Security Service of Ukraine, organized crime, counteracting corruption, corruption, criminal groups, state policy.

Згідно Закону України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 року № 2229-ХІІ (надалі спеціальний закон) Служба безпеки України є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує безпеку держави.

Окрім завдань щодо захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, конституційного ладу, збереження державної таємниці, забезпечення громадянам безпечного життя, Служба безпеки України має на меті виявити, попередити та розкрити злочини, спрямовані проти миру та людства, терористичні операції, корупційні схеми, припинити організовану злочинну діяльність та усунення інших злочинів, що загрожують інтересам України.

Враховуючи бажання України приєднатися до європейської спільноти і на виконання обов'язків, покладених у зв'язку з цим, активно проводиться реформування у всіх галузях. Відбувається інтеграція та гармонізація українського законодавства відповідно до вимог міжнародних норм та стандартів, реформуються органи державної влади, тобто, відбувається адміністративна реформа. Тому особливу увагу приділяють правоохоронним органам по боротьбі з організованою злочинністю та структурі органів, уповноважених на протидію корупції, що є складовою організованої злочинної діяльності у сфері управління та економіки.

Задля виконання завдань, передбачених спеціальним законом, є постійно діючий орган – Головне управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби Безпеки України (ГУБКОЗ СБ, Главк «К» СБУ), що є складовою Служби безпеки України. Департамент "К" утворений 9 січня 1992 року (чинний з 13 січня 1992 року), оперативна робота якого спрямована саме на попередження та розкриття злочинів, пов'язаних з корупційною діяльністю посадових осіб, виявленням і припиненням злочинних угруповань тощо, реалізуючи таким чином державну політику щодо боротьби з корупцією та організованою злочинністю.

Значимо, що головні напрями державної політики та організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю визначені в Законі України

«Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року. У статті 1 наведеного нормативно-правового акту визначено організовану злочинність як сукупність злочинів, що вчиняються у зв'язку зі створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань. Отже, норми згаданого закону повністю відображають завдання, зазначені в спеціальному законі щодо здійснення боротьби з організованою злочинністю та протидії корупційній діяльності.

Таким чином, перед Головним управлінням по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю стоять завдання щодо:

реалізації оперативно-розшукових заходів задля викриття та розробки корумпованих осіб, що займають державні посади;

здійснення оперативно-розшукової роботи по виявленню та припиненню діяльності організованих злочинних угруповань в економічній та фінансовій державній системі, наприклад, легалізація грошей, які були здобуті злочинним шляхом, валютні незаконні операції в інтересах комерційних структур;

припинення діяльності міжрегіональних організованих злочинних угруповань, основним засобом відтворення злочину яких є насильство. Під час розробки, локалізації, припинення та попередження таких протиправних дій Служба Безпеки України співпрацює з іншими суб'єктами протидії з організованою злочинністю в Україні задля отримання максимально позитивного результату спільних дій;

організації та координації заходів щодо припинення організованої злочинної діяльності наркоугруповань та контрабандної діяльності.

Отже, можна зробити висновок, що діяльність Служби безпеки України, а саме Головного управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, сприяє забезпеченню гарантій безпеки держави, приватної і державної власності, забезпечення миру і захисту кордонів, чесного та неупередженого правосуддя шляхом забезпечення впровадження ефективних механізмів, що спрямовані не тільки на викриття та припинення, а і попередження організованої злочинної діяльності та корупційних схем у сфері управління та економіки.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. С. Ю. Лукашевич

Парамонова В. В.

студентка 1 курсу магістратури 3 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА ЖЕРТВ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Згідно зі ст. 3 Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності

виділяється такі основні положення, які характеризують торгівлю дітьми: вербування, перевезення, передача, приховування або отримання дитини з метою експлуатації вважаються «торгівлею людьми» навіть у тому разі, якщо вони не пов'язані із застосуванням будь-якого із заходів впливу, зазначених у підпункті цієї статті; «дитина» означає будь-яку особу, що не досягла 18-літнього віку [1].

Тобто торгівля дітьми виокремлюється як вид торгівлі людьми у міжнародно-правових стандартах. Торгівля дітьми – злочин, пов'язаний з купівлею-продажем осіб до 18 років, вчинення дій, пов'язаних із вербуванням, перевезенням, передачею, приховуванням або отриманням шляхом загрози силою, або її застосуванням, або іншими формами примусу, експлуатації з метою отримання корисної вигоди, або іншої матеріальної зацікавленості [2, с. 17–21]. Це різновид корисливої діяльності, у тому числі, організований транснаціональний злочинний бізнес, тісно пов'язаний з такими явищами як проституція, наркоманія, порноіндустрія, корупція, відмивання доходів тощо.

Віктимність як особистісна ознака, яка визначає здатність особи стати жертвою злочинного посягання, щодо дітей виявляє себе на індивідуальному (щодо конкретного потерпілого) та груповому (щодо всіх уразливих дітей) рівнях. Щодо доцільності виокремлення наступних груп потерпілих: 1) особи, які випадково стають жертвою даного злочину; 2) особи, які виявляють дещо провокуючу поведінку; 3) особи, які за їх добровільною згодою залучаються до кримінального бізнесу. До осіб першої категорії відносяться особи, які були заздалегідь «замовлені» покупцем, тривалий час вистежувались, були викрадені, таємно перевезені і передані за винагороду, а також особи, які були шляхом обману завербовані близькими знайомим або родичами. До таких відносяться й діти, у тому числі й ті, які були усиновлені або викрадені злочинцями з метою їх експлуатації [3, с. 1066].

До економічних чинників слід віднести ті, які не прямо, а опосередковано, через найближче оточення впливають на дітей (економічна нестабільність у державі; наявність тіньової економіки; деформація у сфері розподілу благ; порушення принципів соціальної справедливості; соціальна нерівність у країні; високий рівень безробіття; обмеженість можливостей працевлаштування; низький рівень матеріальних доходів та життя більшої частини населення, насамперед молоді; несприятливі побутові умови).

У свою чергу, соціальні слід вважати факторами віктимізації «прямої дії». До них відносяться, зокрема, наявність насильства в сім'ї, жорстоке поводження та занедбаність, часто з боку батьків, членів родини або оточення; девіантна поведінка батьків – вживання алкоголю, наркотичних речовин та залежність від них, кримінальна діяльність. Жорстоке поводження з дітьми і зневага до їх інтересів можуть мати різні види і форми. Однак їх наслідками завжди є серйозна шкода для здоров'я, розвитку і соціалізації дитини, нерідко також загроза її життю чи навіть є причиною смерті.

У деяких родинах як дисциплінарну міру використовують різні види фізичного покарання – від потиличників і ляпанців до пороття ремнем. Необхідно усвідомлювати, що фізичне насильство – це фізичний напад, воно майже завжди супроводжується словесними образами і психічною травмою.

Сексуальне насильство – використання дитини (хлопчика чи дівчинки) дорослою людиною чи іншою дитиною для задоволення сексуальних потреб або отримання вигоди [4, с. 52–53].

Психічне (емоційне) насильство – постійна чи періодична словесна образа дитини, погрози з боку батьків, опікунів, учителів, вихователів, приниження її людського достоїнства, обвинувачення її в тому, у чому вона не винна, демонстрація нелюбові, ворожості до дитини. До цього виду насильства належать також постійна неправда, обман дитини (у результаті чого вона втрачає довіру до дорослого), а також ситуації, коли вимоги до дитини не відповідають її віковим можливостям [4, с. 52–53].

Соціальні наслідки жорстокого поводження з дітьми є елементами механізму первинної віктимізації дітей. Саме через цю первинну віктимізацію діти й отримують статус потенційної жертви торгівлі людьми, при цьому загрози стати потерпілими безпосередньо пов'язані саме із сімейним колом, тобто походять з найближчого соціального оточення дитини.

Відповідно до законодавства України виявлення (ідентифікування) особи, яка постраждала від злочину торгівлі людьми, здійснює будь-який із суб'єктів взаємодії, до якого така особа звернеться за допомогою, або якому стане відоме про неї, зокрема. Досить часто такими суб'єктами є правоохоронні органи. У разі, коли йдеться про транскордонну торгівлі людьми, першими, хто спілкується з потенційними жертвами та, відповідно, має виявляти, ідентифікувати дитину як жертву торгівлі людьми є прикордонники.

Правоохоронні органи, які безпосередньо спілкуються з постраждалою дитиною, мають викликати в неї відчуття захищеності, довіри та розрахунку на допомогу. Це, у свою чергу, вимагає від правоохоронців знання особливостей віктимізації дітей та специфіки проявлення у них психологічних рис жертви такого злочину як торгівля людьми.

Список використаних джерел :

1. Протокол про запобігання і припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності, прийнятий резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї ООН від 15.11.2000. URL: <http://www.un.org/russian>
2. Програма підвищення кваліфікації службовців і спеціалістів місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, установ та організацій, що задіяні у механізмі перенаправлення постраждалих від торгівлі людьми: навч.-метод. посіб. / І.Г. Дюміна, В.М. Касьяненко, О.В. Татаренкова. Донецьк. 98 с
3. Фролова І.В. Про віктимність потерпілих у механізмі торгівлі людьми та її врахування на досудовому слідстві. Форум права. 2011. № 1. С. 1065–1067. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2011-1/11fivndc.pdf>
4. Протидія торгівлі людьми в Україні: навч.-метод. посіб. / Е. Мручковська, Н. Пахом'юк, О. Кочерга; за ред. К. Левківського та ін. Київ: ВАПЕ, 2017. 88 с.
5. Торговля людьми в Україні. Оцінка заходів, спрямованих на протидію / ЮНІСЕФ, ОБСЄ, АМР США, Британська Рада. Київ. 2004. 247 с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. М.В. Романов

Повзик Є. В.

канд. юрид.наук, асистент кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ УЧАСТІ ПОТЕРПІЛОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ПІДСТАВІ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ

Анотація: В роботі проаналізовані питання особливостей участі потерпілого у кримінальному провадженні при укладенні угоди про визнання винуватості між підозрюваним, обвинуваченим та прокурором, розглянуто питання гарантій захисту інтересів потерпілого.

Ключові слова: угода, угода про визнання винуватості, потерпілий, зміст угоди.

Анотація: В работе проанализированы вопросы особенностей участия потерпевшего в уголовном производстве при заключении соглашения о признании виновности между подозреваемым, обвиняемым и прокурором, рассмотрены вопросы гарантий защиты интересов потерпевшего.

Ключевые слова: соглашение, соглашение о признании виновности, потерпевший, содержание соглашения.

Keywords: agreement, plea agreement, victim, content of agreement.

Annotation: The paper analyzes the features of the participation of the victim in criminal proceedings when concluding an agreement on the recognition of guilt between the suspect, the accused and the prosecutor, considers issues of guarantees of protection of the interests of the victim.

Застосування угод у кримінальному процесі України має в цілому позитивну динаміку та схвальну оцінку як з боку правозастосовників, так і вчених. Але, варто зазначити, що механізм застосування інституту угод в повній мірі ще не відпрацьовано судовою практикою та в достатньому обсязі не досліджено науковою доктриною, а також беручи до уваги постійне вдосконалення кримінального процесуального законодавства, актуальним уявляється дослідження підстав та процесуального порядку укладення угоди про визнання винуватості.

Так, в главі 35 КПК передбачено можливість укладення угоди про визнання винуватості між підозрюваним, обвинуваченим та прокурором щодо кримінальних проступків та злочинів. До такого виду угод кримінальним процесуальним законодавством висувається ряд умов, однією з яких є характер завданої шкоди, а саме, завдана кримінальним проступком, злочином шкода лише державним чи суспільним інтересам(ч. 4 ст. 469 КПК). Тлумачення цього нормативного положення дає підстави стверджувати, що укладення угоди про визнання винуватості не можливе в разі завдання злочином шкоди приватним інтересам. Однак, ЗУ «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення механізмів забезпечення завдань кримінального провадження» від 16.03.2017 р. № 1950-VIII було суттєво розширено коло кримінальних проваджень, в яких може бути укладено угоду про визнання винуватості. А саме, відповідно до ч. 4 ст. 469 КПК України зазначену угоду може бути укладено у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією або терористичною групою за умови викриття підозрюваним, який не є організатором такої групи або організації, злочинних дій

інших учасників групи чи інших, вчинених групою або організацією злочинів, якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами. Крім цього, укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні щодо кримінальних правопорушень, внаслідок яких шкода завдана державним чи суспільним інтересам або правам та інтересам окремих осіб, у яких беруть участь потерпілий або потерпілі, не допускається, крім випадків надання всіма потерпілими письмової згоди прокурору на укладення ними угоди. Отже, внесені зміни до абз. 5 ч. 4 ст. 469 щодо характеру завданої шкоди (не лише державним чи суспільним інтересам, а й приватним) не узгоджується з іншими нормативними положеннями цього абзацу.

В результаті вище вказаних змін до КПК, позиція потерпілого набула суттєвого значення для можливості застосування інституту угоди про визнання винуватості, що є додатковою гарантією захисту його прав та інтересів у кримінальному провадженні. Однак, в КПК нормативно не врегульовано процесуальний порядок отримання такої згоди та яким процесуальним документом така згода повинна бути зафіксована. Крім цього, згода на укладення угоди про визнання винуватості не передбачає обов'язкового відшкодування шкоди. Це, у свою чергу, може негативно вплинути на інтереси потерпілого, оскільки останній не є стороною угоди про визнання винуватості та не бере участі у такому кримінальному провадженні, що позбавляє його можливості захищати свої інтереси після укладення угоди про визнання винуватості. У зв'язку з цим, на нашу думку, доречно нормативно закріпити таку обов'язкову умову угоди про визнання винуватості, як відшкодування шкоди потерпілому, про що прямо зазначити в змісті угоди.

Подолья В. В.

курсант 4 курсу факультету
правоохоронної діяльності
Національної академії Державної
прикордонної служби України
імені Б. Хмельницького

**ЩОДО ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ ЗЛОВЖИВАННЯ ВЛАДОЮ АБО
СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ ТА ПЕРЕВИЩЕННЯ
ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРАЦІВНИКОМ
ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ**

Анотація. У тезах розглянуто проблеми розмежування зловживання владою або службовим становищем та перевищення влади або службових повноважень. Окреслені шляхи розв'язання окремих проблем кваліфікації злочинів, пов'язаних з використанням особою службових повноважень.

Ключові слова: зловживання владою, зловживання службовим становищем, перевищення влади, перевищення службових повноважень, службова особа, працівник правоохоронного органу, неправомірна вигода.

Аннотація. В тезисах рассмотрено проблемы разграничения злоупотребления властью или служебным положением и превышения власти или служебных полномочий. Очерчены пути разрешения отдельных проблем квалификации преступлений, связанных с использованием

лицом служебних повноважень.

Ключевые слова: злоупотреба властью, злоупотребление служебным положением, превышение власти, превышение служебных полномочий, служебное лицо, сотрудник правоохранительного органа, неправомерная выгода.

Summary: In these deals with the problems of demarcation of abuse of power or office and the excess of power or office. The ways of solving particular problems of qualification of crimes related to the use of official powers are explained.

Keywords: misfeasance, abuse of office, excess of power, abuse of power, official, a law enforcement officer, wrongful gain.

Кваліфікація злочинів у сфері службової діяльності, більшість з яких носить корупційний характер, повинна ґрунтуватись на чіткому встановленні об'єктивних та суб'єктивних ознак окремих складів злочинів та на правильному застосуванні визначених нормативно та вироблених наукою кримінального права правил їх кваліфікації. В правозастосовній діяльності певні труднощі виникають при розмежуванні складів суміжних злочинів у сфері службової діяльності. До таких відносимо, зокрема, такі злочини як зловживання владою або службовим становищем, вчинене службовою особою (ст. 364 КК), та перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК).

Розглянемо їх спільні та відмінні ознаки шляхом порівняння складів даних злочинів. Відмінності в основному та додатковому безпосередньому об'єктах [1, с. 476; 2, с. 845, 856] пов'язані із сферами діяльності суб'єктів даних злочинів, а також формами, в яких можуть проявлятися діяння. Окрім того, кваліфікований склад перевищення влади або службових повноважень пов'язаний із застосуванням насильства або ж погрозою його застосування, тому обов'язковою ознакою за ч. 2 ст. 365 КК є потерпілий.

Обидва склади аналізованих злочинів є матеріальними, вони суттєво різняться як діяннями, проте спільні за наслідками. Зокрема, діяння за ч. 1 ст. 365 КК полягає у вчиненні працівником правоохоронного органу дій, які явно виходять за межі наданих йому прав чи повноважень. Зловживання владою або службовим становищем пов'язане з використанням службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби, при його вчиненні службова особа діє в межах своєї компетенції [3, с. 204]. Окрім того, зловживання владою або службовим становищем не може супроводжуватися насильством або погрозою застосування насильства, застосуванням зброї чи спеціальних засобів або болісними і такими що ображають особисту гідність потерпілого діями (п. 7–9 Постанови Пленуму Верховного суду України № 5 від 26.12.2003 р. «Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень»), усе це характерно для кваліфікованого складу перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Наслідки у визначених складах сформульовані законодавцем майже однаково – це заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб (за ст. 365 не йде мова про свободи громадян), вони мають виключно матеріальний вимір, що зазначено в примітці до ст. 364 КК.

Суб'єктом зловживання владою або службовим становищем може бути лише

службова особа. Водночас, у злочині, передбаченому ст. 365 КК, суб'єктом є виключно працівник правоохоронного органу, хоча ставлення науковців до такого звуження ознак суб'єкта здебільшого негативне [3]. Зазначені злочини характеризуються наявністю умисної або змішаної форми вини. Окрім того, при зловживанні виділяємо спеціальну мету – одержання суб'єктом будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи.

Встановлення спільних та відмінних ознак даних складів злочинів є основою їх розмежування, проте на практиці досить важко визначити межі повноважень працівника правоохоронного органу, який водночас є службовою особою та встановити, мало місце перевищення, чи все ж таки зловживання. Є певні труднощі і з приводу їх співвідношення з іншими складами злочинів. Це потребує подальших наукових розробок питань кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 608 с.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 1064 с.

3. Хашев В.Г. Проблемні питання розмежування зловживання владою або службовим становищем та перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. *Науковий вісник Дніпропетровського університету внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 202–209.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Ю. Степанова

Прісіч Ю. С.

студентка 2 курсу магістратури
2 групи господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ КОМПЛАЄНС У ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПРИВАТНОГО ПРАВА: ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Анотація. У тезах розглянуто питання поширення комплаєнс культури серед приватного сектору. Визначено переваги імплементації антикорупційного комплаєнсу в діяльність юридичних осіб приватного права.

Ключові слова: корупція, антикорупційний комплаєнс, юридичні особи приватного права, бізнес, міжнародна співпраця, державні органи.

Корупція на теренах нашої держави є глобальним явищем, яке гальмує становлення сучасної України як рівного члена міжнародної спільноти. Зокрема, це явище стосується і юридичних осіб приватного права. Будуючи свій бізнес на використанні незаконних та корупційних схем власники власноруч ставлять під загрозу діяльність своїх компаній, адже бізнес при цьому стає хитким, проблематичним і непривабливим для іноземних партнерів та інвесторів.

Наразі в українському антикорупційному законодавстві простежуються зміни, пов'язані з поширенням комплаєнс культури серед приватного сектору. Проте, залишається невирішеним певне коло питань, яке створює прогалини в правовому становленні антикорупційного комплаєнсу у діяльності юридичних осіб приватного права. Існуючий стан речей, нажаль, дозволяє багатьом компаніям або зовсім не створювати комплаєнс програми, або використовувати так званий «one size fits all» підхід, при цьому не здійснюючи реальної превенції корупційних ризиків.

Які зміни необхідно здійснити для встановлення антикорупційного комплаєнсу чітким орієнтиром ведення бізнесу незалежно від географії та обставин, а також створення потужної тенденції введення комплаєнс-функцій у приватний сектор? Перш за все, необхідно продемонструвати переваги прозорого, законного бізнесу над тимчасовими сірими механізмами, використовуючи досвід країн Центрально-східної Європи.

Значною перевагою імплементації антикорупційного комплаєнсу в діяльність юридичних осіб приватного права є розвиток та поширення співпраці з іноземними партнерами та контрагентами. Необхідно розуміти, жодна міжнародна компанія не створюватиме загрозу для своєї діяльності та ділової репутації співпрацю з неперевіреним або ризиковим партнером. Тому для вітчизняного приватного сектору необхідно мінімізувати ризики корупційних правопорушень у своїй діяльності та запроваджувати служби комплаєнсу ще до початку співпраці з іноземними партнерами чи виходу на міжнародний ринок. Це допоможе створити комфортні умови для ведення бізнесу обох сторін, встановити лояльність та довіру між партнерами, скоротити витрати на перестраховування ризиків.

Нажаль, для приватного бізнесу в реаліях сьогодення, існує загроза стати жертвою непрофесійної і незаконної поведінки державних органів та їх посадових осіб. Тому іншою вагомою перевагою впровадження антикорупційного комплаєнсу в діяльність юридичних осіб приватного права є стійкість до тиску з боку державних контролюючих органів.

Доступ до глобальних ринків та дешевого західного капіталу також є значною перевагою імплементації антикорупційного комплаєнсу в діяльність юридичних осіб приватного права. Відповідність українського бізнесу універсальним наднаціональним антикорупційним практикам, регулярний зовнішній аудит відкриває кордони для залучення як приватних, так і інституційних інвесторів.

Впровадження заходів щодо обмеження корупціогенних ризиків, які неодмінно виникатимуть в діяльності юридичних осіб приватного права, створює ефективну систему внутрішнього управління бізнесом, а також успішну модель ведення бізнесу на світовому ринку.

Антикорупційний комплаєнс є значним кроком у сфері протидії та запобігання корупції, який в майбутньому неодмінно стане звичним інструментом для ведення прозорого бізнесу, що в свою чергу наблизить Україну до омріяної відповідності європейським стандартам.

Список використаної літератури:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>
2. О. В. Новіков, А. С. Симкіна: Комплаєнс підхід до запобігання корупції у приватній сфері, Наукові дослідження Випуск 34 ' 2017 – 13 с.
3. Присакар Т. В. Антикорупційний комплаєнс в діяльності українських компаній як один із механізмів превенції корупції / Т. В. Присакар. - Одеса, 2018. - 30 с.
4. Професійна асоціація корпоративного управління , Окунєв О. Й., Бойко О. І., Лукін С. Ю.: Антикорупційний комплаєнс. Посібник для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми, 2018 – 177 с.
5. Дзюба А.Ю. Антикорупційний комплаєнс як складова управління ризиками підприємства. Forum Prava, 2019. 54(1). 23–31 с.
6. Соларьова Д.В. Антикорупційний комплаєнс у діяльності юридичних осіб приватного права як один з механізмів запобігання корупції. «Молодий вчений» • № 10 (62) • жовтень, 2018 р. – 4 с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський

Прозоров А.Ю.

кандидат юридичних наук,
НА СБ України

ПРОТИПРАВНІ ДІЇ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ БЕЗКОНТАКТНИХ БАНКІВСЬКИХ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

Анотація: У тезах розглянуто особливості проведення протиправних дій у сфері використання безконтактних платіжних банківських карток. Надано правову оцінку та розроблено окремі пропозиції із запобігання зазначених незаконних дій.

Ключові слова: електронний платіжний засіб, безконтактна банківська платіжна картка, банківський рахунок, банкомат.

Аннотация: В тезисах рассмотрены особенности проведения противоправных действий в сфере использования бесконтактных платежных банковских карточек. Дана правовая оценка и разработаны отдельные предложения по предотвращению указанных незаконных действий.

Ключевые слова: электронный платежное средство, бесконтактная банковская платежная карта, банковский счет, банкомат.

Annotation: The thesis deals with the peculiarities of illegal actions in the field of using contactless bank cards. A legal evaluation has been provided and some suggestions have been made to prevent these illegal activities.

Keywords: electronic payment instrument, contactless bank payment card, bank account, ATM.

Впровадження RFID-технологій (радіочастотна ідентифікація) в банківську систему з одного боку спростило процедуру розрахунків клієнтами за надані послуги та товари, а з іншого боку нажаль зацікавило шахраїв з приводу неправомірного поводження з безконтактними банківськими платіжними картками. Як наслідок, останнім часом в нашій державі, як і у більшості країн світу, наряду з раніше відомими видами шахрайства з засобами доступу до банківських рахунків правоохоронними органами часто фіксуються факти вчинення протиправних дій з використанням безконтактних банківських платіжних карток.

В чинному законодавстві платіжна картка (payment card) визначена як електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується

для ініціювання переказу коштів з рахунка платника або з відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором [1].

В свою чергу безконтактна банківська платіжна картка це різновид банківської платіжної картки, в якій впроваджено RFID-чип. Технології безконтактної оплати товарів, почали поширювати в Україні з кінця 2000-их років.

З об'єктивної сторони крадіжка грошей з безконтактних банківських платіжних карток полягає у неправомірному та, як правило, прихованому списанні злочинцями коштів або отриманні конфіденційних даних щодо банківських рахунків з карт PayPass і PayWave за допомогою мобільних рідерів, здатних сканувати платіжні картки з чіпами RFID на відстані до 20 сантиметрів. Отримані в такий протиправний спосіб дані шахраї можуть надсилати на картки-копії для проведення незаконних фінансових операцій.

Неправомірно списані у вищезгаданий спосіб гроші зараховуються на конкретний банківський рахунок, що фактично дає можливість правоохоронним органам ідентифікувати його власника та затримати в подальшому. Водночас, з метою уникнення відповідальності злочинці можуть використовувати банківські рахунки, що належать так званим «підставним особам», а саме:

1. зареєстровані на осіб, які надали згоду користуватись своїм паспортом та банківським рахунком третім особам за фінансову винагороду чи з інших мотивів;
2. зареєстровані по підроблених та недостовірних документах шляхом введення в оману представників банку;
3. дані, щодо яких були незаконно отримані злочинцями шляхом скімінгу (використання накладок на клавіатуру або картрідеру банкоматів) чи в інший протиправний спосіб та які ще не встигли заблокувати власники;
4. зареєстровані чи отримані злочинцями в інший протиправний спосіб.

У статті 200 «Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення» Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність за підробку документів на переказ, платіжних карток чи інших засобів доступу до банківських рахунків, електронних грошей, а так само придбання, зберігання, перевезення, пересилання з метою збуту підроблених документів на переказ, платіжних карток або їх використання чи збут, а також неправомірний випуск або використання електронних грошей. Таким чином, доходимо висновку, що вищеописані протиправні дії з безконтактними банківськими платіжними картками мають також ознаки складу злочину, передбаченого ст. 200 КК України [2].

Попередити зазначені протиправні дії може фактично кожний власник безконтактної картки самостійно шляхом зберігання її у спеціальному гаманці (RFID blocking wallet) або через використання карток з чіпами, які відповідно мають багатоступеневий захист на відміну від тих, які мають лише магнітну стрічку.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що використання злочинцями

новітніх інформаційних технологій у проведенні протиправної діяльності на шкоду особі, суспільству та державі, викликає необхідність перед нашою державою в розробленні та впровадженні ефективного правового механізму запобігання правопорушенням у сфері використання безконтактних банківських платіжних карток.

Список використаних джерел:

1. Офіційне інтернет-представництво НБУ [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_idMcI=123521.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. - 2019. - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Пророченко В. В.

студент 4 курсу
групи КІР-162 Навчально-наукового
інституту права і соціальних технологій
Чернігівського національного
технологічного університету

ПУБЛІЧНІ ЗАКЛИКИ ДО НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ЗМІНИ ЧИ ПОВАЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ АБО ДО ЗАХОПЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, А ТАКОЖ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ІЗ ЗАКЛИКАМИ ДО ВЧИНЕННЯ ТАКИХ ДІЙ ВЧИНЕНІ ОРГАНІЗОВАНОЮ ГРУПОЮ

Анотація. У тезах розглянуто особливості дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади, а також розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій, вчинених організованою групою. З'ясовано причину криміналізації зазначених дій.

Ключові слова: публічні заклики, насильницька зміна, конституційний лад, державна влада, організована група.

Ключевые слова: публичные призывы, насильственная смена, конституционный строй, государственная власть, организованная группа.

Аннотация. В тезисах рассмотрены особенности действий, направленных на насильственное изменение или свержение конституционного строя или на захват государственной власти, а также распространение материалов с призывами к совершению таких действий, совершенных организованной группой. Выяснена причина криминализации указанных действий.

Keywords: public appeals, violent change, constitutional order, state power, organized group.

Annotation. The thesis deals with the peculiarities of actions aimed at the violent change or overthrow of the constitutional order or the seizure of state power, as well as the dissemination of materials calling for such actions by an organized group. The reason for the criminalization of these actions has been clarified.

Стаття 1 Конституції України проголошує, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Тому порушення встановленого Конституцією України порядку створення та захисту конституційного ладу, території України, а також порядку виконання представниками влади своїх повноважень може створювати загрозу основам національної безпеки взагалі та конституційним основам національної безпеки України зокрема. У випадках, прямо передбачених Кримінальним кодексом (далі –

КК) України, за такого роду посягання встановлюється кримінальна відповідальність. Зокрема статтею 109 КК встановлена відповідальність за дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади [1],[2].

Проблема забезпечення кримінально-правової відповідальності за дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади, є досить актуальною. Якщо до 2014 року такі злочинні дії становили незначний відсоток усієї злочинності України, то з березня 2014 року спостерігається значна активізація здійснення протиправних діянь у даній сфері.

З огляду на підвищену суспільну небезпечність цього злочину його запобігання є одним із найважливіших напрямів діяльності правоохоронних органів. Застосування кримінального законодавства, що встановлює кримінальну відповідальність за дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади, у даному випадку має важливе політичне та запобіжне значення. Без належної кримінально-правової охорони основ національної безпеки неможливе нормальне функціонування будь-якої держави.

Питання щодо злочинів проти основ національної безпеки, в тому числі стосовно дії, які спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади України, розглядалися в роботах таких науковців як: В. С. Багатиргарєєва, М. М. Дмитрук, Я. О. Лантінов, В. К. Матвійчук, Л. В. Мошняга, Н. В. Нетеса, Д. О. Олейніков, М. А. Рубашенко, Д. С. Слінько, В. Я. Тація, І. О. Харь та інших.

Частина 3 статті 109 КК України передбачає відповідальність за публічні заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади та за розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій, вчинені організованою групою. При цьому слід наголосити, що об'єднання осіб в організовану групу, означає досягнення ними віку кримінальної відповідальності, оскільки метою їхнього об'єднання є вчинення одного або кількох злочинів. Важливим є той факт, що кожний із представників організованої групи є обізнаним про те, що дана група була створена саме для вчинення злочину. Очевидно, що таке об'єднання можливе лише з особами, що розуміють мету об'єднання та усвідомлюють суспільно-небезпечний характер дій, спрямованих на її досягнення. Крім того, учасники організованої групи повинні розуміти не лише суспільно-небезпечний характер вчинюваного діяння, а і факт організованості групи. Цей факт можуть усвідомлювати особи які досягли певного віку та є осудними (тобто виступають суб'єктами кримінального права).

Заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади, передбачені частиною 2 статті 109 КК України, обов'язково повинні мати публічний характер. Публічний характер полягає в тому, що такі заклики передбачають хоча б одне відкрите звернення до невизначеного, але значного кола осіб, в якому висловлюються ідеї, погляди чи вимоги, спрямовані на те, щоб шляхом поширення їх серед населення чи його окремих категорій (представників влади, військовослужбовців тощо) схилити певну

кількість осіб до певних дій. Якщо такі заклики звернені до конкретної особи, вони кваліфікуються як підбурювання до вчинення дій, метою яких є насильницька зміна чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади. Публічність є оціночною ознакою, і питання про наявність її має вирішуватися в кожному конкретному випадку з урахуванням часу, місця, обстановки здійснення закликів тощо [3, с. 225].

Крім того, заклики слід відрізнити від поширювання неправдивих чуток, що можуть викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку, відповідальність за яке передбачена статтею 173-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення [4].

В свою чергу розповсюдження матеріалів із закликами того ж змісту означає поширення матеріалів із закликами до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади серед широкого кола осіб з метою ознайомлення їх з цими закликами (розповсюдження листівок, плакатів, роздавання книг тощо) [5, с. 25].

Суб'єктивна сторона цього злочину характеризується умисною виною, вид умислу прямий. Особа усвідомлює суспільно небезпечний характер своїх дій і бажає їх вчинити. Суб'єктивна сторона злочинів, передбачених частиною 3 статті 109 КК України буде мати такий же характер, що і при вчиненні даних злочинів, не ускладнених кваліфікуючими ознаками.

Суспільна небезпечність публічних закликів до дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади, а також розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій, вчинених організованою групою характеризується завданням істотної шкоди відносноям з охорони конституційного ладу та інших складових з основ національної безпеки України, а також загрозою завдання такої істотної шкоди відносноям з охорони основ національної безпеки України.

Таким чином, криміналізація дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади, а також розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій, вчинених організованою групою, обумовлена необхідністю припинення на ранніх стадіях фактичної поведінки, спрямованої на формування у інших осіб бажання і готовності зробити ці протиправні діяння, оскільки публічні заклики можуть становити загрозу для основ конституційного ладу в цілому. Саме цей показник відображає суспільну небезпеку зазначеного злочину, його масштабну соціальну шкідливість. При цьому йдеться про заклики до вчинення дій, які спрямовані безпосередньо на заподіяння шкоди відносноям у сфері забезпечення дотримання конституційно-правових вимог про основи державного і суспільного устрою, політичної безпеки, стабільності політичної системи, а також легітимності державної влади.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР (з под. змінами і доп.) // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III (з под. змінами і доп.) // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 25-26. - Ст. 131.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 3-тє вид., переробл. та доповн. / за ред. М. І.

Мельника, М. І. Хаврониюка. - К.: Атака, 2005. - 1064 с.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X // Відомості Верховної Ради України. - 1984. - Дод. № 51. - Ст. 1122.

5. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2010. – 608 с.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, доц. Н. В. Коломісць

Проскурякова Н.А.

студент 1 курсу магістратури
2 групи Інституту підготовки юридичних
кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ У МИТНІЙ СФЕРІ

Анотація: у статті досліджується сучасна проблема запобігання корупції у митній сфері України. Автор пропонує конкретні заходи протидії корупції, що мають часто превентивний та системний характер. Здійснено аналіз ролі кримінологічного контролю у сфері боротьби із корупцією. Запропоновано зменшити коло суб'єктів такого контролю задля відсутності дублювання повноважень та розтрати ресурсів.

Ключові слова: корупція, митні органи, митна декларація, СБУ, податкова декларація, зловживання, рух товарів.

Анотация: в статье исследуется современная проблема предотвращения коррупции в таможенной системе Украины. Автор предлагает конкретные меры противодействия коррупции, которые имеют часто превентивный и системный характер. Предложено уменьшить круг субъектов такого контроля для отсутствия дублирования полномочий и растраты ресурсов.

Ключевые слова: коррупция, таможенные органы, таможенная декларация, СБУ, налоговая декларация, злоупотребление, движение товаров.

Summary: the article examines the current problem of preventing corruption in the customs sphere of Ukraine. The author offers specific anti-corruption measures; they are often preventive and systemic in nature. The role of criminological control in the fighting against corruption has been analysed. It is proposed to reduce the circle of subjects of such control in order to avoid overlapping responsibilities and waste of resources.

Keywords: corruption, customs authorities, customs declaration, SSU(Security Service of Ukraine), tax return, abuse, turnover.

Однією з найгостріших загроз національній безпеці України стала корупція, що стабільно набирає обертів у масштабах поширення. Це підтверджується також результатом дослідження Індексу сприйняття корупції, що проводиться щорічно міжнародною неурядовою організацією Transparency International, де Україна займає 120 місце серед 180 держав світу. Головним фактором стримування антикорупційної боротьби являється брак політичної волі. Таким чином, для стабільності соціально-економічного становища у суспільстві митниця відіграє чи не ключову роль, адже прямо впливає на стан бізнесу та можливість входження інвестицій в Україну.

Корупція у митній сфері впливає зокрема на рентабельність і прибутковість зовнішньої торгівлі та спричиняє привласнення частини потенційного доходу

держави. На думку Головкіна Б.М., у результаті формується конфлікт прихованих комерційних інтересів влади, великого бізнесу і криміналу, що породжує боротьбу за панівне становище, розподіл та перерозподіл доходів [1, с. 219]. Великий бізнес завжди веде свою діяльність пов'язану із кордоном та має справу із такими проблемами митної сфери як незаконний обіг товарів, митне шахрайство й контрабанда. Все це кваліфікується як корупційна діяльність митних органів, що супроводжується формуванням тіньової економіки в Україні. Зокрема, за даними Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів (АССА) обсяг «тіньової» економіки в Україні становить 1,1 трлн грн або 45,1 % від внутрішнього валового продукту [2 с. 2]. Причинами прогресування корупційної складової діяльності митниці є недосконалість митного законодавства, високі тарифні ставки мита, закритість роботи митниць, штучне створення бюрократичних перешкод при проходженні митних процедур, надмірний фізичний контакт інспектора з декларантом, низький рівень сервісу, застарілість програмного забезпечення [3, с. 19]. Практика корупції у митній сфері має широкий різновид дій від хабарництва до лобізму які мають місце у діях обох сторін митного процесу. Загалом можна визначити інтегрованість корупції у митній справі у систему державного управління та національну економіку загалом.

Здійснювати дослідження корупції у митній сфері можна шляхом прямих та непрямих методів. Прямий метод безпосередньо стосується статистики, що формується шляхом соціологічного опитування населення щодо корумпованості митних органів та її видів. Непрямий метод здійснюється шляхом вимірювання рівня корупції у митній сфері включаючи рейтингові показники оцінювання національної економіки, легкості ведення бізнесу та інші [3, с. 22]. На основі цих методів можна виділити популярні схеми вчинення корупційних діянь. Серед них Головкін Б. М. виділяє наступні: 1) імпорт чи експорт таких товарів як тютюнові вироби, комп'ютерна техніка і автомобілі з іноземною реєстрацією, що створюють більшість масиву нелегального митного трансферу в Україні; 2) ті ж самі дії, вчинені фізичними особами, однак без митного оформлення, тобто поза митним органом, а також зловживання правом повернення податку на додану вартість «TAX FREE»; 3) імпорт автомобілів юридичними особами з ціллі використання у господарській діяльності, що далі використовується у побутових цілях фізичними особами за плату, адже таким чином уникають оподаткування, оскільки подібні операції звільнені від останнього.

Проблемними аспектами корупції у митних органах являється перш за все службова недбалість у митних правопорушеннях та контрабанді, що водночас поєднується із приховуванням корупційних діянь службових осіб. Ключовим фактором явищ корупції є службове становище, яке використовують із перевищенням повноважень [4, с. 287]. Заходи протидії корупції у митній сфері мають мати комплексний характер та бути націленими на попередження виникнення корупції, зменшення чи ліквідацію її чинників. Основними напрямками можуть бути: 1) законодавчий, що полягає у виключенні нечітких положень та прогалин у митному законодавстві, що сприяє неоднозначному тлумаченню митними органами; 2) технологічний, що має базуватися на створенні автоматизованих митних процедур з усе меншим людським чинником. Це також

можливо за допомогою принципу ротації кадрів, тобто склад груп на митних органах щорічно змінюється з дотриманням кількісного співвідношення представників різних структурних підрозділів; 3) операційний, що ґрунтується на правовій визначеності в узагальненому застосуванні законодавчих норм митними органами; 4) організаційний, тобто у впровадженні антикорупційного менеджменту, що полягає у формуванні стратегій у митних органах, зокрема щодо впровадження принципів кодексу корпоративної етики, проведення аудиту, антикорупційних експертиз, та систем врегулювання конфлікту інтересів [5, с. 63].

Важливим є кримінологічний напрям боротьби із станом корупції, що виявляється у діяльності правоохоронних органів із виявлення детермінантів корупційної злочинності, їх усунення, ослаблення, нейтралізації, а також попередження виникнення нових [6, с. 123-124]. Однак повноваження СБУ у сфері боротьби із корупцією є спірними та на рекомендацію Transparency International Ukraine, мають бути зняті із компетенції СБУ, адже це сприятиме звільненню кадрових та інших ресурсів СБУ для ефективної боротьби із загрозами національній безпеці та підвищить ефективність контррозвідки у боротьбі з тероризмом. Крім того це усуне дублювання функцій з іншими правоохоронними органами.

Отже, боротьба з корупцією у митній сфері має комплексний характер застосування економічних, законодавчих, політичних, адміністративних та фіскальних засобів, що повинно сприяти веденню бізнесу та стану контрольованості державою на рівні електронного декларування та ефективного оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Головін Б. М. Тінюва зовнішня торгівля і корупція на митницях / Б. М. Головін // Проблеми законності. - 2017. - Вип. 139. - С. 218-230.
2. Следзь С. Черепашими темпами. Дзеркало тижня. Україна. № 40 (28 жовтня – 3 листопада 2017 р.). URL: https://zn.ua/business/cherepashimi-tempami-264304_.html (дата звернення: 10.11.2017).
3. Головін Б. М. Стан корупції в митній справі / Б. М. Головін // Світ без корупції: міф чи реальність? : матеріали дискус. панел. Першого Харків. міжнар. юрид. форуму «Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі» (м. Харків, 3–6 жовт. 2017 р.). – Харків, 2017. – С. 19–25.
4. Головін Б. М. Поняття корупційної злочинності в митній сфері / Б. М. Головін // Традиції та новачії юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.). До 20-річчя Нац. ун-ту «Одес. юрид. акад.» та 170-річчя Одес. шк. права : у 2 т. – Одеса, 2017. – Т. 2. – С. 285–287.
5. Головін Б. М. Антикорупційний менеджмент у митній справі / Б. М. Головін // Фіскальна політика в Україні в кримінально-правовому вимірі : зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Фіскальна політика в Україні в кримінально-правовому вимірі», 26 квіт. 2016 р. – Вінниця, 2016. – С. 60–65.
6. Шемякін О. В. Протидія і запобігання корупційним злочинам у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2013. 242 с.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головін

Рубцов С.С.

студент 2 курсу магістратури
3 групи господарсько-правового
факультету Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ІНСТИТУТ ВИКРИВАЧІВ КОРУПЦІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ

Анотація: У тезах доповіді розглянуто правовий статус викривача корупції у світлі останніх змін до Закону України «Про запобігання корупції». Детально аналізуються, в контексті міжнародного та національного законодавства, ознаки, яким має відповідати особа, щоб вважатися викривачем корупції.

Ключові слова: корупція, викривач корупції, запобігання корупції

Однією з найбільш обговорюваних тем в суспільстві, в цілому, та юридичній спільноті, зокрема, було запровадження у вітчизняне антикорупційне законодавство інституту викривачів корупції. Доцільність запровадження, відповідність практиці Європейського суду з прав людини (далі – «ЄСПЛ»), їх правовий статус, - все це довгий час викликало палкі суперечки. Так чи інакше, але цей законопроект було прийнято, то ж відтепер ми маємо змогу перевести ці дискусії із теоретичної площини, в площину юридичного аналізу ознак, що характеризують викривача. Що, власне кажучи, ми і зробимо.

В теперішній редакції Закону України «Про запобігання корупції» (далі – «Закон» викривачем може бути особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог цього Закону іншою особою. Загиней З.А., на підставі системного аналізу ст. 53 Закону в своїх працях стверджувала, що викривачем корупції може визнаватися лише особа, яка є працівником відповідного органу державної влади або юридичної особи публічного чи приватного права [1, с. 126], [2, с. 48]. І хоча з її твердженнями ми не можемо погодитись, слід зазначити, що здобутком Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про викривачів корупції» щодо викривачів корупції» стала деталізація поняття викривача корупції. Так, щоб вважатися викривачем корупції особа має відповідати таким ознакам:

- 1) бути фізичною особою;
- 2) мати переконання, що інформація про корупційне правопорушення є достовірною;

Зважаючи на те, що цей критерій є оціночним, на нашу думку, на практиці можуть виникати певні складнощі із його застосуванням. Конвенція ООН проти корупції (далі – «Конвенція») у ст. 33 використовує поняття «обґрунтованих підстав». Ми вважаємо, що це питання необхідно вирішувати перевіркою двох критеріїв:

а) наявності/відсутності в діях особи ознак завідомо неправдивого повідомлення - важливу роль може відіграти використання судової практики щодо тлумачення цих понять в контексті застосування ст. 383 Кримінального Кодексу України (далі – «КК України») «Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочинів»);

б) об'єктивний критерій обґрунтованості переконання – вважаємо, що за аналогією з критерієм обґрунтованості підозри (див. наприклад рішення ЄСПЛ у справі «Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom») може перевірятися існування фактів чи інформації, які можуть переконати об'єктивного спостерігача, що відповідна особа могла вчинити корупційне правопорушення. Звичайно, що стандарт має бути значно нижчим порівняно з обґрунтованістю підозри, виходячи з того, що викривач корупції у більшості випадків є особою, яка не має юридичної освіти.

3) така інформація має бути їй відомою у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання;

Необхідно звернути увагу на те, що ст. 33 Конвенції не висуває вимог щодо джерела

обізнаності особи щодо існування корупційного факту. Перелік причин, у зв'язку з якими викривачу корупції стала відома така інформація, на нашу думку, не несе жодного сенсу. Можемо припустити, що їх перерахування зумовлено необхідністю виключити можливість умисної провокації підкупу, яка є злочином відповідно до національного законодавства та визнається неприйнятною згідно з практикою ЄСПЛ. Вважаємо це недоліком законодавчої техніки, оскільки поняття добросовісності закріплене у нинішній редакції Закону цілком задовольняло ці цілі. Проте, «добросовісність», на нашу думку, мала б тлумачитись більш вузько – а саме, як відсутність в діях особи складу злочину передбаченого ст. 370 КК України «Провокація підкупу».

4) і остання, проте найбільш суттєва ознака – така особа має повідомити про корупційний факт.

Враховуючи, вищенаведене можемо стверджувати, що незважаючи на спроби законодавця максимально деталізувати ознаки, що характеризують особу викривача корупції, окремі положення потребують «випробування» та деталізації судовою практикою.

Список використаних джерел:

1. Загинеї З. Викривачі корупції: quid prodest? / З. Загинеї // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2016. – № 2. – Ч. 1. – С. 125–136 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/10-2016/01/zaginej.pdf>.

2. Роль інституту викривачів у запобіганні та протидії корупції [Текст] : матеріали круглого столу (Київ, 2 листоп. 2018 р.) / [редкол.: В. Черней, К. Ланчінскас, А. Фодчук та ін.]. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. – 174 с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. О.В. Таволжанський

Савела Є.А.

курсантка 4 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

СТАН КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ОКРЕМІ НАПРЯМИ ЇЇ МІНІМІЗАЦІЇ

Анотація. У тезах розглянуто стан корупції в Україні та окреслено окремі напрями її мінімізації, зокрема із залученням інститутів громадянського суспільства.

Ключові слова: корупція, антикорупційне законодавство, відповідальність, службова особа, запобігання корупції.

Анотація. В тезисах рассмотрено состояние коррупции в Украине и обозначены отдельные направления ее минимизации, в частности с привлечением институтов гражданского общества.

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционное законодательство, ответственность, должностное лицо, предотвращение коррупции.

Annotation. The thesis looks at the state of corruption in Ukraine and outlines some areas of its minimization, in particular with the involvement of civil society institutions.

Keywords: corruption, anti-corruption legislation, responsibility, official, prevention of corruption.

На сьогоднішній день, Україна є суб'єктом міжнародних відносин, політикою якої є тримання курсу на євроінтеграцію. Тож, вона проголошує себе соціальною та правовою державою, діяльність якої здійснюється відповідно до принципу верховенства права, згідно з яким головною цінністю країни є людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність та безпека [1].

Звісно, для захисту основоположних прав людини діють різні правоохоронні органи, такі як Національна поліція України, органи прокуратури України, суди всіх інстанцій, Державно бюро розслідувань та інші. Умови сьогодення вимагають від них здійснення швидкого, повного та неупередженого розслідування та судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура [2].

Але, наразі, в нашій державі все ж таки існують певні проблеми, що перешкоджають здійсненню вищезазначених завдань. Так, однією з них є високий рівень корупції в Україні, про що свідчить рейтинг міжнародної організації Transparency International під назвою «Індекс сприйняття корупції – 2018», станом на 29 січня 2019 року. Так, вони повідомили, що Україна набрала 32 бали зі ста можливих, тобто на два бали більше, ніж у 2017 році, і посіла 122-е місце за підсумками 2018 року. Також дані цього рейтингу свідчать про те, що Україна посідає перше місце серед країн Європи за рівнем корумпованості: «Менш корумпованими за сприйняттям, ніж Україна, є всі країни ЄС, включно з Болгарією, яка має найгірші показники в Євросоюзі – 42 бали» [3].

Так, ми бачимо, що у сучасних умовах однією з основних перешкод на шляху до належної організації та ефективного функціонування існуючої правоохоронної системи є корумпованість органів державної влади.

Також, на користь цього свідчать й узагальнені результати проведеного Боняк В.О. соціологічного опитування, в ході якого свою думку висловили 300 респондентів, що мають практичний стаж у сфері правоохорони або у пов'язаній з нею сфері. Однією з проблем, що заважає нормальній організації та ефективному функціонуванню органів охорони правопорядку, опитувані назвали саме корупцію. Так, на запитання «З якими головними проблемами, на Вашу думку, стикається сучасне українське суспільство?» ствердною відповідь – «інтенсивний розвиток корупції у владних структурах, в тому числі і в правоохоронних органах» - надали 103 респонденти, що складає 34,3% від всіх опитаних [4, с. 345].

З приводу вищезазначених даних експерти цієї міжнародної організації зазначили: «українській владі бракує політичної волі для швидких та незворотних реформ, окрім того, більшість міжнародних рекомендацій за останній рік не виконано».

Ще одним підтвердженням актуальності дослідження такого питання є дані вітчизняної статистики. Так, станом на 2018 рік, було зареєстровано 20 492 корупційних злочини, що складає майже 5% від усієї кількості злочинів [5].

Однак, з цієї кількості лише 50% справ було направлено до суду. Виходячи з цього, ми можемо простежити дещо неякісне розслідування даних злочинів [6].

Тож, ми бачимо, що на сьогоднішній день, одним із головних завдань нашої держави є подолання корупції.

Так, з приводу цього у 2014 році було прийняте законодавство про запобігання корупції, зокрема ЗУ «Про запобігання корупції», ЗУ «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на

2014-2017 роки», ЗУ «Про Національне антикорупційне бюро України», ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» відповідно до якого внеслись зміни КК України, КУпАП та ін. нормативно-правові акти.

Також, поряд зі зміною законодавчої бази України, до важливих чинників запобігання та протидії корупції в органах охорони правопорядку слід віднести:

1. залучення інститутів громадянського суспільства до участі у заходах щодо запобігання корупції;

2. звернення до наявного досвіду діяльності правоохоронних органів зарубіжних країн з цього питання, насамперед Фінляндії, ФРН, Словацької Республіки та Республіки Грузії;

3. а також чимало інших заходів.

Таким чином, на підставі вищевикладеного матеріалу, аналізуючи законодавство України, статистичні дані, а також наукові роботи видатних вчених, ми можемо зробити висновок, що питання корупції та її запобігання на сьогоднішній день є дуже актуальним. Саме тому, воно потребує подальшого дослідження задля вирішення існуючих проблем та удосконалення шляхів її подолання.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.: станом на 21 лютого 2019 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №1-рп/2016. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 : станом на 17.10.2019 // Відомості Верховної Ради України, 2013, № 9-10, №11-12, №13, ст. 88. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. «Індекс сприйняття корупції»: Україна дещо змінила позиції. Веб-сайт, URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/29735869.html>
4. Боняк В.О. Конституційно-правові засади організації та функціонування органів охорони правопорядку України: проблеми теорії і практики: дис. ... докт. юрид. наук за спец. 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право / Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2015. 500 с.
5. Генеральна прокуратура України. Веб-сайт, URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113653&libid=100820&c=edit&c=fo
6. Статистика МВС України. Веб-сайт, URL : https://mvs.gov.ua/ua/pages/274_Statistika.htm

Науковий керівник – докт. юрид. наук, доц. В.В. Шаблій

Савінова Т. М.

студентка 2 курсу магістратури
5 групи Слідчо-криміналістичного
інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЗАГАЛЬНОВИЗНАНІ УЯВЛЕННЯ ПРО ГОСТИННІСТЬ» В АНТИКОРУПЦІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Анотація. У тезах розглянуто поняття «загальновизнані уявлення про гостинність». Проаналізовано проблемні аспекти, закріплення поняття на законодавчому рівні.

Ключові слова: корупція, «загальновизнані уявлення про гостинність», обмеження щодо одержання подарунків.

Анотація. В тезисах рассмотрено понятие «общепризнанные представления о гостеприимстве». Проанализированы проблемные аспекты, закрепление понятия на

законодательном уровне.

Ключевые слова: коррупция, «общепринятые представления о гостеприимстве», ограничения относительно получения подарков.

Annotation. In theses examined of «generally accepted ideas about hospitality». Problematic aspects, consolidation of the concept at the legislative level are analyzed.

Keywords: corruption, «universally accepted notions of hospitality», restrictions on gifts.

Корупція є однією з найбільш серйозних перешкод для побудови відносин у сфері державного управління, оскільки виводить їх за межі правового поля, руйнує їхній механізм зсередини, чим значно знижує ефективність діяльності органів державної влади щодо виконання обов'язків перед громадянським суспільством. Масштаби поширення корупції досягли рівня, що загрожує національній безпеці України, вона підриває довіру населення до інститутів влади всередині країни, а ззовні шкодить міжнародному іміджу Української держави та реалізації програми Європейської інтеграції [1]. Суспільно небезпечні наслідки від корупції можуть наставати практично у всіх сферах суспільного життя [6, с. 163].

Проблематика обмежень щодо одержання подарунків привертала увагу вітчизняних учених-юристів, а саме, Б. М. Головкина, М. І. Хавронюка, М. І. Мельника, Т. Є. Кагановського, К. В. Берднікова, Г. Й. Ткача, С. О. Шатрави, В. М. Гарашука та ін. [2;3].

На жаль, неодноразово вже зазначалося, що законодавець використовує чимало оціночних понять, одне з яких, це «... які відповідають загально визнаним уявленням про гостинність» (частина 2 статті 23 Закону України «Про запобігання корупції»), завдяки чому виникають проблеми, пов'язані з тлумаченням цього положення на практиці, під час з'ясування, що саме належить до нього [7].

Поняття «гостинність» взагалі не є правовою категорією і жоден нормативний акт визначення даного поняття не закріплює. Це поняття може тлумачитися з урахуванням загальних принципів діяльності державних службовців чи посадових осіб, обстановки дарування, приводу, з якого надається дарунок, національних традицій та вимог до певної події, закріплення певних правил щодо дипломатичного протоколу, етикету та ряду інших чинників. Гостинність – це те, що повинно сприйматися у конкретній обстановці сторонами саме як міра дотримання правил етикету, а також за умови, що такі дарунки не впливатимуть на прийняття особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, окремими прирівняними до них особами неправомірних рішень або не створюватимуть враження, що це може впливати на їхні рішення під час виконання службових обов'язків. У статті 23 Закону України «Про запобігання корупції», законодавець закріпив словосполучення «уявлення про гостинність», а не принципи чи норми гостинності [7]. З такого формулювання не можливо встановити чіткі межі «гостинності», адже цьому поняттю характерні динамізм і ситуативність тлумачення, а також майновий стан дарувальника чи обдарованого. Все це може призвести й до протилежного негативного ефекту. У зв'язку з цим необхідно чітко визначити тлумачення «уявлення про гостинність» та межі його застосування [4].

При розгляді поняття гостинності обов'язково слід враховувати вимоги

(принципи) дипломатичного протоколу та етикету, які дають можливість глибше зрозуміти які предмети або вчинки можуть розглядатися як прояв гостинності. З огляду на такий аспект отримання подарунку є проявом міжнародної ввічливості і в окремих випадках повинно враховуватися як дипломатичний жест, від якого відмовитися в кращому випадку неввічливо, а в гіршому така відмова може спричинити шкоду міждержавним відносинам. У сучасній дипломатичній практиці подарунки мають суттєве значення і дуже часто використовуються. До таких подарунків відносять ті предмети, що символізують поглиблення співробітництва та дружніх відносин між сторонами, виражають вдячність тощо. У такому випадку особа буде самостійно приймати рішення про відповідність дарунка уявленню про гостинність, яке включає в себе об'єктивні (місце, час, обстановка) та суб'єктивні (нагода, пов'язаність дарунку з діями посадової особи чи прийняттям нею певних рішень вигідних дарувальнику) чинники. Прийняття рішення про відповідність дарунка умовам гостинності є ситуативним та індивідуальним [5].

Підсумовуючи вище викладене, слід внести зміни до Закону України «Про запобігання корупції», а саме щодо чіткого визначення поняття «загальновизнане уявлення про гостинність», та окреслити межі гостинності, які можуть бути прийнятими службовою особою, для запобігання виникненню конфлікту інтересів.

Список використаних джерел:

1. Берднікова К. В. Особливості нового антикорупційного законодавства у сфері адміністративної відповідальності за порушення встановлених законодавством обмежень щодо одержання подарунків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aplaw.knu.ua/index.php/archiv-nomeriv/1-11-2015/item/416-osoblyvosti-novoho-antykoruptsiynoho-zakonodavstva-u-sferi-administratyvnoyi-vidpovidalnosti-za-porushennya-vstanovlenykh-zakonodavstvom-obmezhen-shchodo-oderzhannya-podarunkiv-berdnikova-k-v>
2. Головкін Б. М. Поняття корупційної злочинності у митній сфері / Б. М. Головкін // Традиції та новачі юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 травня 2017 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 848 с. – С. 285–287.
3. Коломоєць Т., Лютіков П. Обмеження щодо одержання подарунків як засіб запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією: правовий аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/12/36.pdf>
4. Лупало О. А. Деякі проблеми застосування обмеження щодо одержання подарунків в антикорупційному законодавстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/13833/1/ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ%20ЄВРОПЕЙСЬКИХ%20СТАНДАРТІ В_077-083.pdf](http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/13833/1/ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ%20ЄВРОПЕЙСЬКИХ%20СТАНДАРТІ%20В_077-083.pdf)
5. Науменко К. В. Загальновизнані уявлення про гостинність: питання тлумачення у контексті антикорупційного законодавства України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1031%3A180515-15&catid=122%3A2-0515&Itemid=144&lang=en
6. Сметаніна Н. В. Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства / Н. В. Сметаніна // Право і суспільство. – 2017. – № 4/2. – С. 162–165.
7. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. Н. В. Сметаніна

Савчук Ю.А.

курсант 4 курсу

401 навчальної групи

Навчально-наукового інституту №1

Національної академії внутрішніх справ

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

Ключові слова: боротьба з корупцією, протидія, запобігання корупції, політичні і правові механізми боротьби з корупцією.

Анотація: У тезах проаналізовано зарубіжний досвід країн, які створили ефективний механізм протидії корупції. Встановлено, що взірцем найменш корумпованих країн, є Скандинавські держави. Визначено основні напрямки посилення протидії корупції в Україні.

Ключевые слова: борьба с коррупцией, противодействие, предотвращение коррупции, политические и правовые механизмы борьбы с коррупцией

Аннотация: В тезисах проанализирован зарубежный опыт стран, которые создали эффективный механизм противодействия коррупции. Установлено, что образцом наименее коррумпированных стран, являются Скандинавские государства. Определены основные направления усиления противодействия коррупции в Украине.

Key words: fight against corruption, counteraction, corruption prevention, political and legal mechanisms for combating corruption.

Summary: The thesis analyzes the foreign experience of countries that have created an effective mechanism for combating corruption. The least corrupt countries are found to be Scandinavian countries. The main directions of strengthening of counteraction to corruption in Ukraine are identified.

В Україні, як і в усьому світі, корупцію віднесено до головних політичних, економічних і соціальних проблем. Вона визнана одним із загрозливих явищ сучасності, що впливає на ефективність діяльності органів державної влади, гальмує економічний розвиток, несе загрозу багатьом елементам конституційного та суспільного ладу, а також національній безпеці держави. Тому для України найбільший інтерес становить практика тих держав, де антикорупційні механізми виявилися найадекватнішими та де було подолано корисливо насильницьку злочинність.

До країн, які створили ефективний механізм протидії корупції, можна віднести: Фінляндію, Данію, Нову Зеландію, Ісландію, Сінгапур, Швецію, Канаду, Нідерланди, Люксембург, Норвегію, Австралію, Швейцарію, Великобританію, Австрію, Ізраїль, США, Чилі, Ірландію, Німеччину та ін. Кожна із країн має свої особливості в організації антикорупційної діяльності, але є те, що їх поєднює це:

- 1) зусилля щодо організації активної протидії корупційним проявам;
- 2) створення відповідної правової бази;
- 3) залучення громадських організацій до протидії корупційним проявам.

Взірцем найменш корумпованих країн, є Скандинавські держави. Фінляндія є саме тією країною де, міжнародна неурядова організація по боротьбі з корупцією «Трансперенсі Інтернешнл» визначає як одну з найменш корумпованих серед 133 країн світу. Для фінської правової системи не є характерними закони з використанням терміну «боротьба» з визначенням певного виду злочину. Фінський законодавець заклав принципи попередження та застереження вчинення

злочинів у кожному нормативно-правовому акті, що визначають конкретну сферу діяльності. У Фінляндії чесна влада – це система взаємодії права, громадянського суспільства, традицій і цінностей нації. Чесність влади не залежить від персоналії – ніхто з кандидатів на жодній з державних посад не може оголосити себе її гарантом, але всі політики зобов'язані дотримуватися чесності й справедливості, це їх так би мовити девіз. Влада у Фінляндії – максимально наближена до народу. Дуже часто основним чинником корупції називають рівень зарплат державних чиновників. Звісно, у Фінляндії ці зарплати відрізняються від українських, але вони аж ніяк не надмірні, дають змогу жити гідно, але не розкішно. Важливу роль у цій країні відіграє рівень освіти нації. Освіченими людьми набагато важче маніпулювати – вони можуть читати закони, вони бачать, як працює суспільство та як зважають на їхні інтереси [1].

У Німеччині, основним обов'язком державних службовців є неупереджене і справедливе виконання своїх завдань на благо всього суспільства. Для державних службовців передбачено повну особисту відповідальність за правомірність своїх дій із виконання службових обов'язків. В основу протидії корупції в Німеччині покладено завдання знищення матеріальної, насамперед фінансової бази злочинних угруповань. Це досягається двома шляхами: конфіскаційним (конфіскація майна) і створенням належної правової бази для унеможливлення відмивання «брудних» грошей [2].

Напевно, найбільш ефективною є система політичних і правових механізмів боротьби з корупцією Італійської Республіки, де над вирішенням цієї проблеми тісно взаємодіють громадські організації та державні установи. Парламент цієї країни заснував спеціальну Генеральну Раду по боротьбі з організованою злочинністю. Поряд з Генеральною Радою засновані окружні управління по боротьбі з організованою злочинністю та мафією, створено міжвідомчий спеціальний орган – «Управління розслідувань Антімафія» (ДІА). Основна частина кадрів ДІА складають фахівці слідчих органів Державної поліції, карабінерів та Фінансової гвардії.

Національне законодавство Великобританії у сфері боротьби з корупцією є досить розгалуженим, оскільки певні норми матеріального права, які стосуються праввідносин, що виникають унаслідок вчинення тими чи іншими посадовими особами корупційних дій, можуть міститися у різних актах. З огляду на те, що законодавство у цій сфері не є кодифікованим, існувала певна складність його застосування правоохоронними органами Великобританії, тому 24 березня 2005 р. МВС Великобританії внесло на розгляд заінтересованих міністерств і відомств Великобританії законопроект про боротьбу з корупцією. Оновлений законопроект узагальнює попереднє антикорупційне законодавство, і серед іншого скасовує парламентський імунітет від відповідальності за діяння, що містять ознаки корупційних. Друга особливість – це надзвичайно висока роль громадської думки, вона стежить за динамікою негативних явищ у суспільстві. Здебільшого громадські дебати точаться навколо питань, пов'язаних з купівлею політичного впливу, проблем, створених зміною границь приватної і державної власності, моральним кліматом, хабарництвом, зловживаннями службовців місцевих органів влади, поліції, митної служби тощо [3].

Отже, з огляду на викладене, можна дійти головного висновку, для посилення протидії корупції в Україні, слід максимально використати механізми, застосовувані в розвинених країнах, які дали змогу обмежити корупцію масштабами, що не загрожують суспільному розвитку. Необхідним є також загальне розуміння політичною й управлінською елітою того, що прийняття лише одного, навіть ідеального закону не розв'язує проблеми, має бути задіяно багато інших важелів: політичних, економічних, соціальних, культурних, етичних та інших. Тобто, лише комплекс заходів може обмежити це явище.

Список використаних джерел:

1. Косякін І. А. Канцлер юстиції в Фінляндії / І. А. Косякін // Студенти в правовій науці: матеріали науч. студ. конф. (Воронеж, 9-14 квітня 2007 року): зб. науч. праць. - Воронеж: Изд-во Воронеж. держ. ун-ту. - 2007. - Вип. 7. - С. 43-46.
2. Мельник М. Німеччина на шляху боротьби з корупцією // Право України. –1997.– № 11. – С. 111–115.
3. Суворін Е. В. Корупція в постсоціалістичних країнах: сутність, особливості, стратегії протидії (політологічний аналіз): дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 /Е. В. Суворін. - М., 2008. - 255 с.

Науковий керівник - канд. юрид. наук Т.В. Миронюк

Семекліт Є.В.

студент 1 курсу магістратури 1 групи
Інституту підготовки кадрів для
Служби безпеки України
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ДІЯЛЬНІСТЬ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ

Анотація. У тезах розглянуто особливості діяльності Служби безпеки України у сфері запобігання тероризму. Проаналізовано нормативно-правові акти, які регулюють дане питання та запропоновано шляхи їх вдосконалення.

Ключові слова: тероризм, терористичний акт, Служба безпеки України.

На даному етапі розвитку нашої держави існує загроза вчинення терористичних актів через ескалацію збройного конфлікту на території Донецької та Луганської областей. На особливу небезпеку наражаються території Харківської, Дніпропетровської, Запорізької, Миколаївської та Херсонської областей. Окрім того, що ці міста знаходяться поруч з територією Донецької, Луганської областей та тимчасово окупованого півострову Крим, вони володіють потужною інфраструктурою, яка беззаперечно може стати об'єктом терористичного акту з боку Російської Федерації.

У ст.1 ЗУ «Про боротьбу з тероризмом» зазначено, що тероризм це суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей [1]. Схоже за суттю визначення має і ст.258

Кримінального кодексу України (далі – ККУ), яка визначає відповідальність за вчинення терористичного акту. Відповідно до ст.216 ККУ, яка визначає підслідність правоохоронних органів, даний злочин віднесений до компетенції Служби безпеки України (далі – СБУ), яка є основним суб'єктом боротьби та запобіганню тероризму на території України.

Відповідно до Указу Президента України № 53/2019 від 5 березня 2019 року, яким затверджено Концепцію боротьби з тероризмом в Україні, метою даної концепції є підвищення ефективності функціонування загальнодержавної системи боротьби з тероризмом з урахуванням існуючих та потенційних терористичних загроз для України. Зазначена концепція реалізується відповідно до принципів пріоритетності захисту життя і прав фізичних осіб, які наражаються на небезпеку внаслідок терористичної діяльності, законності та неухильного додержання прав і свобод людини та громадянина, невідворотності покарання за участь у терористичній діяльності, переваги превентивних заходів боротьби з тероризмом, розвитку загальнодержавної системи боротьби з тероризмом з урахуванням пріоритетності завдання щодо забезпечення інтеграції України у глобальний безпековий простір [2]. Наведені вище принципи є ефективними та дієвими, що вже було доказано на практиці, наприклад, коли на початку 2019 року мешканці м.Запоріжжя на замовлення співробітників російських спецслужб намагалися здійснити підпал церков Московського патріархату з метою розпаду релігійної боротьби та ускладнення воєнного конфлікту на території України, але завдяки інформованості та оперативного реагування співробітники СБ України затримали даних осіб.

Але попри дієвість цих принципів хотілося би звернути особливу увагу на принцип переваги превентивних заходів боротьби з тероризмом. На мою думку вказаний принцип потребує деталізації, розширення та поширення у застосуванні. Оскільки найкращою боротьбою з тероризмом є запобігання вчинення терористичних актів, то, на мою думку даний принцип має бути основним та займати перше місце у сфері запобігання тероризму органами безпеки. Необхідно на законодавчому рівні визначити механізми взаємодії СБУ з такими органами як Служба зовнішньої розвідки, Міністерство внутрішніх справ та Державна прикордонна служба, тому що саме ці органи є найбільш дієвими в питанні надання інформації, щодо можливих терористичних актів та осіб, які можуть їх вчинити. Координацію діяльності суб'єктів, які залучаються до боротьби з тероризмом, здійснює Антитерористичний центр при Службі безпеки України тому необхідно налагодити чітку взаємодію та контакт даних суб'єктів з Антитерористичним центром. Важливою складовою є антитерористичне забезпечення під час проведення масових заходів та охорона об'єктів критичної інфраструктури та такої, що має важливе цивільне та воєнне значення. Необхідно посилити співробітництво з міжнародними організаціями, зокрема з Європолем та Інтерполом, до сфери яких також відносить боротьба з тероризмом. Співробітники Служби безпеки мають обмінюватися знаннями та досвідом у запобіганні та розслідуванні терористичних актів з працівниками спецслужб провідних країн Європи. Зокрема оперативним співробітникам необхідно розширити агентурну сітку, задля своєчасного виявлення та припинення

протиправної діяльності, а саме готування до вчинення терористичного акту.

На мою думку даний принцип має бути головним у сфері боротьби з тероризмом, а тому для його реалізації необхідно затвердити дані умови на законодавчому рівні, задля належного фінансового, інформаційного та технічного забезпечення СБ України в її діяльності.

Список використаної літератури:

1. «Про боротьбу з тероризмом», Закон України від 04.11.2018, № 638-IV/ [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.
2. Указ Президента України №53/2019 від 05.03.2019/ [Електронний ресурс] – URL: <http://www.rnbo.gov.ua/documents/493.html>.
3. Кримінальний кодекс України: Відомості Верховної Ради України (ВВР) від 18.10.2019 № 2341-III/ [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Скрипник А.В.

аспірант кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЕЛЕКТРОННІ НОСІЇ ІНФОРМАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ТЕРМІНОЛОГІЧНА «ПОЛІФОНІЯ» ЗАКОНУ

Анотація. У тезах розглянуто проблемні аспекти нормативного регулювання використання електронних носіїв інформації у кримінальному провадженні. Наведено приклади нормативної неузгодженості у процесуальному законі, запропоновано авторське бачення причин їхньої появи та окреслено перспективні напрямки для подальших наукових пошуків.

Ключові слова: електронний носій інформації, електронна інформаційна система, електронний документ, докази у кримінальному провадженні.

Ключевые слова: электронный носитель информации, электронная информационная система, электронный документ, доказательства в уголовном производстве.

Аннотация. В тезисах рассмотрены проблемные аспекты нормативного регулирования использования электронных носителей информации в уголовном производстве. Приведены примеры нормативной несогласованности в процессуальном законе, предложено авторское видение причин их появления и намечены перспективные направления для дальнейших научных поисков.

Key words: electronic information medium, electronic information system, electronic document, evidence in criminal proceedings.

Annotation. The theses discusses the problematic aspects of the regulation of the use of electronic information media in criminal proceedings. Examples of regulatory inconsistencies in the procedural law are given, the author's vision of the causes of their appearance is proposed, and promising directions for further scientific searches are outlined.

Якісне правове регулювання є підґрунтям результативності боротьби зі злочинністю, зокрема – корупційною. Однозначністю та точністю правового впливу на суспільні відносини мають володіти не лише норми матеріального права (наразі – закону про кримінальну відповідальність): не менш важливим видається ефективний процесуальний механізм, здатний забезпечити формування належного доказового матеріалу вчинення кримінального правопорушення. Разом

зі стрімким розвитком цифрових технологій значно збільшилася кількість віртуальних слідів, що можуть містити унікальні докази. Через це особливої актуальності набуває дослідження процесуальних аспектів формування доказів на основі інформації, яка міститься на електронних носіях.

У процесуальному законі відсутня уніфікованість термінології, що вживається для позначення електронних носіїв інформації. У найбільш широкому варіанті (*електронні носії інформації*) цифрові джерела доказів використані у переліку матеріалів, що кваліфіковані законодавцем як документ (п.1 ч.2 ст.98 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК)). Водночас вже у наступному пункті цієї ж частини статті на позначення електронних додатків до протоколів використано більш розгорнуту, в порівнянні з вищевказаною, за формою та аналогічну – за змістом, конструкцію: *носії інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксовано процесуальні дії* (п.3 ч.2 ст.99 КПК). Така ж сама конструкція має місце і в нормі, присвяченій врегулюванню форм фіксування кримінального провадження (п.2 ч.1 ст.103 КПК).

Останній варіант, проте вже в усіченому вигляді – *«носії інформації»*, отримав найбільше поширення серед процесуальних норм, контекст яких вказує на його електронну природу (абз.2 ч.2 ст.104, п.1 ч.3 ст.104, ч.3 ст.266, ч.1 ст.359 КПК). Урізноманітнення сталого словосполучення здійснено за допомогою додавання відповідних контекстові прикметників: *відповідний* (ч.2 ст.265 КПК), *первинний* (ч.1,2 ст.266 КПК), *технічний* (п.7 ч.2 ст.412 КПК). А втім, варіативність термінології не є моноекторною: нормативне закріплення отримали такі «різновиди» носіїв інформації, як *«носії комп'ютерної інформації»* (п.4 ч.2 ст.105 КПК), *«носії відео- або аудіоінформації»* (ч.5 ст.567 КПК). Цікаво, що лише *«технічний носії інформації»* може мати, на думку законодавця, *«оригінальні примірники»* та *«резервні копії»* (ч.3 ст.107 КПК).

У контексті останнього розмежування носіїв залежно від їхньої «оригінальності» не менш варіативно виглядають два правила однієї статті, відмінності у яких виходять за межі суто термінологічних. Так, відповідно до ч.3 ст. 99 КПК *оригіналом електронного документа* є його відображення, якому надається таке ж значення, як *документу*. Наступна частина цієї ж статті закріплює правило, відповідно до якого *копії інформації*, що міститься в інформаційних (автоматизованих) системах, телекомунікаційних системах, інформаційно-телекомунікаційних системах, їх невід'ємних частинах, виготовлені слідчим, прокурором із залученням спеціаліста, визнаються судом як *оригінал документа* (ч.4 ст.99 КПК). Попередня частина містить правило про те, що оригіналом документа є сам документ. З одного боку, з урахуванням контекстуального відмежування *документа* від *електронного документа* логічно припустити, що громіздка конструкція з ч.3 ст.99 КПК, яка починається словами *«копія інформації»*, має тяжіти більше до електронного документа, аніж до оригіналу документа. З іншого боку, запровадження законодавцем ще однієї конструкції свідчить про намір першого надати останній нового процесуального «вдідінку». Однак, зміст наведених попередньо прикладів переконує у протилежному. Окрім того, з точки зору інформаційних технологій достатньо складно відмежувати природні для традиційної форми документа категорії –

оригінал, дублікат, копія, проте це вже зовсім інше проблемне питання.

Показово, що до внесення змін у 2017 році Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування» у процесуальному арсеналі були *тільки* терміни «електронна інформаційна система» (абз.2 ч.1 ст.158, п.4 ч.4 ст.258, ст.264, ст.265 КПК), «транспортна телекомунікаційна мережа» (п.3 ч.4 ст.258 КПК), «мобільні термінали систем зв'язку» (абз.2 ч.1 ст.158 КПК). Нові редакції нормативних приписів «збагатилися» такими термінами, як «інформаційна (автоматизована) система», «телекомунікаційна система», «інформаційно-телекомунікаційна система» (ч.4 ст.99 КПК).

Висвітлене вище демонструє високий ступінь неузгодженості термінології, що, на думку автора, може бути спричинено, *по-перше*, відсутністю системного підходу до врегулювання процесуальних відносин, пов'язаних із використанням електронних носіїв інформації, *по-друге*, непослідовністю внесення змін до таких норм. Якщо така варіативність, на думку законодавця, потрібна, то з метою досягнення правової визначеності варто надати визначення згаданим у законі термінам, пояснивши тим самим принципів відмінності між ними. Якщо вона не потрібна, варто узгодити термінологію, усунувши тим самим правову невизначеність. Проте неузгодженість термінології впливає з іншої, більш масштабної проблеми, пов'язаної з визначенням місця інформації з електронних носіїв та самих електронних носіїв у системі джерел доказів, розв'язання якої потребує окремої наукової уваги.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України, закон від 13.04.2012, № 4651-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4651-17>.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, доц. І.А. Тітко

Сорокін А. А.

студент 1 курсу магістратури 1 групи
Інституту підготовки юридичних кадрів
для СБУ Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПРОТИДІЯ НАРКОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Ключові слова: наркобізнес, прибутковість, конспірація, протидія наркобізнесу.

Анотація. У тезах розглянуто явище «наркобізнесу», зазначаються його ознаки та особливості. Визначено заходи протидії наркобізнесу.

Анотація. В тезисах рассмотрено явление «наркобизнеса», указываются его признаки и особенности. Определены меры противодействия наркобизнесу.

Ключевые слова: наркобизнес, доходность, конспирация, противодействие наркобизнесу.

Summary. In the abstracts the phenomenon of "drug business" is considered, its signs and features are noted. Measures to combat drug business were identified.

Keywords: drug business, profitability, conspiracy, counteraction to drug business.

У наш час наркобізнес є однією з основних глобальних проблем. Цей вид злочинної діяльності є найбільш прибутковим та має досить потужну і розгалужену систему незаконних угруповань, які мають транснаціональний характер та високий рівень конспірації.

Поняття «наркобізнесу» закріплено в українському законодавстві тільки в одному нормативному акті, а саме в Розпорядженні КМУ від 28.08.2013 року «Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року», і визначено, що це організована злочинна діяльність, різновид незаконної підприємницької діяльності, що паразитує за рахунок осіб, які зловживають наркотиками, і провадиться у вигляді промислу з метою наживи [1]. На мою думку, дане визначення не повністю розкриває зміст «наркобізнесу». Проаналізувавши праці науковців, підтримую визначення, що сформулював Е.В. Расюк [2, с. 16], та вважаю, що його треба закріпити на законодавчому рівні.

Операції з наркотиками приносять «легкі гроші», що є привабливим для злочинних угруповань, котрим вигідно отримання максимального прибутку за короткий час. Щодо прибутковості даного виду злочинної діяльності, то Управління ООН щодо наркотиків та злочинності наводить статистику щодо цін на наркотики в Західній та Центральній Європі на 2016 рік: роздрібна ціна на героїн за грам становила від 24 (Бельгія) до 166 дол. США (Фінляндія), оптова – від 16 (Франція) до 53 дол. США (Фінляндія). Ціни на кокаїн є вищими, але не значно, приблизно на 20-30 дол. США дорожче [3, с. 1-4].

За оцінками Управління ООН щодо наркотиків та злочинності за 2018 рік, кількість осіб у світі, що вживають наркотики, становить 275 млн., а в 2006 році - 208 млн [4, с. 7]. Зазначається кількість смертей від вживання наркотиків: у 2000 р. – 105000 смертей, а в 2015 р. – 168000 осіб [4, с. 9].

Наша держава знаходиться в епіцентрі міжнародного транснаціонального наркобізнесу, оскільки Україна перетворилася на країну не лише транзиту, а й споживача та виробника наркотиків [5, с. 359]. Даний факт підтверджують канали транзиту і ввозу наркотиків в Україну: Афганістан – Пакистан – Центральна Азія – Росія – Україна – Західна Європа; Іран – Туреччина – Болгарія – Україна – Західна Європа та інші [4, с. 15, 26].

Відсутність протягом радянського періоду на території нашої країни наркоринку мало основне значення в розвитку наркобізнесу в Україні, оскільки «перехідний період» в 90-ті роки створив умови для ввозу наркотиків з боку міжнародних наркокартелів та формування внутрішніх наркоугруповань. На даний час основними факторами існування та розвитку наркобізнесу в Україні є: політична та економічна нестабільність; недостатня ефективність діяльності правоохоронних та державних органів; ослаблення соціальних інститутів; корупція; період «постійного реформування» різних установ та структур.

Кримінологічними ознаками організованих злочинних угруповань, що займаються наркобізнесом, є високий ступінь організованості, наявність лідера, диференціація функцій учасників; жорстка дисципліна, дотримання конспірації, безперечне підпорядкування ієрархії; зв'язок з корумпованими представниками державних та правоохоронних органів; тісна взаємодія з кримінальним середовищем; взаємодія з комерційними структурами для легалізації доходів;

залучення до своєї діяльності вчених, інженерів, лікарів та інших [5, с. 367-368].

На мою думку, однією з характерних рис наркобізнесу є конспірація. Процес збуту наркотиків є складним етапом та потребує найбільшої конспірації, оскільки саме на даній стадії особи наражаються на велику небезпеку бути викритими співробітниками правоохоронних органів. Система збуту організовується так, щоб члени злочинного угруповання не знали один одного. Усі контакти між постачальниками, оптовими збувальниками і роздрібними розповсюджувачами зводяться до мінімуму. Продаж наркотичних засобів роздрібними розповсюджувачами здійснюється з використанням паролів, закладкою схованок, проведенням візуального спостереження за покупцями і т.д. Це явище носить назву «контррозвідки», що спрямоване на протидію оперативно-технічним заходам правоохоронних органів.

Вивчення особи, що причетна до наркобізнесу, вказує на її корисливу установку, що підкріплюється систематичною, тривалою і безкарною злочинною діяльністю, що беззаперечно впливає на спосіб життя та поведінку цих осіб, які в процесі незаконної діяльності вдосконалюють свої навички. Серед них з'явилися особи з вищою освітою, колишні та нинішні працівники правоохоронних органів, митники [5, с. 364-366]. Тобто, відбувається витіснення примітивного злочинця інтелектуальним і підприємливим, з більш вишуканими способами та формами протиправної діяльності.

Отже, наркобізнес є проблемою назрілою та досить небезпечною, яку потрібно попереджувати шляхом розроблення та вдосконалення заходів протидії цьому явищу. На мою думку, слід провести швидку та дієву реформу правоохоронної системи та привести її у відповідність до європейських стандартів; посилити міжнародну співпрацю у боротьбі з наркобізнесом; надати «наркобізнесу» більшого нормативного закріплення та визначити його як склад злочину; змінити підходи до реабілітації наркозалежних; підвищити на основі міжвідомчої взаємодії ефективність профілактичних заходів, посилити роз'яснювальну роботу з боку педагогів; заохочувати участь громадських організацій у сприянні протидії незаконному обігу наркотиків. Тож, можна сказати, що позитивні зрушення у подоланні наркобізнесу можливі лише за умови консолідації зусиль влади і суспільства [6, с. 40].

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року: Розпорядження КМУ від 28 серпня 2013 р. № 735-р// Офіційний вісник України. – 2013. – № 76. – Ст. 270.
2. Рясюк Е.В. Кримінологічна характеристика та запобігання транснаціональному наркобізнесу в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Е.В. Рясюк; Нац. акад. внутрішніх справ України. — К., 2005. — 16 с.
3. Стандартизовані ціни на кокаїн та героїн в США та Західній Європі на 2016 рік // Управління ООН щодо наркотиків та злочинності. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unodc.org/wdr2018/en/maps-and-graphs.html>
4. Світовий доклад щодо наркотиків на 2018 р. Управління ООН щодо наркотиків та злочинності // Відень, 20 червня 2018 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unodc.org/wdr2018/prelaunch/Pre-briefingAM-fixed.pdf>
5. Тимошенко В.А. Наркобізнес: національна та міжнародна протидія новим викликам: Монографія. – К., 2006. – 456 с.
6. Головкін Б. М. Антинаркотична політика держави: у світлі реформування концептуальних засад // Актуальні проблеми кримінологічної політики в Україні: матеріали міжвуз. наук.-теорет. конф. (Київ, 25 квіт. 2012 р.). –К.: Нац. акад. внутр. справ, 2012. – с. 37–40.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Стецик Р. С.

студент I курсу магістратури
Інституту підготовки юридичних
кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В МОРСЬКИХ ПОРТАХ УКРАЇНИ

Анотація. У роботі розглянуто особливості корупції, що характерна для морських портів. З'ясовано негативний вплив даного виду злочинності та запропоновано деякі шляхи вирішення проблеми.

Ключові слова: корупція, морські порти, митник – корупціонер, митні процедури.

Корупція є найнебезпечнішим явищем для суспільства та держави. Одним з її видів є корупція в морських портах при здійсненні митних процедур. Зараз ми можемо сформулювати загальне уявлення про стан корупції в митній сфері завдяки проведенню численних національних соціологічних опитувань та порівнюючи оцінки експертів міжнародних організацій, а також тематичних досліджень цієї проблеми. Відповідно до показників світового Індексу сприйняття корупції (CPI) за 2018 р. Україна отримала 32 бали зі 100 можливих та посіла 120 місце з 180 країн [1; с. 1]. У підсумковому моніторинговому звіту Американської торгівельної палати (The Chamber of Commerce) щодо результатів ведення бізнесу на українському ринку за 25 років вказується, що близько 80% компаній - учасниць даної міжнародної організації зіштовхуються з корупцією при веденні бізнесу в Україні [6; с. 133]. За статистичними даними Україна втрачає більше 200 млн. доларів через незаконні схеми в портах [3; с. 2].

Питання про причини виникнення та шляхи протидії, протягом тривалого часу досліджувало велика кількість науковців: Мартиновський В.В., Тимошук Г.О., Головін Б.М., Олійник Д.О., Додін Є.В., Демідов А.І., застосовуючи при цьому різні підходи: функціональний, структурно – функціональний та моралістичний [2; с. 41-42]. Поєднуючи вищевказані підходи ми отримуємо можливість виділити не тільки першочергові причини виникнення корупції, а і низку інших умов та факторів її існування. Однією з таких умов є особистість корупціонера. Даний вид злочинців, а саме митники — корупціонери, характеризуються специфічними моральними якостями, психологічними особливостями та ознаками:

- стійка форма злочинної поведінки, що відображається в її спрямованості;
- специфічна мотивація;
- 70,5% мають вищу освіту;
- посада Державний інспектор — Головні державний інспектор (86,6 %);
- вік 19 — 45 р. (84,8 %) [7; с. 36-50, 120, 138].

В основному корупційні злочини вчиняються особами переважно старшими за 25 років, а найбільша кількість латентних злочинів припадає на групу 40-50 років. Причиною цього є вікова зайнятість службовців, що

знаходяться на керівних посадах, призначаються вони туди через наявність у них значного трудового стажу та життєвого досвіду [4; с. 303-304].

Головною метою корупційного протиправного діяння являється особисте збагачення, невисокий рівень заробітної плати, бажання отримати матеріальні або нематеріальні блага, задоволення іншого майнового інтересу [5; с. 285-288]. Для прикладу, середня зарплата за місяць державного інспектора митниці становить 12-15 тис. гривень, а середня зарплата за місяць капітана корабля дальнього плавання становить 10 тис. доларів [3; с. 1]. В даному випадку з'являється високий рівень корупційного ризику.

У 2014 році проведено важливе міжнародне дослідження, що присвячене виникаючим проблемам при здійсненні митних процедур у портах України. Дослідження відбулось в межах міжнародного проекту місії ЄС з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM). Ціллю даного заходу являлось встановлення причин низької ефективності роботи морських портів, що заважають реалізації рамкових стандартів безпеки та сприяння світовій торгівлі.

Результати показали, що способи вчинення дуже варіювались, починаючи з виплат неофіційних платежів для спрощення будь яких перевірок і закінчуючи випадками шахрайства у надзвичайно великих розмірах з використанням кількох державних органів, але найбільш суттєво виділялось створення ілюзії неможливості проходження митних процедур у разі відмови від дачі неправомірної вигоди, дана відмова призводила до виникнення значної затримки в оформленні вантажів та проведення додаткових незаконних перевірок щодо суб'єкта перевезення, в зв'язку з цим власник судна отримували десятки тисяч доларів збитку за простій та порушення строків.

Також існують неофіційні таємні корупційні домовленості між суб'єктами ЗЕД та уповноваженими посадовими особами митниці про незаконне зниження вартості товару. Дана практика помічена на усіх зонах митного контролю по всій Україні [7; с. 36-50, 120, 138].

Отже, вважаю за необхідне націлитись на превенцію корупції, тому що на відміну від покарання за корупція, превенція являється ефективнішим важелем зниження корупціогенних чинників. Зважаючи на заходи, що застосовуються на даний момент, корупція в деяких сферах знизилась, але ефективна протидія корупції можлива лише при впровадженні та здійсненні комплексу дій, сюди відноситься:

- активний розвиток системи автоматизованого управління митними ризиками, що є спрямований на виявлення, запобігання та припинення митних правопорушень.

- впровадження ефективного антикорупційного менеджменту, що включає в себе розробку антикорупційних стратегій та процедуру у приватних та публічних сферах.

- поширення комплаєнс - системи, це підвищить контроль за дотриманням антикорупційного законодавства, міжнародних антикорупційних політик та процедур у професійній діяльності суб'єктів ЗЕД [8; с. 60-63].

Список використаної літератури:

1. Transparency international ukraine 2018 URL: <https://ti-ukraine.org/research/index-spryjnyattya-koruptsiyi-2018>
2. Мартиновський В. В. Причини та умови виникнення корупції в державному механізмі / В. В. Мартиновський. // Корупція в країні: питання протидії. – 2015. – №16. – С. 41–42.
3. Масштаби корупції на українській митниці. – 2018. – С. 2. URL: <https://www.dw.com/uk/a-44967713>
4. Тимошук Г. О. Кримінологічна характеристики особистості злочинця-корупціонера/the Journal of Eastern European Law / Журнал східноєвропейського права. – 2018. – № 57. – С. 303–304
5. Головкін Б. М. Поняття корупційної злочинності у митній сфері/Б. М. Головкін//Традиції та новачі юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє :65 матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса,19 травня 2017 р.) –С. 285-288
6. The Chamber of commerce Ukraine. – С. 133, URL: https://www.chamber.ua/content/documents/538539CC_Country_Profile_2017UA.pdf
7. Олійник Д. О. Запобігання корупційним злочинам, що вчиняються при здійсненні митних процедур [Текст] : монографія / Д. О. Олійник ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2018. – С. 36-50, 120, 138.
8. Головкін Б. М. Антикорупційний менеджмент у митній справі / Фіскальна політика в Україні в кримінально-правовому вимірі [Текст] : зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. – 2016 –С. 60-63.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Страшок А. А.

аспірант кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДЕТЕРМІНАНТИ КОРУПЦІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. У тезах розглянуто питання детермінант корупційної злочинності в Україні. Надано визначення корупції відповідно до Закону України «Про запобігання корупції». Здійснене формування причин корупційних злочинів у чотири групи та надане детальне висвітлення кожної.

Ключові слова: корупція, корупційна злочинність, детермінанти.

Аннотация. В тезисах рассмотрены вопросы детерминант коррупционной преступности в Украине. Дано определение коррупции в соответствии с Законом Украины «О предотвращении коррупции». Осуществлено формирование причин коррупционных преступлений в четыре группы и предоставлено детальное освещение каждой.

Ключевые слова: коррупция, коррупционная преступность, детерминанты.

Annotation. Theses address the determinants of corruption in Ukraine. Corruption is defined in accordance with the Law of Ukraine “On Prevention of Corruption”. Formation of causes of corruption crimes in four groups was carried out and detailed coverage of each was provided.

Keywords: corruption, corruption crime, determinants.

Корупційна злочинність як явище притаманна всі країнам, і Україна не є винятком. Відповідно до рейтингу сприйняття корупції 2018 року, який складений міжнародною організацією Transparency International, наша країна займає 120 місце у світі за рівнем корупції. Корупція є одним із найнебезпечніших злочинів саме для держави, оскільки вона підриває її соціальну стабільність, негативно впливає на демократичні принципи та верховенство права.

У ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року надається визначення корупції і вказується, що це використання особою, зазначеною у частині 1 статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або

прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

За вчинення діянь, які містять ознаки корупції законодавством України передбачено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Детермінанти – це множина значущих чинників, з яким взаємопов'язана та яким обумовлена злочинність. Тобто, іншими словами детермінанти це «причини та умови» або «чинники» злочинності. Так як було сказано вище, що корупційна злочинність негативно впливає саме на розвиток держави, пропонуємо розглянути причини, які породжують корупційні злочини в Україні.

На нашу думку, всі детермінанти корупційних злочинів можемо згрупувати у чотири групи до яких відносяться: політичні, економічні, соціальні та правові.

До політичних чинників відносяться відсутність політичної культури, поганий розвиток партійної системи, усунення більшості населення від участі в управлінні державними справами, не сформованість інститутів громадянського суспільства, бюрократизація гілок влади, погана статистика розкриття даного виду злочинів, закритість державної фінансової інформації, що сприяє вчиненню корупційних злочинів у фінансовій сфері; посилення охорони таємниці у кримінальних справах, особливо у справах міжнародного характеру тощо.

До особливостей економічної системи країни, які впливають на розвиток корупційної злочинності належить помилки економічних реформ, нерівнозначний розвиток різних галузей господарства країни, економічна криза, низька заробітна плата, безробіття, інфляція.

Соціальними чинниками вважають слабкість громадянського суспільства, корислива спрямованість державних службовців, професійна деформація частини керівників, що виявляється у поблажливому ставленні до корупції, низька довіра громадян до правоохоронних органів, менталітет, культурний і освітній рівень населення, звичаї, традиції.

Менталітет, серед соціальних чинників, на нашу думку, має особливе значення для нашої країни. Підтримуючи думку Шевченка О. В., вважаємо, що менталітет українського населення схильний до вирішення власних проблем шляхом давання або отримання неправомірної вигоди. [1, с.129] При чому, вважається, що корупція у вищих ешелонах влади є недопустимою, на відміну від корупції, яка діє на місцях. Тобто, пропонування неправомірної вигоди за отримання, наприклад, довідки є допустимим для нашого суспільства.

Серед правових факторів виділяють неефективну систему антикорупційних заходів, недосконале законодавство у сфері протидії корупції, а також складнощі притягнення особи до відповідальності.

Як висновок, варто зазначити, що на сьогоднішній день для України притаманні всі детермінанти корупційних злочинів. Проте, оскільки наша країна розвивається як демократична держава, яка поважає інтереси людини та

забезпечує розвиток особистості, необхідно забезпечувати запобігання виникненню розвитку корупційної злочинності. Виконання даних обов'язків слід покласти як на правоохоронні органи, так і на суспільство в цілому, які усунуть дані криміногенні фактори.

Список використаних джерел:

1. Шевченко О. В. Причини та умови корупційної злочинності. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 3 (7). С. 122-132.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, доц. В. В. Вапнярчук

Строганова І. В.

студентка 1 курсу магістратури
4 групи Слідчо-криміналістичного
інституту Національного юридичного
Університету імені Ярослава Мудрого

ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ПРАВООХОРОННІЙ СИСТЕМІ ГРУЗІЇ

Анотація. У тезах розглянуто досвід державної антикорупційної політики у правоохоронній системі Грузії.

Ключові слова: корупція, запобігання та протидія корупції, Грузія, антикорупційні механізми, державна політика боротьби з корупцією.

Ключевые слова: коррупция, предупреждение и противодействие коррупции, Грузия, антикоррупционные механизмы, государственная политика борьбы с коррупцией.

Анотація. В тезисах рассмотрен опыт государственной антикоррупционной политики в правоохранительной системе Грузии.

Keywords: corruption, prevention and counteraction to corruption, Georgia, anti-corruption mechanisms, state anti-corruption policy.

Annotation. In theses examined the experience of Georgia's state anti-corruption policy in the law enforcement system.

Приклад соціальних та економічних перетворень у Грузії – чи не найкраща відповідь тим, хто вважає, що на заваді успішному розвитку України стоять: радянська ментальність, відсутність традицій ведення цивілізованого бізнесу, корумпованість влади і суспільства.

Адже ще за часів президентства Е. Шеварднадзе держава опинилась у дуже складній ситуації, практично всі державні інститути були знищені зсередини корупцією [1].

Глибину та всеосяжність кризи підтвердила Революція Троянд у листопаді-грудні 2003 року. Навіть не так сама революція, як понад 96% підтримки, на президентських виборах у січні 2004 року Михайлу Саакашвілі. Новообраний президент, звичайно, мав вибір: або продовжувати згадані вище «традиції державотворення» або зробити спробу збудувати нову країну. Саакашвілі не змарнував шанс на зміни.

Яскравим прикладом успішної антикорупційної реформи в Грузії є реформа правоохоронних органів, за зразок якої грузини обрали досвід Італії та США.

Корупція пронизувала всю систему поліції Грузії. Її співробітники не могли вижити на мізерну заробітну платню, отримвану за виконання покладених обов'язків. Аби хоч якось звести кінці з кінцями багато з них працювали на організовану злочинність, продавали наркотики. Звинувачували громадян у порушенні чинного законодавства та привласнювали кошти від сплати відповідних штрафів [2].

Одним із перших кроків було скасовано Державтоінспекцію як одну з найбільш корумпованих структур та звільнено 15 тис. її співробітників, адже «реформатори» дійшли висновку, що реформи не можуть бути частковими. Замість ДАІ та дільничних була створена Патрульна поліція.

Аби залучити більш професійних співробітників, незаплямованих корупцією, Уряд брав на роботу багатьох студентів вищих навчальних закладів і випускників програм підготовки з права, зобов'язуючи їх скласти відповідний іспит. Новобранці проходили швидке тренування, де вони отримували базові навички щодо роботи співробітників поліції, складання протоколів та взаємодії з громадськістю.

Вищі заробітні плати та надбавки давали змогу легко наймати нових співробітників. Зарплати нової патрульної поліції було підвищено до 400-500 доларів на місяць, що означало десятикратне зростання порівняно із зарплатами попередників.

Також, Урядом Грузії вживалися відповідні заходи, які спрямовували свою дію на мінімізацію зловживань з боку нових співробітників поліції. Було запроваджено цілодобову гарячу лінію, яка дозволила людям скаржитись на дії поліції або повідомляти про вимагання хабара. По всьому Тбілісі, а також в інших великих містах та на всіх основних автострадах були встановлені відеокамери, які надавали поліції та громадянам докази фактів правопорушень чи, навпаки, їх відсутності. Штрафи більше не стягувались на місці скоєння порушень, а сплачувались через комерційні банки, що позбавляло поліцію можливості покласти гроші собі в кишеню. Зрештою, громадяни отримали важелі впливу.

За результати вживаних заходів прослідковувалося різке зниження рівня злочинності, зменшення проявів корупції серед поліцейських, було відновлено довіру до правоохоронців та зміцнена відповідальність та підзвітність патрульної поліції. Відповідно до «Глобального барометру корупції», опублікованого Міжнародною організацією «Transparency International» за підсумками 2010 р., Грузія має одну з найменш корумпованих поліцейських служб у світі [2].

І донедавна одна з найбільш корумпованих республік колишнього СРСР – Грузія, за короткий проміжок часу здійснила «революцію» у боротьбі з корупцією, про цей факт свідчать показники рейтингу «Індекс сприйняття корупції-2018», Грузія опинилася на 41(із 176 можливих) місці, порівнюючи, що в 2003 році Грузія обіймала 68 місце, з показником 1,8 (з 10 можливих) [3].

Список використаних джерел:

1. Решота В. Д. Досвід державної політики із запобігання та протидії корупції в Грузії. Науковий вісник. Вип. 11. 2013. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik11/fail/Reshota.pdf

2. Боротьба з корупцією у сфері державних послуг: Хроніка реформ у Грузії. Вашингтон: Міжнародний банк реконструкції та розвитку, 2012. 132 с.

3. Transparency International отмечає успех Грузии в борьбе с коррупцией. URL:<https://www.golos-ameriki.ru/a/georgia-transparency-international-corruption-index/4763692.html>

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. О.В. Новіков

Сухоставська К. Р.

студентка 1 курсу магістратури
1 групи Інституту підготовки кадрів для
органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація. У тезах наведено шляхи віктимологічного запобігання злочинів та підвищення віктимологічної грамотності серед неповнолітніх. Розглянуто характеристики віктимності неповнолітніх, як найбільш уразливої групи осіб, щодо яких вчиняються злочинні посягання.

Ключові слова: неповнолітні, віктимність неповнолітніх, заходи запобігання, віктимологічна грамотність.

Сьогодні у нашій державі доволі високий рівень злочинності серед неповнолітніх щодо яких вчиняються злочини, зокрема, надвисокою є і латентна злочинність цього виду. Показники офіційної статистики злочинності щодо неповнолітніх можуть вважатися умовними. Важливого значення набуває дослідження віктимності, як характеристики особи неповнолітнього з метою захисту даної групи осіб від злочинних посягань.

Для того, щоб попередити таке явище, потрібно визначити якими ж характеристиками віктимності наділені неповнолітні, як група осіб щодо яких вчиняються злочини. Неповнолітні входять у число осіб з підвищеною віктимністю. Причому, віктимні риси, характерні для них, можна поділити на дві групи — загальні та індивідуальні.

До загальних (притаманних підлітковому віку як такому) належать: довірливість, наївність, допитливість, невміння адекватно реагувати на ситуацію, відставання у психічному розвитку від фізичного, перевага у психічній діяльності процесів збудження над гальмуванням, а іноді, просто фізична слабкість.

Індивідуальні психічні властивості можуть бути в свою чергу поділені на біопсихологічні, власне психологічні та соціально-психологічні. До власне психологічних відносять: агресивність, тривожність, жорстокість, необ'єктивну оцінку можливостей, схильність до ризику, конформність, емоційну неврівноваженість або наявність однієї чи поєднання декількох акцентуацій характеру [1].

Другим блоком чинників, що можуть підвищувати вразливість неповнолітніх, є соціально-психологічні, до яких належать: потреба у спілкуванні,

самоствердженні, що загострюються у підлітковому віці. І звідси — права необізнаність, незнання головних методів забезпечення особистої безпеки.

Підвищена віктимність неповнолітніх визначається також їх соціальним положенням, де визначальною детермінантою схильності до віктимної поведінки є роль підлітка в сім'ї [2].

Віктимологічне запобігання злочинності є складовою частиною всієї попереджувальної діяльності держави і спрямоване саме на виявлення потенційних жертв і проведення з ними відповідної роботи.

Велике значення в попередженні всієї злочинності має саме віктимологічний напрямок профілактики злочинності неповнолітніх як найбільш незахищеної частини населення.

Виходячи із специфіки потерпілих неповнолітнього віку, слід сказати, що у профілактичній роботі з даною групою велике значення мають насамперед заходи не правового характеру, а педагогічні, психологічні та медичні. Вивчення та дослідження віктимних рис неповнолітніх, проведення психокорекційної роботи з дітьми, спрямованої на усунення таких властивостей, є важливою ланкою профілактики злочинних посягань на них.

Отже, можемо зробити висновок що, віктимологічне запобігання серед неповнолітніх може здійснюватися шляхом реалізації таких заходів, як пропаганда правових знань через ознайомлення читацької та глядацької аудиторії з основними правами й обов'язками громадян; роз'яснення кримінально-правових понять (наприклад, необхідна оборона, крайня необхідність); привернення уваги до питань, пов'язаних із винуватістю самого потерпілого, тобто такої поведінки жертви, коли вона створює умови, що сприяють вчиненню злочину; виступи через ЗМІ фахівців-юристів, психологів, педагогів з практичними рекомендаціями, як уберегти потенційну жертву від злочинних посягань; роз'яснення батькам, що їхня поведінка є зразком для дитини [3].

Список використаної літератури:

1. Головкін Б. М. Віктимна поведінка жертв злочинів / Б. М. Головкін // Проблеми законності : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. - Вип. 135. - с. 124-136.

2. Головкін Б. М. Віктимність як основна категорія віктимології [Електронний ресурс] / Б. М. Головкін // Журнал східноєвропейського права. - 2015. - № 20. - С. 6-13. - Режим доступу: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/10/golovkin_20.pdf.

3. Аналіз причин правопорушень неповнолітніх як підгрунтя соціально-педагогічної роботи з молоддю щодо профілактики злочинності // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. — 2006. — N 30. — С. 50-53

Науковий керівник – канд. юрид. наук., доц. О.В.Ткачова

Толстова Д.Д.

магістрант кафедри «Системи інформації»
НТУ «ХПІ»

Оболенцев В.Ф.

магістрант кафедри «Системи інформації»
НТУ «ХПІ»

Ющенко О.Г.

професор кафедри «Системи інформації»
канд. фіз.-мат. наук, НТУ «ХПІ»

УДОСКОНАЛЕННЯ ТВОРЧОЇ НЕЙРОМЕРЕЖІ ГЕНЕРУВАННЯ ЗОБРАЖЕНЬ ПРАВОПОРУШНИКІВ НА ОСНОВІ РОЗПІЗНАНИХ

Анотація. У роботі наведено дані про удосконалення творчої нейромережі генерування зображень правопорушників на основі розпізнаних. Окреслено її елементи та технології роботи.

Ключові слова: творча нейромережа, розпізнавання зображень, правопорушники.

Аннотация. В тезисах приведены данные об усовершенствовании творческой нейросети генерирования изображений правонарушителей на основании распознанных. Обозначены ее элементы и технология работы.

Ключевые слова: творческая нейросеть, распознавание образов, правонарушители.

Annotation. The abstracts provide data on improving the creative neural network for generating images of offenders based on recognized ones. Its elements and technology of work are designated.

Keywords: creative neural network, pattern recognition, offenders.

У правоохоронній практиці дедалі більше застосовуються методи штучного інтелекту. Саме вони дозволяють опрацювати величезні обсяги кримінально значущої інформації методами, аналогічними процесам мислення людини.

При тому вдосконалюються і самі методики т.зв. «глибинного навчання» нейронних мереж з метою підвищення їх ефективності у роботі з кримінальними даними. Актуальною зокрема залишається дослідження та моделювання творчих розумових процесів людини для розпізнавання обличчя правопорушників з урахуванням їх вікових змін [1].

Нами було проведено дослідження з метою моделювання процесу генерування зображень на основі розпізнаних образів [2]. Під час роботи здійснювалося доопрацювання архітектури нейромережі та оптимізація її налаштувань таким чином, щоб навчання могло відбуватися на відносно малих обсягах графічної інформації - кримінальних даних. Результатами дослідження стала генеративна модель, що являє собою породжувальну змагальну нейромережу. Її елементи: мережа-генератор (оператор R), мережа-дискримінатор (оператор S) та мережа-стилізатор, яка складається з блока трансформації (оператор R) та блоків оцінки наближення стилізації зображень (оператор S). З точки зору теорії творчих процесів (творчий оператор $C=R+S$), генератор та трансформатор відповідальні за ротаційний синтез, а дискримінатор та згорткова мережа стилізатора – за селекцію. Мережа-стилізатор складається з 4 класичних блоків загорткової нейромережі, що відповідають за вилучення особливостей наданого візуального об'єкта, та додатково одного блока для розпізнання контенту,

який робить це за допомогою вилученої із заздалегідь натренованої загальнодоступної нейромережі VGG матриці ваг. Також є блок трансформації, де при обчисленні загальної втрати використовується технологія оптимізації L-BFGS. У загорткових блоках використовується нелінійна функція активації ReLU.

В процесі роботи розробленої нейромережі генерація зображень при навчанні та тестуванні відбувається при подачі на вхід мережі рандомно згенерованого шуму.

Список використаної літератури:

1. Лактионова Е.А., Ющенко А.Г. Творческая нейросетевая машина синтеза художественных изображений хризантем // Інформаційні технології та інтелектуальна власність. – Харьков: НТУ "ХПИ", 2014. - С. 75.
2. Mikhailova D.D., Yushchenko A.G. A creative generative neural network for fine art synthesis from recognized images // MicroCAD-2018. Volume: Section 1 - Kharkiv: NTU KhPI, 2018. – P. 63.

Тютюнник М.О.

студентка 2 курсу магістратури 12 групи
Інституту прокуратури та кримінальної
юстиції Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРЕВЕНТИВНОГО МЕХАНІЗМУ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ЕФЕКТИВНІСТЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Анотація: в тезах розглянуто проблеми функціонування національного превентивного механізму та його ефективність на сучасному етапі. Проаналізовані проблеми та запропоновані шляхи їх вирішення.

Ключові слова: національний превентивний механізм, Омбудсмен+, монітор НПМ, порушення прав людини.

Аннотация: в тезисах рассмотрены проблемы функционирования национального превентивного механизма и его эффективность на современном этапе. Проанализированы проблемы и предложены пути их решения.

Ключевые слова: национальный превентивный механизм, Омбудсмен + монитор НПМ, нарушения прав человека.

Summary: The thesis deals with the problems of functioning of the national preventive mechanism and its effectiveness at the present stage. Problems are analyzed and solutions are suggested.

Keywords: national preventive mechanism, Ombudsman +, monitor of NPM, human rights abuses

Відповідно до ст. 3 Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання кожна держава-учасниця створює, призначає чи підтримує на національному рівні один або кілька органів для відвідувань для цілей недопущення катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання (національні превентивні механізми) [1]. Україна ратифікувала цей Протокол 21.07.2006 року і, таким чином, взяла на себе обов'язок створити Національний превентивний механізм (далі НПМ). Хоча створення НПМ й передбачалося протягом 3 років з моменту ратифікації (тобто до 2009 року) НПМ був створений остаточно лише в 2012 році. Моделлю НПМ стала модель «Омбудсмен+», в цьому ж році Закон України «Про

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» був доповнений ст. 19¹, яка передбачає виконання Уповноваженим функцій національного превентивного механізму та залучення до цього представників громадськості [2].

У Щорічній доповіді Уповноваженого про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні за 2018 рік, станом на 1 січня 2018 року налічувалося 4 738 установ та інших об'єктів, які можуть належати до місць несвободи, і лише 375 моніторингових візити було проведено за минулий рік [3]. Цей показник є низьким, адже деякі візити є повторними і в більшості установ стан порушення прав людини так і не перевірявся. Як наголошує Директор Харківського інституту соціальних досліджень Д. Кобзін, незначна кількість візитів до місць несвободи призведе до того, що частина представників громадськості не залучається до візитів довгий час і фактично втрачає мотивацію до участі у відвідуваннях в подальшому [4].

В моделі «Омбудсмен+» цим плюсом і виступає громадськість, яка здійснює таку діяльність на волонтерській безоплатній основі. На мою думку, для збільшення ефективності перевірок, Офіс Уповноваженого повинен створити центри добору та навчання кандидатів на посаду монітора НПМ, віднести цю посаду до категорії «В» державної служби, тоді такі особи зможуть отримувати офіційну заробітну платню та певні пільги. Вперше Законом України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» передбачено окрему бюджетну програму для виконання заходів з реалізації НПМ на суму 2,6 млн гривень, ці гроші необхідно лише направити в правильне русло, а в подальшому фінансування збільшувати за необхідності. Монітори, маючи повноваження відвідування місць, де можливі порушення прав людини, у разі порушення зможуть не тільки надати рекомендації щодо їх усунення, а й бути ініціаторами притягнення до дисциплінарної, адміністративної або навіть кримінальної відповідальності посадових осіб установ, де такі порушення виявлені. Притягнення до відповідальності є актуальним питанням, адже окрім публічних обговорень та критики установ, де порушуються права людини, нічого більше не відбувається, тому такі порушення як були, так і залишаються.

Також, на мою думку, діяльність моніторів НПМ повинна бути саме превентивною, а не забороняючою. Щоб досягти цієї превенції, установи, де можливі обмеження прав людини, необхідно відвідувати систематично та бажано без попередження. Діяльність моніторів має бути прозорою, щоб кожна особа мала можливість дізнатися про порушення, які мають місце в колоніях, лікарнях, інтернатах та ін. Наразі інформації дуже мало, тому залишається лише здогадуватися, які установи відвідали монітори в 2019 році.

Проблема ефективності НПМ в Україні дійсно має місце, цієї проблеми необхідно позбуватися за рахунок налагодження діяльності моніторів, та привернення уваги Уповноваженого до питань організації роботи НПМ.

Список використаної літератури

1. Факультативний протокол до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання від 18.12.2002 р. / Електронний ресурс // Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f48
2. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23.12.1997 р. / Електронний ресурс // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>

3. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні від 2018 року / Електронний ресурс // Режим доступу: <http://www.univ.kiev.ua/content/upload/2019/-697223196.pdf>

4. Оцінка ефективності діяльності національного превентивного механізму проти катувань / Organization for Security and Co-operation in Europe. 2012р. / Електронний ресурс // Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/406502?download=true>

Науковий керівник – канд. юрид. наук, ст. наук. співроб. К.А. Автухов

Удянська К.В.

студентка 1 курсу магістратури
4 групи Слідчо-криміналістичного
інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПАТРОНАТНА СЛУЖБА ЯК КОРУПЦІЙНИЙ РИЗИК

Анотація: У тезах розглянута патронатна служба, як чинник корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень. Наведено доводи, чому така служба має корупційні ризики.

Ключові слова: патронатна служба, корупційний ризик, запобігання корупції.

Ключевые слова: патронатная служба, коррупционный риск, предотвращение коррупции.

Аннотация: В тезисах рассмотрена патронатная служба, как фактор коррупционных и связанных с коррупцией правонарушений. Приведены доводы, почему такая служба имеет коррупционные риски.

Keywords: executive support service, corruption risk, prevention of corruption.

Summary: The thesis deals with the executive support service as a factor of corruption and corruption-related crimes. The reasons why such an executive support service is a corruption risk are presented.

У жовтні 2019 році було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції», згідно з яким було розширено перелік суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, змінено порядок формування та склад конкурсної комісії з відбору голови НАЗК, передбачено зміну порядку формування та розширення повноважень Громадської ради при НАЗК, розширено інформацію, що зазначається в декларації тощо.

Цим Законом України було додано до ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» пп. і, в якому зазначається, що до суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» відносяться особи, які займають посади патронатної служби, визначені Законом України «Про державну службу», крім осіб, які виконують свої обов'язки на громадських засадах, помічники суддів є особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Визначення терміну «патронатна служба» містився у Наказі Головного Управління державної служби № 74 від 21.05.2004 р., відповідно до якого патронатна служба – це сукупність працівників державного органу, які самостійно приймаються на посади членами Кабінету Міністрів України, головами місцевих державних адміністрацій згідно із штатним розписом і категорією, що відповідає посаді [1].

Наразі у чинному законодавстві існує лише перелік посад патронатної служби (ч. 1 ст. 92 Закону України «Про державну службу»), до яких належать посади радників, помічників, уповноважених та прес-секретаря Президента України, працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, його Першого заступника та заступника, працівників секретаріатів депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України, працівників патронатних служб Прем'єр-міністра України та інших членів Кабінету Міністрів України, помічників-консультантів народних депутатів України, помічників та наукових консультантів суддів Конституційного Суду України, помічників суддів, а також посади патронатних служб в інших державних органах [2].

Сутність патронатної служби полягає у тому, що працівник патронатної служби призначається на посаду на строк повноважень особи, працівником якої він призначений; трудові відносини з працівником патронатної служби припиняються в день припинення повноважень особи, працівником патронатної служби якої він призначений; час роботи на посадах патронатної служби зараховується до стажу державної служби та враховується при присвоєнні державному службовцю рангу в межах відповідної категорії посад тощо.

Чому ж працівників патронатної служби додали до суб'єктів, на яких поширюється дія Закону? На мою думку, це пов'язано з високим корупційним ризиком, тому що такі працівники мають увесь спектр повноважень, факторів, причин, які породжують, заохочують осіб до скоєння корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, під час виконання покладених на них функцій. Специфіка їх служби створює можливості для існування конфлікту інтересів (як реального, так і потенційного), безконтрольності діяльності працівника патронатної служби, зневажливого ставлення до моральних критеріїв та етичних норм поведінки, що призводить до вчинення корупційного правопорушення. Існує ймовірність створення корупційних схем, коли неправомірна вигода буде надаватися не особисто держслужбовцю, а його раднику, помічнику; коли помічник буде використовувати надані йому службові повноваження для вирішення питання або його прискорення.

У зв'язку з цим, встановлення фінансового контролю за діяльністю працівників патронатної служби є позитивним надбанням антикорупційного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Довідника типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців : наказ Головного управління державної служби України від 21.05.2004 р. № 74. Втрата чинності від 13.09.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0074351-04> (дата звернення: 05.11.2019).

2. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Дата оновлення: 18.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 05.11.2019).

Науковий керівник - канд. юрид. наук, асист. О.В. Новіков

Федоров В.Д.

студент 1 курсу магістратури 2 групи
Інституту підготовки юридичних
кадрів для СБ України Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

**ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ПІДРОЗДІЛІВ ПО БОРОТБІ З КОРУПЦІЄЮ ТА ОРГАНІЗОВАНОЮ
ЗЛОЧИННІСТЮ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Анотація. У тезах розглянута роль Служби безпеки України у боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, встановлено відповідність наявності підрозділів по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю європейським рекомендаціям.

Ключові слова: Служба безпеки України, боротьба з корупцією та організованою злочинністю.

Аннотация. В тезисах рассмотрена роль Службы безопасности Украины в борьбе с коррупцией и организованной преступностью, установлено соответствие наличию подразделений по борьбе с коррупцией и организованной преступностью европейским рекомендациям.

Ключевые слова: Служба безопасности Украины, борьба с коррупцией и организованной преступностью.

Summary. In theses examined the role of the Security Service of Ukraine in the fight against corruption and organized crime, establishes the correspondence of the existence of units for the fight against corruption and organized crime to European recommendations.

Keywords: Security service of Ukraine, fight against corruption and organized crime.

Боротьба з організованою злочинністю та корупцією є ключовим завданням, яке стоїть перед державою в умовах соціально-економічних і політико-правових змін.

Згідно з ч.2 ст. 2 Закону України “Про Службу безпеки України” до завдань Служби безпеки України входить попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України [1].

Спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю (далі- ПБКОЗ) Служби безпеки України відповідно до п.В ч.2 ст. 5 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби організованою злочинністю» є державними органами спеціально створеними для боротьби з організованою злочинністю [2].

В реаліях сьогодення часто піднімається питання, щодо позбавлення Служби безпеки України повноважень по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю оскільки це, нібито, суперечить європейським стандартам, а самі ПБКОЗ є неефективними. Що стосується європейських рекомендацій, то Парламентська асамблея Ради Європи у 1999 році розробила і прийняла Рекомендації щодо Контролю служб внутрішньої безпеки в державах-членах Ради Європи №1402 (далі- Рекомендація).

Відповідно до п.А.2 Рекомендації єдиним завданням служб внутрішньої

безпеки має бути захист національної безпеки. Захист національної безпеки визначається як боротьба з чіткими та нинішніми небезпеками для демократичного порядку держави та її суспільства. Економічні цілі або боротьба з організованою злочинністю самі по собі не повинні поширюватися на внутрішні служби безпеки. Вони повинні мати справу з економічними цілями чи організованою злочинністю лише тоді, коли вони представляють явну та нинішню небезпеку для національної безпеки [3].

Дійти висновку про важливість та ефективність діяльності підрозділів по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України можна аналізуючи офіційну статистику яка приведена на сайті Генеральної прокуратури. Так, впродовж 2018 року розслідувалося 166 проваджень про корупційні правопорушення, 253 – провадження щодо створення терористичної групи чи терористичної організації та 18 проваджень стосовно правопорушень, вчинених організованими злочинними угрупованнями [4]. Також в період із січня по жовтень 2019 року, 12,5% з виявлених злочинних організацій було виявлено органами безпеки [5].

Отже, залишення за Службою безпеки України повноважень по боротьбі з корупцією організованою злочинністю обумовлене ефективним виконанням покладених на ПБКОЗ завдань, також наявність цих підрозділів не протирічить європейським рекомендаціям, оскільки якщо організована злочинність являє собою загрозу для національної безпеки, то суб'єктом, який має запобігати та боротися зі злочинністю є саме спецслужба.

Список використаних джерел:

1. «Про Службу безпеки України» : Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12> (дата звернення: 16.11.2019).
2. «Про організаційно-правові основи боротьби організованою злочинністю» : Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12> (дата звернення: 16.11.2019)
3. Recommendation 1402 (1999) Control of internal security services in council of Europe member states URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16689&lang=en> (дата звернення: 16.11.2019).
4. Стан законності при проведенні досудового розслідування органами Служби безпеки України із узагальнених статистичних та аналітичних даних про діяльність органів прокуратури у 2018 році URL: https://www.gp.gov.ua/ua/vlada.html?_m=publications&_t=tec&id=248318 (дата звернення: 16.11.2019).
5. Звіт про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями за жовтень 2019 року URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=207726 (дата звернення: 16.11.2019).

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Федюк В.В.

студент I курсу магістратури I групи
Інституту прокуратури та кримінальної
юстиції Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ЗНАЧЕННЯ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ У МЕХАНІЗМІ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЖЕРТВАМ ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ

Анотація. У тезах розглянуто перспективну роль відновного правосуддя в Україні з метою відшкодування шкоди жертвам злочинів.

Ключові слова: відновне правосуддя, відшкодування шкоди, добровільність.

Аннотация. В тезисах рассмотрена перспективная роль восстановительного правосудия в Украине с целью возмещения ущерба жертвам преступлений.

Ключевые слова: восстановительное правосудие, возмещение ущерба, добровольность.

Annotation. The theses consider the promising role of restorative justice in Ukraine with the aim of redressing the victims of crime.

Keywords: restorative justice, redress, voluntariness.

Право жертв злочинів на відшкодування шкоди за допомогою використання офіційних чи неофіційних правових процедур передбачені низкою міжнародних документів. Можливість ефективної реалізації наведеного права в Україні може бути надана за допомогою ефективного впровадження інституту відновного правосуддя.

Перший аспект, який розкриває значення відновного правосуддя, полягає доповненні заходів кримінально-правового впливу держави певними примирними процедурами, особливо на тлі переоцінки каральної функції злочинця. Головна ідея відновного правосуддя полягає в компенсації злочинцем шкоди за допомогою низки відновлюваних процедур (кіл примирення, особистих зустрічей жертви та правопорушника за участю медіатора, конференцій тощо). Аналіз досліджень вказує на те, що потерпілі, які взяли участь у програмах відновного правосуддя, демонстрували більший рівень довіри до системи кримінального правосуддя, відчували, що правосуддя таки відбулося, та демонстрували менший рівень страху віктимізації. Також правопорушниками було виконано 99 % угод про примирення і відшкодовано моральну і майнову шкоду [1, с.33]. Певною мірою це є наслідком досягнення консенсусу. Щодо практики відшкодування шкоди за допомогою відновного правосуддя в Україні, то окремі підвалини вже закладено у кримінальному та кримінальному-процесуальному законодавстві (інституту звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із примиренням з потерпілим, угод у кримінальному провадженні). Однак, запровадження більш розширених процедур та зміщення їх акценту у бік неформальних є вимогами теорії (втілення положень міжнародних документів) та практики правостосовання [2].

Другим аспектом значення відновного правосуддя у механізмі відшкодування шкоди є розширене тлумачення останньої, оскільки відшкодування шкоди може бути як грошовим, так і символічним. Символічне відшкодування може означати виконання певних робіт для потерпілого, виконання громадських робіт, або інші види діяльності чи вчинки, які дозволяють відновити справедливість між жертвою та правопорушником. Таким чином запроваджується прийнятні для обох сторін «виміри» розміру відшкодування.

Третім аспектом, в якому виявляється роль відновного правосуддя, є значущість наслідків застосування його процедур і для правопорушника. Адже, на думку А.Франка, особа, яка порушує закони, якщо навіть вона завдала зло приватній особі, порушила права всіх, або, краще, свої особисті права, і вона продовжує залишатися в повному озброєнні і загрожує самій собі, тому що не визнає і заперечує закони, порушені нею [3]. В контексті даного твердження видається логічним, що, погоджуючись на примирні процедури відновного правосуддя, особа психологічно ресоціалізується і усвідомлює, що готова понести

відповідальність за шкоду, завдану власними злочинними діями, не на підставі примусового рішення суду, а за допомогою власного волевиявлення.

Щодо перспектив запровадження інституту повноцінного відновного правосуддя в Україні, то варто наголосити на тому, що діяльність відповідних інституцій має базуватися на принципах добровільності, конфіденційності, неупередженості та рівності сторін, професійності медіатора. Ні в якому випадку не йдеться, що відновне правосуддя має повністю замінити інститути цивільного позову у кримінальному провадженні чи відшкодування збитків у порядку цивільного судочинства. Однак, воно має стати реально можливою врегульованою на рівні закону альтернативою для добровільного відшкодування шкоди за прикладом розвинених країн світу.

Отже, застосування відновного правосуддя з одного боку спрямоване на розширення можливостей жертви злочинного посягання реалізувати своє право на відшкодування шкоди за допомогою певної альтернативи судовому порядку, а з іншого – можливості «реабілітуватися» правопорушнику у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Відновне правосуддя в кримінальному процесі України: посібник. К.: Видавець Захаренко В.О., 2008. 200 с.
2. Відновне правосуддя: Укладено 43 медіаційні угоди між потерпілими та неповнолітніми. Урядовий портал. 02 серпня 2019 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vidnovne-pravosuddya-ukladeno-43-mediacijni-ugodimizh-poterpilimi-ta-nerovnolitnimi>
3. Франк А. Д. Философия уголовного права; сост., ред. и вступ. ст. Ю.В. Голика. СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. С. 137–138.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. В.В. Пивоваров

Фомякова О.І.

курсант I курсу магістратури
3 групи Інституту підготовки юридичних
кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМА НАЙМАНСТВА В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Анотація: У тезах проаналізовано причини виникнення соціального явища найманства, кримінологічну характеристику особистості найманця. Наведено приклади найманства на території України, починаючи з 2014 р., та визначено основні проблеми їх кваліфікації. Акцентовано увагу на інтенсифікації міжнародно-правового співробітництва в питаннях протидії участі іноземців у збройних конфліктах.

Ключові слова: найманство в Україні, збройний конфлікт, приватні військові компанії, найманець.

У період існування в нашій державі де-факто міжнародного збройного конфлікту з Російською Федерацією відповідно до загальної ст. 2 Женевських конвенцій (далі – ЖК) [1] та положень Додаткового протоколу № 1 [2] до ЖК, актуальним видається дослідження поширеного соціального явища під час збройних конфліктів як найманство. Універсальним документом, який навіть визначення поняття «найманство» є Додатковий протокол № 1 до ЖК у статті

56(2) зазначеного протоколу міститься сукупність критеріїв, яким повинен відповідати найманець, а саме: а) спеціально завербована на місці або за кордоном для того, щоб брати участь у збройному конфлікті; б) фактично бере безпосередню участь у воєнних діях; с) бере участь у воєнних діях, керуючись, головним чином, бажанням одержати особисту вигоду, і якій дійсно було обіцяно стороною або за дорученням сторони, що перебуває в конфлікті, матеріальну винагороду, що істотно перевищує винагороду, яка обіцяна чи сплачується комбатантам такого ж рангу і функцій, які входять до особового складу збройних сил даної сторони; d) не є ні громадянином сторони, що перебуває в конфлікті, ні особою, яка постійно проживає на території, яка контролюється стороною, що перебуває в конфлікті; e) не входить до особового складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті; f) не послана державою, яка не є стороною, що перебуває в конфлікті, для виконання офіційних обов'язків як особи, яка входить до складу її збройних сил [2].

Підтримуючи думку професора Головікіна Б.М., передусім вбачаю за необхідне встановити закономірності: 1) транснаціональної організованої злочинності пов'язаної безпосередньо з найманством, її проявів та наслідків; 2) формування і функціонування злочинного співтовариства; 3) детермінації злочинності, причин та умов злочину «найманство»; 4) формування особи злочинця-найманця; 5) програмування та здійснення запобігання злочинності, пов'язаної з соціальним явищем найманства [3, с.63].

Головною причиною виникнення вищезазначеного соціального явища є збройний конфлікт, як міжнародний, так і внутрішній, однак варто враховувати політичну та економічну нестабільність та інтереси третіх сторін. Найманство є прибутковим заняттям як для вербувальників, так і для постачальників робочої сили, включаючи торговців зброєю, що у цілому одержують вигоду в тому випадку, якщо конфлікт буде триваючим. Транснаціональні компанії, особливо компанії, що займаються експлуатацією природних ресурсів, можуть також заохочувати присутність найманців, використовуючи їх або для охорони своїх підприємств, або для підтримки збройної групи, що найкраще служить інтересам даної компанії [4, с. 310].

Щодо кримінологічної характеристики особистості найманця слід зазначити, що у більшості випадків найманцями є чоловіки до 30 років (95 %) та в меншій мірі - жінки (5 %). Серед мотивів зайняття найманством виділяють по-перше, бажання матеріального збагачення; по-друге, бажання окремих верств населення з військовою підготовкою (найчастіше офіцерів в минулому) реалізувати свої знання та навички на практиці; по-третє, психологічно-моральні проблеми. Найманці готові боротися на будь-якій стороні та можуть найматися урядами, опозиційними групами, національними рухами опору чи злочинними організаціями.

У 2016 році Робоча група ООН з питань використання найманців у доповіді щодо України зафіксувала участь щонайменше 176 іноземних найманців на боці терористичних організацій Донецької та Луганської народних республік з таких країн, як Російська Федерація, Сербія, Білорусь, Франція, Італія тощо [5]. Іншим прикладом є діяльність незаконно створеної та функціонуючої «Приватної

військової компанії (далі - ПВК) Вагнера». Хоча діяльність персоналу зазначеної ПВК підпадає під склад злочину, передбаченого ст.447 Кримінальним кодексом України (далі - ККУ), проте досить складно в сучасних умовах правоохоронному органу зібрати докази на підтвердження факту найманства, тому притягнення до кримінальної відповідальності найчастіше здійснюється за ст. 258-3 КК України. Наприклад, Рафаель Маркес Лусваргі, який будучи найманцем брав безпосередню участь у збройному конфлікті на Донбасі, проте слідчі СБУ через відсутність належних доказів «найманства» кваліфікували діяння зазначеної особи за ч.1 ст.258-3, ч.2 ст.260 КК України та відповідно Вироком Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 02.05.2019 [6] бразильця було засуджено за сукупність злочинів до 13 років позбавлення волі з конфіскацією майна. За відомостями СБУ, люди до ПВК «Вагнер» набирають через сайти та за допомогою рекрутерів, наявність бойового досвіду обов'язкова, а також потрібна рекомендація від чинного учасника структури. Претенденти здають нормативи з фізичної підготовки, обов'язково проходять поліграф. СБУ вдалося встановити конкретну структуру, що працює в Ростові й Краснодарі та займається поліграфічними дослідженнями. Пройшовши первинну перевірку, найманці виїжджають на базу 15-ї бригади спеціального призначення Головного управління Генштабу Росії в Краснодарському краї, в населеному пункті Молькіне, де проходить остаточний етап перевірки, комплектація, невелике бойове злагодження. Після цього – зброя в руки, конкретне завдання й готовність вбивати не тільки людей, які чинять збройний супротив, але й цивільне населення [7]. Таким чином, здійснюючи рекрутинг найманців, РФ намагається приховати безпосередню участь у збройному конфлікті.

Отже, в сучасному світі найманство залишається не лише дієвим засобом опосередкованого впливу на внутрішні справи держав та збройні конфлікти, але й надприбутковим бізнесом. На мою думку, вирішення проблеми найманства в Україні залежить від вирішення комплексу політичних (внутрішніх і зовнішніх) та організаційно-правових питань, зокрема: 1) розширити сферу діяльності Робочої групи ООН з питань використання найманців, надати їй рішенням обов'язкового характеру, можливість визначення системи санкцій, а також створення умов задля притягнення посадових осіб держав до реальної відповідальності за порушення норм Міжнародної конвенції про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців; 2) вдосконалити міжнародні універсальні механізми боротьби з найманством шляхом створення інформаційної бази таких злочинів та злочинів, пов'язаних з найманством (тероризм, торгівля зброєю), як основи для визначення напрямків дій та розробки стратегій Робочою групою ООН з питань використання найманців у сфері боротьби з найманством [8, с.18, 20]; 3) розробка та прийняття національної Концепції боротьби з найманством, яка повинна мати всеохоплюючий характер і поширюватися на участь найманців як у міжнародних, так і у внутрішніх збройних конфліктах.

Список використаної літератури:

1. Конвенція про підписання долі поранених і хворих у діючих арміях URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв

міжнародних збройних конфліктів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199

3. Головкін Б. М. Поняття, предмет, система кримінології та її завдання на сучасному етапі розвитку / Б. М. Головкін // Питання боротьби зі злочинністю. - 2014. - Вип. 28. - С. 59-68.

4. Практичні проблеми боротьби з найманством в Україні/ П.І. Репешко// Зб. наук. праць Харк. Центру вивчення організованої злочинності спільно з американським Університетом у Вашингтоні. Вип. 8.-X.: Право,2004. – Вип.8. – С. 278–311.

5. Preliminary findings by the UN Working Group on the use mercenaries on his Mission to Ukraine. URL: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=18492&LangID=E>

6. Вирок Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 02.05.2019 справа 757/2179/17-к URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81512847>

7. Крим. Реалії : найманці для російської агресії: як кримчани потрапляють до ПБК «Вангер» URL: <https://ua.krymr.com/a/naimantsi-dlai-rosijskoi-ahresii-pvk-vahner-krym/29785448.html>

8.Скрильник О.О. Міжнародно-правова регламентація боротьби з найманством: автореф. канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2010. 21 с.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Форсюк М.Ю.

ад'юнкт I курсу навчання кафедри кримінального права та кримінології Одеського державного університету внутрішніх справ

КОРУПЦІЯ

ЯК ФАКТОР ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД В УКРАЇНІ

Анотація. У тезах розглянуто корупцію як фактор вчинення дорожньо-транспортних пригод в Україні. З'ясовано, що корупція в Автдорі й у відповідних сферах державного управління призводить до наявності значної кількості неякісних доріг, що зумовлює високу аварійність у майже всіх регіонах нашої країни.

Ключові слова: корупція, дорожньо-транспортні пригоди, порушення правил безпеки дорожнього руху, смертність на дорогах.

Аннотация. В тезисах рассмотрено особенности коррупции как фактора дорожно-транспортных происшествий в Украине. Выяснено, что коррупция в Автodore и в соответствующих сферах государственного управления приводит к большому количеству некачественных дорог, что обуславливает высокую аварийность практически во всех регионах Украины.

Ключевые слова: коррупция, дорожно-транспортные происшествия, нарушения правил дорожного движения, смертность на дорогах.

In theses' the corruption as a factor of traffic accidents in Ukraine is examined. It was found that corruption in the motor transport and in the relevant areas of public administration leads to a large number of poor-quality roads, which causes a high accident rate in almost all regions of Ukraine.

Keywords: corruption, traffic accidents, traffic violations, road deaths.

Останнім часом у нашій країні набула загострення проблема вчинення правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту. В Україні спостерігається їх щорічне зростання у середньому на 10-30 % [5]. За статистичними даними, у державі вчиняється близько 25 366 дорожньо-транспортних пригод, серед яких майже половину складають злочини, передбачені ст. 286 КК України (Порушення правил дорожнього руху або експлуатації транспортом особами, які керують транспортним засобом). Серед загальної кількості осіб, які потерпають від цих правопорушень, щороку близько 10 260 осіб стають жертвами злочинних дорожньо-транспортних пригод. Із них

найчастіше потерпають від протиправних порушень чоловіки (65%) і значно рідше жінки (35%). Близько 10% із зазначених категорій виявляються неповнолітніми (3,8%) або малолітніми особами (4,9%). Вражає той факт, що за даними нашого аналізу, один із п'яти фактів порушення правил дорожнього руху або експлуатації транспортом особами, які керують транспортним засобом, тягне смерть потерпілої особи [4; 1].

Аналіз звітів та повідомлень Національної поліції України вказує на те, що серед найбільш поширених причин дорожньо-транспортних пригод: перевищення безпеки швидкісного режиму (33%), порушення правил маневрування (19%), порушення правил переїзду перехрестя (9,4%), недотримання безпечної відстані (6,9%), керування транспортним засобом у нетверезому стані (5,6%), неправильне перетинання пішохідних переходів (5,6%), виїзд на смугу зустрічного руху – 3,5% [8; 9].

Водночас офіційна статистика вказує, що у багатьох випадках дорожньо-транспортних пригод домінуючим фактором їх вчинення є неякісне дорожнє покриття. Так, за даними Національної поліції України, у 2019 р. зростання аварійності відбулося на 58 дорогах державного і регіонального значення. На деяких дорогах зростання аварійності відбулося на 400-500%. При цьому основними факторами такого зростання виявилось неякісне дорожнє покриття. Найбільш аварійно небезпечними дорогами визнані траси М-06 Київ-Чоп – 72 загиблих; М-05 Київ-Одеса – 56 загиблих; М-03 Київ-Харків-Довжанський – 39 загиблих; М-12 Старий Тернопіль-Кропивницький-Знаменка – 38 загиблих; Н-10 Стрий-Івано-Франківськ-Чорнівці-Мамалига – 23 загиблих. Більшість указаних аварій відбувається саме через неякісні дороги [5].

Аналіз причин та умов такого стану вказує на цілу низку факторів, що пов'язані із корупцією в Автодорі. За статистичними даними і повідомленнями державних органів, у нашій країні близько 90% доріг знаходяться в аварійному стані. При цьому правоохоронні органи щорічно виявляють чисельні факти незаконного списування державних коштів із рахунків Автодору. За різними оцінками, разові корупційні оборудки сягають 224 млн грн. [3]. За даними перевірок, правоохоронні органи лише у 2019 р. виявили неправомірні списання державних коштів у службі автомобільних доріг у 15 областях України [3].

Також нами встановлено, що руйнація доріг і, як наслідок, дорожньо-транспортних пригод у 30% випадків відбувається через те, що переважна більшість вантажного транспорту пересувається дорогами України із перевищенням допустимих вагових норм. Це руйнує дороги [6]. У засобах масової інформації та офіційній статистиці Національної поліції України непоодинокими є випадки висвітлення корупційних схем серед працівників «Укртрансбезпеки» на вагових комплексах для вантажівок на дорогах країни. Корупційні схеми є дуже простими. Зазначені працівники за хабарі пропускають вантажівки, які істотно перевищують допустимі норми вантажу, чим знищують дороги України [6].

Серед інших найбільш популярних схем розкрадання коштів виявилися такі, коли відфрезерований асфальт використовують, замість матеріалу для укладання нібито «нової дороги», для ремонтування ям та пошкоджених діляниць дороги. При цьому старі матеріали списують як підсіпки для нових доріг, а насправді

видають їх за нові будівельні матеріали, присвоюючи різницю цін: а) у матеріалах; б) у виконанні робіт із будівництва та ремонту доріг [7].

Не менш поширеними корупційними схемами виявилися такі, коли представники комерційних структур-підрядників і посадові особи органів державної влади вступають у злочинну змову і шляхом внесення неправдивих відомостей у фінансово-господарську звітність про обсяги і вартість проведених робіт із ремонту автодоріг присвоюють великі суми із подальшою їх легалізацією шляхом проведення безтоварних операцій [10]. Існують й інші корупційні схеми, що істотно знижують безпеку руху в Україні і сприяють збільшенню аварійності у нашій країні. Сподіваємося, що представлені результати сприятимуть усуненню зазначених факторів і, як наслідок, можуть допомогти знизити аварійність на дорогах нашої країни.

Список використаної літератури:

1. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3-х кн. Київ: Ін Юре, 2007. Кн. 2: Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. 712 с.
2. Дорожно-транспортная преступность: закономерности, причины, социальный контроль / А. Ю. Кравцов, А. И. Сирохин, Р. В. Скоморохов, В. Н. Шиханов; под ред. В. В. Лунеева. Санкт-Петербург: Юрид. центр-Пресс, 2011. 474 с.
3. Дорог нет, есть коррупция. Хищения в Укравтодоре. URL: <https://korrespondent.net/ukraine/4016532-doroh-net-est-korruptsiya-khyscheniia-v-ukravtodore> (дата звернення: 10.10.2019).
4. Сдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2018 року / Генеральна прокуратура України. 2018. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst/2018.html?dir_id=112173&libid=100820 (дата звернення: 10.02.2019).
5. Карта самих опасных дорог Украины Названы самые опасные дороги Украины: инфографика. URL: <https://nk.org.ua/avto/karta-samyih-avarijnoopasnyih-dorog-ukrainyi-46725> (дата звернення: 10.10.2019).
6. Коррупция на дорогах: сколько должны платить дальнобойщики. URL: <https://tsn.ua/ru/video/video-novini/korruptsiya-na-dorogah-skolko-dolzhny-platit-dalnoboyshchiki.html> (дата звернення: 10.10.2019).
7. На Полтавщине за ночь украли 180 тонн отфрезерованного асфальтобетона. URL: <https://tsn.ua/ru/video/video-novini/na-poltavschine-za-noch-ukrali-180-tonn-otfrezzerovanogo-asfaltobetona.html> (дата звернення: 10.10.2019).
8. Названы самые опасные дороги Украины: инфографика. URL: <https://avto.informator.ua/2019/08/19/nazvany-samyie-avarijno-opasnye-dorogi-ukrainyi-infografika> (дата звернення: 10.10.2019).
9. Нацполиция назвала самые частые причины ДТП. URL: <https://ru.slovoidilo.ua/2019/06/25/novost/obshhestvo/naczpolicija-nazvala-samyie-chastye-prichiny-dtp> (дата звернення: 10.10.2019).
10. В Киевской области раскрыли хищение более 3,5 млн гривен на ремонте дорог URL: <https://www.segodnya.ua/kyev/kaccidents/v-kyevskoy-oblasti-raskryli-hishchenie-bolee-3-5-mln-griven-na-remonte-dorog-1300176.html> (дата звернення: 10.10.2019).

Науковий керівник – докт. юрид. наук, доц. А.М.Бабенко

Хохлова Л.А.

студентка I курсу магістратури
2 групи Слідчо-криміналістичного
інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Анотація. У тезах розглянуто приклади зарубіжного досвіду, стандартів професійної етики державних службовців. Виявлені та розкриті цікаві факти із практики зарубіжних країн.

Ключові слова: етика, корупція, антикорупційна політика, протидія корупції,

антикорупційне законодавство, вплив корупції на публічну сферу.

Keywords: ethics, corruption, anti-corruption policy, anti-corruption, anti-corruption legislation, impact of corruption on the public sphere.

Annotation. In thesis examples of foreign experience, standards of professional ethics of civil servants are considered. Interesting facts from practice of foreign countries have been discovered and revealed.

Кодекси поведінки й кодекси етичних норм часто помилково плутають та вважають, що вони містять однаковий зміст. Проте обидва створені з метою заохотити до певної форми поведінки представників влади чи працівників приватної сфери. Натомість, етичні стандарти визначають коло цінностей і належність вибору, що має впливати на ухвалення рішень, а стандарти поведінки вказують на те, як конкретно має діяти особа, а як точно, ні. Етичні рекомендації здебільшого мають узагальнений характер та не конкретизовані. У них окреслено низку цінностей і принципів, які мають допомогти представникам влади чи працівникам приватної сфери приймати незалежні рішення під час своєї діяльності. Натомість кодекси поведінки окреслюють конкретну поведінку й практично не вимагають від особи необхідності самостійно примати рішення.

Професійна етика публічних службовців – сукупність моральних правил поведінки публічних службовців, за допомогою яких можна оцінити їх діяльність з точки зору таких цінностей, як справедливість, доброчесність, сумлінність, гідність, лояльність, чуйність, толерантність, відповідальність, професіоналізм тощо [1].

Кожна країна по своєму регулює питання запровадження кодексів етичних норм чи кодексів поведінки для представників уряду чи народних депутатів. Французька національна асамблея створила у квітні 2011 року всеосяжну систему запобігання конфліктам інтересів, затвердивши Кодекс, у якому закладено принципи, а також створивши посаду службовця з питань етики. Кодекс етичних норм згодом 13 липня 2017 року було переглянуто в контексті кількох конфліктів інтересів, що впливали на членів уряду, і з огляду на розроблення основного закону про «конфіденційність у політичному житті». Члени парламенту зобов'язуються дотримуватися шести принципів (державні інтереси, незалежність, об'єктивність, підзвітність, чесність, зразковість), а також поважати декларативне зобов'язання. [2].

В Англії Закон про місцеві органи влади (2011) зазначає, що «відповідні» органи влади повинні ухвалити кодекс, який регулюватиме поведінку, що її очікують від представників органів влади та залучених до неї осіб, коли вони виконують свої обов'язки». [3] Така настанова стосується, зокрема, низки графств в Англії, районних рад, парафіяльних рад, Адміністрації Великого Лондона й органів лондонської поліції. Кодекс повинен містити низку детальних положень щодо реєстру конфлікту інтересів, розголошення фінансових і конфіденційних інтересів, правопорушень.

У Шотландії Кодекс поведінки для членів рад усіх 32 місцевих органів влади Шотландії діє з травня 2003 року. Його третю редакцію опубліковано в грудні 2010 року, а Комісія зі стандартизації видала додаткову методичну записку для місцевих органів влади та їхніх представників, яка допомагає тлумачити Кодекс. У

2003 році парламент Шотландії також затвердив типовий Кодекс поведінки для членів децентралізованих органів влади, а після консультацій з громадськістю у 2013 році цей типовий кодекс оновив і затвердив парламент Шотландії й опублікував у лютому 2014 року. [4]

Сусідні з нами країни ухвалили кодекси поведінки на місцевому рівні (їх іноді помилково називають «кодекси етичних норм»). У Чорногорії та Республіці Сербській у кодексах викладено стандарти поведінки місцевих державних службовців. Однак навіть коли такі кодекси є, вони часто не передбачають ефективного механізму моніторингу чи чітких норм щодо санкцій.

Ми вважаємо, що корупція в усіх формах може мати істотний вплив на довіру громадськості та якість і ефективність державного управління. Рівень довіри до політиків і державних службовців у Європі залишається подекуди дуже низький, що підриває демократичний процес. Тепер громадяни очікують від чиновників вищих стандартів чесності, а законодавчі органи країн намагаються задовольнити суспільні вимоги та на законодавчому рівні приймають Кодекси етичної поведінки службовців різних рангів. Україна поступово в рамках Угоди про асоціацію має зобов'язання, щодо приведення українського законодавства у відповідність з Європейським, тому ми радимо поступово покладаючись на міжнародний досвід, формувати якісне законодавче підґрунтя, щодо питання запровадження належних стандартів професійної етики державних службовців у сфері протидії корупції.

Список використаних джерел:

1. Требенєць Н.І. Публічний виступ: «Професійна етика публічного службовця та запобігання конфлікту інтересів». Сайт спільноти кращих державних службовців – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.kds.org.ua/presentation/trebenets-ni-publichnij-vistup-profesijnaetika-publichnogo-službovtsya-ta-zapobiganny>
2. Рішення Бюро Національної асамблеї від 6 квітня 2011 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www2.assemblee-nationale.fr/qui/deontologie-a-lassemblee-nationale#node_28545.
3. Закон про місцеві органи влади в Англії (2011) [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2011/20/pdfs/ukpga_20110020_en.pdf.
4. Кодекс поведінки для членів рад, Шотландія. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.gov.scot/Resource/0044/00442087.pdf>.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. О.В. Новіков

Хохлова Л.А.

студентка 1 курсу магістратури
2 групи Слідчо-криміналістичного
інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ВІДНОСИНИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ПРИВАТНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Анотація. У тезах розглянуто особливості корупції у приватному секторі. З'ясовано історичні особливості розвитку та сучасні запобіжники протидії проявам корупції у приватній сфері.

Ключові слова: корупція, антикорупційна політика, протидія корупції, антикорупційне законодавство, вплив корупції на приватну сферу.

Keywords: corruption, anti-corruption policy, anti-corruption legislation, influence of corruption on the private sphere.

Annotation. In thesis deals with the peculiarities of corruption in the private sector. Historical features of the development and modern fuses to counteract corruption in the private sphere have been identified.

Термін корупція походить від латинського слова «*corrumpere*» - зламати або зіпсувати. Корупція була присутня і в найдавніших писаннях. Це підтверджується документом, що походить з Ассирії майже чотири тисячі років тому, ще один, трактат про корупцію "Артхашастра". Це перший відомий трактат із засудженням корупції, вийшов в Індії в IV столітті до н.е. у ньому міститься констатація того, що «майно царя не може бути, хоч би в крихті, не присвоєно такими, що відають цим майном». [1] Незважаючи на те, що пройшли століття, проблема корупції не втратила своєї актуальності. Деякі її форми зникли, але з'явилися нові, наприклад, сприятливий депозит у компанії родича в обмін на скасування публічного тендеру, що змусило виконувати додаткові аналізи або висновки експертів і як наслідок, створення нових «обороток». Часто особа, яка примушує іншу особу здійснити виплату, не є прямим бенефіціаром цієї вигоди. Буває, що неправомірна вигода передається через прикриття чи іноземні компанії. Корупційні практики стають все більш вдосконаленими та вкрай заплутаними. Корупція може відбуватися як у державному, так і в приватному секторах та між цими секторами. Корупційні відносини можуть виникати між представниками різних організацій, що працюють у цих секторах, або між групами представників підприємств.

У державному секторі корупція виникає в тих сферах, де приймаються економічні та адміністративні рішення. Надання дозволів, ліцензій, а також функціонування установ, уповноважених здійснювати різні види необгрунтованого контролю над фінансами та економікою підприємств, створює чудові можливості для «вимагання» коштів у підприємств. Окрім корупції, що є на межі взаємодії адміністрації з приватним сектором та дій, що здійснюються органами державної влади, це явище поширилось і у сфері бізнесу, у відносинах між приватними підприємцями. З метою отримання кращої конкурентної позиції недобросовісні підприємці здійснюють зловживання, наприклад, купують клієнтів та підрядників, «купують» працівників, щоб використовувати технологію, яку використовують конкурентні компанії. Стримуючим важелем недобросовісні підприємців є запровадження стандарту ISO 37001-2016, що передбачає стандартизацію антикорупційних заходів у компаніях. [2]

Прийнятий Україною на законодавчому рівні Закон «Про запобігання корупції» 14.10.2014 р (далі - Закон), запровадив, серед іншого, розробку та прийняття антикорупційних програм як один із запобіжних антикорупційних механізмів.[3] Попри проведене реформування зрушення не значні, бо за підсумками 2018 року наша країна посіла 120 сходинку у переліку зі 180 країн світу в Індексі сприйняття корупції (ІСК), що укладається глобальною антикорупційною організацією Transparency International та базується на оцінках підприємств та аналітиків.[4]

Ми вважаємо за необхідне впровадження додаткових механізмів контролю, які суттєво впливатимуть на скорочення корупції в приватній сфері. Також варто

надати дозвіл на функціонування чи ліцензування приватним компаніям, що будуть контролювати можливі корупційні ризики проводити внутрішній аудит та зовнішній аудит, що також є інструментом захисту компанії від корупції. Вони матимуть меншу ймовірність впливу владного апарату та більшу відповідальність, що допоможе їм неупереджено виявляти злочини пов'язані з корупцією у приватній сфері. Також необхідно чітко визначити, що дозволено, а що заборонено, шляхом розробки етичного кодексу поведінки працівників приватного сектору. Станом на сьогодні в Україні все більше приватних компанії також почали затверджувати антикорупційні програми з метою співпраці з державними підприємствами та з метою мати гарний імідж серед іноземних партнерів та потенційних інвесторів. Компанії іноді вирішують «позбутися проблеми», тобто працівника і повідомляючи правоохоронні органи про виявлене працівником правопорушення. Тому радимо з метою захисту, викривачів корупційних діянь у приватному секторі, розробити і законодавчо закріпити, окрему програму державного захисту таких осіб.

Список використаних джерел:

1. Pavlenko, S. O. (2013). Osnovni etapy boroty z khabarnyctvom: istorychnyy aspekt [The main stages of the fight against bribery: the historical aspect]. *Naukovyy visnyk Natsionalnoyi akademiyi vnutrishnikh sprav.* – Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs, 2, 373-382 [in Ukrainian].
2. ISO 37001:2016. Anti-bribery management systems. Requirements with guidance for use. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.iso.org/standard/65034.html>
3. Про запобігання корупції: Закон України // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 49. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1700-18>
4. Трансперенсі Інтернешнл Україна Індекс сприйняття корупції (ІСК)-2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjniyattya-koruptsiyi-2018/>

Науковий керівник – канд. юрид.наук, доц. В.Ф. Оболенцев

Цимбалюк В.Ю.

студентка 1 курсу магістратури 4 групи
Слідчо-криміналістичного факультету
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Анотація. У тезах розглянуто ефективність здійснення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів. З'ясовано особливості здійснення та суб'єктів громадської експертизи НПА.

Ключові слова: громадська експертиза, антикорупційна експертиза, протидія корупції, корупційні правопорушення.

Ключевые слова: общественная экспертиза, антикоррупционная экспертиза, противодействие коррупции, коррупционные правонарушения.

Анотація. В тезисах рассмотрено эффективность осуществления общественной антикоррупционной экспертизы нормативно-правовых актов. Выявлены особенности осуществления и субъекты общественной экспертизы НПА.

Keywords: public examination, anti-corruption examination, anti-corruption, corruption offenses.

Anotation. In the theses examined to effectiveness of the implementation of public anti-corruption expertise of normative legal acts is considered. The features of implementation and the subjects of public examination are clarified LAC.

Безумовно, одним із шляхів протидії корупції є викорінення корупційних проявів у процесі нормотворення центральними органами виконавчої влади. Антикорупційна експертиза є ефективним інструментом виявлення корупціогенних факторів у проєктах НПА та чинних НПА, що дозволяє зменшити вчинення корупційних правопорушень, обумовлених недоліками українського законодавства. По суті, антикорупційна експертиза спрямована на виявлення у нормативних актах так званих корупціогенних чинників, під якими розуміються здатність окремого нормативного примусу чи їх сукупності самостійно чи у взаємодії з іншими нормами сприяти вчиненню корупційних правопорушень.

Відповідно до ЗУ «Про запобігання корупції» виділяються такі види антикорупційної експертизи:

1. Обов'язкова експертиза, яка здійснюється Міністерством юстиції та відповідним комітетом Верховної ради України.

2. Необов'язкова, яку здійснюють НАЗК та громадськість.

Антикорупційна експертиза, здійснювана кожним із зазначених суб'єктів, має низку своїх особливостей як щодо законодавчого регулювання, так і щодо практики застосування.

За ініціативою фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб може проводитися громадська антикорупційна експертиза чинних НПА та проєктів НПА. Проведення експертизи та оприлюднення її результатів здійснюється за рахунок відповідних фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб або інших джерел, не заборонених законодавством.

Закон не вимагає розробки спеціального порядку або методології проведення такої експертизи. Попри це, громадські організації, що опікуються цим питанням, такі методології розробляти та продовжують розробляти.

Говорячи про ефективність громадськості в контексті здійснення антикорупційної експертизи, варто відзначити, що при Комітеті ВРУ з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією функціонувала Громадська експертна рада, яка здійснила близько 500 антикорупційних експертиз, за результатами яких були підготовлені висновки із визначенням усіх виявлених корупціогенних факторів, моделюванням потенційно небезпечних наслідків їх існування (якщо вони залишаться у прийнятих законах) і формулюванням пропозицій щодо усунення корупційних факторів [1].

У 2015 році було затверджено Положення про Раду громадських експертиз при Комітеті ВРУ з питань запобігання і протидії корупції, яка стала головним інструментом виявлення корупціогенних законів. Експерти цієї ради готують лаконічні, ясні, обгрунтовані висновки після консультацій з громадськими організаціями, бізнес-асоціаціями, регуляторами. Завдяки цій роботі якість експертизи, здійснюваної Комітетом, значно виросла, а також була налагоджена результативна співпраця із громадськими організаціями.

Громадську антикорупційну експертизу здійснюють й інші громадські організації та окремі громадські активісти. З питань проведення антикорупційної

експертизи відбувається постійна та плідна співпраця різних громадських організацій та окремих громадських експертів у цій сфері.

Інститути громадського суспільства виявилися найактивнішими у питаннях проведення антикорупційної експертизи. При цьому результати такої експертизи використовувалися не для критики органів влади, а для максимального сприяння останнім у проведенні ними обов'язкової антикорупційної експертизи НПА та їх проектів [2].

Громадська антикорупційна експертиза відзначається, як правило, високою якістю та глибиною аналізу, але при цьому її ефективність є низькою, адже більшість суб'єктів нормотворчого процесу неохоче сприймає рекомендації громадських експертів. На жаль, не має прямої вимоги для суб'єктів владних повноважень щодо обов'язкового врахування зауважень, наданих за результатами експертизи НПА у випадку виявлення у них факторів, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень. Цьому причиною є також недостатня робота органів, уповноважених на проведення антикорупційних експертиз щодо створення і застосування вичерпних і зрозумілих правил їх проведення, так і відсутність достатньої кількості фахових громадських експертів.

Список використаних джерел:

1. Антикорупційна експертиза як засіб реалізації державної антикорупційної політики // Журнал «Держслужбовець». – Лютий, 2016/№2.
2. Новіков О.О. Особливості громадської антикорупційної експертизи НПА. [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/13.pdf.

Науковий керівник- канд. юрид. наук, асист. О.В. Новіков.

Чепеляк К.В.

курсантка 4-курсу
факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

СТАТТЯ 313 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Анотація. У тезах розглянуто ст. 313 КК України як один із видів корупційних злочинів – встановлено негативну динаміку щодо застосування цієї норми на практиці.

Ключові слова: корупція, антикорупційне законодавство, відповідальність, службова особа, запобігання корупції.

Аннотация. В тезисах рассмотрены ст. 313 УК Украины как один из видов коррупционных преступлений - установлено негативную динамику по применению этой нормы на практике.

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционное законодательство, ответственность, должностное лицо, предотвращение коррупции.

Annotation. Theses dealt with Art. 313 of the Criminal Code of Ukraine as one of the types of corruption crimes - negative dynamics regarding the application of this norm in practice have been established.

Keywords: corruption, anti-corruption legislation, responsibility, official, prevention of corruption.

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства до актуальних та пріоритетних проблем, що стоять перед нашою державою відносять боротьбу з економічною злочинністю, в тому числі з корупцією. Задля визначення ефективних шляхів подолання корупції, в першу чергу, необхідно дослідити умови її виникнення, а також проаналізувати методи та основні напрямки діяльності цього негативного явища.

Актуальність даної тематики зумовлена, перш за все, тим, що рівень корупції в нашій державі за останні роки зріс, незважаючи на численні реформи правоохоронної й судової систем, приходу до влади нових людей та створення громадських організацій, пріоритетним напрямком яких є викриття і протидія корупції.

Про це також свідчить як оцінка рівня протидії корупції в нашій державі з боку світової спільноти й міжнародних фінансових організацій, так і ставлення до цього питання пересічних громадян. За даними компаній Transparency International, Gallup International і Центру Разумкова, які проводили дослідження рівнів корупції в Україні, майже кожен українець стикався з корупцією на побутовому рівні – у поліклініці, школі, вищому навчальному закладі. Експерти також підкреслюють, що корумпованість українського суспільства просто величезна і для попередження незворотних процесів в економіці держава повинна боротьбу з корупцією визнати своїм пріоритетним завданням [1].

Більше того, Верховна Рада України за останні роки прийняла значну кількість нормативно-правових актів, які спрямовані на протидію та запобігання корупції, а також внесла зміни до деяких чинних законів, які були створені з тією ж метою.

Саме тому, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» від 12.02.2015 р. № 198–VIII [2] до корупційних злочинів було віднесено вичерпний перелік статей КК України.

Предметом нашого розгляду є стаття 313 КК України, у випадку вчинення її шляхом зловживання особою своїм службовим становищем.

Аналізуючи статистичні дані Генеральної прокуратури України, а саме про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування [3], за період січень-грудень 2018 року, варто зазначити, що із 844 кримінальних проваджень, які були поставлені на облік, передбачених статтею 313 КК України, лише 42 було закрито. При цьому вручення про підозру було здійснено 568 особам, кримінальне провадження у яких не було прийнято рішення 247.

Більше того, аналізуючи сайт Державної судової адміністрації за 2018 рік, лише одну особу було засуджено за частиною 3 статті 313 КК України, при цьому це був громадянин України у віці від 18 до 25 років, який на момент вчинення злочину перебував у стані наркотичного сп'яніння.

Розглядаючи безпосередньо юридичний аналіз зазначеної статті, варто зазначити, що даний склад злочину буде відноситися до корупційних злочинів, виключно у випадку винищення його шляхом зловживанням службовою особою своїм службовим становищем.

Під зловживанням службовим становищем прийнято розуміти умисне використання службовою особою наданих їй прав та можливостей всупереч інтересам служби, що пов'язані з посадою.

Використання свого службового становища припускає використання службовою особою тих прав і повноважень, якими така особа наділена, обіймаючи посаду або здійснюючи певну службову діяльність, тобто використання свого соціально-правового статусу як службової особи. Цей статус зумовлює як наявність сукупності прав і обов'язків, що утворюють службову компетенцію винного, так і його соціального значення (службового авторитету особи, престижу органу, в якому винний здійснює свою службову діяльність, наявності службових зв'язків і можливостей, що виникають завдяки обійманій посаді, можливості впливати на діяльність інших осіб тощо) [4, с. 15].

Отже, аналізуючи вищенаведене можна дійти висновку, що на сьогодні, рівень корупції в нашій державі зростає. Розглядаючи корупційні злочини, можна простежити різноманітні прояви зловживання службовою особою своїм службовим становищем, та на превеликий жаль, КК України не встановлює чітких правил виконання службовими особам зазначених службових повноважень та функцій. Проте межі таких правил знаходять своє відображення у інших нормативно-правових актах, що регулюють повноваження конкретної службової особи.

Також варто зазначити, що таке негативне явище як корупція є невід'ємним елементом економіки будь-якої держави, а це означає, що досліджена тематика буде актуальною та перспективною для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел:

1. За останні 2 роки рівень корупції в Україні зріс на 18 %, – дослідження. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/poslednie-goda-uroven-korruptsiuukraine-1428572826.html> (дата звернення: 10.05.2017).
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції: Закон України від 12.02.2015 р. № 198–VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-19> (дата звернення: 25.10.2019).
3. Статистика. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113653&libid=100820# (дата звернення: 25.04.2017). (дата звернення: 25.10.2019).
4. Мельникова В. Е. Должностные преступления (вопросы уголовно-правовой квалификации). Москва: Всесоюзный юрид. заочный институт, 1985. 97 с.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, доц. В.В. Шаблістий

Чорна В.М.

студентка 1 курсу магістратури
1 групи Інституту підготовки юридичних
кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

РОЛЬ "ЗЛОДІВ В ЗАКОНІ" В УПРАВЛІННІ ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Анотація. В тезах досліджено та надано поняття лідера - «зłodя в законі» в злочинній ієрархії, описана роль таких злочинних керівників в організації злочинної діяльності та основні функції, які здійснюються ними для координації дії злочинного співтовариства.

Ключові слова: лідер, «зłodя в законі», злочинна діяльність, злочинна організація.

У роки глобалізації зростає рівень інтеграційних процесів організованої злочинності, в якій особливістю вищої категорії лідера кримінального середовища є наявність у нього спеціального статусу - «зłodя в законі». І постає питання: «зłodя в законі» це негативне явище чи все ж певний контроль злочинного світу, структуроване керівництво?

Самого поняття «зłodя в законі» немає в українському законодавстві, тому можемо користуватись грузинським, де воно визначається як «член зłodийського світу, який за спеціальними правилами зłodийського світу, у будь-якій формі керує ним, або/і організує зłodийський світ або певну групу осіб»; або ж думкою П.Скобликова: «Це титул деяких членів злочинного світу, які відносяться до його еліти і користуються значним авторитетом». За даними Національної поліції в Україні знаходиться до 50 таких авторитетів. Їх кількість постійно змінюється, адже половина навіть не мають українського громадянства (це переважно грузини) та мігрують між країнами Європи [1].

«Зłodя в законі» керують, вони мало що роблять самі, адже вся їх робота - контроль. Вони готують і організують злочини, активно поповнюють свої ряди, вирішують спірні питання, готують фінансування злочинних осередків (тримають «общак») та відповідають за порядок в тюрмах і колоніях. Вони «ідейні» злочинці, як правило, неодноразово судимі, які всебічно засвоїли кримінальну субкультуру. Більшість з них скоїли корисливі, корисливо-насильницькі кримінальні діяння, а також пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, які відбули в місцях позбавлення волі терміни більше 10 років. Психологія «зłodіїв в законі» зазнала суттєвих змін. У порівнянні з «зłodями в законі» 50-х років ця категорія криміналітету приховує протиправний спосіб життя, своєю поведінкою зовні вдає законслухняність. Відбуваючи покарання, вони особисто не здійснюють кримінальних діянь, а використовують для цих цілей інших засуджених [3].

Основні функції «зłodіїв в законі» діляться на наступні шість груп:

1) інформаційна функція - «зłodії в законі» збирають, аналізують і оцінюють інформацію широкого діапазону, включаючи певні особистості, події, і правила як злочинного світу, так і правоохоронних органів, включаючи правила, розроблені тюремними адміністраціями;

2) організаційна функція - фактичне планування дій і розподіл обов'язків серед членів. кримінальних структур, а також контроль над їх виконанням;

3) стратегічна функція - лідер краще за інших бачить завдання і можливості

групи, прогнозує можливі проблеми, володіє необхідною інформацією про вигідні напрямках злочинної діяльності та можливі шляхи провалу;

4) дисциплінарна функція - члени злочинної групи, що порушують прийняті правила поведінки, підлягають суворому покаранню. Лідер сам визначає вид покарання, спосіб його здійснення, виконавця. На ньому також лежить обов'язок вирішувати конфлікти, які виникають всередині злочинної групи;

5) ціннісно-нормативна функція - полягає в поширенні злочинної ідеології і романтизації злочинного життя, націленої особливо на молодь та осіб, вперше відбувають покарання в місцях позбавлення волі. «Злодій в законі» відповідальний за дотримання злочинського закону серед його підручних. Правила і санкції за їх порушення повинні бути ясно встановлено. У виправних колоніях це означає забезпечувати захист для кожного, хто працює, щоб посилити владу лідера. На волі сходки з іншими злодіями необхідні, щоб уникнути нерозуміння і конфліктів;

6) функція прийняття рішень - фундаментальна функція, зачіпає практично всі дії - він повинен нести відповідальність за правильність його рішень і їх відповідність нормам і правилам, поширеними серед злочинців [2].

Серед них найавторитетніші, які є прихильниками старих «злочинських» традицій, мають кілька судимостей, спираються на підтримку ряду московських злодіїв, курирують українські місця позбавлення волі, маючи в багатьох колоніях свої «смотрящих», беруть участь у вирішенні спорів та конфліктів в кримінальному середовищі та стримують кавказьку експансію в злочинському середовищі.

Злодіям нового типу дозволено і самим проникати у владні структури. Що стосується контакту з правоохоронцями, то в даний час кримінальне співтовариство розцінює це як одну з важливих злочинських функцій.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок про те, що співтовариство «злодіїв в законі» не тільки є соціально небезпечним феноменом, а й продовжує протягом майже століття значно впливати на кримінологічну ситуацію як в місцях позбавлення волі, так і за їх межами. Процес «капіталізації» злочинного світу зустрів опір прихильників старих «злочинських традицій», але це не зробило істотного впливу на загальну тенденцію поступового входження «злочинської» спільноти в структуру кримінального бізнесу і заняття в ньому лідируючих позицій. По суті, таке співтовариство являє собою антипод держави і її соціальних інститутів.

Список використаних джерел:

1. Скобликов П. А. Вор в законе // МВД России : Энциклопедия / Гл. ред. В. Ф. Некрасов. —М.: Обьед. ред. МВД России; Олма медиа групп, 2002. — С. 91—92. — 623 с.
2. Ефимкин М. С. Роль «Воров в законе» в организации преступной деятельности // Вестник Московского университета МВД России. 2010. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-vorov-v-zakone-v-organizatsii-prestupnoy-deyatelnosti>
3. Барабанов Н.П. Криминальная субкультура осужденных в исправительных учреждениях: "воры в законе", "воровские группировки", лидеры уголовно-преступной среды, криминальные "авторитеты" // Уголовно-исполнительное право. 2015. №1 (19). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kriminalnaya-subkultura-osuzhdennyh-v-ispravitelnyh-uchrezhdeniyah-vory-v-zakone-vorovskie-gruppirovki-lidery-ugolovno-prestupnoy>

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Чугай Є.М.

курсантка 4 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАТВЕРДЖЕННЯ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Анотація. У тезах розглянуто окремі аспекти затвердження угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо вчинення корупційних злочинів – доведена незаконність таких рішень.

Ключові слова: корупція, антикорупційне законодавство, відповідальність, службова особа, запобігання корупції.

Аннотация. В докладе рассмотрены отдельные аспекты утверждения соглашения о признании виновности в уголовных процессах совершения коррупционных преступлений - доказана незаконность таких решений.

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционное законодательство, ответственность, должностное лицо, предотвращение коррупции.

Annotation. The thesis deals some aspects of the approval of a plea agreement in criminal proceedings for the commission of corruption offenses are the illegality of such decisions.

Keywords: corruption, anti-corruption legislation, responsibility, official, prevention of corruption.

Проблема корупції не лише у нашій країні, а і на світовому просторі залишається однією із найбільш відомих. Україна займає не останнє місце серед держав, де корупція є особливо проблемним явищем. Так, за глобальним рейтингом «Індекс сприйняття корупції» міжнародної організації **Transparency International** за підсумками 2018 року Україна посіла 120 місце. Для порівняння, за підсумками 2017 року Україна посіла 130 місце і здобула тоді 30 балів, у 2018 році – на 2 бали більше. Це вказує на позитивні зрушення у боротьбі з корупцією у нашій державі.

Не дивлячись на позитивні моменти, в українських правозастосовних реаліях існує ряд протиріч стосовно призначення покарання за вчинення такого суспільно-небезпечного діяння. Кримінальний кодекс України не містить в собі окремого розділу з чітким переліком корупційних злочинів, натомість такий перелік визначено у примітці до ст. 45 ККУ «Звільнення від кримінальної відповідальності» у контексті заборони застосування до особи жодного з положень про звільнення від кримінальної відповідальності за корупційний злочин.

Так, існують протиріччя стосовно положень ч.2 ст.75 КК щодо можливості звільнення особи від відбування покарання з випробуванням при засудженні за корупційний злочин у випадку затвердження угоди про примирення або про визнання вини. Як стверджує О.К. Марін щодо підстави звільнення від відбування покарання із випробуванням, передбаченої у ст.75 КК особливо кмітливі правозастосовувачі можуть запропонувати звільняти від відбування покарання з випробуванням за вчинення корупційних злочинів за угодою про визнання вини, оскільки ч.2 ст.75 КК прямо не передбачає обмежень використання цієї підстави

щодо корупційних злочинів. Проте таке вирішення проблеми видається неправомірним, оскільки обумовлене в угоді звільнення повинне відповідати загальним підставам, визначеним у ч.1 ст.75 КК – а отже, щодо корупційних злочинів, таке звільнення не застосовується [1].

В.М. Бурдін вказує, що хоча у ч. 2 ст. 75 КК України законодавець і не встановлює прямої заборони щодо звільнення від відбування покарання з випробуванням особи, що вчинила корупційний злочин, така заборона є очевидною з огляду на співвідношення норм ч.1 та ч.2 ст. 75 КК України як загальної та спеціальної. Так, у спеціальній нормі зберігаються усі вимоги, що визначені загальною нормою, так залишається і заборона [2, с.241-243]. Однак, під час застосування означеної норми прокурори продовжують укладати такі угоди про визнання вини, а судді продовжують їх затверджувати.

У постанові Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11 грудня 2015 року № 13 «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод» у п. 12 говориться про особливості призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням у кримінальних провадженнях на підставі угод. Так, в абзці 2 п.12 згаданої Постанови Зокрема, в абз. 2 п. 12 вказано, що домовленості між сторонами угоди при узгодженні покарання не мають виходити за межі загальних та спеціальних засад призначення покарання, встановлених законом України про кримінальну відповідальність, неврахування яких, свідчить, що умови угоди суперечать вимогам кримінального закону, у зв'язку з чим суд має відмовити у її затвердженні. При цьому, суд повинен провести аналіз угоди щодо її відповідності вимогам КК України та КПК України.

У ч. 7 ст. 474 КПК України надано вичерпний перелік умов, які повинен перевірити суд під час отримання угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних злочинів, а саме:

1) умови угоди *суперечать вимогам цього Кодексу та/або закону*, в тому числі допущена неправильна правова кваліфікація кримінального правопорушення, яке є більш тяжким ніж те, щодо якого передбачена можливість укладення угоди;

2) умови угоди не відповідають інтересам суспільства;

3) умови угоди порушують права, свободи чи інтереси сторін або інших осіб;

4) існують обґрунтовані підстави вважати, що укладення угоди не було добровільним, або сторони не примирилися;

5) очевидна неможливість виконання обвинуваченим взятих на себе за угодою зобов'язань;

6) відсутні фактичні підстави для визнання винуватості [4]. Так, у випадку затвердження угоди про визнання винуватості особи у вчиненні корупційного злочину порушується перша умова про відповідність угоди закону, у цьому випадку, не відповідає вимогам кримінального закону, а отже не може бути затвердженою судом.

Таким чином, необхідно констатувати факт недотримання законодавчих норм під час правозастосовної практики прокурором та судом під час укладання та затвердження угоди про визнання винуватості щодо корупційних злочинів. На

нашу думку, задля усунення можливості трактування ч. 2 ст. 75 КК України необхідно викласти нову її редакцію із внесенням змін та доповнити її словосполученням «крім випадків засудження за корупційний злочин».

Список використаних джерел:

1. Марін О. Антикорупційні новели кримінального законодавства / О. URL : <http://www.gromada.lviv.ua/analytic/936>.
2. Бурдін В.М. Звільнення від відбування покарання із випробуванням за корупційні злочини. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2015. №3. С.241-243.
3. Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод : Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11 грудня 2015 року № 13 URL : <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15>.
4. Закон України : Кримінальний кодекс URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

Науковий керівник – докт. юрид.наук, доц. В.В. Шаблистий

Шалупня К.С.

студентка 2 курсу магістратури 3 групи
Інституту підготовки кадрів для органів
юстиції України Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Зуб В.О.

Народний депутат України 9-го скликання,
член Комітету Верховної Ради з питань
здоров'я нації, медичної допомоги та
медичного страхування, голова підкомітету
з питань профілактики та боротьби з
онкологічними захворюваннями, кандидат
медичних наук, доцент кафедри
«Оздоровлення та реабілітації»
Чернігівського державного технологічного
університету

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА ЖЕРТВИ У МЕХАНІЗМІ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЗАКОННОЮ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНІВ ТА ТКАНИН ЛЮДИНИ

Анотація. В тезах розглянуто питання щодо незаконної трансплантації органів та тканин людини. Метою роботи є аналізування віктимності людей, що самостійно обирають шлях потерпілого від зазначеного злочину, замість того, щоб врятувати чись життя.

Ключові слова. Незаконна трансплантація органів. Віктимність. Жертва злочину. Охорона здоров'я. Трансплантологія.

Аннотация. В тезисах рассмотрен вопрос незаконной трансплантации органов и тканей человека. Целью работы является анализ виктимности людей, которые самостоятельно выбирают путь потерпевшего от указанного преступления, вместо того, чтобы спасти чью-то жизнь.

Ключевые слова. Незаконная трансплантация органов. Виктимность. Жертва

преступлення. Охрана здоровья. Трансплантология.

Annotation. In this theses the question of the illegal transplantation of human organs and tissues was considered. The purpose of the theses is analyzing the victimization of people who independently choose being the victim in this crime, instead of saving someone's life.

Key words. Illegal human organ transplantation. Victimization. Victim of crime. Health care. Transplantology.

Стаття 49 Конституції України проголошує, що держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування [1]. Це є важливим для реалізації права людини та громадянина на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування [2].

На сьогоднішній день, сфера медичних послуг активно розвивається, що дозволяє досягти прогресивних результатів, які допомагають врятувати сотні людських життів. Розвиток такої науки як трансплантація у середині ХХ – на початку ХХІ століття надала змогу рятувати людей, адже не всі способи втручання здатні зберегти життя. З іншого боку, вона стала причиною для здійснення неправомірних дій з боку медичних працівників та осіб, які з метою отримання прибутку учиняють даний злочин проти життя та здоров'я.

Довгий час, трансплантація в Україні не мала дієвих норм на законодавчому рівні, але важливим кроком для врегулювання даних відносин став Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» від 17.05.2018 року, який набрав чинності 1 січня 2019 року. Цим законом було врегульовано низку питань, які створили більш сприятливі умови для розвитку трансплантації в Україні.

Незважаючи на це, все ще залишається не врегульоване легальне проведення трансплантацій органів та тканин, а також низка пов'язаних із цією сферою суспільних відносин проблем, які набули як на території України, так і на світовому рівні неабияких обговорень.

Спираючись на статистичні данні, щороку в Україні потребує трансплантації 5 000 осіб [6]. Відповідно до закладеного бюджету, країна може дозволити приблизно 130 трансплантацій на рік. Нажаль, через значне розповсюдження проведення незаконних трансплантацій, щороку помирає велика кількість осіб, які не змогли вчасно отримати потрібні органи або не мали достатньо коштів щоб придбати їх на «чорному ринку».

Розглядаючи проблему незаконної трансплантації органів, тканин або клітин людини з кримінологічної точки зору, не можна залишити поза увагою положення такої науки як віктимологія та питання ролі жертви й віктимної поведінки у механізмі вчинення досліджуваного виду злочину.

Узагальнено, під жертвою розуміють людину або спільність людей у певній формі їх інтеграції, яким безпосередньо або опосередковано заподіяна шкода [7]. Однак, питання, яка група людей більш схильна опинитися у ролі жертви незаконної трансплантації органів, все ще залишається відкритим, майже не досліджуваним, незважаючи на транснаціональний характер цього злочину.

На думку О.В. Ілляшенка, який займався вивченням питання запобігання незаконній торгівлі органами і тканинами людини, імовірність стати жертвою злочину підвищена у осіб віком від 18 до 35 років. З одного боку це спричинено

тим, що зазначена категорія населення має молодий та здоровий організм. З іншого - люди цього віку прагнуть заробити більше грошей за швидкий час [3].

Необхідним у цьому контексті є визначення умов, які спонукають людину на нелегальний продаж своїх органів, до них, зокрема, можуть належати: 1. Погіршення життєвого рівня населення в цілому або ж в окремих регіонах країни [5]; 2. Матеріальне неблагополуччя; 3. Скрутне становище людини або родини, які спричинені не тільки відсутністю фінансових коштів, а й можливими кризовими ситуаціями; 4. Пошук високооплачуваної роботи закордоном, спричинений неможливістю влаштування на роботу в своїй державі або низький рівень заробітної плати [4]; 5. Приваблива ціна на продаж органів на «чорному ринку», задля задоволення особистих потреб тощо.

На нашу думку, ми згодні з Мусієнко А.В., який відповідно до цих особливостей, за матеріалами кримінальних проваджень щодо порушення встановленого законом порядку трансплантації органів та тканин людини, виділяє такі види жертв: «депресивний», якого легко обманути, піддати насильству у зв'язку з пригніченістю інстинкту самозбереження; «жадібний», для якого невпинне бажання збагачення загмарює розум та будь-які внутрішні застереження на рівні підсвідомості з приводу небезпеки; «самотній», «убитий горем», оскільки самотність призводить до послаблення розумових здібностей і така особа стає легкою «здобичю» для торговців «живим товаром»; «блокована жертва», яка перебуває у складних взаємовідносинах зі злочинцем, внаслідок чого її захисні реакції унеможливаються (так званий «стокгольмський синдром») [4].

Задля зменшення бажання людей, «продати» свої органи та тканини, багатьма науковцями пропонується запровадити юридичні клініки або реабілітаційні центри, досвідченні фахівці яких, змогли б переконати людей відмовитись від можливості стати жертвою-донором на чорному ринку органів. Також пропонується проводити соціально-психологічні консультації, які б пояснювали населенню на державному або регіональному рівні про ймовірну можливість стати жертвою такого діяння через нелегальні шляхи «легкого» заробітку [5].

В своїй діяльності, як Народний депутат України, член Комітету Верховної Ради з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування В. О. Зуб системно виступає за впровадження діючої системи трансплантації, підвищення активності участі вищих ланок державної влади в боротьбі з незаконною трансплантацією, введення інформаційної компанії з популяризації необхідності трансплантації, а також створення регіональних центрів трансплантації.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Драговенко А.О., Поляк Ю.М. «Кримінально-правова характеристика незаконної торгівлі донорськими органами та тканинами людини. Порівняльно-аналітичний вісник. №5. 2018 с. 275-277.
3. Ллященко О. В. Міжнародно-правові стандарти захисту від незаконної торгівлі органами і тканинами людини. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 4. С. 265-274. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2013_4_38. - Заголовок з екрану;
4. Мусієнко А. В. Запобігання злочинам у сфері трансплантації органів та тканин людини :автореф. Дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / А. В. Мусієнко ; Київ, нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2010. – 18 с.;
5. Лісіцина Ю. О. Кримінологічна характеристика злочинної діяльності у сфері трансплантації органів або тканин людини, донорства крові. Науковий вісник Херсонського державного університету. №1. 2016. С. 11-15;

6. Ольга Богомолец «Трансплантологія в Україні відстала від світу на цілу епоху» https://dt.ua/HEALTH/transplantologiya-v-ukrayini-vidstala-vid-svitu-na-cilu-epohu-277485_.html

7. В.В. Голіна, Б.М. Головін, М.Ю. Валуйська та ін. Кримінологія: Підручник. Х.: Право, 2014. 440 с.

8. Торговля людьми и легализация преступных доходов. Вопросы противодействия : научно-практическое пособие / А. Андреани и др. ; под ред. О. П. Левченко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 271 с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. М.В. Романов

Шевченко І.О.

студент 1 курсу магістратури 2 групи

Інституту підготовки юридичних

кадрів для Служби безпеки України

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНЦЯ-ТЕРОРИСТА

Анотація. У тезах проаналізовано соціально-демографічні, кримінально-правові, соціально-рольові, морально-психологічні структурні елементи кримінологічної характеристики злочинця-терориста.

Ключові слова: терористичний акт, терорист, кримінологічна характеристика, особа злочинця.

Наразі для України найбільша терористична загроза виникає не з огляду на тенденції розвитку міжнародного тероризму, а через агресивну політику Росії, спрямовану на дестабілізацію і дезінтеграцію нашої держави і пов'язану з цим організацію та підтримку диверсійно-терористичної діяльності квазідержавних утворень «ДНР» і «ЛНР», а також організацій сепаратистського спрямування. В цілому методи, які використовують підтримувані Російською Федерацією збройні підрозділи квазідержавних утворень «ДНР» і «ЛНР» для досягнення своїх політичних цілей (обстріли мирного населення, здійснення диверсій, створення перешкод у роботі міжнародних безпекових організацій, а також загроз життю і здоров'ю їх членів тощо), відповідають методам діяльності угруповань, визнаних терористичними низкою країн та міжнародних організацій [1]. Статистичні данні свідчать, що у 2013 р. Україна (з початком російської агресії) перемістилася з 51-го на 12-те місце серед 163 країн, які внесено до Глобального індексу тероризму, у 2015 - 2016 рр. займала 11-те місце, у 2017 р. – 17-те місце, а у 2018 р. – 21-ше місце [2]. Дослідження ознак особи злочинця-терориста має важливе науково-практичне значення для дослідження причин та умов злочинної поведінки терористів [3].

Злочинців-терористів на території України можна класифікувати згідно ієрархічної структури: 1) вищий рівень – керівники й духовні лідери організації, які здійснюють контроль, фінансування й організацію теракту, керівництво всією організацією; 2) середній рівень – керівники самопроголошених республік, польові командири, командири батальйонів і бригад. Здійснюють організаційно-контрольні й посередницькі функції. Самі рідко беруть участь у проведенні терактів; 3) нижній рівень – виконавці, найбільша і найрізноманітніша категорія осіб, до якої належать як місцеве населення, так і чужоземні найманці. Це можуть

бути групи чи одинаки, що здійснюють теракти [3, с.204].

У більшості випадків терористичні акти вчиняють чоловіки (95 %), але внаслідок розвитку технічних засобів та озброєння все частіше стали вчиняти їх і жінки (5%). Практика свідчить, що у жінок-терористок простежується найбільш тісний зв'язок і залежність від навколишнього середовища, особливо від найближчого оточення; жінки часто залучаються до терористичної діяльності родичами та чоловіками і вчиняли злочини у співучасті з чоловіками [4,с.203]. Аналіз кримінальних проваджень вчинених терористичних актів за 2017–2018 рр. вказує, що 45 % злочинів скоюють особи у віці 18–30 років, 35 % – 30–45 років, 20 % – старші за 45 років. Аналізуючи дані за рівнем освіти досліджуваних осіб, можна відзначити, що більшість учасників терористичної діяльності мають початкову середню – 4%, середню повну освіту – 48%, 19% – неповну середню, 25% – середню спеціальну освіту і 4% – вищу. Особи, які вчиняють злочини терористичного характеру, раніше не були притягнуті до кримінальної відповідальності. Це пояснюється ретельною підготовкою теракту, підбором виконавців, які не привертають уваги правоохоронних органів [5, с. 215].

Лідери терористичних угруповань, а також керівники-організатори за своїм соціальним походженням – в основному з небідних, часто багатодітних родин. Їх світоглядна основа базується на спрощеному розумінні світу, примітивному розумінні засобів боротьби (шляхом застосування насильства). Ідеологічним підґрунтям для них постає комплекс радикальних ідейних установок, які виступають як теоретичне підґрунтя для прояву насилья у різноманітних формах на нелегітимній основі для досягнення визначених цілей. До основних мотивів відносяться – ідеологічні, перетворення, активної зміни світу, влади над людьми, меркантильні, інтересу і привабливості тероризму як особливої діяльності, мотив самореалізації. До загальних характеристик терориста-керівника можна віднести спроможність впливати на свідомість та настрої організованої групи (економічний чинник, організаційний чинник), наявність харизми (спрямованість до домінування й управління оточуючими), наявність волі, схильність до агресії, висока потреба у престижі та володінні владою, наявність значної кризової суспільної ситуації під час юнацтва; особистісні характеристики організатора включають – відданість справі (терору) і організації, готовність до самопожертви, витриманість, дисциплінованість, здатність до “конспіративності”[6, с. 331].

Дещо іншим чином відбивається образ рядових терористів (виконавців), сучасні дослідники вважають, що він характеризується наступними показниками: за походженням можуть бути з різних верств населення, але здебільшого з непривілейованих верств; мотивуючий компонент в них значно спрощений і включає ідеологічні, мотиви перетворення й активної зміни світу; за загальними характеристиками це зазвичай молода людина з достатнім рівнем освіти, яка має світосприйняття у вигляді закону, що дає змогу знайти виправдання будь-яким діям заради досягнення мети, має схильність до агресії, спроможність байдуже дистанціюватися від страждань жертв терактів та потребу приналежності до групи, є палким прихильником ідеї, його характеризує повна увіреність у спроможності ідентифікувати тих, хто уособлює зло, має потяг до солідарності; у емоційному плані відмінним є відсутність будь-яких етичних проблем.

Винятковим у складі рядових терористів є наявність неосвічених людей з найнижчих соціальних прошарків суспільства, які, в основному, стають суто виконавцями терактів [6, с. 332].

Розуміння й здатність своєчасно виявити наведені вище ознаки характеру й поведінки особи, дають змогу випереджувального розуміння мотиву й мети їхньої діяльності, прогнозувати подальшу потенційну терористичну небезпеку, координувати зусилля підрозділів СБ України та інших правоохоронних органів України.

Список використаної літератури:

1. «Концепція боротьби з тероризмом в Україні»: Указ Президента України від 05.03.2019 №53/2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53/2019/conv#n12>
2. The Global Terrorism Index 2018 URL: <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/12/Global-Terrorism-Index-2018-1.pdf>
3. Головкін Б. М. Психологічні особливості злочинців / Б. М. Головкін, Я. Т. Наваліяна // Форум права. — 2012. — № 4. — С. 223-230. URL: <http://arjive.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12gbmpoz.pdf>
4. Боротьба з тероризмом : навч. посіб. / за заг. ред. проф. В. В. Коваленка // Джужа О. М., Никифорчук Д. Й., Комарницький В. М. та ін. Київ: Видавничий дім "Скіф", 2013. — 584 с
5. Маслюк О.В. «Криміналістична характеристика злочинів терористичного характеру» URL: http://www.pap.in.ua/1_2019/102.pdf
6. Скуба Г., Карпінська Н. До питання криміналістичної характеристики злочинів терористичного характеру. Історико-правовий часопис. 2016. № 2 (8), с. 212–217.
7. Солодовнікова Х. К. «Соціально-психологічний портрет сучасного терориста». Вісник Національного університету оборони України 3 (40) /2014, с. 326-233.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Шевченко О. О.

студентка 1 курсу магістратури 1 групи
Інституту підготовки юридичних кадрів для
Служби безпеки України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕПРАВЛЕННЮ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Ключові слова: незаконне переправлення, міграція, нелегальна міграція.

Анотація. У даній роботі розглянуто проблему незаконного переправлення осіб через державний кордон України, проаналізовано динаміку, причини, умови та способи нелегальної міграції, шляхи її вирішення.

Ключевые слова: незаконная переправка, миграция, нелегальная миграция.

Аннотация. В данной работе рассмотрена проблема незаконной переправки лиц через государственную границу Украины, проанализирована динамика, причины, условия и способы нелегальной миграции, пути ее решения.

Keywords: illegal traffic, migration, illegal migration.

Abstract. This paper deals with the problem of illegal transfer of persons across the state border of Ukraine, analyzes the dynamics, causes, conditions and methods of illegal migration, ways of solving it.

Актуальність. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України на сьогоднішній день являє собою значну загрозу для національної безпеки країни, адже неконтрольовані державою міграційні процеси зумовлюють

тінізацію окремих секторів ринку праці, появу міжетнічних конфліктів, торгівлю людьми, існування корупції та незаконному обігу наркотичних засобів.

Внаслідок специфіки географічного розташування та наявності суміжних кордонів з країнами Західної Європи, Україна опинилася на перетині міжнародних міграційних потоків з країн Азії до країн Європи. Відсутність загальнодержавної міграційної програми та механізму юридичного забезпечення міграційних процесів призводить до використання нашої держави, як транзитної країни.

Речник Державної прикордонної служби повідомив, що за 2018 рік в Україні затримали 3 286 незаконних мігрантів. З них 1 130 хотіли незаконно перетнути кордон, серед яких найбільшу частину займали громадяни таких країн як: В'єтнам, Туреччина, Ірак, Індія та Пакистан [4].

За даними Генеральної прокуратури України та Державної судової адміністрації протягом 2014 - 2018 рр. визначено рівень незаконного переправлення осіб через кордон та судимість за статтею 332 ККУ, а саме: за 2014 рік зареєстровано 164 провадження; за 2015 рік - 152; за 2016 рік - 164; за 2017 рік - 173; а за 2018 рік - 177 проваджень. Можна побачити, що показники суттєво не змінюються, а залишаються відносно стабільними. Щодо структури злочинних проявів за статтею, можна відмітити, що 54,9% справ характеризуються вчиненням злочину групою осіб, відсутня співучасть у 39,7%. Також необхідно зазначити, що з 79,3% вироків засуджено лише одну особу, що означає, що більшість осіб, які займаються цією діяльністю - уникають кримінальної відповідальності [1, с. 184].

Точне та об'єктивне визначення причин, умов, факторів та способів незаконного переміщення мігрантів відіграє провідну роль для пізнання процесів, що сприяють нелегальній міграції. Тільки такий підхід дозволить об'єктивно оцінити ефективність впливу правових методів та реальної здатності державних структур виконувати покладені на них обов'язки, а також удосконалення всього механізму протидії відомим проявам нелегальної міграції.

Щодо основних причин незаконного переправлення через державний кордон України, то ними є: бідність та війна у країні попереднього проживання мігрантів. Більшість з них долають величезні відстані та ризикують своїм життям внаслідок безвихідних ситуацій.

Нелегальні мігранти, а також їх провідники використовують численні незаконні способи перетину державного кордону України. Переправлення мігрантів в Україну загалом здійснюється автомобільним транспортом, пішки або комбіновано. Найбільш поширеними є: поза пунктами пропуску (перевезення через державний кордон у схованках в автомобільному, водному, повітряному транспорті), піший перехід (використання для перетину кордону декількох провідників: один з яких доводить мігрантів до кордону, а другий зустрічає з іншого боку кордону), перетин кордону з пред'явленням підроблених чи чужих документів або попереднім підкупом службових осіб та інші [2].

Всупереч поширеному уявленню, що незаконним переправленням осіб через державний кордон України займаються іноземці, переважну більшість засуджених за ст. 332 КК складають громадяни України, це пояснюється тим, що необхідною умовою для пішого переведення є досконале знання прикордонної місцевості.

Приблизна вартість незаконного переправлення через державний кордон України становить 20 тис. дол. США за одного мігранта, зазвичай перевозять близько 7-10 осіб. Майже завжди даний злочин вчиняється з корисливих мотивів, «перевізники» досить часто піддають мігрантів небезпеці під час перевезень, що іноді призводить до їх загибелі.

Протидія діяльності організаторів нелегальної міграції є однією з проблем, вирішенням яких займаються правоохоронні органи, а саме Державна прикордонна служба України. Однак як показує практика, дані органи замість виконання своїх обов'язків, співпрацюють з даними злочинними організаціями та особами, що організовують незаконні перевезення мігрантів та надають їм допомогу.

Тому необхідно визначити основні напрями вдосконалення механізму запобігання незаконному переправленню осіб через державний кордон України, ними є: вдосконалення чинного законодавства щодо запобігання злочинній діяльності у сфері нелегальної міграції, підвищення якості прикордонного режиму на традиційних шляхах нелегальної міграції, встановлення відповідальності за незаконне використання праці нелегальних мігрантів, а також вдосконалення систем статистичного обліку і звітності в державі.

Загалом, основним результатом впровадження стратегії запобігання незаконному переправленню осіб через державний кордон України на практиці стає лише збільшення вразливості мігрантів під час переправлення та обтяжливість для держави з точки зору бюджетних видатків під час впровадження такої політики.

Єдиним вирішенням проблеми, на мою думку, є зменшення матеріальної зацікавленості прикордонного населення у зайнятті цим злочинним бізнесом. В той самий час, здійснення цих заходів є можливим виключно на міжнародному рівні. Тому необхідно взаємодіяти з правоохоронними органами суміжних держав та проводити спільну діяльність з протидії незаконному переправленню осіб через кордони.

Список використаної літератури:

1. Кібальник С. О. Кількісно-якісні показники незаконного переправлення осіб через державний кордон України. - 2018. - С. 183 - 184.
2. Способи незаконного переправлення осіб через державний кордон України / Соколова Я. А. // Криміналістика XXI століття / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого - Х. : Право 2010. - С. 497 - 500.
3. Щодо ефективності кримінально- правових засобів протидії нелегальній міграції / А. М. Орлеан // Криминологія в Україні та протидія злочинності. - Одеса : Фенікс / за ред. : М. П. Орзіх, нац. юрид. акад. Одес., 2008. - С. 113 - 117.
4. Офіційний сайт Державної прикордонної служби України URL: <https://dpsu.gov.ua/>.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Шептовицька А.А.

студентка 1 курсу магістратури 4 групи
Слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА ЛЮДСТВА

Анотація. У тезах висвітлені законодавчі зміни, які відбулися з метою протидії та запобігання домашньому насильству в Україні. Розкрито доцільність проведення активних заходів направлених на мінімізацію вчинення насильницьких дій у сімейній сфері.

Аннотация. В тезисах описаны законодательные изменения, которые произошли с целью противодействия и предотвращения домашнему насилию в Украине. Раскрыта целесообразность проведения активных мер направленных на минимизацию совершения насильственных действий в семейной сфере.

Summary. The theses describe legislative changes that have taken place to counter and prevent domestic violence in Ukraine. The expediency of taking active measures aimed at minimizing the commission of violent acts in the sphere is disclosed.

Ключові слова: домашнє насильство, насильство щодо жінок, запобігання домашньому насильству.

Ключевые слова: домашнее насилие, насилие над женщинами, предупреждение домашнего насилия.

Key words: domestic violence, violence against women, domestic violence prevention.

Протягом XX-XXI століття міжнародна спільнота активізувала свої зусилля у напрямі виявлення, усунення та запобігання проявів домашнього насильства шляхом прийняття численних міжнародних нормативних актів. Така ініціатива знайшла підтримку багатьох держав світу, які приєдналися до цих документів, приводячи у відповідність національне законодавство ратифікованим положенням. Таким чином, країни визнали існування проблеми домашнього насильства та підтвердили бажання найшвидшого його викорінення як однієї з найбільш поширених у світі форм порушення прав людини.

Зазвичай, насильство та різні форми його прояву як злочин проти життя та здоров'я людини має свої історичні витоки, які обумовлені підтриманням правопорядку за допомогою застосування сили однією особою, наділеною владними повноваженням відносно іншої, поведінка якої не відповідає установленим у соціумі нормам. Але з поступовим розвитком демократичного суспільства, у якому права і свободи людини є невід'ємною найвищою соціальною цінністю, взаємовідносини суспільстві в цілому, так і в різних соціальних групах повинні зазнавати відповідних змін, в тому числі, й у сімейній сфері, оскільки сім'я є головним соціальним інститутом формування особистості.

Однак, на сьогодні досі фіксується жаклива статистика випадків домашнього насильства, зокрема, щодо жінок. Так, відповідно до даних оприлюднених Генеральним секретарем ООН, кожна третя жінка в світі стає жертвою насильства [1]. Не оминула досліджувана проблема й нашу державу. На жаль, в Україні щорічно фізичному насильству піддаються 1,8 млн жінок, а в 2017 році від нього загинуло близько 600 українських жінок [2]. А відповідно до соціологічного

дослідження «Говори проти насильства», що було проведене Міністерством соціальної політики України спільно з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) та Фондом ООН у галузі народонаселення (UNFPA), із домашнім насильством стикалося 76 % опитаних респондентів, при чому у 45 % випадках це відбулося в дитинстві, а у 31 % - у дорослому віці [3].

З метою посилення протидії та запобігання домашньому насильству в Україні 07.12.2017 р. було прийнято Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (далі - Закон), який прийшов на зміну свого попередника Закону України «Про попередження насильства в сім'ї». Новий Закон був розроблений із урахуванням позитивного міжнародного досвіду боротьби із домашнім насильством, а також орієнтуючись на основні міжнародні акти у цій сфері, зокрема, Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) [4].

Відповідно, домашнє насильство визначається як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь (ст. 1 Закону).

Вагомим кроком на шляху протидії поширенню досліджуваного негативного явища стала криміналізації домашнього насильства в Україні. З 11.01.2019 р. умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи, - карається громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років (ст. 126-1 Кримінального кодексу України) [5].

Окрім впровадження нормативних заходів слід також вживати заходів загальносоціального характеру направлених на підвищення обізнаності населення щодо сутності та проявів домашнього насильства, поширення інформації щодо способів його запобігання та сприяння формуванню нульової толерантності до будь-яких форм насильства. Одним із прикладів таких заходів може бути встановлення 17 грудня 1999 р. Генеральною Асамблеєю ООН дати Міжнародного Дня боротьби з ліквідацією насильства щодо жінок – 25 листопада та «16 днів проти насильства» (25 листопада – 10 грудня).

Отже, підводячи підсумок, слід зазначити, що на жаль, незважаючи на сучасний прогресивний розвиток усіх напрямів життєдіяльності соціуму, проблема існування домашнього насильства досі залишається однією з найбільш

актуальних. Ефективна державна політика протидії цьому негативному явищу повинна бути направлена на його мінімізацію та нейтралізацію, охоплюючи усі сфери життя населення, включаючи формування у свідомості населення гармонійної моделі відносин у родинному та соціальному колі.

Список використаних джерел:

1. Насильство над жінками: в ООН оприлюднили шокуючу статистику. URL: <https://prn.ua/nasilstvo-nad-zhinkami-v-oon-oprilyudnili-shokuyuchu-statistiku/> (дата звернення: 19.11.2019);
2. Щороку понад 1,8 мільйона українок потерпають через домашнє насильство. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2588861-soroku-ponad-18-miljona-ukrainok-poterpaut-erez-domasne-nasilstvo.html> ;
3. Патрікєєва Н. Третина українців мала справу з домашнім насильством у дорослому віці – опитування. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29577591.html> (дата звернення: 19.11.2019);
4. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська Конвенція) від 01.08.2014 р.
5. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 р. № 2227-VIII. Голос України від 11.01.2018. № 6.

Науковий керівник - канд. юрид. наук, асист. К. Д.Кулик

Шрамко С.С.

канд.юрид.наук, в.о. вченого секретаря
Науково-дослідного інституту вивчення
проблем злочинності імені академіка
В.В. Сташиса НАПрН України

ЩОДО НАУКОВОГО СУПРОВОДУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ

Анотація. Обґрунтовується необхідність наукового супроводу державної політики України у сфері запобігання корупції. Розкриті такі принципи запобігання корупції, як: верховенства права, законності, системності та наукової обґрунтованості.

Ключові слова: корупція, поширеність корупції в Україні, принципи запобігання корупції.

Аннотация. Обосновывается необходимость научного сопровождения государственной политики Украины в сфере предупреждения коррупции. Раскрыты такие принципы предупреждения коррупции, как: верховенства права, законности, системности и научной обоснованности.

Ключевые слова: коррупция, распространенность коррупции в Украине, принципы предупреждения коррупции.

Summary. The necessity of scientific support of the state policy of Ukraine in the field of corruption prevention is substantiated. Such principles of the corruption prevention as the rule of law, legality, systematic and scientific validity etc. have been disclosed.

Keywords: corruption, prevalence of corruption in Ukraine, principles of corruption prevention.

1. Актуальність проблематики наукового супроводу державної антикорупційної політики держави обґрунтовується як реальною потребою підвищення ефективності цієї політики як такої, так й аналізом статистичних і соціологічних відомостей щодо поширення корупції в Україні. Крім того, потреба у такому супроводі зумовлюється деталізацією напрямів наукового супроводу

державної антикорупційної політики з тим, щоб уточнити саме поняття «запобігання корупції», а так само тих принципів, що покладатимуться у підґрунтя запобігання їй. Все це дозволить, в решті-решт, визначити сутність та специфічні особливості наукового супроводу цієї діяльності, спрямованої не лише виключно на протидію корупції, іншими словами, на виявлення та припинення корупційних діянь і притягнення корупціонерів до відповідальності, а й на прогнозування випадків корупції у майбутньому та формування негативного ставлення громадськості до явища корупції та корупціонерів.

2. У відповідності з Індексом сприйняття корупції міжнародної організації Transparency International Україна у 2018 р. посіла 120 місце (із 180) та здобула 32 бали (для порівняння у 2017 році – 30 балів, 130-е місце) [1]. При цьому, на думку пересічних громадян, найбільш корумпованими сферами життя є: судова система (тут корупція дуже поширена на думку 62,2%), отримання медичних послуг (назвали дуже корумпованою 55,0%), прокуратура (54,3%). За даними станом на вересень 2018 р., 73,2% переконані, що корупція дуже поширена у Верховній Раді (на 12,6 відсоткових пунктів більше, ніж в 2015 році), 67,6% вважають, що корупція дуже поширена в Кабінеті Міністрів (на 12,8 відсоткових пунктів більше, ніж в 2015 році), 66,1% назвали дуже корумпованими Президента та його Адміністрацію (на 19,7 відсоткових пункти більше, ніж в 2015 році) [2]. Схожими виявилися результати опитування бізнес-середовища, проведеного Американською торговельною палатою, а саме: 71% респондентів вважає, що найбільш корумпованими державними органами є суди, 54% – податкові та митні органи, 34% – місцеві органи влади [3]. Головною причиною такої ситуації громадяни називають зловживання службовим становищем серед державних посадовців, які використовують свої службові посади для власної вигоди всупереч інтересам й ідеалам служби. У зв'язку із цим знов і знов слід повертатися до проблеми можливостей наукового супроводу державної політики України у справі запобігання корупції.

3. Запобігання корупції має базуватися на певних принципах, що визначають стратегічні орієнтири такої діяльності, її проміжні і остаточні результати реалізації, а також окреслюють загальні механізми охорони життєво важливих національних інтересів. Адже саме такий підхід забезпечить максимальний ефект від комплексу вживаних заходів з метою усунення, або принаймні, зниження корупційних ризиків у державі [4, с. 19]. Серед подібних принципів слід вказати на такі: верховенство права та законність, легітимність, об'єктивність, системність, наявність оціночного інструментарію для визначення масштабів корупції в Україні, економічна доцільність та ефективність, взаємодія владних структур з інститутами суспільства і населенням, наукова обґрунтованість, висока громадська позиція будь-якого з українських громадян тощо. Докладно зупинимося на деяких з перелічених принципів, як насамперед мають ставити проявами наукового супроводу відповідної політики держави.

4. Принцип верховенства права та законності означає, що при здійсненні протидії корупції, по-перше, людина, її права, свободи та законні інтереси визнаються найвищими соціальними цінностями та визначають зміст і спрямованість антикорупційної діяльності, а, по-друге, всі антикорупційні заходи

повинні базуватися на положеннях Конституції та законів України. Тому жодні міркування (чи то прагнення досягти відчутної ефективності, чи то підвищення результативності) не можуть виправдовувати застосування антикорупційних заходів, що суперечать закону. Тому відсутність законодавчої основи для вжиття зазначених заходів є підставою для розробки й прийняття потрібних нормативно-правових актів.

5. Принцип системності передбачає, що в основу організації запобігання корупції слід покладатися: обов'язкове врахування основних положень кримінологічної теорії запобігання злочинності у визначенні державної стратегії і тактики протидії запобігання корупції з огляду на існуючі політичні, соціально-економічні та інші умови, стан громадської свідомості, правоохоронної і правозастосовної систем; координація діяльності наукових установ та органів, що безпосередньо зайняті проблемою запобігання корупції; залучення наукових установ до проведення науково-правових експертиз проектів нормативних актів, прийняття яких загрожує створенням умов існування й відтворення корупції.

6. Наявність оціночного інструментарію для визначення масштабів корупції в Україні перш за все передбачає його розробку, оскільки щоб знати **як** і **якими** силами боротися з протиправними явищами, необхідно розуміти його дійсні масштаби. Однак слід зазначити, що й дотепер офіційно затвердженої універсальної методики оцінки рівня корупції в Україні не існує. До того ж оцінка рівня корупції в Україні нерідко має заангажований характер.

7. Принцип наукової обґрунтованості запобігання корупції полягає у здійсненні антикорупційної політики на дійсно науковій основі з використанням сучасних досягнень науки і техніки, позитивного досвіду фахівців різних галузей права, позитивного міжнародного досвіду та ін. Загалом важко переоцінити вклад науковців у загальнодержавну справу запобігання корупції, оскільки саме вченими формуються доктринальні положення розвитку вітчизняної науки, за їх безпосередньою участю розробляються проекти законів у сфері запобігання корупції. Все це дає підстави у документи стратегічного характеру включати положення про участь фахівців науково-дослідних установ у виконанні заходів, передбачених цими документами.

Список використаної літератури:

1. Індекс сприйняття корупції – 2018. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2018/> (дата звернення 18.11.2019).
2. Результати Національного антикорупційного опитування. URL: <https://dif.org.ua/article/kozhna-tretya-ukrainkaets-gotovi-doluchitisya-do-organizovanoi-protidii-koruptsii> (дата звернення: 18.11.2019).
3. Бізнес назвав найбільш корумповані державні органи в Україні. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2391782-biznes-nazvav-najbils-korumpovani-derzavni-organi-v-ukraini.html> (дата звернення: 18.11.2019).
4. Батиргарєва В.С. Щодо принципів організації протидії корупції в Україні. *Правові та інституційні механізми протидії корупційним правопорушенням*: зб. матеріалів наук.-практ. семінару / за ред. В.І. Борисова, В.С. Батиргарєвої. Київ: Право України, 2012. С. 19-22.

Штирхунова А. Д.

курсантка 4 курсу
факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ

Анотація. У тезах розглянуто особливості звільнення від кримінальної відповідальності за корупційні злочини.

Ключові слова: корупція, антикорупційне законодавство, відповідальність, службова особа, обмеження.

Аннотация. В тезисах рассмотрены особенности освобождения от уголовной ответственности за коррупционные преступления.

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционное законодательство, ответственность, должностное лицо, ограничения.

Annotation. The thesis deals with the peculiarities of exemption from criminal responsibility for corruption crimes.

Keywords: corruption, anti-corruption legislation, liability, official, restrictions.

На сьогоднішній день корупція загрожує правопорядку, демократії та правам людини, знищує державне правління, чесність та соціальну справедливість, заважає конкуренції та економічному розвитку, загрожує стабільності демократичних інститутів і моральним засадам суспільства. Вона безпосередньо пов'язана з великими обсягами активів, які можуть становити значну частку ресурсів держави та які ставлять під загрозу політичну стабільність і сталий розвиток держави. За цих умов корупція вже не є локальною проблемою, а перетворилася на транснаціональне явище, що потребує вжиття різних заходів протидії, запобігання та контролю за нею.

Особливо небезпечними виявами корупції є вчинення суспільно небезпечних корупційних діянь (злочинів). Ця проблема має особливе значення у зв'язку з тим, що корупція тісно пов'язана з іншими формами злочинності, зокрема організованою й економічною злочинністю.

Запобігання й профілактиці корупційних правопорушень сприяють випадки звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка добровільно заявила про надання неправомірної вигоди до притягнення її до кримінальної відповідальності. Як уже зазначалося, надання й одержання неправомірної вигоди є так званими «кореспондуючими злочинами», що тісно пов'язані умислами осіб, які їх вчиняють, тому гроші, матеріальні цінності чи послуги, що були надані службовій особі або особі, яка надає публічні послуги, як неправомірна вигода, повинні усвідомлюватися як тим, хто її надав, так і тим, хто її одержав. Звільнення опосередковує добровільна та своєчасна заява, зроблена безпосередньо особою, яка винна в наданні неправомірної вигоди. Своєчасно слід вважати заяву, що зроблена протягом часу між наданням неправомірної вигоди й моментом притягнення особи, яка надала неправомірну вигоду, до

кримінальної відповідальності. Цим моментом є письмове повідомлення однією з уповноважених осіб про підозру у вчиненні злочину.

Передумови (вчинення особою суспільно небезпечного діяння і відсутність у цьому діянні кваліфікуючих ознак) та підстави (сукупність певних позитивних постзлочинних дій, чітко визначених відповідними нормами Особливої частини КК) звільнення осіб, які пропонували, обіцяли або надали неправомірну вигоду, від кримінальної відповідальності, передбачено в ч. 5 ст. 354 КК України[1, с.12].

Підставою звільнення особи від кримінальної відповідальності за дії, передбачені ч. 1 та ч. 2 ст. 354 КК України, є постзлочинна поведінка цієї особи, що полягає у своєчасному добровільному повідомленні правоохоронних органів про пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди службовій особі або особі, яка надає публічні послуги.

Для визнання заяви добровільною мало констатувати, що особу, яка пропонувала, обіцяла або надала неправомірну вигоду, прямо не примушували зробити заяву. Необхідно довести існування інших обставин, котрі свідчать про її добровільність. Ними є: подання заяви за власним бажанням такої особи, коли слідчим органам ще невідомо про злочин, а коли відомо – то цього не знає заявник (заяву слід вважати добровільною і тоді, коли особа зробила її за порадою родичів, друзів, колег по службі тощо); наявність у особи наміру повністю викрити себе й інших учасників злочину. При цьому тільки документальне підтвердження факту пропозиції, обіцянки або надання неправомірної вигоди (добровільна заява про це) та тієї обставини, що вказана заява стала приводом до початку кримінального провадження, дає суду підставу закрити кримінальне провадження та звільнити обвинуваченого від кримінальної відповідальності [2, с. 479].

Отже, сфери суспільного життя, які найбільше вражені корупцією, мають стати об'єктом повсякденної фахової та системної просвітницької роботи правоохоронних органів, службових осіб, громадськості з роз'яснення можливості в разі навіть неодноразового надання неправомірної вигоди бути звільненим від відповідальності за умов добровільного й своєчасного повідомлення про це. При цьому достовірність і повнота доказової інформації, що здобувається за допомогою особи, яка заявила про надання неправомірної вигоди, є винятково цінними. Усунення досліджених прогалин у кримінальному законодавстві України сприятиме одноманітності практики звільнення особи від кримінальної відповідальності та виконанню завдань кримінального судочинства.

Список використаних джерел:

1. Демський Е.Ф. Про деякі питання процедурного забезпечення заходів запобігання й протидії корупції. *Віче*. 2012. № 4. С. 11–14.
2. Бусол О.Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні в контексті сучасної антикорупційної стратегії: дис. доктора юрид. наук: 12.00.08 / Бусол Олена Юрївна. К., 2015. 479 с.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, доц. В.В. Шаблистий

Шукалова Д. Д.
студентка 4 курсу 2 групи
Слідчо-криміналістичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ЖЕРТВ ЗЛОЧИНІВ

Ключові слова: віктимність, віктимна поведінка, жертва, криміногенність середовища, кіберпростір.

Анотація. В тезах розглянуто визначення віктимної поведінки та її особливості. Встановлено факти, які впливають на поведінку жертви та наслідки впливу цих факторів. Визначені моделі поведінки жертв злочинів.

Аннотация: В тезисах рассмотрено определение виктимного поведения и его особенностями. Установлено факты, которые влияют на поведение жертвы и последствия влияния этих факторов. Определены модели поведения жертв преступлений.

Ключевые слова: виктимность, виктимное поведение, жертва, криминогенность среды, киберпространство.

Summary: In theses examined the definition of victim behavior, features of this behavior is considered. Facts are established that affect the victim's behavior and the effects of these factors. Identified models of behavior of victims of crime.

Keywords: victimization, victim behavior, victim, criminogenic environment, cyberspace.

Концепція можливого ризику стати жертвою злочину є доволі поширеною, а також перспективною для подальшого дослідження. За стабільних умов життя такий для пересічного громадянина ризик є малоімовірним, а тому для перетворення ризику на реальну загрозу має відбутися підвищення рівня віктимності.

Віктимість як явище – це властивість особи наражатися на небезпеку злочинних посягань за певних ситуацій чи внаслідок дії інших осіб [4, с. 8]. Соціальна діяльність особи не може бути безпечною через те, що вступаючи у різного роду соціальні зв'язки, відносини між людьми, схильними до злочинів, особа автоматично піддається небезпеці заподіяння посяганнями шкоди своїм правам. Звідси, всі учасники суспільних відносин перебувають в уразливому стані перед злочинними посяганнями та набувають віктимність. Загальновизнано, що структурними елементами віктимності є: особа жертви, її соціально-психологічні деформації, поведінка жертви, її взаємодія зі злочинцем в певній ситуації тощо [4, с. 9]. У зв'язку з цим слід детальніше розглянути віктимну поведінку. Поведінка визначається як зовнішній динамічний прояв активності осіб. Змістом людської поведінки є соціальна взаємодія. Соціальна поведінка зазвичай унормована та підлягає правовій і моральній оцінці. Психічна регуляція поведінки відбувається на двох рівнях: свідомому та підсвідомому. Юридичне значення має лише свідомо-вольова поведінка. У психології ж поведінка тлумачиться як будь-які прояви зовнішньої активності: рухи, дії, вчинки, висловлювання тощо.

Слід наголосити, що віктимна поведінка – це дії чи бездіяльність особи, що зумовили вибір її у ролі жертви та стали приводом для вчинення злочину в конкретній життєвій ситуації [2, с. 126]. Віктимна поведінка стає небезпечною з урахуванням особливостей місця, часу та сценарію розвитку подій перед

вчиненням злочину. Така поведінка привертає увагу злочинця, зумовлює вибір жертви та стає приводом для вчинення злочину проти конкретної особи, яка виявилася досить уразливою. За моментом виникнення така поведінка, за загальним правилом, передусє вчиненню злочину. Люди здебільшого стають жертвами злочинів раптово. При вступі в однотипні суспільні відносини щоразу існує ризик зітхтвхнутися із злочинцем, які використовують необачливу поведінку інших суб'єктів соціальної взаємодії. Обравши жертву, злочинці підштвхнують її до ролі постраждалого шляхом зближення з нею, відволікання уваги, залякування тощо. Головною метою є отримання тимчасової влади над жертвою, зміна її мислення та поведінки в потрібному напрямі. Психологічна неготовність людей особисто зітхтвхнутися із злочинним посяганням, неготовність до непередбачуваного розвитку події перетворює людей на жертв злочинів [2, с. 127]. Частіше за все роль жертви виконує сторона, яка не очікувала порушення своїх прав і свобод, виявилася не готовою їх захищати при взаємодії з іншими особами, хоча зазначена взаємодія має ризик протиправних посягань та елементи непередбачуваності. Відповідно до вчення А. Маслоу, в системі потреб людини безпека займає другу позицію після фізіологічних потреб. Потреба людини в безпеці виражається через свободу від страху перед злочинцями, передбачуваність свого буття, відсутність тривоги за майбутнє та інше. У стабільних ситуаціях потреба у безпеці проявляється тільки у м'яких формах, наприклад: консервативна поведінка уникання невинуватих ризиків та інше. Однак у стресових, екстремальних ситуаціях потреба у безпеці починає переважати та спонукає організм до боротьби з небезпекою [5]. Необхідно сказати, що віктимна поведінка особи також пов'язана із взаємодією суб'єкта з несприятливим середовищем перебування чи проживання. Уразливий стан щоразу виникає в особі під час знаходження на незнайомій території. В таких випадках злочинці розраховують на раптовість посягання, неможливість впізнати нападника та відсутність у особи досвіду поведінки в таких ситуаціях. Криміногенність середовища залежить від географічного розташування місця проживання. Наприклад, ризик стати жертвою в населених пунктах з високим рівнем злочинної інтенсивності на сході та півдні України є вищим, ніж в населених пунктах центральної та західної частин України. Ризики віктимізації також залежать і від зосередження проживання правопорушників в окремих районах населеного пункту [1, с. 164].

Зауважимо, що потужним фактором зростання антропогенної небезпеки є інтенсивне переміщення суспільного життя у кіберпросторі. А саме, знеособлення спілкування користувачів Інтернету, відсутність врегулювання їх поведінки правом, відчуття безкарності та інше значно підвищують рівень віктимогенних загроз для користувачів інформаційно-телекомунікаційних мереж. До цього також слід додати те, що через Інтернет та ЗМІ поширюється негативна інформація, наприклад, про нерозкриті злочини, зростання рівня злочинності, яка у свою чергу призводить до формування у людей негативного образу та зростання рівня недовіри до правоохоронних органів, схильність покладатися на несприятливий розвиток подій. Така інформація сприяє також й формуванню комплексів та фобій у людини, розвитку страхів та безнадії, а отже, перетворює людину на жертву

обставин і недобрих намірів інших учасників суспільних відносин.

Існують дві найпоширеніші моделі поведінки жертв злочинів: 1) яка призводить до потрапляння у криміногенні ситуації з необережності; 2) яка створює такі ситуації умисними діями [2, с. 130].

Розглянемо першу модель, яка є найбільш поширеною у повсякденному житті. Переважно, йде мова про необачливу та легковажну поведінку, яка здебільшого притаманна жертвам корисливих злочинів. Віктимна поведінка включає в себе три прояви активності: вербальну, невербальну та фізичну. Вербальна активність жертви виражається у поширенні про себе інформації, що може стати цікавою для злочинців. Наприклад, факти про спосіб життя та форми дозволя, інформація про нерухоме та рухоме майно на праві власності та інше. Поширення подібної інформації є досить небезпечним для особи, бо це сприяє плануванню злочинів. Невербальна акти поведінки полягають у комунікації без слів [2, с. 131]. Злочинці добре орієнтуються у невербальній поведінці потенційних жертв. Наприклад, за жестами, мімікою та іншими знаками невербальної поведінки вони можуть буквально “прочитати наміри і думки”, майже безпомилково вирізнити потрібний типаж жертви серед натовпу. Фізична складова віктимної поведінки полягає у недотриманні або у неналежному дотриманні правил особистої та майнової безпеки.

Отже, підсумовуючи усе вищезазначене, слід наголосити на наступному. Не всі особи стають жертвами злочину в результаті віктимної поведінки, певна частина людей випадково опиняються в ролі потерпілих. Однак саме віктимна поведінка, найчастіше, перетворює особу на об’єкт злочинних посягань. Через таку поведінку ззовні проявляються деформації свідомості та волі жертви. Віктимна поведінка сприяє виникненню чи реалізації умислу на вчинення злочину проти конкретної особи за певних умов. До того ж особа не стає жертвою злочину доки не потрапить у поле зору злочинця. Велика кількість людей лише формально дбає про свою безпеку, сподіваючись на сприятливий перебіг обставин.

Список використаних джерел:

1. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів. Проблеми законності. Харків. Вип. 136. 2017. С. 161-172;
2. Головкін Б. М. Віктимна поведінка жертв злочинів. Проблеми законності. Харків. Вип. 135. 2016. С. 124-135;
3. Корягіна А. М. Визначення взаємовідносин жертви та злочинця. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2017. № 43. С. 131-134.
4. Головкін Б. М. Віктимність як основна категорія віктимології / Б. М. Головкін // Журнал східноєвропейського права. – 2015. - № 20. – С. 6-13.
5. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу ; пер. А. М. Татлыбаевой. Санкт-Петербург : Евразия, 1999. 352 с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. К.Д.Кулик

Щукіна Т.О.

студентка 1 курсу магістратури 1 групи
Інституту підготовки юридичних
кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ СУДДІ-ХАБАРНИКА

Анотація: У тезах розглянуто і проаналізовано кримінологічну характеристику особи, яка вчинює злочини у системі правосуддя, визначено поняття особи злочинця, а також змальовано так званий психологічний портрет судді-хабарника.

Ключові слова: особа злочинця, суддя-хабарник, корупція, соціально-демографічні характеристики, морально-психологічні характеристики.

Анотация: В тезисах рассмотрены и проанализированы криминалистические характеристики лица, которое совершает преступления в системе правосудия, определено понятие личности преступника, а также изображен так называемый психологический портрет судьи-взяточника.

Ключевые слова: личность преступника, судья-взяточник, коррупция, социально-демографические характеристики, морально-психологические характеристики.

Keywords: personality of the criminal, corrupt judge, corruption, socio-demographic characteristics, moral and psychological characteristics.

Annotation: The thesis examined and analyzed the criminological characteristics of the person who commits crimes in the justice system, defined the concept of the identity of the criminal, and also depicted the so-called psychological portrait of a corrupt judge.

Не новою для нашої країни є проблема корупції. У всесвітньому рейтингу досліджень Transparency International «Індекс сприйняття корупції» (CPI) за 2018 рік Україна отримала 32 бали та посіла 120 місце із 180 країн світу [1]. Індекс є оцінкою від 0 (дуже високий рівень корупції) до 100 (вкрай низький рівень корупції) та вказує на рівень сприйняття корупції у державному секторі країни або території.

Ознайомившись зі Звітом про стан протидії корупції за 12 місяців 2018 року в Україні було притягнуто до кримінальної відповідальності 15 професійних суддів за вчинення корупційних злочинів, а також складено 3 адміністративні протоколи про вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією [2].

Я вважаю, що результати вищезазначеного Звіту є недовірливими, оскільки корупція має високу латентність і така статистика не відображає масштабність цього явища, його динаміку та стан розвитку у суддівському корпусі. Навіть, проаналізувавши новини, кожна третя стаття в мережі Інтернет має назву: «Суддя-хабарник», «Суддю затримали під час отримання грошей», тому ймовірність того, що за 2018 рік було затримано та притягнуто до відповідальності лише 18 суддів дуже мізерна.

Обговорюючи питання корупції, неможливо не звернути увагу на таке питання як особа злочинця - корупціонера, тому я пропоную розглянути кримінологічну характеристику особи, яка вчиняє корупційні правопорушення, на прикладі судді-хабарника. Під особою злочинця, в кримінології прийнято вважати сукупність соціально-демографічних, морально-психологічних характеристик, притаманних людям винним у злочинній діяльності визначеного типу [3, с. 93].

На мою думку, більш цікавою є характеристика судді-хабарника з точки зору його ціннісних орієнтацій, що саме його спонукало вчинити корупційне правопорушення, чи то деформована правосвідомість, чи то велика сума хабара. Адже, саме за критерієм мотивації та цілеспрямованості злочинної поведінки, в своїй статті Б.М. Головкін поділяє злочинність на корисливу та насильницьку, де в свою чергу корупційна злочинність входить до класу корисливої [5, с. 17].

Щодо суми хабара, не так давно в засобах масової інформації з'явилися так звані «розцінки» за бажаний вирок суду у кримінальних справах і за необхідне рішення в адміністративних судових розглядах. Найдорожче обійдеться винесення вироку в кримінальному провадженні в інтересах підсудного – 150 тисяч доларів. Ухвалення судового рішення на користь підсудного може коштувати 30 тисяч доларів. Щоб когось не притягли до кримінальної відповідальності за 10 тисяч доларів, суддя може вплинути на поліцейських. Найдешевше 1,5 тисячі доларів – обійдеться винесення судом вироку, який не передбачає позбавлення волі і не оскаржується в апеляційному порядку. Наприклад, всім відомий колишній суддя-колядник Львівського апеляційного адміністративного суду, був спіяманий із хабарем у 100 000 доларів США, які йому принесли нібито для «засівання» за українським обрядом. За хабарництво суддю засудили до 10 р. позбавлення волі.

Щодо ціннісних орієнтацій судді-хабарника, то вони є деформованими, це свідчить про те, що в основі мотивації знаходиться гіперболізоване прагнення до задоволення своїх матеріальних потреб, схильність до ризику, байдужість до інтересів інших людей, користолобство, культ грошей та матеріальних цінностей. Також, суддя-хабарник характеризується специфічними моральними властивостями та психологічними особливостями. До них слід віднести: психологічна установка використовувати посаду виключно з корисливою метою, готовність проігнорувати закон, пожертвувати професійною честю заради вигоди, впевненість у владі грошей, переконливість у можливості та доцільності вирішувати життєві питання незаконним способом [4, с. 248].

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок що система правосуддя в Україні є досить корумпованою, адже прояв хабарництва в суддівському корпусі - найнебезпечніше кримінальне явище, яке дискредитує і підриває авторитет судової гілки влади в очах населення., веде до порушення принципу соціальної справедливості. Тому, є нагальна потреба у підвищенні доброчесності суддів та роботи над вдосконаленням механізму притягнення суддів до відповідальності за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією.

Список використаних джерел:

1. Результати дослідження Transparency International «Індекс сприйняття корупції» (CPI) за 2018 рік: [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-korupciyi-2018/>
2. Звіт про стан протидії корупції за 12 місяців 2018 року: [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://data.gov.ua/dataset/d78d6658-16ca-4ff2-9fcd-2c3794effe44>
3. Данышин І. М. Кримінологія: загальна та особлива частини : підручник / І. М. Данышин, В. В. Голина, М. Ю. Валуїська. – Х. : Право, 2009. – 288 с.
4. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: монографія. – К.: Атіка, 2001. – с. 248
5. Головкін Б. М. Види злочинності [Електронний ресурс] / Головкін Б.М. // Журнал східноєвропейського права. – 2015. – №. 18. – С. 14–21. – Режим доступу: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/08/golovkin_18.pdf

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

З М І С Т

Гетьман А.П.	Вітальне слово	3
Батиргарєєва В.С.	Вітальне слово	5
Автухов К. А.	Щодо розвитку спеціального законодавства	9
Алексєєва А.О.	Щодо питання сучасної організованої злочинності в Україні	10
Бубєніна Л.А.	Особливості винагороди викривачу корупції та досвід зарубіжних країн	12
Бухолдін М.Ю.	Перспективи застосування методів системотехніки у запобіганні організованої злочинності	14
Василєнко Т.С.	Досвід запобігання корупції у Німеччині	15
Василюк А.Л.	Сучасний стан організованої злочинності в Україні і світі	18
Величко Л.О.	Захист жертв кіберзлочинів, здійснених злочинними угрупованнями	20
Войцєховський Б.О.	Незаконний обіг вогнепальної зброї, як фактор організованої злочинності	22
Гаврилюк А.А.	Вищий антикорупційний суд: загальний огляд	24
Гайсенюк А.І.	Актуальні питання запобігання діяльності злочинних організацій	26
Гамова А.В.	Новели Закону України «Про запобігання корупції»: практика застосування	28
Гєлєвич І.О.	Проблема незаконної порубки лісів в Україні	30
Герасимов Г.І.	Світові практики кримінальної відповідальності юридичних осіб (корпорацій)	32
Гетьман Г.М.	Протидія організованим злочинностям і корупції в умовах реалізації принципу змагальності кримінального процесуального законодавства	34
Голіна В.В.	Обмеження можливостей вчинення кримінальних корупційних правопорушень – шлях їх поступового скорочення в Україні	36
Голобородько В.В.	Відповідальність осіб, які є членами конкурсних і дисциплінарних комісій у контексті антикорупційного законодавства України	38
Горяньська К.В.	Торгівля жінками – проблема століття	40
Горячківська Д.А.	До визначення поняття «жертва» в сучасній віктимології	42
Гумбракович В. В.	Роль громадських організацій у запобіганні та протидії корупції: практичні аспекти механізмів роботи	44
Гусарова К.В.	Ефективність проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів	46
Демчук А.І.	Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом із використанням криптовалют	48
Дука В.В.	Взаємозв'язок «блокомірцевої злочинності» з корупцією	51
Забіла Б. В.	Корупція в галузі освіти і шляхи її запобігання	53
Зайцева І. О.	Жінка як жертва злочину	55

Здоровило І. В.	Корупційні ризики, пов'язані із порушенням правил охорони або використання надр	57
Зубкова М.Е.	Проблеми здійснення моніторингу способу життя суб'єктів декларування	59
Іжевський Р. П.	Корупційні «схеми» в сфері будівництва автомобільних доріг	61
Калантай Т.А.	Запобігання корупції в сфері державних закупівель в Грузії	63
Калініна А.В.	Організована злочинність іноземців і апатридів в Україні: емпіричний досвід та статистичні показники	65
Коновалова А.О.	Доцільність і процедура формування Вищого антикорупційного суду в Україні	67
Коновалова І.О.	До питання шахрайств у сфері електронної торгівлі	69
Костенко К.О.	«Закладник» наркотиків» як об'єкт кримінологічного дослідження	71
Котюк К.О.	Злочинність у сфері незаконного видобування вугілля	73
Криштопа А. В.	Служба безпеки України як суб'єкт протидії корупції в системі правоохоронних органів	75
Крупій А.І.	Реалізація антикорупційної реформи в Україні	77
Кудінова К.А.	Віктимна поведінка жертв статевих злочинів	80
Кулікова О.Ю.	Проблемні аспекти щодо запобігання одержання подарунку в антикорупційному законодавстві України	82
Кучер М.М.	Недостовірне декларування як спосіб ухилення від сплати податків та митних платежів	84
Лаврова В.В.	Право на оскарження повідомлення про підозру і корупційні ризики	86
Лацько А.В.	Подарунок чи неправомірна вигода: питання розмежування	88
Левицька Ю. А.	Правове подолання корупційних ризиків під час проходження інтернатури	90
Лемак К. Е.	Протидія корупції в сфері незаконної трансплантації органами і тканинами людини	91
Лісниченко Л.В.	Особливості організованості грабіжників та розбійників	93
Луб Р.А.	Особливості податкових правопорушень в зоні проведення операції об'єднаних сил на сході України	95
Лукашевич Д.С.	Запобігання корупційним ризикам в сфері екології	98
Лусік Я.В.	Створення батальйонів територіальної самооборони як захист від незаконних збройних формувань	100
Ляшко В.К.	До питання про латентизацію наркозлочинів, що вчиняються організованими злочинними угрупованнями	101
Мазуренко О. В., Русавський В. О.	Незаконне збагачення як кримінологічна та соціально-правова проблема	103
Макарова К.А.	Використання незаконного поштового імпорту в контрабандних схемах	106
Манжівська Н. О.	Досудова доповідь як корупційний ризик в пробації	109
Марковська В.І.	Конфлікт інтересів у бізнесі	112
Марочкін О.І.	Деякі корупційні ризики у кримінальному процесуальному	114

	кодексі України	
Мілевська М.І.	Жінка як жертва злочину	116
Михайлова Г. І.	Незаконна торгівля органами та анатомічними матеріалами людини: виклики сьогодення	119
Музика В.В.	Сучасний стан організованої злочинності в Україні	122
Мушин А. Л.	Кримінологічна характеристика особистості корупціонера	124
Мядзель М.М.	Суб'єкти злочину, передбаченого ч. 2 та 3 ст. 410 кк України та детермінанти вчинення корупційних злочинів військовослужбовцями	127
Новікова К.Ю.	Правове регулювання запобігання політичної корупції в законодавстві України	130
Новіков О.В.	До питання про місце антикорупційної освіти в системі заходів запобігання корупції	132
Новожилов В.С.	Здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia) щодо підозрюваного, який перебуває на тимчасово окупованій території України: питання забезпечення належної правової процедури	134
Оболенцев В.Ф., Ющенко О.Г.	Застосування методів штучного інтелекту у юриспруденції	138
Орлов Р.А.	Реформування Служби Безпеки України в аспекті боротьби з організованою злочинністю	139
Осадча А.С.	Проблема визначення ознак суб'єктів корупційних правопорушень у кримінальному кодексі України	141
Остафійчук Н.Ю.	Щодо проблемних питань запобігання корупції в Україні	143
Панченко К.Д.	Служба безпеки України як суб'єкт запобігання організованої злочинності	144
Парамонова В. В.	Віктимна поведінка жертв торгівлі людьми	146
Повзик Є. В.	Актуальні аспекти участі потерпілого у кримінальному провадженні на підставі угоди про визнання винуватості	149
Подолян В.В.	Щодо питання розмежування зловживання владою або службовим становищем службовою особою та перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу	150
Прісіч Ю. С.	Антикорупційний комплаєнс у діяльності юридичних осіб приватного права: переваги впровадження	152
Прозоров А.Ю.	Протиправні дії у сфері використання безконтактних банківських платіжних карток	154
Пророченко В.В.	Публічні заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади, а також розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій вчинені організованою групою	156
Проскуракова Н.А.	Боротьба з корупцією у митній сфері	159
Рубцов С.С.	Інститут викривачів корупції: особливості правового статусу	162
Савела Є.А.	Стан корупції в Україні та окремі напрями її мінімізації	163

Савінова Т.М.	Проблемні питання визначення поняття «загальновизнани уявлення про гостинність» в антикорупційному законодавстві України	165
Савчук Ю.А.	Зарубіжний досвід боротьби з корупцією	168
Семекліт Є.В.	Діяльність Служби Безпеки України у сфері запобігання та протидії тероризму	170
Скрипник А.В.	Електронні носії інформації у кримінальному провадженні: термінологічна «поліфонія» закону	172
Сорокін А. А.	Протидія наркобізнесу в Україні	174
Стецик Р. С.	Протидія корупції в морських портах України	177
Страшок А.А.	Детермінанти корупційної злочинності в Україні	179
Строганова І.В.	Досвід державної політики із запобігання та протидії корупції у правоохоронній системі Грузії	181
Сухоставська К. Р.	Шляхи підвищення та реалізація заходів віктимологічної грамотності серед неповнолітніх	183
Толстова Д.Д., Оболенцев В.Ф., Ющенко О.Г.	Удосконалення творчої нейромережі генерування зображень правопорушників на основі розпізнаних	185
Тютюнник М.О.	Проблеми функціонування національного превентивного механізму в Україні та його ефективність на сучасному етапі	186
Удянська К.В.	Патронатна служба як корупційний ризик	188
Федоров В.Д.	Щодо необхідності функціонування підрозділів по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю в системі органів Служби Безпеки України	190
Федюк В.В.	Значення відновного правосуддя у механізмі відшкодування шкоди жертвам злочинних посягань	191
Фомякова О.І.	Проблема найманства в Україні та шляхи її вирішення	193
Форсюк М.Ю.	Корупція як фактор дорожньо-транспортних пригод в Україні	196
Хохлова Л.А.	Стандарти професійної етики державних службовців: зарубіжний досвід	194
Хохлова Л.А.	Відносини в сфері запобігання корупції в приватній сфері України	200
Цимбалюк В.Ю.	Ефективність здійснення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів	202
Чепеляк А.В.	Стаття 313 Кримінального кодексу України як один із видів корупційних злочинів	204
Чорна В.М.	Роль "зłodіїв в законі" в управлінні організованою злочинністю	207
Чугай Є.М.	Окремі аспекти затвердження угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо вчинення корупційних злочинів	209
Шалупня К.С., Зуб В.О.	Віктимна поведінка жертви у механізмі вчинення злочинів, пов'язаних з незаконною трансплантації органів та тканин людини	211

Шевченко І.О.	Кримінологічна характеристика злочинця-терориста	214
Шевченко О. О.	Протидія незаконному переправленню осіб через державний кордон України	216
Шептовицька А.А.	Домашнє насильство як глобальна проблема людства	219
Шрамко С.С.	Щодо наукового супроводу державної політики України у запобіганні корупції	221
Штирхунова А.Д.	Звільнення від кримінальної відповідальності за корупційні злочини	224
Шукалова Д. Д.	Особливості поведінки жертв злочинів	226
Щукіна Т.О.	Кримінологічна характеристика особи судді-хабарника	229

Наукове видання

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головіна*

*Матеріали друкуються в авторській науковій
та літературній редакції*

Відповідальний за випуск *Б. М. Головін*

Оригінал-макет виготовлено на кафедрі кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77, ауд. 89)

Підписано до друку з оригінал-макета 28.11.2019.
Формат 60×84 ¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 16,92. Ум. друк. арк. 13,49. Вид. № 2348.
Тираж 60 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Дуюнова Т. В.
Тел. (057) 717-28-80